

**Pub. Vegetii viri illustris Mulomedicina. : Ex trib. vetustiss.
Codd. varietate adiectat: vnde infiniti loci addi & expurgari à
quouis poterunt, vsu magno publico.**

<https://hdl.handle.net/1874/437175>

u

5

P V B.

V E G E T I I

V I R I I L L V S T R I S

Mulomedicina.

Ex trib. vetustiss. Codd. varietate adiecta: unde infiniti loci addi & expurgari à quouis poterunt, vsu magno publico.

OPERA IOAN. SAMBVCI
Pannonij.

CVM CAES. MAIEST. PRIVILEGIO.

B A S I L E Æ
P E R P E T R V M P E R N A M
M D L X X I I I I I.

V E G E T I I
V I R I L I V S T R I S

Mulomedicina.

Est lib. vna. Cuius virtus adhibetur: vnde infans
nec non et expugnat a quouis portione
de manu patris.

OPERA IOAN. SAMBYCI
Patroni

IN OMNIBUS LIBRARIIS

DE SILEB
DE PAVL PARRAM
M D LXXIII

GENEroso AC MAGNIFICO D. RO:
DOLPHO KHVEN DE VELASII, DOMINO
IN LICHTENBERG ET GANDEGG, LIBE:
RO BARONI IN LENGPACH, MAXIMIL:
II. IMP. A CONSILIIS, CVBICVLARIO, AC SV:
PREMO EIVSDEM AGASONVM STABV:
LIQVE MAGISTRO, REVERENDISS. AR:
CHIEPISCOPI SALTZBURGEN. FRATRI
GERMANO, MV SARVM LITERARVM QVE
PATROCINIO,

IO. SAMBVCVS PANNONIVS HOC P. VEG.
DE VETERIN. MEDICINA OPVS ANTE
ANNOS L MVTILVM CORRVPTEQVE
EDITVM, NVNC VERO A SE EXVV. CC.
PLVRIMIS IN LOCIS EMENDATVM AC
RESTITVTVM. DD.

VIENNÆ IPSIS KAL. QVINCTIL.
M D LXXIV.

ILLVSTRIS. PRINCIPI FERDI-
nando Regi Hungariæ, Bohemiæ, &c.

TRansuxerat olim, Ferdinande Regum serenissime, ad nos D. Her-
mannus inclytus à Neuenare Comes, Vegetij Renati artem Veterina-
riam, vt eam doctissimorum virorū auxilio, à mendis, quibus scatebat, ex-
purgaremus, & typis excussam æderemus in publicum. Sed cum exempla-
ris infinita deprauatione desperantes ab incœpto negotio deterriti fuisse-
mus, codicemq; illum peruetustū rursū ablegassemus, instigauit ad desper-
tum munus redeundum, quod tuæ Serenitatis nomini opus hoc dedicandum
asserbat, nimirum vt cui non ingloriosum esset, & egregios, & validos
equos habere etiam permultos, quos hic auctor & à peste præseruari, &
iam ægotantes sanari non incommode perdocuit. Verum eisi non integrè
natio nitori me redditurum considerem, sperabam tamen me & Celsi tua
rem gratam, & posteris ansam id studij diligentius perquirendi præbiturū.
Habeant itaq; per Serenitatem tuam & ceteri, Vegetium hunc, nostro labo-
re à vitijs propemodum infinitis expurgatū. quanquam sint pleraq; quæ
abiq; à τὸ πρῶτον restitui posse non credere, quæ vbi visum fuerat, vel obelo,
vel asterisco, vel alia quadam notula consignauimus. Nonnulla, licet immuta-
tis vel verbis vel verborum ordine, sententias tamen plenas, & intellectu fa-
ciles insinuare comperimus, quæ lectoris iudicio immutanda vel corrigenda
reliquimus. mei enim cando is non esse censebam si mea alienis ingererem.
Quædam etiam morborum, simul & herbarum, remediorūque vocabula
licet immutanda cognosceremus, constans tamen exemplariorum consensus,
ne quicquam immutarem prohibuit. nam ita fortassis scriptum ab aucto-
re non vulgares neque inruditi persuadebant amici. quod eo facilius esse-
cerant, & quod non ignorem Antonij. Codri de hoc auctore iudicium, &
quod sciam apud plerosque medicos permulta esse vel corruptissima. Quæ-
dam etiam cum vel variarent exemplaria, vel abundare viderentur, aut eia
vel parum, vel nihil ad sententiam facerent, parenthesi interdum cinximus.
De his Serenitatem tuam admonendam duximus. precantes nostrum hunc
laborem (qui certè quantus fuerit, nemo facile crediderit) hilari fronte su-
scipere non dedignetur. Vale felix. Basileæ anno Christi 1528.

S.

M.

T.

obsequentissimus Ioannes Faber
Emmeus Iuliacensis typo-
graphus.

ELEN-

ELENCHVS TITVLORVM

CAPITVM LIBRI PRIMI.

<i>Quibus signis egritudo animalium cognoscatur.</i>	fol. 1
<i>Quot sint genera morborum.</i>	2
<i>Signa morbi humidi.</i>	3
<i>Signa morbi aridi</i>	4
<i>Signa morbi subtercutanei</i>	5
<i>Signa morbi articularis.</i>	6
<i>Signa morbi farciminosi.</i>	7
<i>Signa morbi subrenalis.</i>	8
<i>Signa morbi elephantiasis.</i>	9
<i>Cura morbi humidi.</i>	10
<i>Cura morbi aridi.</i>	9
<i>Cura morbi subtercutanei.</i>	11
<i>Cura morbi articularis.</i>	12
<i>Cura morbi farciminosi.</i>	13
<i>Cura morbi subrenalis.</i>	14
<i>Cura morbi elephantiasis.</i>	15
<i>Cause & cura generales morbi mali.</i>	16
<i>Potio anniuersaria Physica. Cap. 18. lib. primi.</i>	19
<i>Compositio suffimentorum contra morbum maleum.</i>	20
<i>Alia compositio suffimentorum vehementior, ad lustranda animalia, qua & fascinum tollit.</i>	20
<i>De ratione stebotomi.</i>	21
<i>Qua diligentia adhibeatur in sanguinis detractiōe.</i>	22
<i>Castrata animalia non deplenda.</i>	24
<i>Admissum facientes non deplendos.</i>	24
<i>In quib. passionibus & ex quib. locis sanguis sit auferendus.</i>	24
<i>De his quibus sanguis in unguam tollitur. Alias. Qui unguam cogunt, vel eiecerint, quomodo sanguis tollatur.</i>	52
<i>De epistomicis, vulsis, colicis, strophosis, & qui morbo subrenali tenentur, unde sanguis tollendus sit.</i>	26
<i>De ratione foci atq; cauterij.</i>	27

I N D E X.

<i>De passione & curis februm.</i>	28
<i>De lassitudine, qua videtur febribus similis.</i>	29
<i>De febribus internis.</i>	29
<i>Si in Autumno febrerit.</i>	30
<i>Si astate febrat.</i>	30
<i>Si hyeme febrat.</i>	31
<i>Si ab indigestione febrat vel pletura.</i>	31
<i>Si ex vulnere oris aut faucium febrat.</i>	32
<i>De coactionibus, id est, de nimia lassitudine</i>	32
<i>Qua genera aegritudinum ex coactione nascantur.</i>	33
<i>De diuersis passionibus veniris.</i>	35
<i>De aqua liculo, id est, stomacho.</i>	36
<i>De colo & coli dolore.</i>	36
<i>Cura longanoni & ilei.</i>	36
<i>Causa & cura stropi.</i>	38
<i>De lumbricis, cossis, tineis & pediculis.</i>	39
<i>Ee clysterijs ad curam lumbricorum & tinearum.</i>	40
<i>De calculosis iumentis.</i>	41
<i>De emphragma.</i>	41
<i>De ileo.</i>	42
<i>De dolore ventris.</i>	42
<i>De dolore coli.</i>	43
<i>De dolore vesica.</i>	43
<i>Cossi & lumbrici qua cura tollantur ad manum.</i>	44
<i>De syncopatis & confixis.</i>	45
<i>De his qui sanguinem per nares emittunt.</i>	45
<i>De infestatione sanguinis.</i>	46
<i>Quae adhibenda est diligetia vt animalia sana perduret.</i>	53
<i>Potio aestiua.</i>	52
<i>Potio hyemalis.</i>	53
<i>Potio in autumno & vere praebenda.</i>	54
<i>Potio omni tempore necessaria</i>	54
<i>De difficultate vrina.</i>	54
<i>De Stropo.</i>	55
<i>De dorso curando.</i>	55

I N D E X.

De potione probatissima Diapente. 5

CAPITA LIBRI SECVNDI.

De valetudinibus capitis.	58
De Apioso.	58
De Frenetico.	59
De Cardiacis.	59
De Rabioso.	59
Qua obseruatione curentur cyclo (*cibo) animalia.	60
De cerebro commoto.	61
De capitis dolore.	62
De distensionibus.	63
De Rabioso	64
De Apioso.	64
De Insania capitis.	65
De Chirurgia.	66
De Auribus.	68
De pilis qui nascuntur in oculis.	69
De suffusione oculorum.	69
De paracenthesi oculi.	71
De Lunatico oculo.	71
De Staphylomate oculi.	72
Ad album de oculo tollendum.	72
De suffusione curanda per nares.	73
De diuersis passionibus oculorum.	73
De strumis iumentorum.	75
De glandis.	75
De pullaribus	76
De fistula maxilla, vel de conficendo collyrio fistulari.	76
De expositione fistule.	78
De tumore faucium vel capitis.	77
Si expletura sanguinis fauces tument.	79
De intomatibus, id est, tuberibus.	79
De lingua incisa.	80
De gingiuis & dentibus.	80

I N D E X.

	fol. 81
De osse fracto.	81
De cartilagine narium si sanguis fluat.	82
De palato si vena se non clauserit.	82
De genere & qualitate mucorum qui per nares fluunt.	83
De cuserino, id est, cū post cursum sanguis de narib. fluit.	83
De polypo	83
De siderato.	84
De obseruatione flebotomi.	85
De ceruicibus	85
De malandria, id est, de vulneribus ceruicis.	86
De distillatione ceruicis.	86
De distillatione scapularum.	87
De armis laesis.	88
De genu commoto vel basi.	88
De fractura articuli, vel cruris, vel coxa.	89
De flegmone marmore, siue mallonibus	91
De aquatilibus & ozænis.	92
De pedibus reumaticis siue ventosis.	92
De impetiginibus.	92
De vligine.	93
De podagra iumentorum.	94
De orthocolis siue stillosis.	94
De pedibus & vngulis.	95
Si pulmunculum ad aperturam fecerit.	96
Si exungulauerit iumentū, et si suffusionē pedū patiatur.	97
De pedibus attritis siue mollibus.	98
De dorso confirmando.	98
De dorso curando iam laeso.	99
Si pulmunculus nascitur in dorso animalis.	99
Si vulnus fecerit.	100
Vt pili renascantur.	100
De denigrandis pilis albis.	100
Vt pili nigri albescant.	100
CAPITA LIBRI TERTII.	102
De obseruanda bouum sanitate, Rubrica cap.	Demor.

VEGETII RENATI ARTIS

VETERINARIAE, SIVE MVLO-

medicinæ, Præfatio.

Mulomedicina apud Græcos Latinosq; authores non fuit cura postrema. Sicut enim animalia post hominem, ita ars^a Veterina post Medicinam^a veterinam nam secunda est. In equis enim ac mulis & adz^a riu iumenta belli, & pacis ornamenta consistunt.

Sed^b quoniam minus dignitatis videbatur habere professio,^b quod que pecudum promittebat medelam, ideo [a] minus splendidi exercitata, minus eloquentibus collata docetur in libros. Licet proxima atate & Pelagonio nõ defuerit, &^c Columella abundauerit dicendi facultas: verum alter eorum cum rusticæ rei præcepta conscriberet, curas animalium leui admonitione perstrinxit: alter omisissis signis causisq; morborum, quasi ad doctissimos scriberet, tam magna rei fundamenta neglexit. Chiron verò & Absirtus diligentius cuncta rimati, eloquentia inopia, ac sermonis ipsius vilitate sordescunt. Preterea indigesta & confusa sunt omnia, vt partem aliquam curationis querenti necesse sit errare per titulos, cum eisdẽ passionibus alia remedia in capite, alia inueniantur in fine. Additur etiam quòd studio lucri quadam ita sunt compositæ positiones, vt pretium enorme contineant, & cura taxatio, animalis estimationem propè videatur equare: vt plerunq; aut parci homines, aut certè prudentes, animalia sua canibus dedant, aut damnosam curationem disimulent. His & talibus rationibus inuitatus, cum ab initio etatis alendorũ equorum studio flagrarem, hanc operam non inuitus arripui, vt conductis in vnum Latinis duntaxat authoribus vniuersis, adhibitis etiã Mulomedicis, & Medicis non omisissis (nam Mulomedicinæ doctrina ab arte Medicine non adeo in muuus accesserat, sed in multis plurimisq; consentit) inquantũ medio-

critas ingenij patitur, plene ac breuiter omnia epitome conge-
 rerem, causasq; & signa morborum omnium declarare. Nam
 si laus prima medicorum est genus egritudinis in homine re-
 perire, qui passionem suam & manu potest, & voce^a signare,
^a significare quanto magis in Mulomedicina necessarium creditur genus
^{re} egritudinis nosse, cum mutum sit animal, & non possit pro-
 prium indicare languorem, & ab imperitis ad opus aliquod
 laboremq; cogatur. Sic geminum subeat ex morbo & fatiga-
 gatione discrimen: aut certe neglectum, inueterata egritudi-
 ne nequeat sero curari. Sicut Mantuanus poeta diuino ore te-
 statur. Morborumq; & causas, & signa docebo. Absq; dubio au-
 tem omnis cura uacabit, si genus passionis ignoretur. Ex ina-
 ni persuasione illud generatur incommodum, ut honestissimus
 quisq; erubescendum ac vile credat iumentorum nosse medi-
 cinam. Primum, nullius rei scientia uilis est. Nam cum [in] hu-
 mana uite conuersatione aliud fugiendum, aliud uero sequen-
^b dum, [sit] non est perfecta peritia, nisi^b que utraq; cognauerit.
^{butroq; co} Deinde, quis aestimet erubescendum talem peritiam que da-
^{gnito.} mna submoueat? Nam sicut incolumitas iumentorum habet
 lucrum, ita eorum interitus asferre uidetur incommodum.
 Praesertim cum mancipia, quorum plebeia curatio non puta-
 tur, saepe uilioribus pretijs, quam equi uendantur aut multi.
 Postremo [circa equos] siue ad uehēdos locupletes aptos, si-
 ue in circi contētionē uictores, siue in praelijs (ut ita dixerim)
 probatissimos bellatores, acerrimum studium amoremq; con-
^c stat esse dominorum. Nec immerito voluptati natum an-
^d aut saluti mal^d salutis gratiam meretur ab homine. Quis autem nosse
 curas iumentorum erubescendum putet, cum optima iumen-
 ta habere gloriosum sit? Quis uituperationi det id posse cura-
 re, quod laudi ducitur possidere? Forsan ipsa opera Mulomedi-
 corum uidetur abiectior, notitia autem curationis non solum
 honestissimis, sed etiam disertissimis cōuenit: ut prouisione &
 ordinatione solerti curatis animalibus, & damnis careant, &
 voluptatibus perfruantur. Sed alij morbi sunt, qui ea tantum
 anima-

animalia, quae occupauerunt, vexant: Alij^a licet ab uno vel^a licet ab
paucioribus quae pereunt, in plura, quae pariter stabulantur no coeperit
vel alitur] in rotos saepius greges seuissima cōtagione trans; in plures,
migrant, ut quamuis sanum animal intra breue tempus, alie qui pariter
ne egritudinis afflante vicinia, repente depereat. Rectius est in eodē sta-
ergo eorum prius morborum & signa & causas praedicere, cu- bulo alun-
rasq; monstrare, qui quodam transitu pluribus nocent. Nam tur, &
aduersus maiora dispendia, maiorem sollicitudinem oportet
impendi. Prima igitur iumentorum utilitas est domini, vel
procuratoris, vel pastoris ipsius amor atq; diligentia. Comes
enim semper est affectiōis, industria: & incolumia [semper]
cupimus quaecunq; diligimus. Domita animalia aut praesepi-
bus aluntur aut pastu. Indomita latioribus nutriuntur in sab-
ribus. Quotidie ergo, vel frequentissimè speculari conue-
nit habitum iumentorum. Nam dili-
gentibus morbus ipse se
prodit.

4

VEGETII RENATI

ARTIS VETERINARIAE, SIVE MVLOMEDICINAE,

Liber primus.

*Quibus SIGNIS aegritudo animalium
cognoscatur. Cap. I.*

^a mœstius
ingreditur

^b potū aut
aut intem-
perantius
appetit
^c visu, tur-
pi pilo

CONTINVO ANIMAL QVOD
valetudo tētauerit, ^a tristius inuenitur,
aut pigrius, nec consueto vitur so-
mno, nec solito se more tranfuoluit,
nec requiem vt assumat accumbit, nec
deputatum cibum assumit ex integro,
^b & potum aut intemperantius accipit, aut omnino fa-
stidit, stupentibus oculis, auribus flaccidis, ^c erecto visu
turbaturo pilo: exhausta sunt ilia: fit spina rigidior, anhelitus
crebrior, aut grauior [*os asperum, & solito feruentius,*
tussis aliquando lenis, aut grauior] incessus ipse, quo
maximè notatur, segnis ac nutans. Cùm huiusmodi si-
gna in iumento vnum vel plura conspexeris, statim il-
lud separabis à cæteris, vt contagionem non inferat
proximis, & facilius in solo iam causa morbi possit a-
gnosci. Si diligenter habitum, post vnam, secundam, vel
tertiam diem ab illa mœstitia fuerit absolutum, nihilq;
refederit in corpore ipsius quod putetur ambiguum,
scito ex leuioribus causis illam venisse tristitiam, & a-
nimal consuetudini pristinae esse reddendum. Nec ex-
plorandi omittatur intentio: nam frequentius inspici
^d spectandū debet & cautiùs, quod semel cœpit esse ^d suspectum.

Quot sint genera morborum. Cap. II.

^a passiones **M**Orborum quidem diuersæ sunt species, sed vno
generali vocabulo continentur, quod ab anti-
quis

quis Malleus nominatum est, ipsa appellatione vim claudis periculumq; testantes. Sunt autem species Mallei numero septē: Humidus, Aridus, Subtercutaneus, Articularis, Elephantiasis, Subrenalis, Farcimosus. ^a Signa ^a v. C. non habet. omnium dicamus.]

Signa morbi humidi. Cap. III.

Humidus morbus est, cui de naribus pro mucis humor defluit malè olens, & spissus, colore pallido. ^b Huius grauat^r caput, oculi lachrymantur, & ^b Habet grauatun
stridet pectus, fit gracilis horrentibus pilis, tristis aspectu, quem profluuium ^c atrum veteres vocauerunt. ^c atticum
^a Quandounque autem sanguinolentus humor vel ^d Cui
croco similis per nares fluere cœperit, iam insanabilis est & vicinus morti.

Signa morbi aridi. Cap. IIII.

Aridus autem morbus his agnoscitur signis. Nullus ei per nares supra solitum humor emanat, spirat tamen grauter, & nares habet extensas, ilia ^e curuabit
^e cauabit intrinsecus, & contractionem spine duriciam ^f distringuntur
que patietur: testiculi eius ita ^f substringuntur, vt apparere vix possint: cibi parcior, bibendi appetentior vlti-
morem. Propter quod pulmone siccato, internum patitur ardorem, tensis oculis in obliquum respicit ^g, nec ^g Hoc facile
facile ^h cubet. ^h Hunc suspirium vocant & insanabilem, ^h cacabit.
nisi ab initio festina curatione subueneris. ⁱ Habes suspirium notat insana-
bile.

Signa morbi subtercutanei. Cap. V.

Subtercutaneus morbus autem his proditur signis: ^k Vlcera
^k Vulnura in corpore eius scabiei similia nascuntur, ex quibus humor effluit liquidus & viridis, qui
peutiginem mouet, vt scalpere parietibus vel colum-

^a que
^b durant
^c bibet

nis animalia sæpe fricare compellat, ^a quo vlcera corti-
cē^b ducent. Huic nec humor per nares emanat, nec an-
helat, nec cibū recusat, nec respuit potum. Propter quod
diu^c viuit. Et ideo si cura nō desit, ex hoc plurima iumē-
ta liberantur. Quidam verò scabiem subtercutaneum
morbū dicere tentauerunt, quod similia supradictis
signis videatur ostendere, & contagionem transferre
per proximos, & tardius sanari. Sed quia nec necem,
nec gregi infert facilè periculum, à pestiferi illius mal-
lei societate discretus est, & seorsum ab illa dicitur.

Signa morbi articularis, Cap. VI.

Articularis autem morbus, quem ^{dē} ^θ ^π ^ω Græci
vocat, per hæc monstratur indicia: Interdū pau-
cis, interdum plurimis diebus ab articulis claudi-
cabit, vt aut ictu calcis animalis alterius percussus, aut
negligentia impactus, aut saxo vel fuste videatur elisus.
Sed hæc solet esse distantia, vt ^d illa quælibet læsio loco
^a quod illa passio subi-
^b figatur: hæc autem passio, quia erratica est, subito ad pe-
rō ad pedē dem alterum migrat. Præterea ossibus astringitur cutis,
alterum & ad tactum tractanti dura resistit. Rigescit [*m*] spina,
migrat. corpusq; contrahitur, ^e pilus erectus & horridus, ac de-
^e pi is ere- formis aspectus, macie corpus affectum. Et quamuis
ctis & hor non recuset alimenta, nec curat si desint, indies tamen
ridis, deterior fit & tristior, ^f difficulterq; curatur.
& laborio- seq; sana-
tur.

Signa morbi farciminosi, Cap. VII.

Farciminosum vocabulum ex genere passionis eue-
nit. Huiusmodi deprehenditur argumento: In late-
ribus, & in coxis, & in verendis quoque partibus, &
præcipuè in iuncturis membrorum, vel in toto corpo-
re collectiones instantur: rursumq; his velut sedatis, ar-
tia renascuntur: cibum potumque ex more recipiunt,
macrescunt

macrescunt tamen : quia digestio eis plena non prouenit, hilares aspectu, sanisque similes creduntur ab indoctis artis mulomedicinae, quia exterius agitur causa: quibus imperitia artificum sanguinem festinat auferre. Sed contraria ista curatio est. Nam affectis sarcimino, quicquid superest virium ^a tollitur. In initio tamen ne morbus increseat, vel in fine, cum iam vires redire coeperint, emissio sanguinis iuuat.

Signa morbi subrenalis, Cap. VIII.

Subrenalis morbus non minus nomine, quam ipsa passione monstratur. Nam animal velut renibus laesum, à posteriori parte deficiens, prodit mortiferæ necessitatis indicium, tussiet grauitè, horrebit aspectu, cutis duritia ex spinæ rigore proditur, parcius potum, parcius adpetit cibum. Huic quia tota vis morbi possidet lumbos, à femoribus incipit prima curatio.

Signa morbi Elephantiasis. Cap. IX.

Elephantiasis autem dicitur ex similitudine elephantis, cuius naturaliter pellis dura & aspera, morbo nomen & in hominibus, & in animalibus dedit. Cuius signa hæc sunt: In toto corpore vredo nascitur, præcipuè in dorso, squamas similes corticibus facit. In naribus, in pedibus etiam, & in capite, papularum seruor emergit, vel ozœnæ asperiores frequenter oriuntur. Priusquam hæc ostendantur indicia, ventre soluto erit, & marcescit, & asperè tussiet. Cuius os totum cum lingua asperum & simile creditur esse combusto. Quæ passio pullis à matre depulsis plerunq; perniciem cõsuevit inferre. Hunc diligèter curare cupientes, non ante deforis aliquo medicamento fouere contendunt,

^a pus euclatur interiorius nisi prius potionibus datis, ^a pestis eleuetur interior. Nam extrinsecus cepta medicamenta morbum nõ exi-
^b asperior & crebra rantibus generalia ista sunt vitia: tussis ^b aspera & crebra
^c desinant scens, cum studiũ & alimenta nõ ^c desint, demissior cer-
^d Desunt in V.C. ^d Post hæc de generali minutione singulorũ, & aduſtio
 ne docens, concludam librum primum.]

DE MORBORVM CVRATIONIBVS.

* mallici

Cura ^e morbi humidi. Cap. X.

Malleus morbus si humidus fuerit, ita vt per vtrãq; narem virides defluant mucis, inter exordia caput eius adhibita curatione purgandum est ita: Olei optimi vncias iij. liquaminis floris vnciam j. vini veteris cyathos iij. Sereno tranquilloq; die pariter commiscebis, & cum tepesceris infundes in naribus: caput religabis ad pedes, sensimq; iumentum impeditum compelles incidere, vt omnis humor emanet: ad ^f siphonem autem paulatim ^g infundes non semel ^h à cornu. Quòd si sanguis postmodum coeperit fluere, nihil timendum, sed potius sciendum est, animal legitimè fuisse purgatum. Post quod seuum caprinum resolutum oleo mitisces, ⁱ infusis naribus exulcerationis illius mitigatur asperitas. ^k Radicẽ quoq; laseris tonsam, & per fistulam uento naribus insitam, vt sternutum prouocet, adhibere commodum est.] Caput etiã extrinsecus auriculasq; oleo calente diligenter perunges, & lana cerebro indita, ab omni perfrictionis necessitate munibis. Nasturtij quoq;

^f scyphonẽ^g infundens^h adⁱ infusum^k V.C. Item

accipe se-

brifugã, et

asari radi-

cem, & fac

puluerem,

quem nari-

bus per fi-

stulam insu-

fla. vt ster-

nutet: mul-

tũ prodest.

quoq; semen bibendum dabis ex aqua. Præterea potio-
nem dabis, quæ diapenton vocatur, & hac ratione con-
ficitur:^a Murra, gentianæ, aristologiæ longæ, baccas lau-
ri, rasuras eboris bene tritas & cribratas æquis misceris ^{a Myrrha tro-}
ponderibus, seruabisq; Exinde prima die vnum coclea- ^{glita}
rium cumulatam cum sextario vini veteris, secunda die
vnum & semis, tertia autem die duo coclearia tepefacto
mero aspersa, & diligenti agitatione permixta dabis ad
cornu. Postea ex ceruice de maticali vena sanguinem
detrahas, permixtumq; acerrimo aceto, omne equi cor-
pus^b perunges, & contra pilum diligenter fricabis, vt ^{b perfundes}
ad similitudinem glutinis adhæreat. Iumentum quoq;
in loco calido constitues. Si cibum fastidit, æstate dun- ^{c statim}
taxat farinæ hordeacæ sextarium vnum quinq; sexta-
rijs aquæ permixtum equo dabis in potu. Triticeam
quoq; farinam simili mensura & ratione offeres ad bi-
bendum. Si autē fastidit, non ideo aliud dabis, ^{d quam hoc ex}
hoc ex ista necessitate sanitatem percipiat. De palato ^{necessitate sitis}
quoq; postea sanguinem detrahes, vt omni ex parte, si ^{percipiat.}
qua morbus prægrauare cœperit, releuetur. Scito nisi di-
ligenter occurras, hunc esse periculosissimū morbum.
Nam cito in suspirium, hoc est, anhelitū transit, & spem
omnem salutis excludit.

Cura morbi aridi. Cap. XI.

ARidus verò morbus, qui & suspiriosus præcipue di-
citur: & hic negatur à quibusdā posse curari, pro-
pterea, quòd phthisi, quæ hominibus mortifera
est, similis inuenitur. Quotidie enim macie crescente, ^{e pastuq;}
exilior redditur, ^{f adimere} penitusq; siccatur. In omni autem ra-
tione medicinæ, facilius est quæ abundauerint ^f dimi-
nuere, quàm quæ videntur deesse supplere. Salus tamen
iumentis etiam in hac passione præstat, si inter prin-
cipia possit occurrere. Sanguinē siccis detrahare contra-

rium est: sed vino & oleo sufficienter admixto & tep-
 facto, perungendum toto corpore animal est: Ita vt ca-
 put & maxillæ, & extrinsecus fauces eidem largius infun-
 dantur, & contra pilum vsq; ad sudorem diutissime con-
 fricentur. Intrinsicus autem à prima die hac potione
 curandum est: Succum ptisanæ, adipem suillum remis-
 sum, & amilum ex melle passoq; decoctum per cornu
 in potione dabis, vt canalis gutturis eidem, maxilla-
 rumq; compago laxetur, quam siccitas astrinxerat mor-
 bi. Quo facto, in loco calido stabit. Infusum hordeum
 herbamq; viridem, si inuenta fuerit, debet accipere, vt
 omni ex parte periculosa ariditas temperetur. Con-
 sequenter talis eidem potio præparetur: Passi optimi
 sextarium vnum, iridis Illyricæ vnciam vnam, piperis
 nigri semiunciam, croci scrupulum, myrrhæ^a trigoni-
 tis semiunciam, pollinis thuris vnciam vnam, oua cru-
 da quinq; pariter mixta prima die dabis ex integro, ita
 vt per triduum ipsam misceas semper & offeras, vt tam
 grauis morbi asperitas, potione dulcedine mitigetur.
 Post hæc, melle, butyro, axungia, salibus, & ^b pavulcao-
 phis pro æqua omnium portione confectis, succo pti-
 sanæ ac passo inuolutis adinctum animal replebis, &
 die prima quinq; pillulas, sequenti septem, tertia die
 nouem daturus ex more. Expensis autem his, nec vn-
 gere cum vino & oleo tepefacto desit industria. nam
 amarissimus morbus cum sit, aliter non potest, nisi a-
 maris potionibus solui. Contraria enim non nisi con-
 trarijs medicinis curantur. Potionem diapenten, sicut
 superius monstratum est, non solum per triduum cum
 vino, sed per dies plurimos dabis, vt tantum discrimen
 possit euinci. Quod si grauior tussis & strangulans vr-
 gebit, accipe fabæ fractæ^c sextarium vnum, seui caprini
 vncias tres, ^d allij capita maiora tria, permixta deco-
 ques, & cū passo, vel succo ptisanæ hordeaceæ tepidum
 dabis

^adraganti^bpiculam salem^csextarium^dscorodon

dabis ad cornu. Quòd si tardius profecerit ista curatio, ficus sicca^a pondera duo diligentissimæ tundes^b in pila, fœnogræci sextariū decoques, quousq; aqua ad medietatem veniat: pòst colabis, & fœnogræcum in mortario cum ficu conteres, allij quoq; vncias tres contundes similiter in mortario, & tam rutæ quàm apij fasciculos ternos: quibus omnibus pariter mixtis diligenter tritis, addis dracontij vncias duas. Aqua in qua fœnogræcum coctū fuerit, superfundis] potionemq; facias quæ per cornu possit effluere: quam etiam tussientibus vel vullis aut ruptis animalibus per triduum dabis. Sequēs remedium in aridum morbum: ° Inter nares iumentis scalpello secabis, & aquam frigidam ° per fistulam latam eius ori suppones, naresq; ipsius assiduè diebus plurimis merges, vt spiritum distabescat in aqua. Potionem quoq; ei quotidie dabis huiusmodi: Succum ptisanæ cum^g seuo caprino decoctum, sextarium vnum, sulphur^h vini, thus quoq; masculum æquis ponderibus deteris atq; commisces: ex eo coclearea singula diebus singularis cum ptisanâⁱ permixta defundis ad cornu. Cum autem coeperit esse validior, de ceruice sanguinem detrahes, additoq; aceto animal perfricabis.

^a duas partes
^b in mortariū,
deinde addas al
ligalici vncias
ij. & tam rutæ
quàm Appij
fasciculos ter
nos, quibus pa
riter in mortari
o misis, & dil
igenter contri
tis, addes dra
ganti vnc. ij. &
aquā in qua fœ
numgræcū coz
ctum fuerit, su
perfundens.
^c Intus
^d sagittella
^e fistula latiori
^f ipsas
^g sero
^h vinum
ⁱ & infundis
per cornu

Cura morbi subtercutanei. Cap. XII.

Subtercutaneus morbus, cum humor pestifer^k intra scorium & viscera^m com meat, hac ratione curandus est: ° Fistulam ei facies vel cauterium, inter armos eius & ventrem loco consueto ° ad mensuram incisa cute, die sereno, ° & si spacium est, luna minuente, indis vt mos est, per quam omnis^q è visceribus humor educitur, coloris aurei vel crocei, ° languoris tabe corruptus. Quæ si minus traxerit, radicem herbæ tytimali ° eodem uulnere inferes septem diebus, quæ residuum virus educat.

^k cui
^l inter
^m meat
ⁿ Fac incisionē
^o & mensura
in cutē
^p & sit lunaris
incisio:
^q de
^r longiori
^s non bene labo
raret
^t impone

^a Est & aliud 12

ARTIS VETERINARIAE

remedium. Radiculam vnam bellobori nigri perforato corio inferes, quæ ibi dem sponte sua pmanebit quousq; cutis signata decidat in putredinē versa. Ex toto enim corpore ad illū locū humor atrahitur & per vulnus emittitur.

^b Huic quæ vocatur diapente radicem animalis languido probō dabis: sicut potionem diapente pro potu. & humorem auget. & pedibus diuersius.

^h cui adicies Cretam Cimoleam, aceti sextarij ij. Item lib. vnam Cimini triti vel lib. j. resinæ liquidæ vel picis liquide lib. j. salis communis pugillum, &c.

^a Est & aliud remediū. Radiculam quā quidā consiliginē vocāt, quidā pulmonaceam, qua mulomedici frequenter & bubulci vtuntur, in pectore animalis hac ægritudine laborantis eatenus pones, vt acuto cuprino circines locum. Postea corio perforato radiculam interferis, quæ ibidem sponte tam diu permanebit, quousq; cutis quatenus cuprino signata, in putredinem sit versa, & à toto corpore ad illum locū humor trahatur, & per vulnus emittatur.] ^b Hinc potione^c diapenten superius designatā, cum vino veteri optimo, per triduū, vel, si necessitas erit, p dies plurimos dabis. Apiū quoq; viride, & baccas lauri, vel [folia] istę res si nō inuenirētur, [bacca] lauri & cucumeris syluatici^d folia, per partes minutissimas concides, hordeoq; miscebis, vt animal sicut ē potione diapenton, ita ex cibo sentiat medicinam.] Huic tamē aquam tepidam cum farina hordeacea vel triticea date conuenit, & in loco tepido stabulare. Nam frigus^f humoris augmentum est, & reumatis. Cibum quoq; magis siccū quā viridē in hac passione debet accipere, & exerceri vehemēter, vt sudore siccetur humor infestus.

Cura morbi articularis Cap. XIII.

Articularis morbus his declaratur signis: Claudicabit^g alternis pedibus modo prioribus, modo posterioribus, & quasi tumor eidem in articulis citra coronas, uel certē in genibus apparebit. propterea quod pestilentia morbi corruptus sanguis, neruos & venas implet, & lædit atq; debilitat. Huic sanguinem modo de ceruice, hoc est, de matricali vena detrahes: quē aceto acerrimo permixtum, per totum animalis corpus induces, ita, vt illa loca, quæ vexata sunt, diligentius vngas. quia creditur sanguis emissus ē corpore, & corpori rursus cū aceto impositus, vitia morbosa siccare. Quod si vel in genibus, vel articulis se morbus ostenderit, de eisdem locis sanguinem detrahes, ^h cui adicies cretam cimoliam

cimoliam, id est, albam, vrticę libram, tres sextarios acet-
 ti, cimini triti libram, resinę frixę libram, picis liquidę
 libram, salis communis pugillum, Istercus bubulinum
 recens quantum creditur posse sufficere: ex hoc vbi-
 que tumor apparuerit diligenter sæpius ^a illinies. De pa-
 lato specialiter sanguinem detrahes, ne cōtagio caput ^a linies
 occupet. Ab armis quoq; ^b deplendū est, si ^c in priorib. ^b sanguis detra-
 pedibus claudicatio apparuerit. Vel certē de coxis aufe-
 rendus est sanguis si à posteriorib. cœperit claudicare. ^c de
 Dabis quoque ei potionem aduersus omnes morbos
 probatissimā: Centauream, absinthium, pencedanum,
^d serpillum, sagapinum, betonicam, saxifragam, aristo-
^d M. s. nō habet
 logiam rotundam: hæc omnia æquis ponderibus ton-
 de diligenter & ^e cernes: si febrit animal, cum aqua: si ve-
^e cribra
 rō non febrit, cum vino optimo dabis, vt singulis die-
 bus per sextarium vini vel aquę tepidę cocti prædicti
 medicaminis ^f singula maiora cochlearia plena & cu-
^f vnū cochleas
 mulata commisceas] & per fauces ^g digeras, vt amari-
^g rium maius
 tudinem morbi, herbarum amaritudo compugnans
^g misceas.
 possit expellere. ^g immittas

Cura morbi farciminosi. Cap. XIII.

Farcimosus autem morbus à similitudine farci-
 minis appellatus est: quia velut per fistulas quas-
 dam inter cutem & carnem corruptus humor ema-
 nat, & per totum corpus collectiones plurimas facit, &
 alijs velut minuentibus alię rursus nascuntur. ^h Sed ^h Hæc
 passio licet contagiosa sit, facilius tamen inter princi-
 pia curabitur: quia ⁱ interna eorum adhuc sana sunt, ⁱ interiora
 sed corruptus humor ex morbo inter cutem & car-
 nem versatur. Huic tamen ^k in initio tantummodo, an-
^k etiā in initio
 tequam incipiat marcescere, aut in fine, cū iam bene
 fuerit reparatum, detrahendus est sanguis. Nam in me-
 dia passione si flebotomia vti volueris, ægrotum ani-

mal nequaquam curabis. Sed collectiones quasquaq;
feceris, inuri rectis cauterijs cōuenit: & vt efficacius pro
sint, cuprinis cauterijs est vtendum: quæ vuluera pice
liquida, admixto oleo & melle curantur. Potiones ca-
tharticas, vel nimis amaras^a debet accipere, id est dia-
penten cum vino, sicut superius dictum est, quæ ad om-
nia genera morborū animalium efficaciter prodesse cō-
suevit. Præterea radices ebuli lib. j. infundis per triduū
^b sextarijs tribus vini optimi. Post semiunciā optimi a-
loes, centaureæ vnciam j. ^c opopanacis vnciā j. diligen-
tissimè teres, & de illo vino, in quo ebuli radices infusæ
fuerint, sextarium j. mittes, & tepidum per cornu dabis.
Quam mensurā triduò custodire te conuenit, vt etiam
humor infestus. Quē exercere in cursū, quousq; ad ple-
num sudorē veniat, sæpius conuenit: & curatū obserua-
tione prædicta, in pascua mittes, vt diu noctuq; æstiuo
tēpore sub diuo & libero aëre pascatur, quatenus & va-
rietate herbarum oblectatus, & Solis calore siccatus,
rursusq; noctis aura & rore contactus, facilius digerat
morbum.

Cura morbi subrenal. Cap. XV.

Subrenal. morbus, vt periculis plenus est, ita ad in-
telligendū apertissimus inuenitur. Nā renes iumen-
ti occupat atq; dissoluit. Propter quod animal in
primis partib. alacre, posteriora [*vix*] trahere cōsuevit.
Huic hac ratione succurratur: De vtroq; ^d latere, vel de
femore incisus cōpetenti loco venis, copiosus sanguis
emittatur, qui acri aceto permixtus, per omne corpus,
& præcipuè super renes animalis inducitur. Potionē no-
tissimā diapenten ad cornu per os debet frequenter ac-
cipere. Sed & per anum calidissimis speciebus ^e clysterij
ingestione curandum est. aloes vnciā j. pyretri vnciā j.
euphor-

^a oportet

^b libris
^c ad panacis

^d V. C. nō habet

^e clysteris in-
iectione

euphorbij vnciã semis, pulegij bene triti vnciã j. bacca-
rum lauri vnciã j. castorij semiunciã, seminis sinapis vn-
cias iij. salis triti heminam: hæc omnia diligenter cõtu-
sa in tres diuides partes, & diebus singulis cum aqua, in
qua furfures tritici decocti fuerint, tepida, sicut curã
xigit ratio, quasi singulos semifextarios [per] clystere ^a M. s. nõ ha-
^b per intestinũ animalis infundis, vt calefactis intrinse- ^{bet}
^b cõs renibus, resolutus humor possit per ventrem cum ^b in
stercore emitti. Præterea lumbi ipsius oleo laurino vi- ^c ex foris
no calido permixto cõfricandi sunt vehementer & se- ^d acerrima
pe, vt ^e deforis & intrinsecũs ^d acerbissima passio possit ^e auerti
^e euinci. Cauteria quoq; renibus imponuntur, vt vis ^f de octo spe-
morbi ignis ardore siccetur. Danda quoq; est potio ^f ciebus
cto specierum decocta, cuius in articulari morbo feci- ^g que
mus mentionẽ, ^g quia in omnibus efficaciter prodest.

Cura morbi Elephantiosis. Cap. XVI.

Elephantiosis morbi ^h causa superius est indicata,
cui talis est adhibenda medicina, vt nõ extrinsecũs
vredinem vel vulnuscule ipsius curare tentemus.
Nam morbus ⁱ refugiet intus, & penetrabit [in] viscera, ⁱ refugiens in-
ac periculũ gignet. Sed primũ de matrice tollendus ^{trinsecus}
est sanguis, & acri aceto cõmiscendus: ac toto inducen- ^k patiuntur
dus est corpori. Postea de palato, & si vires ^k permise- ^l V. C. nõ habet
rint, de ceteris locis quæ morbus infestat, pro modo ^l &
tẽpore] minuẽdus est sanguis, & cũ aceto rursus impo-
nendus. Pulli autẽ à matre depulsi, & ad stabula religa- ^m M. s. non ha-
ti, præcipuẽ solent hunc morbũ incurrere: ^m quia dige- ^{bet}
stio cibi, qua in pascuis vtebãtur] primæ ⁿ excitationis
aufertur [modus] & nondũ ad residendũ robusti, ad præ- ^o exprimenti
sepia stare cogũtur. Elephãtiosi morbo, & omnib. mal- ^p M. s. non ha-
lei passionib. non solũ diapẽte, cuius ^o experimẽtis indu- ^{bet}
bitatẽ sunt vires, ^p & sine quo Mulomedicus mutil^o est] ^q
sed hæc quoq; potio preparãda atq; seruãda: Mirrẽ ^q troglite

^a serapini
^b peucedeni
^c stanneo

^d mixtim
^e ex

^f M. s. nō habet

gonitis libram j. thuris masculi libram vnam, corij mali
punci selibram, piperis vnciā j. croci vncias sex, acaciæ
rufæ selibram, absinthij pontici selibrā, serpilli libram
vnam, betonicæ libram vnam, centauree libram vnam,
^a sagapini vncias tres, saxifragæ vncias sex, ^b tenfedoni
vncias sex: hæc omnia tusa & bene cribrata cum melle
optimo decoques, & in vase vitreo vel ^c stagneo recon
dita seruabis: nam per vetustatem magis valet. Ex quo
medicamento singula cochlearia cumulata singulis a
nimalibus morbidis cum sextario aquæ calidæ, & tri
bus vncijs olei optimi ^d permixta per triduum dabis.
Vbi proficere cœperint, ^e cum vino optimo & oleo da
bis (sicut dictum iam est) cochlearia singula continuis
diebus. Ex qua potione nō minus quàm diapente quo
libet morbo correpta animalia liberantur. ^f Pulli ta
men beneficio ætatis euadunt facilius: sæpe incurati
moriuntur.]

Causæ & curæ generales morbi mallei. Cap. XVII.

EA quæ ad morbi mallei execrabilis curationem
pertinebant, abundanter constat exposita, sed tan
ta vis ipsius morbi est, vt nihil expediat omitti.
Nam gregum in pascuis funestus interitus, animalium
quoque in stabulis mortes innumeræ ex ipsius conta
gione proueniunt, & ab imperitis vel negligentibus
curam aut diuinæ iracundiæ imputatur aut ^g fato. De
nique sicut supra declaratum est, ab vno animali inci
pit ipsa pernicies, & festinanter ad cæterorum transit
exitium. ^h Propterea semper sunt separanda] in quibus
suspectio tantæ pestis cœperit apparere, vsque eò, vt et
iam corpora mortuorum animalium, quæ ab illo mor
bo interempta fuerint, exportanda sint ad ea loca, per
quæ aliorum animalium transitus non sit, & ⁱ profun
dè obruenda sub terra. Nam & viuorum, quæ corrupta
fuerint

^g meritis

^h Et propter
hoc semper re
pellenda sunt
ab alijs illa.

ⁱ altitudine

fuerint, & mortuorum foetidissimo odore, sana primò iumenta corrumpuntur ac pereunt. Cuius morbi causas plurimi Mulomedicinæ authores reddere tentauerunt: afferentes ex nimia lassitudine cursus^a vel saltus^a violēter exorti, aut ex calore æstatis, vel frigiditate hyemis, aut si volentes emittere lotium, non sinantur, vel si hordeum sudantes acceperint, & si post cursum calidi biberint, [*vel hordeū corruptum acceperint*]^b & si plena vesica] vel post potū cogantur ad cursum, aut fœnū comederint, hordeumq; ^ccorruptum. Ex his vel huiusmodi causis malleus morbus consuevit generari. Vitanda quidē sunt ista omnia, nam ex his periculosa ægritudines iumentis sæpe proueniunt. Malleus autē morbus ex aëris corruptione præcipuè descendit. Nam Austro & Africo vento flantibus, interpositis annorū spacijs, recurso (vt asserunt)^d catastematis, sicut certo tempore homines pestilentia corrumpuntur, sic animalia illa aër corrūpit & perimit. Vnde probatissime & plures necessariae sunt potiones, quæ aduersum tantā vim præstare ualeant salutis auxiliū. Quarum partē iam pagina cōprehendimus, partē ex omnibus authorib. collectas cōsequenter adiunximus. Remediū perficiens^f ad omnes generales morbos. Semē cucurbitæ ægyptiacæ. i. colloquintidē quantum acetabulū capiet, frangis & cōteris, addita vini optimi hemina vna, quod diligētī agitatione permixtū linteolo colabis, & per dextrā iumentinarē infundes, vt peruenire possit ad viscera. Quæ compositio ad dysenteriam plurimū prodest. ^g Alia quoq; ^h Tertiaviliior, sed nō minus apta curatio est: Radices cucumeris syluatici virides cōtundes, & in aqua nocte vna macerabis, deinde sublatas cōtundes & colabis, ex quo succo tria cochlearia cū nītro trito permixta, cū vino, si animal sine febre fuerit, tepefacto, quotidie faucib. ingeres, ita vt septē diebus cōtinuis curare nō desinas. Ni-

^a M. s. non habet

^b M. s. non habet

^c scalmatum

^d act. corruptum

^e pitur

^f competenter

^g generaliter ad omnes morbos

^h Tertia

trum quoq; bene tritū, & cucumeris syluatici radices
 minutatim concisas, addita hemina vini tepidi, in hor-
 deū bene purgatum animali languēti ad pabulū infun-
 das, vt non solūm potum, verūm etiā pabulum ^amedi-
 camentum tēperatum ^bfaciat ad salurē. Item aliud. Ra-
 dicē ebuli, & radicem vrticę æquis ponderib. minutim
 incisas, & infusas in liquamine optimo macerabis, co-
 labisq; per linteū: ex quo mensura vnus oui tepefactū
 per nares animalis triduo ^cdigeres. Consequenter ^dira-
 facturus, vt iumentū quod morbum patitur, hordeum
 cū ^eapio & cucumere syluatico] minutatim inciso, sem-
 per accipiat, cōtusumq; ipsum agrestē cucumerem, ^f&
 aque sufficienter admixtū, bibere cogatur. Laudatur e-
 tiam hęc potio: Herbae sauinæ librā j. ^gtrixaginis vncias
 tres] centaureæ vnc. ij. aristologiæ vnc. iij. baccarum
 lauri vnc. iij. ^hmurræ vnc. iij. omnia contundes & cer-
 nes, & in puluerē minutissimum rediges, & cū neces-
 se fuerit cochleariū magnum plenū cum sextario j. vi-
 ni tepefacto faucibus ⁱtedeantis infundes. Hęc quoq;
 aduersus omnes morbos medicina succurrit, si quati-
 nus vires patiuntur, interpositis diebus, ^kcū præscriptis
 minutionis obseruatijs] primò de ceruice, post de pa-
 lato, & in quibuscunq; locis se ^lhumor ¹ostendit] vt si
 in facie de capite, si in primis partib. de armis, si in poste-
 rioribus de coxis sanguis est auferendus, & cum aceto
 miscendus, ex quo animal perfricetur. Cui hęc per tri-
 duum potio dabitur. Pannaces radicū vnc. iij. yringij ra-
 dices ponderis tanti ^myringion autē herba melior est,
 quæ in littore vicina marinis fluctibus nascitur, cardo
 syluestri penē similis, flore galbeo, cuius eruendę sunt
 radices, nam lōgius penetrare dicūtur] feniculi quoq;
 feminis vnc. iij. aloes ⁿvnc. vna semis] cōtusa & cribra-
 ta in tres particulas diuidentur, & cū fracti & moliti tri-
 tici farina [^oalbiſſima] sextario ^ocandēti aqua miscēan-
 tur] &

^a medicamēto
^b proficiat

^c immittes
^d etiā hęc fac
^e radice apij et
 cucumeris
^f cum aqua

^g M. s. non ha
 bet
^h myrrhæ

ⁱtediantis

^k M. s. non ha
 bet
^l morbus
¹ ostenderit

^m M. s. non ha
 bet

ⁿ vncia semis
^o M. s. non ha
 bet

tur] & ad cornu per fauces triduo^a animali infundantur.] Pelagonius aduersus omnes morbos efficacissimū puluerē credit esse, si pullū ciconiæ nondū adhuc stantem, sed iam plumas habentē viuū in^b cacabū mittas, & gipses, perustumq; vapore furni, in puluerē redigas, & tritum vitreo vase custodias] grande, cumulatūq; cochleariū cum vini sextario animalis faucibus infundas, donec recipiat sanitatē. Chiron^d verò Centaurus] præter alias cōpositiones quæ iam relatæ sunt, asserit catulū lactantem viuū in^e aqua feruenti missum ac depilatum ita decoqui vt ossa separētur à carne: quibus diligenter ablatis, eius caro cū aqua in qua decocta fuerit liquamine optimo, vino veteri & oleo & pipere cū melle cōdita, vsq; ad^f sextariū debere seruari, ac singulis animalibus binas^g cotylas tepefactas, donec ad sanitatem perueniant, diebus singulis dari debere per fauces. Caput quoq; hædinū, omnesq; pedes depilatos^h ad caldarium eadē ratione, qua catulum, excoqui, ablatisq; ossibus cōdiri, & binis cotylisⁱ per diem in potione per cornu sæpius datis, animal morbidū liberari. De gallo quoq; gallinaceo albo, eadē quæ de catulo^k obseruāda demonstrat.] Radicem quoq; herbe titymali decoctam cū vino dulci dare morbidis animalib. suadet. Ei quoq; animali, quod profluuiū^l attico, coeperit laborare, ita vt viridis ei vel pallidus per nares humor erumpat, exlotio humano^m aut arietino duas cotylas cūⁿ vino, & cyatho olei rosacei putat esse miscēdas] & per nares, quæ humorē funestum egerunt, digerendas. ^p Quam curationem & pulmōni sanitatem, & naribus siccitatem^q præstare confirmat.

Potio anniuersaria physica. Cap. XVIII.

PRo physico autē & anniuersario remedio tradidit vlpicum^r beticum, vel allium maius, quod qui-

^a da animalē

^b fictile vas

^c Et cum argil

la obturatum

in furnum mit

te, et in pulue-

rem redige, et

tritum in vase

vitreo custodi.

Grande, &c.

^d M. s. non ha

bet

^e aquam fer-

uentem

^f sex sextarios

^g cotulas

^h in aqua cali-

da, ea

ⁱ da

^k M. s. non ha

bet

^l atro

^m veteri

ⁿ vini cyatho

et oleo rosco

misce

^o infundendas

^p Qua cura-

tionē

^q præstari

^r bene tritum

^aserapini

^bseptimum & ^cexcum

^cter, ac potio-
nibus saginata
(vt dicitur)

^dM. s. non ha-
bet

dam gallicū vocant, capitella singula cū singulis semi-
uncijs ^asagapini, & singulis cyathis olei optimi diligen-
ter trita, singulis aquæ heminis oportere misceri, & he-
minas singulas per caput animalium dari octavo Kalen-
das Iulias. hoc est in initio canicularium dierum, ^b septi-
mo & sexto: quo facto, ^c trinis potionibus stagnata: vt
dicuntur, animalia armentina vel domita integro an-
no ^d à morbo intacta seruari.

Compositio suffimentorum contra malleū. Cap. XIX.

^emultæ

^fM. s. non ha-
bet

^gquæ

^hrestant.

ⁱJunigiorum
nidore præsta-
tur

^kin pulmonem

^lvsq;

^mquem.

ⁿM. s. non ha-
bet

^oallium.

^pM. s. non ha-
bet

^qdeest in M. s.

^ranimali

^sM. s. non ha-
bet

ADuersus morbum malleum, cuius ^e diuersæ sunt
species, quæ in potionibus tam per os quàm nares
^f digerendis, vel clystere, & quæq; in cauterijs vel fle-
botomo facienda sunt declaratum est, sed ^h restat alia nõ
minus necessaria efficaciorq; curatio, quæ ⁱ suffimento-
rum genere & odore præstat. Nã cum ipsa tabes ex cor-
rupti aeris foetore nascatur, & ^k vsq; in pulmone & vis-
cera penetrando descēdat, non minus austeritate odo-
ris, quàm potionum amaritudine consuevit expelli. Pro-
numero itaq; animalium eliges locum humile ex omni
parte clausum, in ^l quo induces animalia iam ægrotantia
quæ curare desideras: vel adhuc sana ^m & separatim quæ
non vis morbi contagione perfundi. Origanum ⁿ allium,
mentam, asphaltum, peucedanum, ^o castoreum, & opopana-
cem, æquis ponderib. permisceas, & exinde quantum tri-
bus digitis eleuare poteris in carbones viuos mirtas, a-
nimaliumq; os & caput super fumum tenebis, vt austeri-
tas odoris per os & nares intrinsecus ingressa, omnia
compleat, & ad pulmonem vsq; ^p penetrando] perue-
niat, & præstet ^q animalibus medicinam.

*Alia compositio vehementior ad lastranda animalia,
quæ & fascinum tollit.] Cap. XX.*

^tausterior

ESt & alia compositio suffimentorum ad morbos pro-
hibendos, sumptuosior quidem, sed putatur vtilior.
Sulphuris

Sulphuris viui^a libras ij. bituminis iudaici lib. j. opopanax vncias vj. achanti vncias sex, galbani & castorei, yreos crudi ana vncias vj. salis armoniaci vncias ij. salis cappadocis vncias iij. cornu ceruini, lapidis gagatis masculi, lapidis gagatis foeminae, ana vncias iij. lapidis ematitidis, lapidis sideritis, lapidis argeritis ana vncia j. equuleos, id est caballiones marinos numero septem, caudas marinas, vngues marinos ana numero septem, vnae marinae vncias tres, medullae ceruinae, cedrei, picis liquidae ana pondera tria, ossa sepię numero vij. auri semiunciam, ballucam filiquam: haec vniuersa comixta atque succensa, odore suo morbis tam hominum quam animalium resistunt, & daemones fugant, grandines prohibere, & aërem defecare dicuntur. Sed si memoratos lapides aut inuenire nequiveris, aut enormitate pretij ab emptio-
ne cessaueris, reliqua efficaciter profunt.

De ratione flebotomi. Cap. XXI.

Medicina^b omnis animalium, vel si verum^c quaerimus, ^{b communis}
etiam hominum, ^{c quaeramus} nisi rationem curationis ante
cognouerit atque praedixerit^e languentibus pericu- ^{d si}
lum, ^{e languentis} errabit frequenter. Exposita enim curandi ratio, ^{f M. S. non habet}
& cum genere congruens passionis, ^{g indubitatum} indubitanter praestat
auxilium. Ideoque pluribus membris ac morbis ge- ^{h diligentius}
nerale remedium^h diligenter oportet exponi, quod pre-
cipue in sanguinis detractione consistit, si rationabiliter ^{i pro atate}
pro tempore & viribus animalium, & ⁱ pro aequitate perfe-
cti mulomedici adhibeatur industria. Qui si ignarus fue-
rit huius rationis, non solum per detractionem sangui-
nis non curabit, verum etiam periculum iumentis fre-
quentissime generabit. Nam cum vita virtusque animan-
tium consistat in sanguine, rursus tempestiue detractus
sanguis corpori praestare adsolet sanitatem. Cuius rei ta-
lis redditur ratio. Sanguis enim ciborum^k humorumque ^{k deest}

indigestione corruptus, per mēbra discurrit, & languorem dolorēq; aut vniuerso corpori, aut certis quibusdā partibus consuevit inferre. Nam per constrictionē neruorum, venarumq; tensionem, inflatio, indigestioq; generatur. quæ tensura (vt ita dixerim) coporis aliter laxari, nisi per detractiōem sanguinis non potest. Vnicum enim compendiū atq; remedium est, [ad] corruptionē illā quæ nocet, & quasi infesta tabe ægritudinē vel periculū gignit, cū sanguinis ipsius vitiosa parte detrudere.

Qua diligentia adhibeatur in sanguinis detractiōe. Cap. XXII.

^a indignationesq; generantur.

^b via quæ morbum

^c vitiosam partem

^d adhibenda

^e placuit plerisque;

^f corrupto

^g M. S. non habet

^h debilitatē valetudinis vel

ⁱ deplendi

^k igitur

^l tam maioribus quam minoribus.

^m venas

ⁿ quæ deplenda

^o struenda

^p paucioribus

^q ieiunium quieto

^r loco

^s stringes quod eminere

^t teneatur ab aliquo vt vena possit clarius

eminere

^u axungia

HInc plariq; veris tēpore quotannis de ceruice iumentis sanguinē demere, & sic in herbam mittere necessarium putant, ne veteri corruptoq; sanguis nouus admixtus natura coalescens debilitatē valitudinis ue] periculū faciat. Veteres autē, prudentioresq; authores absq; necessitate depleri animalia vetuerunt: ne consuetudo minuendi, si tempore aliquo facta non fuerit, statim intra corpus morbum ac valetudinē generet. Rectius ergo est minoris ætatis animalibus & bene valentibus ex nulla parte corporis sanguinem detrahi absq; palato: de quo assidue tam minoribus, quam maioribus detrahendus est humor, vt caput, oculi, cerebrūq; releuentur. Maturis verò animalibus nō incommodū est pulsare uenā cum mittuntur in pascua. Illa tamē in omnibus, qui deplendi sunt, cōseruanda est cōsuetudo, vt pridie quàm vena pulsatur, sustententur lenioribus & paucioribus cibus, vt per diastēma cōposito corpore sint, non turbato per indigestionē. In solo autem æquali statues iumentum, ceruicemq; illius loro cinges, quo strictius super scapulas tangatur, vt vena possit ab aliquo clarius intueri. Tunc spongia cum aqua venam ipsam lauabis, & sepe deterges, vt altius emineat. Pollicē quoq;

quoq; sinistrae manus interius deprimes, vt non^a ludat, sed tumidior atq; inflatior vena reddatur.^b Consequenter iuxta praecipuum artis, vel animalis ipsius positione, sagittam dari calibis exiges cotibus bene acutatam.^c Obferuabis quoq; ne altius imprimas manum, & gulam atq; gurgulionem rumpas & arteriam praecidas.] Hoc enim [factum] vitae consuevit inferre periculum. Percussa [quoq;] vena, foenum vel farragine[m] [viride] ad edendum apponas animalis, quatinus agitatione maxillarum per venam melius erumpat sanguinis impetus. Cum autem niger vel corruptus humor^d egeretur, vel coeperit manare^e purior, statim iumentum tolles a cibo, & imposita fistula venae^f plagam astringes. In plaga vero piracium^g imponas, vt diligentius claudat, licet quidam vtantur^h & creta. Deinde in tenebroso loco & calido statues iumentum, & farragine[m] si tempus est, vel foenum mollissimum dabis septem diebus ac noctibus. Aquam etiam offeres, vt si voluerit bibat. Sed triticea farrago hordeaceae praefertur: quae si defuerit, hordeaceam dabis. Memento etiam quod ea melior sit, quae vicinior^k marinis fluctibus fuerit. Propter quod ventrem^l facilius soluit, ^m humoremq; deducit. Pulsataⁿ etiam quocunq; loco vena, ^o omnem sanguinem diligenter^p excipies, & aceto oleoque; permixtum, vel alijs medicaminibus quae ratio deposcit, animalis ipsius corpus perunges, praecipueq; illum locum, ex quo detractus est sanguis, & qui esse putatur in causa. Constat enim, naturali quadam ratione^q atq; beneficio (ut quidam aiunt) ipsum sanguinem, cum superfusus est languentibus membris praestare medicinam, vitiumq; siccare. Quam curationis^r sollicitudinem oportet omitti. Praeterea interpositis diebus post flebotomiam animalia^s producantur ad solem, & sanguis detrahitur^t eis de palato. Despumantur^x etiam tertio gradum a dentibus. caninis, quos oportet suspendi altius propter sanguinis fluxum, ita vt ea die^y mollissimis cibarijs utatur

^a cedat, &^b M.S. non habet^c Stude quoque;

ne altius imprimas manus &

gulam atq; gurgulionem rumpas, atq; arteriam praecidas

^d regressus est,^e &^f rubicundior vel purior^g vulnus^h ponasⁱ deest &^j deest. in^k maritimis^l quia^m humoresq;

educit

ⁿ ex^o totum^p accipiens^q M.S. non^r sollemnitate[m]^s Interea^t perducuntur^u etiam^x autem^y molles us

^a vt^b duas libras accipiant^c singulis diebus augendo^d loca^e perstrictionis
^f qui

^a& furfure. Sequentibus autem diebus non ex integro hordeum consequantur, sed ^b à vilibus incipiant, & ad consuetudinem ^c per singulorū dierum augmenta perueniant. Consequenter tepido die ducantur ad mare vel fluuium, diligenterq; ^d loti tergantur. Vino quoq; & oleo in sole perungendi sunt diligenter, & confricandi, vt corpora eorum calefacta aut repellant, aut perferant ^e perfricationis iniuriam. Quibus perfectis ^f equi nobiles tunc demum ad labores cursusq; itineris reuocentur.

Castrata animalia non deplenda. Cap. XXIII.

^g decet^h herba est, quam
ⁱ amiserunt

Sciendum est præterea, castrata animalia nunquam oportere depleri. Causa ^h hæc est, quia iam partem virium cum testibus ⁱ amiserint, & si depleta fuerint, vehementius eneruantur. Hinc est enim quòd asinis nõ detrahendus est sanguis, quia naturaliter minus habent sanguinis, gracilioresq; sortiti sunt venas.

Admissum facientes non deplendos Cap. XXIII.

^k amittunt

Admissarios etiam equos flebotomare non est opus: partem enim virium & sanguinis in coitu ^{na} tura digerit. Si tamē ab admissura cessauerint, nisi annis omnibus herbarum tempore depleantur, incidūt in cæcitatem, quia id quod coitu digerere cõsueuerant, ^l declinat in oculos.

^l redundat in oculos eorum

In quibus passionibus, & ex quibus locis sanguis sit auferendus. Cap. XXV.

^m M. S. non ha-^o et^b tollendusⁿ opiosus

Nunc ne quid relinquatur ambiguū, in quibus passionibus, & ex quibus locis sanguis emitti debeat indicabimus. Morbidis & quibuscunq; totum corpus in causa est (sicut febrientibus, ^m vnde infra dicendum] de matrice ⁿ detrahendus est sanguis. Cephalargicis autem ^o arpiosis, insanis, cardiacis, caducis, freneticis, bistru-

^abistrutitijs, ^bficardicjs, rabiosis quoquomodo præcipi-
 tur de ^cauriculis sanguinē demere. Veruntamē melius
 est de temporibus, quæ in dextra ac sinistra sunt parte,
 detrahatur, id est, sub cauatura temporū tribus digitis
 ab oculo interpositis inferius vena perquiritur, & ex v-
 traq; emittitur sanguis. Eis verò quibus suffusio contin-
 git oculorum, vel cætera vitia quæ oculis nocent, infe-
 riores ^dvenæ sub oculis ^epositæ, quæ descendunt ^fsub an-
 gulis oculorum inferioribus, quatuor digitis inferius
 quàm oculi sunt, ^ginciduntur. Quibus ^hquidem fastidiū
 inhæret, vel arteriarum vel faucium tumor, vel præ-
 grauatio capitis, de palato auferendus est sanguis. ⁱQuib.
 aut pulmo est in causa vel iecur, vel cætera quæ his vici-
 na sunt membris, de pectore minuendus est,] ex venis
 quæ positæ sunt in dextera ac sinistra, vbi brachiola con-
 iunguntur, & flexura fit cū armis plicatur. Quibus ^kqui-
 dem armus est in causa, ^lde brachiolis sanguis minua-
 tur, quæ venæ positæ sunt interius, vbi ^mcenturię, id est,
 musculi ⁿbrachiolares sunt, sed digitis superius ^oquàm
 genu, tribus vel duobus digitis inferius quàm ^pcenturię.
 Hæ venæ sagitta percutiantur, sed cautè ^qmodesteq; tan-
 gantur, propter debilitatem animalis ^rquia hæ com-
 mixtæ sunt neruis. Quibus autem articuli in causa e-
 runt, vel si articulus, ^sinsertus vel intortus fuerit, uel
 aquatilia habuerit, vel quiduis simile in articulis con-
 tingerit, de ^tsubcirro sanguis ^usubtrahi debet: quæ ve-
 næ positæ sunt inferius quàm articuli tribus digitis
^xsub coronā. quę venæ cum summa ^ycautela tangendæ
 sunt, quia articularū coniunctæ sunt neruis. ^zCreciaco
 vel si basim ^amouerit, de coronis ^brectis tollitur sanguis.

^a dysentericis.
^b sideratis
^c venis auricu-
 larum
^d venas
^e positas
^f ab
^g phlebotomo
^h incidito
ⁱ verò
^k M. s. nō habet
^l verò armi in
^m causa sunt
ⁿ è Creticis de
 brachiolis san-
 guis auferitur
^o centuriæ
^p M. s. non ha-
 bet
^q à genibus
^r centuriæ
^s ne mediæ
^t quæ venæ
^u exemptus vel
 tortus
^v subito
^w detrahi
^x sub cirra tri-
 bus digitis su-
 per coronam
^y sollicitudine
^z Cretico autē
^a præcisio mo-
 nuerit
^b rectius
^c qui vngulam
 cogit vel deie-
 cerint, vel quæ

De his quibus sanguis in vngulam tollitur] quomodo
 sanguis ^atollatur. Cap. XXVI.

Quibus aut iumētis vel suffusionis vitio, vel per vo-
 luntatē ^cexcruciata vngula fuerit, [quæ vulgo vn-
^dextrujicia ^evngulam cogere dicuntur.

^alongo tempo
re claudicandi-
nem

^bcōponito pe-
dem ad gulbiā:
et omnem vng-
gulam ad viuū
allides fimen-
tumq; suffragi-
nem illac alli-
gata in lino ve-
hemētē astrin-
ges, totumq; so-
lum vngulæ in
circuito scal-
pellō circum-
scribis.

^cvngulæ

^dinferes

^evngulam

^fsoli

^gemanauerit

^hpost nodum

ⁱspatio

^khumoris

^lne

^msicut

ⁿstrygmare

^osemiffabis

^pipsum

^qcomponi

^rexire

^scurabis

^tHoc modo sa-
nē qui stemif-
santur, non læ-
duntur. ^uDe

Epistomicis,

gulam cogere dicuntur] vel quibus remorata basis^a lon-
gi temporis claudiginem fecerit, eiusmodi curatione sa-
nantur.^b Componis omnem vngulam quasi ad viuū, ad-
lidesq; virantū, huius suffraginē illius alligatā lino vehē-
menter stringes, totumq; simul vngulæ in circuitu scal-
pellatur ex parte, tunc circuncisoriū^d inferes inter^e vnguē &
solū, & cum bene elimpidaueris, suffraginē^f soluis, & in-
uenies de calcaneo venas fluere, & cū sufficienter^g efflu-
xerit cruor, sale perfricabis, ^h postea aceto & oleo inun-
ges, & linteolis munies diligēter. ⁱ Sparciā calciare cura-
bis, vt post egestionē^k humorū vngula reparetur. Huius-
modi aut curā nunquā nisi singulis pedibus adhibere
debebis, ^l vt in tanto dolore animal duret ac stet. Si autē
in alio pede similis est causa, cum in illo qui prius cura-
tus est, firmiter animal stare cœperit, tūc eum elides, &
^m vt dictū est, simili obseruatione curabis. Si verò in his
causis animalⁿ cremare volueris, ^o semiffabis illud hoc
modo, ^p cōpones vngulā eius ad viuū, & cōtra venā addi-
ta sagitta ptūdis, vt possit sanguis^q acōtizare per solū qd
sagitta pertuderit. Simili aut modo sale fricabis, oleoq;
& aceto, linteolisq; ^r munibis, dūtaxat singulos pedes,
ita vt porrare se possit. ^s hi plane q semiffant nō elidūt.]

^t Epistomicis, vulsis, colicis, strophosis, & qui morbo subrenali
tenentur, vnde sanguis tollendus est. Cap. XXVII.

E^u Pistomicis, vel qui morbo subrenali^x læduntur, vul-
lis etiam, & colicis quibus venter frequenter dolet,
de cauda sanguis emittitur, licet melius putetur pro-
pter^y huiusmodi^z causas ortas de visceribus debere san-
guinem tolli. Quod si de cauda^a tollere volueris, sic fa-
cies: Erige & relupina caudam ad lumbos, quatuor digi-
tis ab vno vbi pilos non habet cæde caudam^b cum tabu-
la ali-

vulsis, strophis subrenalibus vnde sanguis tollatur. ^u Epistomicis ^x tenentur
eiufdem ^z M. S. nō habet^a extraheret^b de

la aliqua non ponderosa, quousq; se vena demonstrat, & in caudē media diuisura quatuor digitis ab ano sagitta percutes venam, ^bvt acontizet sanguis, post decursionem fasciola colligabis. Cum autem de visceribus emit tere ^cvolueris, sub [inguinibus] de dextra ^dsinistra in sin- gulis femoribus eminentes venas medias sagitta per- cuties, post decursionem sanguinis cretam impones, sed cautē, propter vicinam misturā neruorū. Si lacee in gambis fuerint, aut aliquis dolor coxæ vel gambæ, san- guis detrahatur [sub] gambis: sunt enim venæ à visceri- bus descēdentes per gambas interius, quas medias pro- pter vicinam mixturā neruorum ^ecautē transuerso fle- botomo percutes, & post decursionē fasciola ^fcolligabis.

^a in cauda
^b si nō egredie-
tur sanguis
^c velis
^d & sinistra

^e caudæ
^f transuersē
^g colligabis

De ratione foci atq; cauterij. Cap. XXVIII.

IN animalium curis ac medicinis duplex remedium auctores esse voluerunt, ^hMinutionem sanguinis, per quam constricta laxantur, & [etiam] ⁱVisionem cauterij, per quod laxata firmantur. Sed cum flebotomi ratio euidenter videatur exposita, Cauterij quoq; licet nouissi- ma cura sit, ^kaperienda videtur vtilitas. Nam ^ladustio laxata constringit, inflata attenuat, ^mhumectata desiccatur, coagulata soluit, ⁿfarcinomata præcidit, veteres dolores emendat, alienatas corporis partes ex qualibet causa ad statū suum reuocat, super naturā excrecētia, ^osub- lata, & adusta crescere nō ^ppatitur. Nam cū candente fer- ro ruperis cutem, vitiū omne concoquitur atq; matura- tur, & beneficio ignis dissolutū, per foramina quæ facta sunt] effluit cum humore: atq; ita sanatur passio & tollit dolor. Post ^qquā cicatricibus clausis, cōstrictior & robustior reddit locus, ac prope insolubilis cutis. Scien- dum ^rverò cuprina cauteria plus effectus ad curandū ha- bere ^sq̄ ferrea. Præterea si in capite morbus est, inuritur ceruix, si subrenalis est, lūbis ignis adhibet. Interdū autē

^h scilicet
ⁱ quam laxa,
^k vis tamen eius
^l vstio
^m humecta sic-
cat
ⁿ carcinomata
^o subtrahit, &
^p sinit. Nam be-
neficio caute-
rij rumpentis
cutem caro co-
quitur, & ma-
turatur, & be-
neficio ignis
dissoluta perfo-
ramina quæ fa-
cta fuerūt
^q quod

^a adhibetur vel
infiguntur

^b veru

^c palmale fistula

^d In

^e extenuatione
cauterijs

^f infiguntur

^g fracturas

^h moueri

ⁱ diligentibus

composita

^k roborata

^l calasticis

^m & ad postre-
mum calasticis
eadem procu-
rari

ⁿ M. S. non ha-
bet

^o Hoc loco M. S.
duo distincta
capita habet,
quorum alteru-
ru inscribitur

de curis Fe-
brium. Alteru

De lassitudine
que videtur fe-

brib. similis, et
incipit febrien-

tibus animalibus
quamprimum subueni-

re conuenit.

R adferre

^q et durioribus

^r vno comple-

puncta^a infiguntur, interdum ad similitudinē lineæ can-
dens deducitur^b ferrū, aliquando velut^c palmulæ sunt.
In hoc enim laudatur Mulomedici ingenium, si ita ani-
mal cauterio curauerit ne deformet. ^d Pro locis autē in
quibus est passio, & pro pellis^e æstimatione cauteria ve-
hementius^f imprimuntur aut leuius. Memoria autē reti-
nendum est, ^g quassaturas, emota vel extorta, aut eiecta
de locis suis^h vri penitus non debere. nam perpetua de-
bilitas consequitur, sed melius est ⁱ [vri] cum locis suis re-
posita fuerint, & ligaturisⁱ diligentius cōmunita, atq; ita
naturæ industriæq; beneficio^k corroborata, ^l colasticis
vntionibus & malacmis, ^m postremum causticis eadem
percurare ad spem perpetuæ sanitatis. Quod specialiter
admonendum est, ne Mulomedici festinātes, dum foco
curare cupiunt, animalia debilitent aut deformēt, cum
flebotomis, potionibus, vnguentis, ⁿ syringis, medicami-
nibusq; diuersis ante sit temptanda curatio, & si nihil
profecerint ad extremum ignis adhibetur.

De passione & curis febrium. Cap. XXIX. °

Q Væcunq; passiones plus iumentis periculi^p infer-
re cōsueuerūt, & difficilioribus^q obscurioribusq;
indigent curis, has^r primo amplectimur libro, ut & faci-
lius reperiantur quæ in exordijs ipsis occurrēt, & legen-
tibus fastidiū non possint adferre. ^s De curis quæ prima
sunt. Febrientibus itaq; animalibus [quæ] primū cōue-
nit subuenire. ^t Nam non amplius quàm triduo. caloris
vim sustinere posse creduntur. Intra quod si curata non
fuerint, moriūtur. Oportet igitur passionis huius signa
causasq; prædicere, & ^u mox medicinas exponere. Febriēs
iumentū deiectū caput è terra alleuare vix poterit, erit
oculis apertis, labijs demissis, tristitia turpis, & graui-
tas totius corpori insequitur, testiculi tumidiores la-
xius pendent, membra caloribus feruent, ^v venæ vehe-
menter
ctitur^s M. S. non habet^t quæ^u postea medicinā ponere.

menti pulsu salient, anhelitus creber & calidus, tussis
 assidua, incessus nutans, fastidium cibi, bibendi cupiditas,
 vigiliæ iuges. Causa autem huius passionis ex magno labore
 & fatigatione est, si negligentia consequatur. Interdum æstu
 nimio,^a aut perfrictione] vehementi,^a ac perfrictione
 vel ex cruditate ciborum, aut sudoris subita infrigidatione,
 vel ex feruore hordei nouelli^b euenire consuevit.^b accidere
 Curatio autem ista solennis est. Continuo sanguinem
 eis de facie, vel de temporibus, aut palato oportet emitti,
 ab omni esca prima die penitus^c abstinere,^c abstineat
 foeni optimi^d aut herbæ viridis: e subinde pusillum^d vel
 offerri oportebit, & quiescere etiam ab omnibus rebus,
 & etiam sequestratum temperato tempore, & in ambulationibus
 leuibus animal commoueri] calidis^e subinde oportebit
 quoque locis coopertum stabulari. Cum cœperit melius
 esse, herbam minutatim^f concisam porrigito. quæ^f incisam,
 si defuerit, hordeum maceratum, ablatisq; suis folliculis
 tustum in modum ptisanæ paulatim offeratur, & frequenter
 exiguum.

De lassitudine qua videtur febribus similis.

Cap. XXX.

Plerunque autem equi ultra vires ad cursum coacti,
 aut ponderibus prægrauati,^g ac sudore defecti,^g aut
 similia^h febricitantibus signa demonstrant.^h defebrientibus
 sic intelliges: Oculi sublachrymantes erunt, & tanquam
 subfusi sanguine, præterea spiritum crebrius agitatur,ⁱ Quod
 numq; fastidit, & de posterioribus pedibus melius
 sustentabit: nam^k primos quasi subtritos tardiùs ponit.^k Quod
 priores

De febribus internis. Cap. XXXI.

Quod si febris interna fuerit,^l non facillè animal
 dormiet] & quotidie deterius fiet, interdum^m fuculos
 ruculos in dorso vel in lateribus habebit.ⁿ Scias
 Et tunc scias à morbo de quo superius disputatum est malloco

ARTIS VETERINARIAE

^a diebus cum à morbo qui superius disputatus est malleus, detineri. Cui lotium aliquot ^a dierum tam hominum quam arietum per nares infundes. Et sic potiones quae de isto morbo superscriptae sunt, dabis.

^b febriant

Si in autumno ^b febrerit. Cap. XXXII.

^c M. s. nõ habet
^d teresq;
^e qua

SI autem autumni tempore coeperit febrere iumentum, statim de ceruice sanguinem detrahes, vel gradu tertio de palato. post herbæ trixaginis sextarium, draganti, ^c rosarum ana vnciam j. in pila lignea pistabis, ^d cernesq; subtiliter, ex ^e aqua cum mulsa & oleo portionabis, atque ita restitues sanitatem.

Si in aestate februat. Cap. XXXIII.

^f naturã min-
sturo similis
demittit

^g parabis

^h vel

ⁱ cum pane

^k M. s. non habet

SI autem aestate febrere coeperit, totum sudabit, saturet salientibus venis, ^l mineturam & naturam simul [dimittere] ad terram transuersè ambulabit. De coxa media quatuor digitis ab ano venam inquires, & ex ea sanguinem detrahes. Si autem non inueneris, de ceruice tollendus est. Cui hanc portionem ^g pro tempore dabis. Herbam portulacæ plenam manum tundis, succumq; eius cum dragante & thure, ^h & succo rosæ ⁱ campanæ mulsa addita offeres, portionem non satis grandem, ne plus quam oportet infrigides: ^k quia cum quasi splene careat, simul & defectione sanguinis calore priuatur.]

Si hyeme februat. Cap. XXXIIII.

^l subscriptas

^m sanitatem

ⁿ verò

HYEME verò si febrerit, ^l suprascriptas species aridas contundito, diligenterq; misceto, & per sinistram narem dato, ^m sanitas consequetur. Febrerentibus ⁿ autem hæc potio utilis traditur: Mannæ, thuris vncias ij. semis, yrisillyricæ vncias vj. piperis vnciam j. baccarum lauri, seminis apij ana vnciam vnam cum passo portio-

potionabis. Item post detractionē sanguinis de matricē aut de palato sic potionabis ^a febrientem: Hysopi libram vnam, abrotani vncias sex, lactis caprini sextarium, ^b amili cyathum] olei ^c optimi vncias iij. herbæ vrceolaris succi cyathum vnū, misce cum cæteris, & per cornu faucibus infunde, erit salutare remedium. Item alia potio. Lactis ^d sextariū, olei cyathos ij. croci ^e scrupulum j. mirrhæ ^f ij. appij feminis ^g cochlearium plenum, miscebis pariter, & dabis ad cornu. Hyeme farinā triticam cum aqua tepida, æstate autē farinam hordeaceam cum aqua ^h frigida] dabis in potum. ⁱ Si febrientensuram non des, illorum autem loca] cauterio inuenda sunt, & vsta curandā. Item alia potio. Lactis caprini heminam, amili cyathum, oua iij. olei cyathum, succum herbæ vrceolaris] quotidie ^j potum dabis vsque ad sanitatem. Item ^k vnctio qua perfricandi sunt febrientes. Rosæ ^l libram, olei veteris libram j. aceti heminas iij. ^m lactis caprini libram semis, portulacæ feminis & nucis amaræ ana] vncias vj. menthæ vel rutæ quantum ⁿ expedit. s. teres & commisces, & tepefacto vttere, ita vt diutissimè confrices contra pilum, & in loco tepido vnctum animal coopertumq; statues.

Item potio alia si hyeme febrerit

Gentianæ vnc. j. aristologiæ, hysopi, absynthij, abrotani, singulorum vnc. j. caricarum vnc. vj. ^o seminis apij vncias iij. rutæ fasciculum ^p j. omnia in cacabo cum aqua decoques [vsq;] ad tertiam, & cū nigrescere videris, coctum est. Exinde ^q vini heminam misceto ^r sicut supra scriptum est, & per cornu faucibus infundito.

Si ab indigestione vel pletura febriat. Cap. XXXV.

Si quod iumentum ab indigestione vel pletura febricitauerit, naribus spiritū ducet, & ilia frequenter agitabit, anhelit ^s; erit feruens & aridus, spinā fa-

^a febriens iumentum
^b M. s. non habet
^c quieti
^d lib. vnam
^e drach. vn. im
^f cochleare
^g M. s. non habet
^h Si febrientensura nō desit, illorum loca, &c.
ⁱ potionabis
^k vnguentum, quo
^l libram semis
^m olei caprini lib. vnā, portulacæ vnc. nucis amaræ
ⁿ sufficit

^o M. s. non habet
^p bonum
^q vnam
^r cum supra scriptione.

^a perfocatione

cilius flectet: nam qui ex ^a perfrictione febrit, rigidus est: quia calor membra dissoluit, frigus astringit. Ex pleura igitur febrienti copiosus sanguis emittitur de ceruice, nares aceto perfricantur vt sternut et sapius. Venter quoque febrientis si durior fuerit, per anum iniecta manu, stercus ^b extrahatur, à cibo absteineat, ^c paucissimum potum per interualla suscipiat, &] vnctum supra scripto medicamine, diuq; fricatum, loco stabit calido horis tribus aut quatuor coopertū, postea ad [de] ambulandum producet, nihilominus inuolutum.

^b egeritur

^c Ms. non ha

Si ex vulnere oris aut faucium febriat.

Cap. XXXVI.

^d de palato,
nec non etiam
de temporibus

^e idem frican-
dus est, &

^f cliui instantiā

SI quando ex vulnere aliquo vel suppuratione oris aut faucium nascitur febris, ^d de temporibus, nec non etiam de palato] detrahendus est sanguis. De maxillis quoque siue de ceruice, & ad postremum quicumque locus febrienti doluerit, ^e ex eodem cum mensura sanguinem oportet auferri. Quòd si cibum penitus respuerit, farinam aquæ mixtam ad ^f cibi instar faucibus eius infundes. Offas quoque de passo facies iustæ magnitudinis, & septenas cum oleo digeres, vt possit habere substantiam. Ita denique febrienti utilis est, ex quacunque parte datractio sanguinis fiat, si considerationabiliter [humor] releuat, ita enormiter ablatu ^g euirat vel turbat.]

^g occidit

^h in

De coactione .i. ^h de nimia lassitudine.

Cap. XXXVII.

ⁱ &

COactio in animalibus passionis est nomen, ex qua ægritudinum diuersa genera nascuntur, ideo sic appellata, quod ab iniuria vel labore ⁱ vel ex coactione contingat. Quoties enim lassum animal fatigatione

tionē itineris, vel nimietate cursus, vel magnitudine ponderum, non studiosè refouetur, vel æstate sitire, vel hyeme algere compellitur, vel certè penuriam sustinet. ^acibi, aut hordeo nouo, aut fœno pessimo læditur. & ^aconuictus per dies aliquot circa curam eius nulla adhibetur industria, ^b& sic totius corporis compago, & interiorum ^bM. s. non habet viscerū dispositio per iniuriam & fatigationē vitiatur.

Quæ genera agritudinum ex coactione nascantur.
Cap. XXXVIII.

EX qua coactione hæc passionum ^cgenera nascuntur. Ex ^dperstrictione enim fiunt ^eepistomici, podagrici, phthifici. Ex æstu autem euenit grauedo, febris, infania, capitis dolor. Ex sudore oritur tumor in cruribus, suffusio in pedibus, febris, spasmus, & tussis. Ex humore quoq; qui de narib. profluit, passio ^fapertissima declaratur. A' cerebro ^genim vel à capite venit multa ^hpituita, crebra & spissa. A' ⁱperstrictione erit humus ⁱtenuis, aquaticus & frigidus, ex qua re fiunt coriaginosi & ^kepatici & phthifici. A' colibus] & glandulis & arterijs humor erit candidus & viscosus, ex ^lquo euenit fastidium & faucium præfocatio & synanche. A' pulmone autem humor crassus, sanguinolentus & ^mmaleodoratus emanat, colore pallido. Ex qua causa fiunt peripleumonici, ⁿvomicosi, ortomici] & phthifici. A' morbo autem malleo venit humor multus & crassus, & pallidus. ^oEx qua re fit ortomicus, profluuius atticus, & suspirium articulare. A' iecore humor erit liquidus, yricus, & viridis, & tabidus, non valde crassus, neque olidus.] Ex qua re fiunt ^psciatici, hydropici, febricofi. Ideo autem signa passionum causasq; diuissimus, ne ingratus error nocere, & facilius euidens doctrina curaret. Absyrus huiusmodi de coactionibus prodidit medicinas: Si equus, inquit, coactus de via venerit, o-

^c signa
^d præfocatio-
^e ne
^e opistetonici
^f apertissimè
^g verò
^h prauitas
ⁱ à præfocatio-
ⁱ ne humorum
^k erit
^k tenatici &
^l tussici et. à talis
^l hoc
^m maleolens
ⁿ vamycofi,
ⁿ ortonoici
^o Catacroitus
^o profluus et vi-
^o ridis nõ valde
^o crassus neque
^o albidus
^p synthetici
^p Absyrus

^a auriculæ^b ista^c sansuci^d libras duas^e xvij.^f liquabis, itē^g vnciā vnam^h quoⁱ M. s. non habet^k huius^l vncias duas^m quartā partem drachmæⁿ expuscatum^o si æstas^p rectum^q sursum^r stemissabis ipsam^s tragmanticum^t Febris ex lassitudine hæc signa habet. M.^u hoc loco non caput inscribit, De febre et lassitudine.^v longa^w etiā

culi eius intrò abibunt vel versabuntur, spirat calidum frequenter atque suspirat, ^a & auriculæ huius] ac reliquum corpus extensum erit. Cuius ^b talis est curatio: vt parum hordei accipiat, scœnumq; non multum. Portio autem huiusmodi præparabitur, hyfopi, abrotani ana vnc. j. ^c sansuci vncias vj. scœnugræci libram vnam lini seminis ^d pondo duo. hæc omnia tusa & cribrata in cacabo nouo cum sex æquæ sextarijs infundis, addisq; ^e nouem duplices] ficus, quæ cum ad partem dimidiam decocta fuerint, vniuersa conteres atque ^f liquabis. præterea vini veteris optimi sextarios tres, mellis heminam, piperis triti ^g drachmam adijcies supra scriptis, rursumq; feruete facies omnia, ex ^h qua calidam portionem plurimis diebus dabis, quæ mirificè iuuare consuevit. Si de labore itineris suffusio pedum fortè prouenit, caue ne sanguinem calido detrahas, sed reuictum ⁱ pausatamq; flebotomabis, ^k huiusmodi beneficium potionis vsurus: Thuris masculi drachmas ij. fo liorum caprifici libram, grana piperis xxv. fermenti vncias ij. croci ^m drachmam: Omnia bene trita in tres partes diuides, & ⁿ expausatum iumentum triduo cum oleo potionabis & vino: si hyems fuerit, tepida os ablu es, ^o æstate frigida: si tardius, ^p aut non rectè] ambulat, ^q sulphurem & resinam calentem vngulis imponis, non semel tantum, sed aliquoties donec rectus incedat. Si verò ista non profuerint, ^r semissabis eum] vt de vngulis sagitta contactis competenter profluat sanguis, & vulnera ^s traumatico curabis pharmaco. ^t De laxis hæc signa erunt] toto corpore grauabitur, & posteriora crura quasi ^u inligata habebit. postea itaque & pulegio nares eius & totam faciem fouebis, panem ^v & merum dabis vt manducet, offeresq; ei lactucas vel gramen diligenter lotum atque concisum, consequenter daturus huiusmodi potionem: Succum prisanæ, passum,

passum, oua, oleum rosatum, quæ omnia^a pariter mi-
sta] per triduum dabis, ita vt hordeum^b primò decor-
ticarum] siccatumq; manducet. Præmonendum au-
tem est, ^c ne iumento ex coactionis iniuria laboranti
pulses venas calenti. continuò enim] neruorum con-
tractio & debilitas consequitur. Oportet autem armo-
eorum & genua vino calido & oleo^d tepido] suffun-
dere, totumq; corpus multorum manibus diutissimè
confricare, & loco statuere tepido, ^e mollia de siccato
stercore vel de paleis strata præbere.] Posteriores [au-
tem] partem flebotomo^f laxis non oportet contingi,
ne penitus^g euirentur. Quòd si venæ in cruribus tumēt,
& plenæ sunt humore, de coronis sanguis auferatur.

De diuersis passionibus ventris. Cap. XXXIX.

Non minus multæ & obscuræ valetudines in inter-
nis animalium quàm hominum existere consue-
uerunt. Imò si verum quærimus, propè pares atq;
consimiles sumus. ^h Nam animalibus, quia rationales
sumus] sola mente præstamus : corporis verò natura
communis est, maximè in doloribus. Dolorem ven-
tris in iumentis ⁱ Veterinorum imperitia putat facile
posse curari, ^k quod graue, nescit ex vêtositate, vel con-
stipatione vitium] [&] torsiones vocant & interio-
rum incisiones, quibus aut^l præcantationes] anicula-
rum more, aut aliquod^m quasi physicum] remedium
adferre conantur. Cùm quid enim intrinsecus iumen-
tis dolere inceperit, statim se allidunt & volutant, & so-
lius ventris creditur esse causa, cùm plures & difficiles
[& diuersæ] sint passionēs, ex quibus dolor & voluta-
tio illa contingit. Et nisi singulis pro causarum genere
competens medicina subuenerit, sanitas redire non po-
terit. Efficaciter autem curareⁿ potest nemo, nisi qui in-
ternarum ægritudinum signa rationesq; cognouerit.

^a M. s. nō habet

^b pro modo lo-
tum

^c ne iumentum

ex euacuatio-

nibus in iniu-

riam laborum

impulses, venas

enim calentes

habens, conti-

nuò neruorū

^d M. s. non ha-

bet.

^e & suppone-

re ei mollia vt

paleam

^f lasis

^g eneuirentur

^h M. s. non ha-

bet

ⁱ Veterinario-

rum

^k M. s. nō ha-

bet

^l verborum ra-

tiones

^m conphysicæ

ⁿ non poterit

Primùm venter ipse, qui aqualiculus nominatur, totius corporis obtinet dominatum, in cuius capacitae cibus potioq; miscetur, ac per digestionem naturali calore decoctus, separatis humoribus, partem ad substantiam membrorum cōuertit in sanguinem, partem in vrinas resoluit, partemq; secum trahit in sterora. Quòd si loca illa præstrictio longi temporis vitauerit, intestinorum dolor, & corruptio digestionis necessariò sequitur. Nam pars humoris coagulat ex frigore, & fit conglutinosa in præcordijs, atque in intestinorum partibus, quæ ducuntur ab aqualiculo vsque ad colum, quod appellatur enteron] retinetur & hæret, quod Latine ieiunum dicitur, per quod in colum humor pessimus transit, & interclusione cibum non patitur ad interiores partes more solito peruenire. Hinc etiam tortura & extensio ventris dolorq; cum magno periculo generatur: quæ passio Græcè] emphragma, Latine præoccupatio dicitur.

De colo & coli dolore. Cap. XLI.

Exoritur & alia causa doloris asperior, quæ Græcè chordapfos appellatur, cum præclusa intestina viscerum, vento fumouè] se vrgente colligant, vsque eò, vt aqua, & cibum, & sterCUS animalia etiam interdum reuomere cogantur. Præterea ad similitudinem hominum propter inflationis iniuriam, coli quoque dolore] vexantur, propter quam necessitatem animalia diuersè vehementerq; voluendo rumpunt] quod curari iam non potest: & ideo moriuntur.

Cura longanoni & ilei. Cap. XLII.

Ilei quoq; vitia ex perfrictione huiusmodi humoris nascuntur: qui cum intestina maiora & præcluserit, & in

^a fecernit^b M. s. non habet^c consequitur^d ducunt^e cyphon, interim^f qui^g M. s. non habet^h M. s. non habetⁱ à superiori^k cardapfos^l M. s. non habet^m M. s. non habetⁿ colligunt^o adeò^p per instrictio nis iniuriã collicũq; dolorẽ^q diu se vehementer voluendo rumpunt^x Ilij

& in eorū^a sinibus stercora cœperit detinere, prohibet^a renibus eorū
 illa ad^b catachlytum longanoni decurrere (° Longanō^b catochiden
 autem intestinum vocatur, per quod stercus egeritur)^c Longaon
 tunc^d venter crassus vel præclusione ipsa intra viscera^d ventus
 increfcit, ac^e sibi met dolores morsusq; excitat vehemē-^e seuit: &
 tes, ex quo iumenta se proſciunt ac volutant, extensisq;^f M. S. non ha-
 pedibus calcitrāt. sed per impatientiam se sæpeſiam] ia-^{bet}
 ctando ventus inerefcit, & mixtus stercorei vsq; ^g ad inte-^{sin}
 stina descendit, nec^h iam, vt supra, rumpitur, sed iumen-^h quod vitium
 to quod in vitium, qui Ileo uocatur (ex eo, quòd intesti-^{ileam uocatur}
 na locis suis exclusa, animal quasi elices facere faciunt)ⁱ ab eo quòd in-
 inciderit, ea] valetudo periculosa est, nisi cum celeritateⁱ testina suis lo-
 subueneris. Huiusmodi autē sunt adhibenda remedia:ⁱ cis exclusa qua
 Aqua calida renes animalis diutissimè fomentabis, fœ-ⁱ si obices factū,
 numq; cum calida, vt vapor magis penetret, frequenter^{quæ}
 apponis, postⁱ cilicijs diligēter absterges [itē] oleū vetusⁱ stamine
 & picem liquidam, & oleum laurinum misces [et] cale^{kv}
 facies, & diutissimè perfricabis, itaq; & testiculos eius per^{kv}
 unges, & in auriculas calidū medicamen infundes. Tam^{fricabis}
 diu autemⁱ fricabitur, vt sudare incipiat & ventū emit-^{fricabis}
 tere, ex quo spes ostenditur sanitatis. Quod loco calido^m satis
 statues, ac^m sagis cooperies diligenter, hāc daturusⁿ quo-ⁿ continuo
 tidie potionem: Piperis grana quinquaginta, petroseli-
 num quantū quatuor digiti comprehendunt, cimini a-
 leandrini tantundem, cimini africani tantundem, se-
 men apij, ° murrā, nepitam, trixaginē, æquis ponde-^o Myrrham
 ribus, quibus ad dimidiam omnium partem nitrum^p potio
 admiscere te conuenit. Quæ omnia bene trita ex vino^q sacellationes
 calido & oleo æquis ponderibus, & melle quantum sa-^{ex}
 tis fuerit dabis. Hæc^p autem potio & calefacit, & ventrē^{ex}
 resoluit. Quod remedium si tardius subuenerit, ^q saccel-^r calidissimo
 los cū fursure^r calentes^s semper totum dorsum & renes^{plenas}
 animalis imponis. Clysteriabis etiam ex aqua calida &^s super
 oleo, quod cum sale & melle afro, & nitro, ^o ouoq; misce^t clysterizabis
 ouo^o

bis, & ita ventre laxato & stercora emittuntur & ventus.
 Quod si clyster defuerit, sal bene tritum & mel coques,
 [*& miscebis*] pastillosq; longos & duros facies, & in anū
 iumenti interius immittes. Quae res omnē spurcitiem
 humoris intus^astantem abstrahit, & ad sanitatem perdu-
 cit, nec est aliud quod magis valeat subuenire.

^bCausa & cura strophii. Cap. XLIII.

^b De strophii
 causa & cura
^c interuenit
^d stropholus
^e dolore
^f inter

Unt animalia quibus assidue ventris^c impendit do-
 lor, qui^d strophus appellatur, & hac ratione concipi-
 tur. Interdum sudor animalium vel nimio cursu, vel
^e labore profluens, in internis residet^f intra ventris inte-
 stinorumq; compaginē, qui punctiones doloresq; præ-
 stat interius. Et cum totum à labore cessauerit, ac refri-
 xerit corpus animalis, cessat & dolor. Sed cum à labore
 calefieri coeperit, rursus exoritur, & ideo strophus uoca-
 tur. nam frequenter volutatur, & cum surrexerit, terrā
 pedibus tundit, & interdum^g terram quasi manducare
 conatur, & iacens videtur quasi pusillum requiescere,
 & surgens citius ambulare se cogit. Sed ex hac iniuriā
 frequēter volutando ventum sibi nutrit intrinsecus, &
 fit tympanites, ex quo & ^hiumentum rumpitur, & præ-
 sens vitæ periculum consequitur. Quod vitiū si in per-
 petuum auferre volueris, paracenthesim facies sic: qua-
 tuor digitis sub vmbilico [*ad*] veretrū versus, medio cli-
 mate ventris sagittam injicies [*ita*] vt nō solum cutem,
 verum etiamⁱ peritonæum ipsum aperias.^k Peritonæum
 enim dicitur membrana quę intestina omnia continet.
 Ad mensuram autem cum magna cautela peritonæum
 aperies, ne intestina lædas, & præsens discrimen inferas.
 Post^l exempta sagitta subijcies fistulam^m centinalem,
 quā Mulomedici portare consueuerunt, minutis fora-
 minibus multisq; pertusam, per quā [*fistulam*] foras hu-
 mor emanat, quē suscipies in vase, & inueniesⁿ limpidio
 lotio similem, tolles verò non minus sextario. Hac cura
 etiam

^g M.S. non ha-

^h omentum

ⁱ periconium
^k periconium

^l exemptam sa-
 gittam
^m centinalem
ⁿ lymphatū lotu

etiam illa animalia sanabit, quæ vel stupida vel macra sunt ex coactione longi tēporis, quibus nitrū diligentē cribratū^a in hordeū debes aspergere, quod omnes asper^b *herdes* rimos humores & spurcitas corporis purgat. Sed strophis dabis potionē superius declaratā plurimis diebus. Etiam^b acopo termantico renes eorū, totumq; corpus^b *Acopo citam* perunges, & diebus aliquot à^c pluribus facies confrica^c *plurimis* ri. Ad vltimum renibus eorum causticum induces, & sic reuoces ad laborem.

De lumbricis, cossis, tineis, & pediculis. Cap. XL. IIII.

Intolerabilē dolorē intestinīs inferunt lumbrici, [*☞*] ^a*tineæ minute* vermes, & ^c*Nanq; gulam* tinea, quas alij pediculos appellant. Nā ^e*aliquantulum interius e-* coagula & aqualiculū intus erodunt] & vulnera faciūt. ^l*idunt* ex qua necessitate animalia macrescunt & ^f*gibbosa* coriaginosa sunt, & sine febre non serūt & celeriter moriuntur. Hu^g*sunt* iusmodi passiōis signū est, cū inuenitur humor in ano ^h*cum autē san-* fabæ coctæ similis: ⁱ*nes exit à vul-* bestiolę intrinsecus fecerūt. Ieiuna animalia ex hacⁱ ^l*neribus* necessitate vehementius torquentur. Nam cū his deest ciⁱ ^l*passione* bus, magis vitalia cōsumūtur à vermibus. ^k*Hæc anima-* Hi nō sunt in^k ^l*lia non sunt in-* flati, & tamē^l per dolorē se volutāt, & in spinā se pñciūt, ^l*flata* & caput sibi^m intra pedes mittūt, & ostendūtⁿ doloris sui ^l*propter* locū, dentibus ilia sibi quasi scalpunt, & rodunt nōnun^m ⁿ*inter* quā lumbos, & caudā parietibus^o confricant. Cū ista siⁿ ⁿ*dolorem cum* gna ostendere cœperint, & crebro clamare, hoc est, vehe^o*fricant* menter hinnire, scias eos iam morti esse vicinos. quibus ^p*æquis pondē-* adhibetur ista curatio: Olei viridis & amari sextarios ij. ^r*ribus misce vn-* fasciculū absynthij pontici cōcoques. præterea nasturcij ^r*ciam vnā &* seminis, fantonici, coriandri seminis, radicū seminis, si^r ^r*scenugræci li-* nopis pontici^p vncias singulas, mirtis & fœnigræci feli^r ^r*bram semis* brā hęc infusa & decocta in oleo illo facies pmanere, ex ^q*oleo heminā* quo^q heminā olei, & aquæ tepidæ hæminā dimidiā] per ^q*æ aqua tepi-* cornu dabis, quæ virtus medicamentorū, & lenitas olei ^q*de heminā a-* animalia ipsa intus occidit, & foras eijcit. Ex qua potiōe ^q*que dimidiā*

^aexcludit
^bvel
^cpollinem
^dquattuor
^eorobi
^fquatuor
^gsextarios
duos

si per multos dies acceperit, permixto nitro tunso & castoreo, omnes lumbricos & tineolas [*vel castos*] & vermēs^a discludit à corpore, & cum stercore eijcit, & restituit sanitatem. Alia potio ad lumbricos, tineolas,^b & castos: Santonici, absynthij pontici,^c pulueris, lupini crudi, seminis nasturcij, scobis cornu ceruini, seminis radicis vncias ternas, sinopidis pontici pastillos^d tres, ^eerui vncias tres, vini austeri sextarios^f tres, olei hispanici sextarium vnum, opopanacis vnciam vnam, seminis coriandri heminam: hæc omnia diligenter trita decoques, & quotidie ieiunis heminas singulas dabis.

De clysterijs ad curam lumbicorum & tinearum. Cap. XLV.

^hcoagulare

ⁱvnum

^kuncias quattuor

^luncias tres

^mfarinæ orobi

ⁿad

^oinfundis

^pclysterizabis

^qM. S. non habet

Sed quia pestes ipse sapius ad ^hcoagula se conferunt, & potio per os data, ad loca vbi morantur rarius peruenit, ideo etiã per anum adhibenda sunt clysteria: aceti acerrimi sextariũ ⁱvnum semis, olei viridis tantundem, opopanacis vnciam ^kvnam, centauree^l vncias duas absynthij pontici vncias tres, santonici vncias tres, farinae lupini crudi vncias tres^m erui vncias tres, seminis rufi, seminis coriandri vncias ternas, nitri triti vncias tres, radicis capparidis tunsaⁿ vncias tres. hæc omnia decoques cum oleo & aceto, & per triduum singulos sextarios bene calentes per anum^o de clystere^o diffundis animali. Memento autem quoties per os potionẽ das, animal contra cliuum teneri debere, vt facilius quod acciperit ad interiora descendat. Quoties autem ^pclysterizabis, caput animalis in valle statues, & clunes ad altiora conuerteres, vt quod per clysterem diffundis ad interiora perueniat. Diutissimè autem post potionem in talibus locis animal retinetur, vt facilius necentur vel eijciantur pestes internæ. Ad castos^q & lumbricos specialis portio. Herbe cameleontis radicem ex aqua ad tertiam decoques,

decoques, & cū opopanacis duabus vncijs misces, ac vini heminā, & ad cornu per sinistram narem ^a diffundis. ^a *infundis*
 Item alia ad lumbricos. Seminis coriandri quantū vna manus coeperit frigēs, nasturcij quoq; feminis tantundem diligenter teres, quæ vtraq; cum aqua tepida per triduum faucibus infundes. ^b Ad matricis dolorem medicamen. Aloe epaticum, masticen, castoreum, lauri baccas, amoniacum, vino & melle mittis in ollam, & bullita atteres, dabisq; ad bibendum. ^b *M.S. non habet*

De iumentis calculosis. Cap. XLVI.

Si quod iumentū calculosum fuerit, hæc signa monstrabunt: torquetur, ^c gemet, extendet se ad conatum mingendi, stillat veretrum eius ^d guttis materiam, modicum mingit & plene] mingere non potest, quod quotidie patitur. Sed huiusmodi vitium teneris ætatibus plærunq; cōtingit, quod sic inuenies: Manū ad interiorem partē mittes, & à ceruice vesicæ sub ipso ano ^e ad hipocentaurū versus palpabis digitis, & calculū ibi inuenies. Quod vitium difficile curatur. Nam interdum nimio conamine prope ipsum anum vesica dirumpitur, & lotium per anum emittit, & quasi ^f aquæ adsimilatur. ^f *aquam*
 Ideoq; missis digitis per foramen quod fecerit, ^g longanonis, & ipsius vesicæ aculeo calculum eximis, & curabis clysterijs ^h collecticijis, id est, quæ glutinent, vt foramina illa sanentur. Potionabis autem illos ⁱ duritica potionis. Difficilis autem huiusmodi cura est, quia vim patientes ex corruptione vesicæ tortione moriuntur. ^g *longanionis*
^h *collecticis*
ⁱ *disuretica*

De emphragma. Cap. XLVII.

Quodcunq; iumentū ex qualibet causa [*scilicet*] inuenis volutare [*statim*] oleo manum perunges, & ipsum anum oleo ^k satiabis: post quod manum in interiorem partē longanionis protendis, & si inueneris ipsum ^l sanabis: potesq;
^f

^a longanone
^b similem
^c ipsum
^d anam
^e scias

^a longanone clibano subtili ^b patere, scias ^c eum stro-
 phum pati, & continuo stercore eijcies paulatim ad ^d ma-
 num, quibus egestis cito noueris animal percurandū.
 Si verò manu iniecta longanone præclufionē inueneris,
 & stercoreis modicū, hoc est, duas aut tres pillulas ^e squi-
 bala & præfocatū longanone qua manus vix introcat,
 scias eū emphragma pati & periclitari, & ideo curandi
 sunt renes medicaminibus suprascriptis, & clystere v-
 tendum, quod indignationē intestini resoluat & curet.

De ileo. Cap. XLVIII.

^f ipsum ileon
^g perficandū

Si manum inieceris, & totum ventrem tympano fi-
 similem pertractando senseris, scias ^f eum ileum pati
 & cito periclitari. Et ideo vnctionibus calidis ^g frican-
 dus est vehementer & diu. Si ventum cœperit emitte-
 re, tunc in illo spes incipit esse viuendi

De dolore ventris. Cap. XLIX.

^h patere

Item si manum miseris, & inueneris valde ^h pati longa-
 nonem, & stercorea non multa habere, nec esse vehe-
 menter inflatum, scias ipsum ventrē dolere, id est, aqua-
 liculum. Cito requiescere solet, si celeriter supradic-
 tas & calidas acceperit potiones, diligenterq; ex cali-
 do vnguento fuerit perfricatum. Si moram curationis
ⁱ nō abstuleris, difficile euadet. nam ex hac passioe cho-
 dapsus fieri consuevit.

^k M. s. non ha-
 bet

De dolore coli. Cap. L.

^l patere
^m dextera par-
 te
ⁿ extendēte se
^o conatum

Si ^k manum miseris, & similiter] longanone ^l pati fi-
 sine vlla inflatione repereris, & non frequenter volu-
 tantem se, sed proijcientem [^m se] subinde in ^m dexteram
 partem, & quasi ⁿ extensionem interdum ad ^o coname-
 minatio-

minctionis, inuenies duriciem in intestinis ingentem cucurbitæ similem, scias animal coli dolore vexari.^a & ^aNam quando quãto durius intestinũ inueneris,^b tanto] plurib. diebus ^bM. S. Non habet dolore cruciatur. Ex qua causa rarò periclitantur, & dolent biduo, vel triduo, vel si nimium quinq; diebus. Sed quanto inueneris molliorem ^c ipsum locum, tanto ^ccum locius^d mitigabitur dolor. nam quædam stercora in longanone reperies: & erit salubris curatio si post clysterem vel potionem multum stercoris ^e adsellatus ediderit. quo facto, statim intestinum, quod ^f à colo^g induratum fuerat, & tumebat, nõn apparebit reddita ^g præduratum sanitate.

De dolore vesicæ. Cap. LI.

Si currendo fuerit inuersa, similis dolor sine inflatio-^h Si passio fuerit in vesicæ, & ne ex cursu iniuria & nimietate] frequẽter emergit. ^hfacilis dolor si ne inflatione, Huic manum subijcies in anum, & deprimes vsq; ad ventrum versus, vbi inuenies vesicam eius lotio plenam, & vrinã de iniuria nimia quam à dextra & sinistra parte leniter adducis sursum ⁱ M. S. non habet ad] anum versus [^g & deprimis] cum oleo & minctionem ^k de periculo, à prouocas, tam diu donec vrinã faciat, liberabitur ^l quo periculo, de quo animalia difficile euadunt.

Cossi & lumbrici qua cura tollantur ad manum. Cap. LII.

Sunt alij qui assiduè dolorem ventris patiuntur sine vlla inflatione, nec vehementer se volutant, & quasi in cursu prouocant, aliquando se proijciunt, & ilia sibi corrodunt, & quasi scalpunt. In huiusmodi dolore manũ immittis in ^m longanone per circuitũ ⁿ & interiore parte ^m longaonem ⁿ interiore parte in pl. per plurima loca diligẽter tentabis, & inuenies vermes ^o & in sing. l. collectos exisse^o in singulis locis, & intestinũ] ptũdere. ex qua necessitate nascit̃ dolor piculosus. [^g] Digitis euellere eos, q̃ qdẽ vix euellunt, & ipsa [^h hora] tibi in ^p manu cohe- ^p manum

² occasione

^b morsus

^c potes

^d singulos

^e ea

^f faciunt

^g eis

^h manibus auri

culas eorum et

anū oleo per-

fricabis, ven-

trem quoq; &

testiculos

ⁱ decocto

^k ambulationi-

bis crebris

^l refrigeraverit

^m clysterizabis

ⁿ cum

^o eius facella-

tionem calidas

^p plenas

^q calefactas

^r autem

^s suffusionem

constrictam pa-

tialur

^t quod

^u a

^v M. s. nō habet

^w encribus

rent [ita] ut difficile eos proijcias. ex qua^a ratiōe multa iumenta caudā frequenter parietibus fricant, propter^b morsum vermiū, quos purgare de longanone studiose debebis, & ^c potionē dare per^d plurimos dies^e eam, quę ad lumbricos^f faciat, ita omnes vermes, quos cossos appellamus & tineolas purgabis. Similiter etiam qui lumbricos habent in ventre, sic^g eos conuenit mederi: Pice liquida & oleo calido renes, & totam spinam cum dorso perfricare oportet tam diu, donec calefactionē patiantur. ^h manibus & auriculas eorum & anum ex oleo com-
plebis, ventrem quoq; & testiculos perunges] sal tritum
[&] cum melleⁱ decoctum mixtum in anum subijcies. a-
nimal^k potionibus crebris ambulationibus] potionatū
exercebis. Si ex hac ratione non^l mitigauerit, ^m clysteria-
bisⁿ eum calida, & afronitro & sale. Pręerea super renes
^o & dorsum facellos calidos ex furfure^p plenos imponis,
& tam diu innouabis ^q calefactionem, donec ventū red-
dat. Potionabis, ^r eū potionibus supradictis & clysterijs
vt à discrimine liberetur.

De syncopatis & confixis. Cap. LIII.

SI quod iumentū syncopauerit his agnoscitur signis:
^s Pigrius ambulabit, tanquam^s suffusione constrictū.
Inter suffusos autem & syncopatos hæc distantia est, vt
suffusi, licet tardius, à terra leuēt pedes, [tamen] flecten-
tēs crura incedere solent: Syncopati autem vniuerso
corpore constricti & rigidi sunt, etiam cū se proijciunt,
non sine gemitu^u & toto corpore decidunt. Hi^v verò
non sine febre erunt, cibum & potum fastidiunt, ma-
gis iacere cupientes. qui se leuare voluerint, impetu
conantur exurgere, sed propter dolorem omnium
membrorum tardius exurgunt. Quod contingit ex ma-
gno labore & cursu nimio, vel ex^w humoribus ni-
mijs, cum plurimus sudor fatigatis neruis membra
con-

conquassat, ^a vnde syncope, id est, defectio nascitur ^b: cuius ista curatio est. Calida cum flore foeni cum fomentabis] à spina, armis, & renibus, tepefactumq; diligenter tergendo siccabis: Tunc vino & oleo calido totum perunges, diutissimeq; ^c confricabis: coopertum deinde locis calidis statues, ^d molliaq; substernes vt dormiat. Quod cum per triduum feceris, hac potione refouebis. Mirrhæ vncias ij. draganti vncias iiii. croci drachmas iiii. ^e meliloti vnciam j. ^f anagallici libram, thuris masculi ^g pondus vnum. quæ omnia cribrata in puluerem rediges, ex quo duo cochlearia cum aquæ calidæ hemina, & mellis cochlearibus duobus, ^h & olei rosei cyathis duobus] potionem dabis plurimis diebus, donec sanum fiat. ⁱ Etiam vulsis] hæc potio, & tensione laborantibus prodest.

^a vnde & syn-
copis & defe-
ctio nascitur,
^b Cuius hæc est
cura: Aqua ca-
lida ipsu cū flo-
re fomentabis
^c perfricabis
^d mollissima
quoq;
^e mellis loti
^f lymphici
^g vnciam vnam
^h M. s. non i. s.
bet
ⁱ L. u., s

De his qui sanguinem per nares mittunt.
Cap. LIIII.

SAepe ex cursu nimio iumenta sanguis infestat, & per nares emanat, qui difficile ^k veluti ruptis] venis labore & calore substringitur, & velocissimam ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^{aa} ^{ab} ^{ac} ^{ad} ^{ae} ^{af} ^{ag} ^{ah} ^{ai} ^{aj} ^{ak} ^{al} ^{am} ^{an} ^{ao} ^{ap} ^{aq} ^{ar} ^{as} ^{at} ^{au} ^{av} ^{aw} ^{ax} ^{ay} ^{az} ^{ba} ^{bb} ^{bc} ^{bd} ^{be} ^{bf} ^{bg} ^{bh} ^{bi} ^{bj} ^{bk} ^{bl} ^{bm} ^{bn} ^{bo} ^{bp} ^{bq} ^{br} ^{bs} ^{bt} ^{bu} ^{bv} ^{bw} ^{bx} ^{by} ^{bz} ^{ca} ^{cb} ^{cc} ^{cd} ^{ce} ^{cf} ^{cg} ^{ch} ^{ci} ^{cj} ^{ck} ^{cl} ^{cm} ^{cn} ^{co} ^{cp} ^{cq} ^{cr} ^{cs} ^{ct} ^{cu} ^{cv} ^{cw} ^{cx} ^{cy} ^{cz} ^{da} ^{db} ^{dc} ^{dd} ^{de} ^{df} ^{dg} ^{dh} ^{di} ^{dj} ^{dk} ^{dl} ^{dm} ^{dn} ^{do} ^{dp} ^{dq} ^{dr} ^{ds} ^{dt} ^{du} ^{dv} ^{dw} ^{dx} ^{dy} ^{dz} ^{ea} ^{eb} ^{ec} ^{ed} ^{ee} ^{ef} ^{eg} ^{eh} ^{ei} ^{ej} ^{ek} ^{el} ^{em} ^{en} ^{eo} ^{ep} ^{eq} ^{er} ^{es} ^{et} ^{eu} ^{ev} ^{ew} ^{ex} ^{ey} ^{ez} ^{fa} ^{fb} ^{fc} ^{fd} ^{fe} ^{ff} ^{fg} ^{fh} ^{fi} ^{fj} ^{fk} ^{fl} ^{fm} ^{fn} ^{fo} ^{fp} ^{fq} ^{fr} ^{fs} ^{ft} ^{fu} ^{fv} ^{fw} ^{fx} ^{fy} ^{fz} ^{ga} ^{gb} ^{gc} ^{gd} ^{ge} ^{gf} ^{gg} ^{gh} ^{gi} ^{gj} ^{gk} ^{gl} ^{gm} ^{gn} ^{go} ^{gp} ^{gq} ^{gr} ^{gs} ^{gt} ^{gu} ^{gv} ^{gw} ^{gx} ^{gy} ^{gz} ^{ha} ^{hb} ^{hc} ^{hd} ^{he} ^{hf} ^{hg} ^{hh} ^{hi} ^{hj} ^{hk} ^{hl} ^{hm} ^{hn} ^{ho} ^{hp} ^{hq} ^{hr} ^{hs} ^{ht} ^{hu} ^{hv} ^{hw} ^{hx} ^{hy} ^{hz} ^{ia} ^{ib} ^{ic} ^{id} ^{ie} ^{if} ^{ig} ^{ih} ⁱⁱ ^{ij} ^{ik} ^{il} ^{im} ⁱⁿ ^{io} ^{ip} ^{iq} ^{ir} ^{is} ^{it} ^{iu} ^{iv} ^{iw} ^{ix} ^{iy} ^{iz} ^{ja} ^{jb} ^{jc} ^{jd} ^{je} ^{jf} ^{jj} ^{jk} ^{jl} ^{jm} ^{jn} ^{jo} ^{jp} ^{jq} ^{jr} ^{js} ^{jt} ^{ju} ^{ju} ^{kv} ^{kw} ^{kx} ^{ky} ^{kz} ^{la} ^{lb} ^{lc} ^{ld} ^{le} ^{lf} ^{lg} ^{lh} ^{li} ^{lj} ^{lk} ^{ll} ^{lm} ^{ln} ^{lo} ^{lp} ^{lq} ^{lr} ^{ls} ^{lt} ^{lu} ^{lv} ^{lw} ^{lx} ^{ly} ^{lz} ^{ma} ^{mb} ^{mc} ^{md} ^{me} ^{mf} ^{mg} ^{mh} ^{mi} ^{mj} ^{mk} ^{ml} ^{mm} ^{mn} ^{mo} ^{mp} ^{mq} ^{mr} ^{ms} ^{mt} ^{mu} ^{mv} ^{mw} ^{mx} ^{my} ^{mz} ^{na} ^{nb} ^{nc} nd ^{ne} ^{nf} ^{ng} ^{nh} ⁿⁱ ^{nj} ^{nk} ^{nl} ^{nm} ⁿⁿ ^{no} ^{np} ^{nq} ^{nr} ^{ns} ^{nt} ^{nu} ^{nv} ^{nw} ^{nx} ^{ny} ^{nz} ^{oa} ^{ob} ^{oc} ^{od} ^{oe} ^{of} ^{og} ^{oh} ^{oi} ^{oj} ^{ok} ^{ol} ^{om} ^{on} ^{oo} ^{op} ^{oq} ^{or} ^{os} ^{ot} ^{ou} ^{ov} ^{ow} ^{ox} ^{oy} ^{oz} ^{pa} ^{pb} ^{pc} ^{pd} ^{pe} ^{pf} ^{pg} ^{ph} ^{pi} ^{pj} ^{pk} ^{pl} ^{pm} ^{pn} ^{po} ^{pp} ^{pq} ^{pr} ^{ps} ^{pt} ^{pu} ^{pv} ^{pw} ^{px} ^{py} ^{pz} ^{qa} ^{qb} ^{qc} ^{qd} ^{qe} ^{qf} ^{qg} ^{qh} ^{qi} ^{qj} ^{qk} ^{ql} ^{qm} ^{qn} ^{qo} ^{qp} ^{qq} ^{qr} ^{qs} ^{qt} ^{qu} ^{qv} ^{qw} ^{qx} ^{qy} ^{qz} ^{ra} ^{rb} ^{rc} rd ^{re} ^{rf} ^{rg} ^{rh} ^{ri} ^{rj} ^{rk} ^{rl} ^{rm} ^{rn} ^{ro} ^{rp} ^{rq} ^{rr} ^{rs} ^{rt} ^{ru} ^{rv} ^{rw} ^{rx} ^{ry} ^{rz} ^{sa} ^{sb} ^{sc} ^{sd} ^{se} ^{sf} ^{sg} ^{sh} ^{si} ^{sj} ^{sk} ^{sl} sm ^{sn} ^{so} ^{sp} ^{sq} ^{sr} ^{ss} st ^{su} ^{sv} ^{sw} ^{sx} ^{sy} ^{sz} ^{ta} ^{tb} ^{tc} ^{td} ^{te} ^{tf} ^{tg} th ^{ti} ^{tj} ^{tk} ^{tl} tm ^{tn} ^{to} ^{tp} ^{tq} ^{tr} ^{ts} ^{tt} ^{tu} ^{tv} ^{tw} ^{tx} ^{ty} ^{tz} ^{ua} ^{ub} ^{uc} ^{ud} ^{ue} ^{uf} ^{ug} ^{uh} ^{ui} ^{uj} ^{uk} ^{ul} ^{um} ^{un} ^{uo} ^{up} ^{uq} ^{ur} ^{us} ^{ut} ^{uu} ^{uv} ^{uw} ^{ux} ^{uy} ^{uz} ^{va} ^{vb} ^{vc} ^{vd} ^{ve} ^{vf} ^{vg} ^{vh} ^{vi} ^{vj} ^{vk} ^{vl} ^{vm} ^{vn} ^{vo} ^{vp} ^{vq} ^{vr} ^{vs} ^{vt} ^{vu} ^{vv} ^{vw} ^{vx} ^{vy} ^{vz} ^{wa} ^{wb} ^{wc} ^{wd} ^{we} ^{wf} ^{wg} ^{wh} ^{wi} ^{wj} ^{wk} ^{wl} ^{wm} ^{wn} ^{wo} ^{wp} ^{wq} ^{wr} ^{ws} ^{wt} ^{wu} ^{wv} ^{ww} ^{wx} ^{wy} ^{wz} ^{xa} ^{xb} ^{xc} ^{xd} ^{xe} ^{xf} ^{xg} ^{xh} ^{xi} ^{xj} ^{xk} ^{xl} ^{xm} ^{xn} ^{xo} ^{xp} ^{xq} ^{xr} ^{xs} ^{xt} ^{xu} ^{xv} ^{xw} ^{xx} ^{xy} ^{xz} ^{ya} ^{yb} ^{yc} ^{yd} ^{ye} ^{yf} ^{yg} ^{yh} ^{yi} ^{yj} ^{yk} ^{yl} ^{ym} ^{yn} ^{yo} ^{yp} ^{yq} ^{yr} ^{ys} ^{yt} ^{yu} ^{yv} ^{yw} ^{yx} ^{yy} ^{yz} ^{za} ^{zb} ^{zc} ^{zd} ^{ze} ^{zf} ^{zg} ^{zh} ^{zi} ^{zj} ^{zk} ^{zl} ^{zm} ^{zn} ^{zo} ^{zp} ^{zq} ^{zr} ^{zs} ^{zt} ^{zu} ^{zv} ^{zw} ^{zx} ^{zy} ^{zz}

^k disruptis
^l M. s. non ha-
bet
^m Hæc M s. nō
habet, subicit
autem hæc tria
verba: Quibus
sic subuenias,
ⁿ vnciā vnam
^o consolidati-
onis
^p cum

De infestatione sanguinis. Cap. LV.

ANimal sanguine laborare hæc signa declarant: Oculi tument, frigidum erit corpus & ceruix, tristitia fastidiumq; ^q iungetur, difficileq; ^r curabitur. Hac ratione ^s curandum. A cibo potuq; temperabitur,

^q adest
^r cubabit
^s sanandum est

^a somnoq; in-
dulgebit co-
piose

^b Et tunc
^c potionum
^d ungetur
^e diurnum

^f minuens
M. s. nō habet

^a somniq; indulgebitur copia] mollibus stratis, ^b tum de
matrice quantū ratio postulauerit sanguis auferatur,
nec ^c potionis cura cessabit. Succū itaq; viridis corian-
dri, vel si defuerit, porri sectiui, trixaginis quoq; & cen-
tauræ violacæ, & nitri æqui ponderis mixtura ^d inun-
gitur. Ex quibus tunsis, atque cribratis ^e diurnum co-
chleare ex hemina aquæ tepidæ infundatur, faucibus.
Quæ potio humorem & sanguinem, ^f imminentesq; a-
lios morbos purgat, ^g prohibet & sanat.

*Quæ adhibenda diligentia, vt animalia sana perdu-
rent. Cap. LVI.*

ⁿ agrotatibus
ⁱ cum stratum
pontile
^k plerumq;

^l M. s. non ha-
bet

^m Tum præ-
tereà fossa

ⁿ illaq; appel-
latur patena

^o Loculis præ-
tereà vel mar-
more vel lapide
vel ligno factis
distingueda est

^p impediēte

^q propria de-
uorauerūt par-
tem, consortis

partem inu-

Obscuras difficilesq; curas prima fronte digessi-
mus, consequenter ad cætera pergentes: sed necef-
sarium credimus ostendere rationes, ex quibus
incolumitas iumentorum incorrupta seruetur. Melius
enim est diligenti studio custodire sanitatem, quàm ⁿ e-
gritudinibus præstare remedia. Diligens itaq; dominus
stabulum frequenter intrabit, & primū dabit operam
vt ⁱ stratus pontilis] emineat, ipsumq; sit non ex molli-
bus lignis, sicut ^k frequenter per imperitiam vel negli-
gentiam euenit, sed roboris viuacis duricia & solidita-
te compactum. Nam hoc genus ligni ^l equorū vngulas
ad] saxorū instar obdurat. ^m Fossa prætereà quæ lotium
recipiat, deductorium debet habere cuniculum, ne pe-
des iumentorum redundans yrina contingat. ⁿ Patena
quæ appellatur] hoc est, alueus, ad hordeum ministran-
dum, sit munda semper, ne sordes aliqua cibariis ad-
miscantur & noceant. ^o Loculi prætereà vel marmore
vel lapide vel ligno facti distinguendi sunt] vt singula
iumenta hordeū suum ex integro nullo ^p præripiente
consumāt. Nam sunt animalia ad edendum auidißima,
quæ cum celeriter ^q propria deuorauerunt, partē con-
sortis inuadunt.] Alia verò naturali fastidio tardius co-
medunt,

medunt, & nisi separatim acceperint, vicinis ^a rapien-
 bus macrescunt. Cratis, quæ ^b iacca vocatur à vulgo, pro
 quorum statura nec nimis alta sit, ne cum ^c iniuria gut-
 tur extendatur] nec nimis humilis, ne oculos ^d contin-
 gant] caput. Luminis plurimum stabulo infundi oportet,
 ne tenebris assueta, cum producantur ad solem vel
 caligent, vel aciem visus ^e imminuant. Aestate in aper-
 tis locis, tam noctibus quam diebus iumentis libera
 aura præstanda est. Hyeme verò] tepere debent stabu-
 la potius quam calere. nam nimius calor licet ^f custo-
 diat pinguedinem ^h & reficere] videatur, tamen indi-
 gestionem facit, & vehementius nocet ⁱ naturæ. Pro-
 pter quod] diuersa genera morborum ex vapore ip-
 so animalibus generantur. Si producantur ad frigus
^k insolitum] statim ægritudinem ex frigoris nouitate
 percipiunt. Curandum est præcipuè, vt siue fœnum,
 siue paleas, vel manipulos vicæ pro regionum vsu vel
 copia, ^l animalibus præbeas incorrupta ac beneolen-
 tia & munda mittantur.] De hordeo quoque non erit
 sollicitudo dissimilis, ne aut puluerulentum sit, aut la-
 pidosum, aut mucidum, aut vetustate corruptum, aut
 certè recens de areis sumptum, & ipsa nouitate ^m præ-
 ferendum. Aqua etiam limpida, frigida, ⁿ etiam per-
 ennis ac profluens ministranda est. Nam quicquid
^o importunius fluit, virus non admittit.] Bis in die
 multorum manibus animalia sunt toto corpore ^p con-
 fricanda: quæ cura & mansuetudinem docet, & la-
 ta cute pinguedini præstat augmentum. Hor-
 deum quoque non semel nec bis, sed pluribus por-
 tionibus præberi conueniet. quicquid enim paula-
 tim acceperint, legitima digestionem efficiunt.
 Quod verò semel & enormiter sumpsert, cum
 fimo indigestum integrumque transmittunt. Vici-
 num verò ^q stabulum conuenit esse loco arido, ster-

^a potentibus
^b iacca
^c inedia agun-
 tur extendan-
^d cõterant &

^e imminuant
^f Hyemis verò
 tempore

^g ad custodien-
 dam

^h proficere

ⁱ Nam præter
 hæc

^k M. s. non ha-
 bet

^l præbeas, non
 corrupta des,
 sed bene olensia.

^m præferuidi
ⁿ &

^o in potu no-
 xium est virus
 veneni comi-
 tatur

^p perfricanda

^q stabulo con-
 uenit esse lo-
 cum arido ster-
 core vel paleis
 lenibus oper-
 tun

core vel paleis mollibus adopertum] in quo ante potum animalia volentur. Quod exercitium & sanitati proficit & ægritudinis ^a vitium commonstrat. nam quoties animal, aut non solito more se tranſuoluit, aut omnino ^b detrectat accumbere, ſcias illud ex tædio laborare, & ideo ſeparari debere, atque curari. ^c Ad quod] opus quoque plurimum iuuat, ſi ſæpius & cum moderatione animalia ^d ſedeantur. Nam imperitia rectoris & inceſſus eorum debilitat, & mores, præcipuè ſeruorum impatientia, qui abſentibus dominis ad curſum equos vehementer ſtimulant, & non ſolum flagellis, ſed etiam ^e calcaribus cædunt, dum aut inter ſuos velocitatē cupiunt experiri, aut cū alienis vehemēti obſtinatione cōtendunt, nec reuocant aliquando currentes, nec temperant. neque enim de damno domini cogitant, quod ^f eidem contingere] gratulantur. Quam diligens paterfamilias ſumma ſeueritate prohibebit, & iumenta ſua idoneis & moderatis hominibus, ſcientibusq; tractare ^g committet. Poſt ſudorē quoq; ſi æſtus ſit, puſca os ^h ablui conuenit: ſi hyems, ⁱ muria. Vinum quoq; & oleū] faucibus infundi oportebit ^k ad cornu, æſtate frigidū, hyeme tepefaſtum, ita vt hyemeri ſextario, olei vnc. iij. æſtate autē duæ tantum modo ^l miſceantur. Nec ^m conuenientium potionū debet cura ceſſare. nam languor, macies, & tuſſis, & internorum dolor facilè ſubmouetur, ſi ſulphuris viui vnciam, mirrhæ ⁿ ꝑ iij. redactos in puluerem, ^o ouoq; crudo immixtos cum hemina vini optimi per os ^p dederis. Eſt ^q [&] a-
^a initium
^b deſinit
^c M. S. non habet
^d equitentur
^e calcibus
^f dum cōtingit
^g permittet
^h lauari
ⁱ myrrham. Vinum & oleum
^k cum
^l admisceantur
^m Ob hoc
ⁿ ſcrup. iij.
^o ouaq; cruda
^p frequenter inſundes
^q N. S. non habet

alia ſumptuoſior [quidem] ſed accommodatior potio ad omnes morbos] quæ celeriter reficit, & cū intrinſecū purgauerit, curat omnes morbos, tuſſim veterem, phthiſicos, vulſos, & quæcunque vexata ſunt in opertis [locis.] Piſanæ ſextarium j. ſeminis lini hemina, ſæniſtræ hemina, croci vnciam j. acronem ſal-

ſunt

sum porci pinguis, vel longanone, vel si porcina de-
 fuerint, caput hoedinum depilatum, cum pedibus suis,
 & cordulis intestinorum mundis, hyssopi fascies duas,
 cochleas germanas xv. ^a bulbos xv.] ficus duplices xx. ^a M. s. non ha-
 rutæ fasciculum j. baccarum lauri cum virent sexta-
 rium, dactylos xx. allij capita tria, seui caprini vncias vj. ^b bet
 pulegij sicci fasciculum: hæc omnia purgata leniterq;
 contusa decoques in aqua cisternina, donec ^b acron il- ^b M. s. non ha-
 le, vel certè] caput ^c hædi liquecat & dissoluatur ab of- ^c illud
 sibus. propter quod ^d assiduè aquam ^e refundis, ne ^f com- ^d sepe
 buratur, sed feruendo ^g pinguescat, vel succus ipse pin- ^e infundis
 guior efficiatur.] Post hæc diligentissimè colabis ad ^f adurantur
^h colum, tum draganti vnciam j. in tres diuides] partes. ^g pinguis suc-
 ita ⁱ quòd exinde in vnâ potionem missurus ^k es pridie ^h colatorium,
 infundas in calidam vt inturgescat. tunc addis passi sex- ⁱ cum draganti
 tarios iij. & tribus diebus singulos sextarios dabis, oua ^j vncias tres di-
 numero sex, (^l in die secundo olei rosati oua plena nu- ^k uides in
 mero ij. (butyri vnc. iij. (in die tertio) anagallici vnc. iij. ^l vt
 amili vnc. iij. pulueris quadrigarij selibrâ, lomenti fabæ ^m M. s. non ha-
 selibrâ.] Quæ omnia misces, vt dictû est, æquis ponde- ⁿ bet
 ribus per triduum diuides, & ieiunum animal potio- ^o hoc est in quo
 nabis, & horis aliquot deambulare facies, vsq; ad septi- ^p libet die duo o-
 mam, à cibo abstineatur & potu. Animalia verò macie ^q lei rosei, oua
 attenuata, non absque studio diligenti reuocantur ad ^r plena numero
 corporum ^m firmitatem. Nam oleo veteri vinoq; per- ^s vi. butyri vnc.
 mixtis, & tepefactis in sole, per totum corpus vngun- ^t iij. pulueris o-
 tur, & contra pilum multorum manibus perfricantur, ^u rigani vnc. iij.
 vt & nerui mollescant, & cutis laxetur, & sudor erum- ^v sanitatem
 pat. Quo facto cooperta in ⁿ pontili strato] collocen- ^w loco tepido.
 tur. Et si hyems fuerit, condita cum semiuncia appij ^x M. s. nõ ha-
 seminis] triti, & olei tribus vncijs calefacta per os ip- ^y bet
 sus oportet infundi. Si æstas fuerit, absinthium vel ro- ^z P tribus
 satum cum ^p iij. scrupulis croci, & duabus vncijs olei tri-
 gidum per os similiter debet accipere. Quorum si non

^a vinum
^b præbere
^c cuiusmodi

^d tres

^e selemniter
admista

^f semodiū

^g M. s. nō ha-
bet

^h vno & vigin-
ti diebus

ⁱ de

^k euertit

^l collige quan-
tas poteris, &
lotas minuta-
tim cotidie cū
hordeo cōmis-
ce, & præbes
^m adinulem
cum farragine

ⁿ fasciculi, tri-
tici &

^o commixta

^p Procuran-
dū autē in lon-
ga via iumētis
ne vrina copia
denegetur

^q abluendi

^r basibusq;

^s vt

^t viridis

^u tursi

^x librastres

suppetit copia, ^avinum simpliciter conuenit ^bpræberi
cū cæteris. Præterea ^ceiusmodi species tempore hyemis
cum hordei modijs iij. misces, fabas sextarios viij. tritici
sextarios iij. ciceris sextarios viij. fœnigræci sextarios
^diiij. erui sextariū j. & si meritum equi vel facultas domi-
ni suppetit, vna passæ & nuclei sextarios singulos. quæ
^eomnia ^fsolerter cōmixta] cū fuerit, vnū modium in a-
qua mundissima pridie debes infundere, & paululū ma-
nè ficcare, ex quo equo ^fsemimodiū ante prandiū, & se-
^fmimodiū ad vesperam dabis ^gper plurimos dies] in lo-
^gco optimo: ^hviginti vno die] ita stabuletur vt intrinse-
cū bibat. Quod si vltra modū sagina prouenerit, ne ple-
tura noceat, auferendus est sanguis ⁱà matrice. Præterea
graminum radices, quas aratrū frequenter ^keuellit, stu-
ⁱdiosè ^lcollige, & quàm potueris longas minutatim cō-
cide, hordeoq; commisce, & quotidie præbere] non du-
^lbites. Aestate verò, excepto eruo, species illæ quas dixi-
mus, pro æstimatione mēsuræ ^mfarragines adinulem] ⁿpræbeantur, hoc est, hordei viridis plures maioresq; ^ofasciculos, tritici vel ciceris vel fœnigræci minores & pau-
^oci. Quæ omnia ^pcontusa oportet apponi. ^pPræcauendū
tamen vt in longiore veltatione vel itineribus, iumen-
tis vrina copia non negetur] quæ res nō sine periculo
^pplerunq; differtur. Pedes quoq; eorum post viam ^qeru-
endi sunt diligenter, ne quid luti vel sordū in articulis
^qbasiq; permaneat. Vnguento etiā confricādi sunt, quò
vngulæ nutriantur, & medicaminis beneficio subcre-
cat quod itineris attriuerat iniuria. [*Quod est?*] Allij ca-
^rpita tria, rutæ ^rveteris fasciculū, aluminis ^ssciffi & cri-
brati vnc. vj. axungia veteris pondo ij. stercoreis asinini
^srecētis manum plenā, quibus commixtis atq; decoctis
domi, vt volueris in itinere vteris ad vesperam. Præte-
^trea aliud quod vngulas nutrit & firmat. Picis liquida li-
^ubras ij. absynthij librā j. allij capita ix. axungia ^xlibrā j. o-
lei

lei veteris libra semis aceti ^a acrioris sextarium unum, vniuersa cōtundes, misces, & decoques, & ex eo coronas vel vngues animalium conficabis. De ^b palatis singulis mensibus minuente luna sanguis detrahetur. quo facto [^c] si qua ^c est capitis passio releuatur, & ciborum fastidium tollitur Oportet autem ferramento ^d cōcisorio animalium soleas ^e ramulasq; purgari, quod euaporat atq; refrigerat, & fortiores vngulas reddit. Si animal domi ^f forisq; perfrixerit calidioribus vnguentis, quæ multa sunt, lumbi eidem conficentur & cerebrum, ^g potionibusq; & pigmentis, & herbis, quarum feruentior est vis, per os continuo oportet infundi, ^h vt perfrictionis incommodum euincatur atq; pellatur. Nam si in visceribus permanserit algoris iniuria, diuersos, periculososq; procreat morbos. Si verò dierum canicularium tempore ⁱ æstu animal fatigabitur, vel aquis frigidis est perfundendum, vel in mare flumenq; mittendum. frigidis etiam potionibus recreandum, vt necessitate laboris ^k aut temporis aptior medicina succurrat. Sed in equis non solum vtilitas, verum etiam decoris ratio seruanda est. Nunquam itaque nisi necessitas passionis exegerit, de articulis ressecandi sunt citri. Naturale ^l enim ornamentum pedum natura [^m ipsa] in illis constituit. Ceruicem etiam ipsam ⁿ diligens debet ornare tonsura. Multi enim sicut ^o currulibus, ita & sellaribus iumentis ^p pressius colla radunt. Quæ res licet præstare creditur augmentum, tamen sub honesto sessore deformis est. Alij ita tondent, vt arcum videatur imitari. ^q Nonnulli Armeniorum more ^r crines aliquos in tonsura ipsa per ordinem derelinquunt, Sed gratiora sunt quæ translata de Persis posterior vsus ^s inuexit. Nam media iuba ad omnem accurationem ex sinistra parte tondetur, à dextra verò omnino insecta seruantur. Et nescio quo pacto plurimum deceat, quia

^a acerrimi

^b palato

^c fuerit

^d occisorum

^e vngulasq;

^f vel foris frigerit

^g potionesq;

^h ex

ⁱ frigiditas

^k aut

^l M. s. nō habet

^m autem

ⁿ diligenter

^o debes

^p clitellaribus

^q studiosius

^r M. s. non habet

^s bet

^t cirros

^u introduxit

^v Nā à sinistra

^w parte medieta

^x tē cirrorū ton-

^y dere iubent: à

^z dextra verò om-

^{aa} nnes intactos

^{ab} seruant

^a laudat Vergi-
lius, imitantur

^b tonderi

^c quod tā dex-
tra, quā sinistra

^d relinquatur

^e M. s. hęc om-
nino nō habet.

Post verò hęc
sequuntur: Par-

thi cum primò
equitat pullos,

vadunt cū eis
in siccū aqua-

lemq; selū, cu-
ius lōgitudō sit

50. passuū, lati-
tudo 5. vbi sit

creta ad modū
spatij

^f loco

^g pullus

^h M. s. nō habet

ⁱ ita offenditur

^k monitus in
initia

^l ex crura ap-
plicat, cum in
terram

^m offeditur, in
quo magis mi-
nutatim equus

ambulat

ⁿ seruetur

^o veniens vale-
tudo ^p aestas

feruescit ^q vti-
lis ^r vncias tres

illud quod naturaliter ^a laudatur Vergilius imitatur:

Densa iuba, & dextro iactata recumbit in armo.

Quod si bicomis fuerit, vt vulgus appellat, medię cer-

uicis setas æqualiter oportet ^p attondi] ^c ita vt tam dex-

tri quàm sinistri] limitis continuata serie iubæ ^d relin-

quatur intactæ.] ^e Quod nihilominus inuentū constat

à Parthis, quibus consuetudo est equorū gressus ad de-

litas dominorum hac arte mollire. non enim circulis

atq; ponderibus prægrauant, vt soluti ambulare con-

discant, sed ipsos equos, quos vulgò Trepidarios, milla-

tari verbo Tottonarios vocant, ita edomant ad leuita-

tem, & quędam blandimenta vecturæ, vt Asturconibus

similes videantur.] In sicco itaq; equaliq; solo quinq;

ginta passus in longū, & quinq; in latum plenis cophi-

nis digeritur per ordines creta, ad similitudinem stadij

quod aulicibus asperius sit, tum difficultate coronam

velocitatis optantibus ingerit, in quo ^f spacio, cum ^g e-

quus frequentissimè exerceri cœperit, in illos aulices

necessariò ^h offendit, & priores & posteriores vngulas

impingit, & aliquando vel cadit, vel ⁱ sic offendit] vt ca-

dere videatur, post quod ^k admonitus iniuria] tollit al-

tius crura, & inflectione geniculorū atq; gambarū mol-

liter vehit. Prætereà minutos ingressus imitatur, ^l vt in-

ter aulices] vngulas ponat. nam si extendere voluerit,

^m offendit in cumulum. Minutim autē equus ambulās]

commodius vehit, & pulchrius videtur incedere. Potio

nes etiam hyemales æstiuasq; conscripsimus, quibus

aut ⁿ conseruetur sanitas perpetua, aut ^o vehemens æ-

gritudo] appellatur.

Potio æstiuo tempore danda. Cap. LVII.

DUm ^p æstus incādui] hęc potio animalibus ^q com-
moda est, quia humectat & refrigerat: Croci vni-
ciam vram], infundes in vino veteri, dragan-
ti vncias tres infundes in aqua calida, his adiunges
faci-

fascie ulum viridis porri j. item fasciculum ^a viridis apij, ^a apij virgⁿis herbae portulacae succi hemina, lactis caprini sextarios tres, oua septem, olei rosei libram, mellis vncias iij. passi sextarium j. vini veteris quod sufficiat. Ex quibus omnibus diligenter comistis atq; contritis, ad cornu per triduum sextarios singulos animalibus dabis. Alia quoq; refrigeratoria potio: Vini veteris sextarium, olei libram semis, oua tria, succi coriandri cyathum j. ^b lactucarum ^b succi lactucæ cyathum j. sollariter ^c admisces, & in tres diuides partes, ^c commisces daturus per triduum iumentis aestuantibus salutare remedium. ^d Tamen eo momento quo potionem defusus es, per singula animalia singulas heminas aquae frigidae & recens sumptae potioni debes adiungere.

Potio hyemalis. Cap. LVIII.

HYEME quoq; potio ista prebetur: Vini veteris sextarios iij. olei selibram, piperis vnciam j. rutae viridis vnc. vj. ^e cerefolij viridis vel seminis ipsius vnc. iij. draganti vnc. iij. seminis foeniculi vnc. iij. baccarum laurunc. j. mellis vnc. vj. ^f oua quot volueris, & passi quantum usus exegerit.

Potio in Autumno & vere praebenda.

Cap. LIX.

V[Ere vero & Autumno haec detur potio] ^g costi semunciam, cassiae fistulae ^h vnciam, ⁱ celticae semiunciam, petroselini semiunciam, betonicae semiunciam, glicericae semiunciam, sagapini semiunciam ^j spicae indicae semiunciam, saxifragae, eupatorii, meliloti, iris illyricae, ana semiunciam, centaureae, gentianae, aristologiae longae, ana vnciam j. amomi, aristologiae rotundae, ana semiunciam] scinoanthos semiunciam; [^k Dragantea semiunciam] asari, aloe, ana semiun. murræ vnciam, ^l croci vnciam, draganti unc. ^m vj. castorci ⁿ vnciam, absynthij pontici fasciculos ij. haec omnia in puluerem redacta ad. xij.

^a apij virgⁿis

^b succi lactucæ

^c commisces

^d addendo herba qua datur potio hemina aqua frigida

^e capulle

^f duas

^g M. S. non habet

^h semiunciam

ⁱ sansuci, spicae

^j indicae, saxifragae

^k semiunciam

^l opopanax

^m ra l. semiun. opopatis vnc. j.

ⁿ dragantidis

^o septem

^p semiuncias

^a coclearia
^b mī, ceantur

^c mellis le ti

^d draguntes

^e dragatidis

^f miscens pul-
ueriza. Et si a-
state

^g Et si in hye-
me

^h lotum

^a animalia per triduum sufficere creduntur, ita vt cum vino optimo^b digerantur.

Potio omni tempore necessaria.

Cap. LX.

Alia potio quę omni tēpore exhibetur] costi, ^c mel-
liloti, hyssopi, iris illyricæ, aristologia, sampuci,
^d dracontij, asari, ^e dragāti, centaureę minoris, mar-
rubij, gentianę, spice celticę folia, æquis ponderibus^f mi-
sces, redactaq; in puluerem cernes, sed si æstiuā dare vo-
lueris potionē, cōmisces croci, mellis, & draganti quod
sufficiat. ^g Si autem potionem facies hyemalem, addis, pi-
peris, appij seminis, & seminis sinapis. Vtroq; autē tem-
pore^h cum boni vini sextario plenum cochleare misce-
tur, faucibus animalium diffunditur.

De difficultate vrinae.

Cap. LXI.

ⁱ sed in adiuto-
rium istud phy-
sicum remediū
^k potium

^l naribus

^m Potione

ⁿ ad cornu da-
bis statim con-
firt

^o in foramē vir-
gæ. Certum re-
mediū est.

^p plurimis

^q uicamus

^r cessione

DE vrinæ difficultatibus ordine suo multa dicenda
sunt, ^t sed viatorium istud, & physicum, &] sem-
per paratum te scire conuenit. ^k Lutum ex cuiuscunq;
equi lotio factum vino permisces, colatumq; per nares
infundes, & confestim prouocat vrinā. Item allium con-
teres & ^l in anum inijcies & veretrum, mox egerit lotiū.
Item, Puluerē quoq; thuris cum ouo vinoq; permixtū,
addito succo apij & caulii, ^m potionē dederis, prouoca-
bit vrinam. Item, betas ac maluas ad tertiā decoques, ex
quibus aquā calentem ad medium sextariū cum melle
cōmisces, & per os ⁿ digeres, proderit minctioni. Itē, Ci-
micem quoq; in aurem equi mitte, & ^o alterum supra
naturam in ipso foramine quo mingit confrica, facilli-
mum certumq; remedium est.

De Stropho.

Cap. LXII.

Itinerū casibus subuenire cupientes, de^p pluribus pau-
ca, sed manifesta^q libabimus. Nam animalia sub^r sesso
re vel onere dolor ventris frequenter affligit, *[ita]* vt vo-
lutentur & procumbant. Semen itaq; rutę syluestris vel
hortensis si illa defuerit, diligenter tritum cum vino ca-
lido

lido per fauces oportet infundi. Præterea aquam in qua
 vsq; ad tertiam betæ decoctæ sunt, succumq; earū nitro
 trito ^a solerter admisces, oleiq; addes heminam, tepefa ^a *solemniter*
 ctæq; in intestinum per clysterem diffundes, cum prius ^b *decurrit*
 pronum animal statueris, vt iniectū ad interiora ^b perue ^c *deserunt*
 niat. quæ si forte ^c defuerit, mel coctum cum tertia parte ^d *reducis*
 falis triti ^d cogis in pillulas, ita vt collyria ad oui magni-
 tudinē facias, similiterq; prono animali in intestinum
 vel quinq; vel septē, aut nouē collyria inserere curabis.
 post *[quod]* soluitur venter & mitigatur dolor. ^e *M.S. non habet*
 cū tradit os limacis neq; manu immūda, neq; terra, neq;
 dēte cō tactū alligare vmbilico dolētis, curare cōtinuo.

De dorso curando. Cap. LXIII.

Plerunq; dorsum animalibus aut ^f sarcina lædit, aut ^f *figma*
 sella, propter ^g stramenti negligentia vel oneris iniu ^g *sternentis*
 riam. quod in itineribus interdum necesse est eueni
 res, sed recens tumor hac ratione ^h curatur: mallonem ce ^h *pellatur*
 parū vel ipsas cepas in feruenti aqua decoques, & calen
 tes quantum corium valet sustinere, tumori super im-
 pones, & fasciā ligabis. vna nocte omnis aufertur infla-
 tio. Præterea sal tritum cum aceto miscebis, additoq; vi
 tello oui loca quæ tumere cœperint perfricabis, recens
 indignatio ⁱ defricta siccabitur. ⁱ *astricta*

De probatissima potione diapente.

Cap. LXIII.

C^k Vi curæ est animalium salus, potionē superius de- ^k *Potio diapen-*
 claratam, quam specierū numero diapenten græco ^k *ton, nominata*
 vocabulo nuncupāt,] Gentianæ, aristologiæ, murræ, bac ^k *superius in ca-*
 carum lauri, rasuræ eboris, paria pondera diligēter trita ^k *pitulo morbi*
 atq; permixta, domi, siue in itineribus prius ^l condita, ^k *humidi, præte-*
 habere oportet in promptu, vt quoties *[aut]* mœ- ^k *rea hac est:*
 stum aut horridum videris animal, aut morbi alicuius ^l *d. ita*

^a in labore con-
stituto equo da-
bis

^b antea
^c praesenti ex-
positione

labe tentatū, statim plenum cochleare ex pulvere me-
morato cum sextario vini optimi per fauces diffundas,
& per triduum,^a etiam equo in labore constituto, dige-
ras] vt aduersus virus internum subueniat. probata cu-
ratio. Tuffienti autē cum passi hemina dabis, & statim
sentiet curam. Si liber, cui iam ponendus est finis, legen-
tium non offendit auditū, sequenti volumine inchoan-
tes à vertice vsq; ad vngulas ex diuersis authoribus enu-
cleatas animalium publicabimus curas, vt ordo, qui^b à
natura datus est, in ^c medendi dispositione seruetur, ne
indigesta ac membrorum consequentiæ repu-
gnans pagina quærentem confun-
dat, aut tardet.

FINIS LIBRI PRIMI.

IN SECVNDVM ARTIS

VETERINARIAE VEGETII

librum, Prologus.

Mvl medicina ars iam dudum vitio cupiditatis, & exiguitate mercedis, nullo ^a studiosus discen ^a studio finis te, collapsa est. ^b Nunquid verò exemplo Hunno- ^b Naper rum siue gentiũ aliarum artis ipsius etiam v- sus ^c intercidet, dum homines refugientes expen ^c intercudit sas, barbarorum consuetudinẽ imitari velle se simulant, & incurata animalia hybernis pascuis, & ^d negligentia casibus ^d negligentibus dedunt? Quae res nulli compendium, [sed] plurimis attu- calonibus lit damnum. Primò quod ^e Barbarorum animalium ^e alia na- ^e barbaricorũ tura, & ad omnem iniuriam durius corpus est. Deinde quod ^f alia natura sic instituuntur à paruulis, vt nec potionem medicinale ^g re ^g inquirent quirant, & hybernis pascuis ^h vigeant, ac sine pernicie frigora ^h degant ⁱ pruinasq; sustineant. Nostra verò iumenta & mollioris gene ⁱ niuesq; ris sunt, & tectis frequentioribus assueta, calidissimis etiam ^k sustinuerint stabulis imbuta, cum indignationẽ ex aliqua necessitate ^k con- ^l M. S. non ha- traxerint, continuo in aliquod genus incidunt morbi. Di- ^l ligens itaq; paterfamiliàs, cum mortibus animalium suorum & cum medicina expensis atq; mercedibus faciat rationem, intelliget vnus vilissimi iumenti pretium ad multorũ, quae ^m essent sine dubio peritura ^m sunt, si curata non fue- rint, salutem posse suf- ficere.

VEGETII RENA

TI ARTIS VETERINARIAE

liber secundus.

DE VALETUDINIBVS CAPITIS.

Caput primum.

^b subiecta loca
ipsius conditio
ne

^c sanguinis ple
nitudo

^d M. S. non ha

^e noxij sangui

nis virus in ca

put se rapit

^f salubritas

^g excluditur

^h subsequitur

ⁱ Opioso

^k eadem

^l pragrauat

^m opiosum

In vniuerso animantium genere caput obtinet principatū, quod eminentius cæteris, dominatū quendam circa loci ipsius conditionē] sortitur. In eo est odor, gustus, auditus, ac visus: quod quantum habet potestatis, tantum sustinet ex labore discriminis. Causas itaq; ex quibus ægritudines generentur, & signa, per quæ qualitas eorundem possit agnosci: curas etiam, quarum medela sanitas reuocetur, per ordinem indicare tentabimus. Plerunq; autem in corporibus iumentorum indigestionis vitio ^c sanguis corrumpitur: quod euenit cum ^d ex] æstu vel frigore debilitata sunt membra, & ^e in capite frigus sanguis vertitur in virus.] Tūc enim repletis venis cerebri membrana distenditur, & somni ^f salubritatem frequenter ^g excludit. Ex quo necessario dolor capitis, mœstitia, & imbecillitas ^h subit. Quæ valetudo & prima videtur, & leuior, si velox medicina subuenerit.

De ⁱ Appioso.

Cap. II.

Cæterum cum noxius sanguis membranam cerebri ex vna parte pertuderit, & ^k eandem dolore nimio cœperit ^l pragrauare, efficitur animal ^m appiosum: cuius & mens hebetatur, & visus. Nam cerebri incolumitas, & oculos nascit & sensus. In qua passione quia vna

vna pars capitis prægrauatur, tanquam ad molam ^a vadit ingyrum. ^a vti equū aut mulum rapit

De frenetico. Cap. III.

Cum verò medium cerebrum corrupti sanguinis ^b infecerit, animal freneticum redditur, vt repente saliat, & ^c velut effugere velit, ^d parietibus se tanquam irregibilis impingat, nec possit ratione aliqua cōtineri.]

^e De cardiacis. Cap. IIII.

Cardiacus is est, cui cor dolet. ^g Cardiacus autē fit, quoties sanguinis illa corruptio stomachi ^h vel thoracis impleuerit venas, ⁱ cerebrumq; percusserit, cor etiā pestiferi humoris labe ^k constringerit. Quę valetudo ^l inducit mentis ^m alienationem, & corporis sudore monstratur. ex qua difficillimè liberantur. ⁿ

De rabioso. Cap. V.

Quod si ^o Appiosum, simul passio thoracis inuenierit ^p facit continuò rabiosum. Ex ardore enim nimio iecinoris & sanguinis, venę cordis neruiq; præfo-cantur, ex qua constrictione fit dolor ipsius loci vsq; adeo, vt mordendo se comedat. Ex quibus valetudinibus si animal fuerit liberatum, & post curationem aliqua pars cerebri fuerit imminuta, vel tumor subcreuerit ineptum iumentum, pigrumq; redditur. & ^q in illa parte capitis vbi vitium remansit, difficile se gyrahit, & ex eo latere se parietibus iungit, & tarde incedens, non sentiens plagam, ^r ambulaturę gratiam perdit, &] erit submisso capite, & cum stare cœperit cum tarditate semouet, minus etiam videbit, nec cibum nec potum recusat. Quem si curare volueris, ^s cyclo curabis. In omnibus [autem] suprascriptis valetudinibus, ^t primū de

^b infestauerit.^c M. S. non habet^d M. S. non habet^e cardiaca^f M. S. non habet^g cardiaca^h corⁱ cerebrum con-

cussit

^k perstrinxerit^l M. S. non habet^m alienationeⁿ M. S. subijcit

superiora ver-

ba: Parietibus

quoq; se tan-

quam irregibi-

bilū impingat,

nec possit ratio-

ne aliqua con-

tineri.

^o opiosum^p cōtinuo rab-

efficatur

^q illa pars^r ambulās gra-

uiter pergit

^s ex cyclo

helleboro.

^t prius

^a eadem.

temporibus minuendus est sanguis, sed & de matrice aliquando tollendus. Cura autem penè omnium^a similis est, cuius ordinem sequentia declarabunt.

Qua obseruatione [à] cyclo curentur animalia.
lia. Cap. VI.

^b abstinebit.

^c aut.

^d iure

^e Et post

^f & aqua absti-

neat. Nono.

iam.

^g Ita vt secunda

die

^h vehementius

ⁱ &

^k aut

^l postremo

^m educatur ce-

lerius.

ⁿ tergetur.

^o hanc potionē

ex pulueris ni-

tri, folia rapha-

ni, radices cucu-

meris siluestris.

contere & ad-

de oleū, coque

in vase nouo

ad tertiam.

^p pariter

^q his

MEmineris autem omnes valetudines præcipue veteres periculosas, cyclo oportere curari. Cui hæc obseruantia & ordo est adhibendus: Triduo ab hordeo^b abstinebitur animal, temperabitur etiam molibus cibis, post diem tertiam de dextra^c ac sinistra, pro^d ut ætas aut vires, vel valitudo permiserint, de matrice sanguis auferetur. Quo facto, per triduum^d viridi caulium ac lactucarum sustentabitur^e cibo. Primo vno die à cibo^f cum sustinebis aqua: nono autem] die offas caulium cum liquamine & oleo optimo temperatas non minus viginti digeras, cui nihilominus lactucam dabis in cibo^g ter in die] post potionem bibere semper incipiat. Si verò venter^h vehementer solui inceperit, caulium offas dare desistes: ⁱ dabis paleas^k & surfures, ita vt sequente die penitus nihil manducet, sed solam aquam percipiat ad bibendum, ac ^l postero die inducatur in cellam balnei calidam, & sudet. Opus est autem diligentia vt ^m reducatur celeriter de calore, ne intercluso spiritu pereat: tunc ⁿ extergetur diligenter, vinoq; & oleo largiter perfricatus, accipiet^o cum nitri puluere folia rafani conspersa, quantum commodum est. Postmodum cum radicibus cucumeris asinini viridis minutatim concisis oleum optimum misces, & in vase nouo ita decoques vt tertiam perdat] ex quo singulas heminas per capita animalium per triduum dabis, vt potio ventrem resoluat. Sed si ultra modum fluere coeperit, lenticulam & hordeū^p pari mensura friges & ^q de his singulas

gulas bilibres per dies singulos cum furfure & paleis dabis. Quinque itaque diebus operam refectioni eius impendes, & leuiter exercebis, intelligas ^a quantum vires corporis sanitasq; profecerit. Post ^b hæc eum] pro arbitrio despumabis. Sequentie die caput eius purgabis ^c exorica, vel radice dianaria, quam ^d Artemisiam dicimus: si hæc non fuerint, ex liquamine optimo cum oleo mixto. cuius caput pedesq; connectis, cum bene purgatum agnoueris, ^e soluito, butyrum ex oleo roseo ^e butyro & oleo roseo si-
 solutum] infundes in nares, vt ^f illo purgationis mitigetur asperitas, ita vt singulæ cotylæ singulis naribus ^f mul mixtis
 infundantur. ^g Si supradictæ potiones non soluerint ^g illa
 ventrem, mellis, hellebori albi pondus vnus denarij ^g M. s. non habet.
 cum hemina dulcis vini bene tritum in potione recipiat, vel certè scammonia pondus duorum denariorum diligenter trita cum dulcis vini hemina simili ratione diffundes in fauces. Quod si venter ultra modum dissolutus discrimen importat, anagallicum succo prisaue ad restrictionem ipsius dabis, lenticulamq; & hordeum frixum, singulas bilibres cum paleis & furfure præbebis in cibo. Ad vltimum, partes quæ in causa sunt, sinapizabis diligenter, sinapizatum caute ferreo, vel quod vtilius creditur, cuprino combures, vsta curaturus ex more. Potionem quoque ex antidoto polygresto per dies plurimos dabis, & exercebis leuiter, & ad cibaria ipsius aliquid per partes semper adiunges, donec ad pristinam consuetudinem reuocetur. Insanabiles valetudines cyclo affirmantur posse curari, id est, insani corroborari, caduci cyclo curati vruntur in capite: morbidij vero, dysenterici, coriaginosi, orthopnoici, strophiosi, cyclo curentur in renibus.]

De cerebro commoto: Cap. VII.

Cerebrum plarunque diuersis passionibus ^h commouetur, quod his deprehenditur signis: Ambu- ^h me lestat

^a improvidus^b mixta
^c de lanata^d confestim
^e M. s. non habet

labit ^a prauus, & frequenter offendet, & toto se corpore commouet. Cuius ista curatio est: Baccas lauri numero xx. nitri selibram, rutæ manipulum: quæ omnia diligenter trita, cum aceto non acri, & oleo optimo rosacco ^b commixta, hyeme calefacies, perunctoq; oleo capite eius & cerebro, vel auriculis, cerebellum ^c de lauata] pelle conuoluis. Quæ si fortè defuerint, farinam hordeaceam resinamque miscebis, ex quo cataplasma ^d confectum cerebro oportet imponi. Præterea ceram oleo cyprino coniungis, & linteolo inter auriculas ad ceroti instar imponis. Sed & reliquum corpus potionibus resouendum est. Tres fluuiatiles caneros conteres diligenter, & cum duabus vncijs succi caulium, addito lactis sextario, olei duobus cyathis, permiscebis, & colatum per os diffundes ad cornu. Quorum si inopia est, mellis cyathos duos, aquæ calidæ sextarium j. coquito, ex quibus pastillos facies. & in me curaueris, farinam triticeam: si estate, hordeaceam, aquæ frigidæ adinuicem amuli permixtam in portione præbebis.]

De dolore capitis. Cap. VIII.

^f veteres^g crescit^h ampliorⁱ M. s. non habet^k transire non possit. Cuius hæc est cura. Primum,

DE capitis dolore multi ^f authores multa dixerunt. Cuius hæc sunt signa: Tumor circa oculos apparbit, pabulum recusabit, lingua eius & palatum labiaq; tumbunt, quantò vehementius increuerit morbus, tantò ^g exoritur] ^h amplius tumor: ambulantes toto corpore vacillant, ⁱ vmbraque suam velut odorantes expavescunt.] Cuius passionis ex corruptione sanguinis nascitur causa, cum indigestione ciborum naturali meatu intercluso, vel certè derelicto, in eas venas, quæ circa tempora sunt, ^k defluit, membramque cerebri vitiat. Cui] sanguinem de temporibus oportet

portet minui, & continuò oleo acetoq; ^a permixto, caput largiter perungi. Quòd si hyems fuerit, hordeum pridie infundes in aquam & decoques, calidamq; in facellos immittes, iumentorumq; caput ^b fumentando] diutius vaporabis. Alij ^c authores tolli de palato sanguinem iubent. Tunc cimoliam cretam ex aceto infusam, & merdam bubulam recentem cum nitro trito miscent, & in cacabo super carbones decoquunt, calidumq; cerebro languentis imponunt, aceto rigantes ne creta astringatur ^d ad pilos vsque] cum prius calida ^e fumentauerunt] caput. Dolorem capitis ^f propè ad insaniam] ista signa demonstrant: Quoties graue est, & in præsepio se deponit, lachrymæ frequententer oriuntur, auriculæ stabunt, oculi grauiores erunt, ^g anhelitus creber, aridus pilus, tremores frequentes, tristis aspectus.] Quem in primis ab aqua abstinebis ne nimium bibat, de vtraque parte colli sanguinem detrahes, caput sicut scriptum est, curabis.

^a permixtis^b M. s. non habet^c veteres^d in pilis^e diligenter fumentauerit^f ac prope insaniam &^g M. s. non habetDe ^h Distentionibus. Cap. IX.^h distentione capitis

Distentionis quoque valitudo ad capitis præcipuè causam refertur. Cuius hæc erunt signa: Impediente caligine obscurabitur visus, tremor & sudor totius corporis insequitur. ⁱ Quod vitium contingit ex aqua, si ^k sudans iumentum] biberit: vel ex digestionem cibi, ^l si non dormiat, vel substrictus manserit. Huic capitis membrana distenditur. Quæ passio cæterarum valetudinum & fons probatur & mater. Nisi enim inter initia curaueris caput, vt animal dormiat competenter] fiunt ^m appiosi, insani, rabiosi, frenetici, cardiaci. Igitur cum animal distentionis ægritudo ⁿ apprehenderit, de ceruice eidem sanguinè tolle ^o vel pro magnitudine corporis ^p & ætatis. ^p Et si ætas erit,

ⁱ Hoc^k sudat iumentum &^l M. s. nõ habet^m opiosiⁿ apprehenderit vel^p M. s. non habet

oleo & aceto caput totumq; corpus perunges, & diu-
tissimè confricabis, loco refrigerato & opaco inclu-
sum continebis, substernes etiam stercora sicca vel pa-
leas, vt prouocet ipsa mollicies ad cubandum, locum
calidum declinabis, nam impedit somnum: furfure vel
paleis vel folijs lactucarum reficies. præterea potum
præbebis exiguum: cùm conualescere cœperit, modi-
cis ambulationibus exercebis: vbi idoneum visum fue-
rit ad cibaria largiora infusum hordeum ad pristinam
consuetudinem paulatim per incrementa reuocabi-
tur. Si die septimo non profecerit, sanguinem iterum
de temporibus emittes, & caput sine intermissione cu-
rabis]^a potionem dabis] qua sanantur ^b appiossi: Nastur-
cij seminis, appij seminis, ^c seminis lactucæ, anagallici,
petroselini, aneti, papaueris syluatici seminis] vncias sin-
gulas, piperis ^d scrupulos iij. croci drachmam vnam.]
Quæ omnia bene ^e cribrata atque commixta ex aqua
tēperabis [&] trochiscos facies, vt habeant nō minus
quàm singulas drachmas [in die] ^f In dieta vnum tro-
chischum in aqua dissolutū per os digeres. quod quo-
tidie oportet fieri donec sanitas redeat. Si non appetit
cibum, singulos trochiscos solutos cum succo ptisani-
næ quotidie præbebis: Vinum nunquam dabis: Capi-
tis enim valetudo sumpto mero deterior efficitur.]

^a potio etiam
datur

^b opiosi

^c M. s. non ha-
bet

^d vnciam vnam

^e trita

^f M. s. nō habet

* Caput X. et
XI. coniun-
ctim sub vno
leguntur in

M. s.

^g oppioso

^h oppiosum

ⁱ præsepium

^k nutabit

^l inuenies tan-
quam sanum

* De ^e appioso. Cap. X.

SI quod iumentum ^h appiosum fuerit, in ⁱ præsepio
Sincumbit, oculos tensores hebetit, ^k micabit auricu-
lis, visus caliginem patietur, & gyrat in circulo tan-
quam ad molas.

De rabioso. Cap. XI.

QVOD si etiam fuerit conuersus in rabiem, sic in-
telliges, ^l Subitò hinniet tanquam sanus] parem
suum

suum appetit morsu, vel hominem, præsepia aut illa si-
 bi mordicans rodit : quem sicut appiosum curabis.
 Prorsus ^a abstinebis ab hordeo, [&] mollibus cibarijs ^z abstinebit
^b sustentabis. Præcipuè autem apium viridem quan- ^b fomentabis
 tum voluerit præbebis. Sanguinem de temporibus aut
 de ceruice ^c emitres, loco tenebroso statues, caput ei- ^c educes, in
 dem huiusmodi ^d acopi confectioe curabis: Opopa- ^d apij
 naxis ^e libram j. resinæ, terbentina ana vncias ^e ij. galba- ^e vnciâ vnâ
 ni vnciam j. resinæ frixæ vncias ij. masticis tritæ vncias ^f tres
 ij.] olei veteris libram j. ex hoc ei cerebrum & [inter]
 auriculas confricabis, oleum tamen solum ac liqui- ^g Hec M. s. nō
 dum in aures eius suffundes. ^g Cuius tamē prius quā- ^g habet
 acopo vtaris, scællationibus caput cerebrumq; vapo-
 rare te conuenit, & caput apposito cerebello commu-
 nire. Potiones quoque ex trochisco superius memo-
 rato quotidie præbebis, collyrio acri inungis assiduè
 vt caligo ex oculis possit auferri. Quæ cura si non pro-
 fecerit, caput & tempora sub ipso protocomio semif-
 se inuris cauterio, quod & super venas temporales fa-
 cies. Plærique tamen facies ne deforment iumentum
 solo tabulare palati * confecto sani fieri possent. Fer- * vsto
 uor enim foci debilitatem capitis tollit, & membra-
 nam menti pristinae, sanitatiq; restituit.]

De insania. Cap. XII.

Alij authores insanientis iumentu ardentes & ^h san- ^h sanguinolē-
 guineos oculos & humore suffusos [vel] stantes ^h tos
 auriculas dicunt vel ⁱ micantes, vt ad instar indomito- ⁱ mutantes
 rum nec capi possit, & ^k captum parietibus se illidens ^k capite
^l conetur effugere] terram pedibus fodiet, & multum ^l nisi teneatur
^m flegmatis ex ore profundet. Quod hac ratione cura- ^m effugiet
 tur: Auferatur ei sanguis de ⁿ angularibus venis, de ⁿ status
 palato, & post de cruribus. à cibo [autem] eadem die ⁿ iugularibus
 abstineatur & potu. Alia ^o autem die aquam frigidā da- ^o verò

^a ipsius^b purgetur vēter et cerebrū, & obscuro^c ad^d in herba, &^e libram j.^f duas^g M. s. non habet^h anisiⁱ succum ptisanæ dabis^k M. s. nō habet^l M. s. nō habet^m myrrhamⁿ obdormiant^o ipso cōtactu^p enim^q hinniunt^r quando^s om. memb. animalū, tum præcipuè cap.

bis ei bibere. Auferantur stercora quæ in ano ^a eius sunt, per quatrimum continuato clystere, curabitur ^b vēter, vngetur cerebrū, secreto] collocabitur loco, accipiet ^c in substantiā [*intuba*] porros, ^d & herbā mollissimam] aut mollissimū fœnum. His potionibus percurandum: pulueris thuris ^e drachmam j. aceti albi sextarium j. radicis panacis vnciam j. herbæ saxifragæ vncias ^f iij. ex aqua mulsa per os dabis. ^g Lactis caprini sextarium vnum defundis in fauces, quod si defuerit, cimitinum rusticum pondo duo in puluerem rediges, additoq; olei optimi vno ebulo, ex aqua mulsa diffūdis ad cornu.] Sed cæteris potio hæc aptior creditur: apij vnciam j. iusquiami vnciam j. seminis ^h apij vnciam j. seminis lactucæ vncias ij. papaueris syluestri vnciam. quæ omnia in puluerem redacta commisces, & vnū cochlearium magnum ex aqua dabis, vel si cibum non accipit, ⁱ ex succo ptisanæ] obscuro & frigido: ^k & laxiore] loco statues, silentiumq; præbebis vt dormiat. prius tamen oleo ac pice liquida caput perunges, auresq; complebis, tempora etiā munies ^l cerebellare vel] fascijs, ^m mirram quoq; aridam conteres, & aceto oleoq; miscebis, corpusq; eius totum dintissimè confricabis. Solent ⁿ constringi [*diligenter*] & obrui stercore vt sudēt & ^o dormiant. Quibus si somnus venerit, afferet sanitatem. Rabiosum verò iumentū eadem omnia, & maiora ostendit quàm insanum. Nam & alia animalia comedit, & ^p facit ^o ipsa contagione rabiosa. Plerunque ^p etiam moribus intestina sua extrahunt & ^q ineunt fortiter. Quæ valetudo ex nimia sanguinis abundantia & ardore contingit. Curatur autem obseruatione & potione superius declaratis.

De Chirurgia. Cap. XIII.

Chirurgia appellatur ^r quodcunque secatur ferro, vel cauterijs vritur. quæ ^s cum sit omnibus membris

membris animalium, præcipuè tamen capitis] neces-
 saria est medicina. Quodcunque igitur iumentum in
 qualibet parte fregerit caput vel nudauerit casu, solli-
 citè curandum, ne indignatio vulneris in neruos cere-
 brumq; penetrando periculum generet: nec in primo
 medicamentis vti acrioribus cõuenit, sed magis ^a mel-
 le curare, cùm ad maturitatem venerint illa quæ fracta
 fuerant, ^b ossa laxantur, tenta ^c solerter, & mobili manu
 vel ^d forficibus eximito. Reliqua fragmenta ossis, quæ a-
 sperata sunt ferramentis ^e cædito atque] perradito, vt
 carnem facilius inducant. Nunquam enim clauditur
 vulnus si non raseris, donec sanguis per os ipsius re-
 spondeat. In quo maior est adhibenda cautela, quia so-
 let in locis ^f ossuosis & cõmissuralibus fistula fieri. ^g quæ
 cùm] euenerit, ^h parumper iniuria afficit vulnus, per
 quod non sanies, sed humor liquidus emanat] nec vn-
 quam ⁱ deducta cicatrice solidatur. Quod si euenerit,
 hac ratione curabis. Papyrus per ipsam fistulam ^k tra-
 hies, ita vt capita papyri, ^l quæ extra fistulam eminent,
 ex vtraque parte alligas lino ne cadat, & diebus v. vel]
 pluribus, donec callositas fistulæ ^m papyri distentione
 turgescat, & maius] vulneris foramẽ fiat. Tunc [*autem*]
 ad mensuram vulneris ex fistulari medicamento colly-
 rium ⁿ faciens] exempto papyro ^o intra fistulã in hies,
 vt impleatur ex integro, ^p planè ne excidat munies dili-
 gẽter. Post dies quatuor aut quinq; ^q soluis. si fistula ce-
 ciderit, traumatico curabis, quod vulnere semper im-
 mittes, donec spissa sanies, & non multa in eo loco re-
 periat. Cùm autẽ iam lymphidum videris collyrium,
 fac pollinem ^r herbi, & thus masculum tritum æquis
 ponderibus cū melle decoquito, & plagæ ipsi imponi-
 to, per dies plurimos quotidie curato ita, vt deprimas i-
 psas partes vulneris, quatinus iunctæ citius ^s cohæref-
 cant. Si] grauiter offenderit caput, vt cerebrum vexet

^a molliter^b M. s. non ha-
bet^c solenniter^d forficibus^e cõpetentibus^f saxosis^g quod^h paruum et in-

curabile efficit

vulnus, quod

non sanit, sed

humorẽ liqui-

dum emittit

ⁱ ducta^k inducis^l extra orificia

ex vtraq; parte

alliges, ne ca-

dat, & tribus

^m tergere pa-

pyrũ faciat, et

nullum

ⁿ facies, &^o M. s. nõ ha-

bet

^p &^q ita quod caro

insecta cadat

^r erui^s crescit. Sed si

^a M. s. nō habet^b puluerem^c De tumore aurium^d M. s. nō habet^e M. S. non habet^f infunde^g non^h tamenⁱ cauteria^k benè^l cutis et caro

rumpatur

^m solenniterⁿ non est, aurium neglecta curatione.^c De auribus. Cap. XIII.

intrinsecus, continuò de temporibus sanguinem eadem oportet auferri, & [spongiam^a aqua, si æstas fuerit] oleo roseo, & aceto æqua parte commixto capiti eius imponi, fasciaq; connecti, & cibos virides præberi. si nec ipsos appetit, quia omnem cibum recusat, fabam moles & conuertes in^b pollinem, farinam quoq; triticeam pariter admisceas, & cum mulsa per cornu ad substantiam animali tam diu faucibus eius infundes, donec cibos virides appetat, quos aqua marina vel sal-
sa oportet aspergi.

A^d Vurium vt vicinitate proxima, ita periculi non discrepans cura est. Quæ si casu aliquo fuerit à radice contusa, & collectionem fecerit, eam cum maturauerit, scalpello secato, & pus finito fluere. tum linis aceto acerrimo & oleo per triduum, quarta die traumatico curato, donec sanetur. Etiam si cartilagineum vexauerit, eiusdem medicinæ obseruatione proficiet. Si verò à radice auriculæ, vel commissura capitis tumor magnus cum duricia extabit, ex scenigræci & lini semine & tritici polline cataplasma imponito,^e maturatam collectionem scalpello secato, ita vt inferius plaga spectet] quatinus humor per pronam decurrat. Vino, oleo, & sale mixto^f infusos lemniscos inducis] & vulnus per quatrimum fovebis, post traumatico vteris, ^g sed difficilis cura est] ^h quia fistulæ in talibus locis frequenter oriuntur. quæ si euenerint, suprascripta curatione curantur. Si tamen ægritudo vulneris vltius etiam post medicamenta procedat, vicinæ vrendæ sunt, partes & ⁱ cauterio in ipsis collectionibus insigenda sunt ^k puncta vehementius, vt ^l & cutis & causa perumpatur] interior. Post^m solenter vsta curanda ⁿ sunt. Non enim aurium est negligenda curatione] ne ex dolore:

lore nimio generetur infania. Primum purganda est auris diligenter intrinsecus, vt auferatur quod dolo-
rem mouet, aut lædit. Si nihil ^a inuenitur, spongiam ni-
tro & aqua molliter infundes & ^b dilues, vnamq; noctem ^a inueneris
intra auriculam infusam spongiam manere patieris. ^b sic infusam v-
na nocte intra
Die tertio nitro & aqua calida fouere incipies frequen-
ter & diu, donec dolor recedat. Quòd si aqua fuerit in-
gressa, oleum vetus & acetum æquis ponderibus adie-
cto nitro in aurem mittito, & succidam lanam superim-
ponito. Si vulnera fuerint ^c lyparem auribus inferes & ^c Lipparia
^d curabis.

Depilis qui nascuntur in oculis. Cap. XV.

Quodcumq; iumentum in oculis ^e tritiacem patie-
tur, id est, vt pili aliam palpebram ^f vrentes lachry-
mas moueant, visumq; cõturbent, hac ratione curatur.
Nō longe à pilis ab interiori parte scalpello plagam ^g da-
bis in ^h cute palpebræ, post ⁱ forpicibus per longum ad ^h palpebra
mensuram oculi fasciolam præcides, & impositis fibu-
lis ⁱ forpicibus
consues palpebram foris versus, vt oculus sine defor-
mitate recipiat visum & gratiam naturalem. Tunc verò
optimo oleo, nec non etiam ^k muria infusam spongiam ^k aqua marina
superpones, & oculum fasciabis. Post ^l die quinto soluis, ^l diem quintum
tunc intrinsecus oculum collyrio curabis. de foris verò
tetrapharmacum impones, non prius fibulas ablaturus
quàm ^m duxerit cicatricem. Nihilominus & cadentibus ^m induxerit
fibulis, collyrij cura non deerit, ne caro rursus superflua
excrescat. Sed plæriq; adhibent cum deformitate com-
pendium, vt ⁿ partem quæ prominet ad mensuram natu-
ræ ⁿ pars
^o forpicibus amputent, ^p pusca quæ frigida sunt pro-
pter fluxum sanguinis foueant, oculum collyrio intrin-
secus curent, ne indignationis necessitate lædatur. ^p & pusca fri-
gida

De suffusione oculorum. Cap. XVI.

Suffusio sicut hominum, ita iumentorum impedit
visum, cuius tria genera ab authoribus indicantur;

Stenochorialis, plotochorialis, hypochorialis, græcè pupula nominatur. Stenochorialis dicitur, cum constringitur visus & vires amittit. Quæ hac ratiõ curanda est, ^a Si visus caligat ^a vt sanguis de temporibus auferatur: radicem quoq; feniculi, & herbam celidonium, uel rutã decoques ad tertias, & cotidie ex ipsa aqua quantum manus patitur, ^b opobalsamato ^b opobalsamato oculus foueatur. Inunges etiam collyrio ^b opobalsamato, quod suffusionibus prodesse cõsuevit, aduersus infestantes pilos. Tertia cura est, vt leui tenuiq; cauterio genę quę procreuerit inuratur. Quo facto, ducta cicatrice ^c cõteritur pellis, & palpebra ^d alterius eleuata à ^e pupilla cursu pilorũ arcet iniuriã. Plotochorialis aut est, cum se vltra naturalem modum pupilla diffundit, & eripit visum, nec curari vllatenus potest. Nam sicut oui vitellus casu aliquo ^f disruptus in priorẽ formã ^g coire nõ potest, ita semel pupilla diffusa recipere nõ potest ^h vsum videnti. Quod euenit equorũ sudore, dum membranula quæ continet lumen, ^k indignatione caloris disrumpitur: vel certè sollicitudo lõgi itineris ad indignationẽ iumenta compellit, aut læsum oculũ dominus curare neglexit. Quod cum accidit, oculus videtur incolumis, nullius lachrymis, nullo sanguine, nulla indignatione prodit iniuriam, sed ^l visus tantum declaratur indicio, quod in pupilla ipsius imaginem tuam tanquam in speculo videre non potes. Hypochorialis autem à capitis humore descendit, & in vno oculo ^m sese primo ostendit, postea etiã ad alterum transit. Intelligitur autem humore vel lachrymis. Continuo sanguinem ei de supercilio, vel de ipsa partẽ temporum detrahes, fomentabis ex tepida aqua, in qua radices feniculi decoctæ fuerint cum rutã. Præterea inunges collyrio ⁿ opopanato & opobalsamato. Quod si institeris medicinæ, per lachrymarũ cursum cõsuevit sapius caligo sanari. Temporales quoq; venæ cauterijs inuruntur, ^o & meatum humoris ^p excludunt.

De paracenthesi in oculis. Cap. XVII.

Quod si vis passionis intulerit ^acicatricem, diligenter attende quo colore sit membrana, quæ ^bapposita pupillæ ^cimpedit uisum. Si ^dauroso colore fuerit, insanabilem scias. Si candida nimium, etiam noueris non posse curare ipsam. Si verò spissa fuerit colore ^eoleagino muco similis, per paracenthesim ad hominum similitudinem, cum fuerit maturata curatur. Iumentum igitur pridie ^ftemperabis à cibo, vel potu maximè prohibebis, ^gin loco molli ^helides, caputq; eius & ceruicem aptè collocabis, ita patentè oculum facies, ut claudere non possit. deinde ab ipsa fronte paracetheriū inter tunicas oculares subiicito, ne pupillā tangas, aut aliquid ledas interius, sed ipsum albū de superiori parte ubi ⁱhypochisis ^kposita est, ^lcapitello paracetherij deorsum deprimis ad palpebram inferiorem subtiliter. Quod si depositū fuerit, non prius paracetherium eximas, nisi clausum oculum penicello calido diutissimè vaporaueris. solet enim resiliire. Quod si ita euenerit, reprimito, donec ita componatur, ut resiliire nō possit. Cum itaq; intellexeris claritatem pupillæ sine vlllo obstaculo ^mhypochisis, tunc eximes ferrum, & inuenies animal videre. curabis sic. Ex oleo roseo & oui albo anacollima facies, lanam infundes, & super oculum ⁿcuratum impones, ac desuper fasciabis. Caueto ne ipsa die manducet, & moueat oculum agitatione maxillæ, sed tamen si voluerit, bibat. Altera die soluis & calida fomentabis diutissimè. deinde scenigræci succum in oculo infundis, & rursum anacollima supradictum similiter imponis, fasciabisq;. Quod cum per triduum, aut quadriduum feceris, oculum soluis, & scenigræci succo fomentabis, [S] ex melle optimo ^oattico unges, donec cicatrix se confirmet &

^acæcitatem^bopposita^coperit^eaurei^doleagino^fseparabis^gdeicies^hhypochismaⁱcaput^khypochisma^lM.S. Non ha-^mbet^oantiquo

De oculo lunatico. Cap. XVIII.

^a ducat ita
quod impedit
visum, quæ mor-
bum lunaticū
^b temporis
^c verò
^d tragmatico

^e & ibi adures

Est & aliud vitium eiusmodi, vt interdum oculo album^a inducat, interdum lymphidet: & qua passione lunaticum oculum] veteres nominauerunt. Cuius ista ratio est, vt de ipsa parte^b temporū detrahatur sanguis, interpositis diebus sub oculo, nihilominus sanguinem oportet minui. Cotidie^c quoq; calido fomento oculum curabis deforis, intrinsecus autē inunges collyrio^d thermantico & acerrimo per plures dies, donec recipiat sanitatem. Si nihil ex hac ratione profecerit, venas superiores in temporibus supra ipsum locum qui sustinet passionem, diligenter perquires^e & inures, vt humor noxius possit arceri.

De staphylomate oculi. Cap. XIX.

^a parres æquitate possint ad naturalem similes compleantur, & non deformetur obtutus

^b circa oculos oculi iniiciens do. Nam eius vir ut consumetur albugo

Quodcumq; iumentum in oculo habuerit staphyloma, incurabile est: talis tamen curatio consuevit adhiberi: De sub oculo sanguinem ei detrahes, & fomentabis calida cum radicibus fœniculi & rutæ decocta, inunges etiam collyrio non valde acri, si vulnus fecerit & deplanauerit, ex succo fœnigræci fomentis, & inunges collyrio leni, quod facit ad tunicas ruptas, donec se cicatrix cum planitie claudat, [&] tunc vteris acriori collyrio per dies plurimos, donec quæcūq; pars æquari possit ad naturæ similitudinē, compleaturq; vt nō deformetur obtutus.]

Ad album de oculo tollendum. Cap. XX.

Si casu aliquo animal oculum impegerit, aut confriserit, vel ex percussura læserit & album induxerit, etiam si totus oculus præclusus sit, tamen experimentis hac ratione probatum est cito posse curari. Hederā colliges terrestrem, & in pila mundissima contundes, succum exprimes, ex hoc animal inunges: ^b potestatem medicaminis

caminis quāuis desperata, consumitur albugo. Sed si ter
restrem hederam non inueneris siue baccas hederæ, si-
ue folia contundes, & succum exprimes, & ex eo^a succo^a oleo oculos
inunges. Si hoc quoq; difficile videbitur, aut morosum,
paululum aquæ frigidæ cum folijs hederæ diutissimè
contundes, succum exprimes, &^b per siphonem] ei in o-
culum defundis. Quod cum per dies plurimos tam ma-
ne quàm ad vesperam feceris, album omne tolletur.
Sed si vinum miseris optimum^c & recens efficacius cu-
rata sanat. ^cpro aqua, effi-
caciùs est

De suffusione curanda per nares. Cap. XXI.

ALiqui autores dixerunt, si dexter oculus suffusio-
nem suscepit, vel albū incurrerit, dexteram par-
tem naris, si sinister sinistram diligenter inspiciet:
[&] in ipsa callositate^d narium foramina subtilissima in-
ueniet, quibus tenuis inferenda est fistula, per quam il-
le qui curare debet os plenum vino insufflet, vt merum
per foramen illud penetret. Quo facto oculus incipiet
lachrymare. Velocius autem proficiet. quia per interio-
res venas meri virtus ad oculum penetrat.

De diuersis passionibus oculorum. Cap. XXII.

Iumentum in^e oculo in osse] percussum, si^f tumorem
fecerit durum, callosum, & ossillagini similem, hac ra-
tione est curandū: Deiecto animali cōtra causam ipsam
cutem aperito, & ossis cisorio gingiuulam, vel cartilagi-
nem, vel os quod ex se excrecere cœperit, cædito, vt de-
planes ad similitudinem partis alterius. Si aptè depla-
naueris, aceto & oleo, linteolis vel licinio addito, lo-
cum ipsum comples, & fasciabis. tertia die solues: & si-
militer cura bis per dies. v. donec feruor desinat, post
traumatico vteris. Catastolico quoq; medicamento li-
diem quintum, donec feruor recedat, postea vtere tragmantino corrosiuo, aut
medicamento labia cutis consumis, quam diu limpidum vulnus agetur.

^d varia

^e oculi ossi
^f in ipso oculo
creuerit os,
cartilago, vel
simile. sic cura
to. Eiecto ani-

mali in terram
cōtrahere palpe-
bram, & cū fer-
ro congruo in-
cide superflui-
tatē illam, ita
quòd similiter
sano. & imple
locum de pul-
uillis infusus in
oleo & aceto
nō soluendo ni-
si tertia die, &
sic fac vsq; ad

^aeradito
^bincarnari coe
 perit
^cexcrefcere
^dpunctim
^eM. s. non ha-
 bet
^falbi
^gsemis
^hlapidis calcis
ⁱtere et in cor
 pora cū aqua
 pluuiali, vino
 sale nitro &
 melle Attico.
^kfistulis farinā
^lM. S. legit: cro
 ci salis ammo
 niaci ana vn. ij.
 Myrrha ꝑ ij.
 Catinia vnc. v.
 stercoris croco
 dili ꝑ ij. Itē al
 bū sine glauco
 mata emēdat vi
 ni aminai sex
 tarij ij. Cario
 sphyllorū vnc.
 venis Mellis
 sine. ij. quibus
 vml decoctis
 tere, albuginē
 tollit
^mmellis vnc. ij.
ⁿsem-napij

braturam cutis consumis, quamdiu lymphidum vul
 nus curetur & adæquetur. Quo si ipsum os concarnari
 non potuerit tam diu cotidie^a eradicato donec^b sangui
 net atq; cōcarnet,] ita vt medicamenta cōgruentia vul
 neri imponas. Quōd si post sanitatem causa eadem^c cre
 scere cōeperit, ^dpunctis cauterio subtiliter vrito. Oculo
 rum epiphora infra oculū detractus sanguis emendat, si
 vsq; ad sanitatē melle optimo inungatur assidue. Præte
 rea prodest eidē passioni: myrrhē pondus denarij vnus,
 crocodili stercoris semiunciam, salis^e armoniaci semiun
 ciā, sepię ossium semiunciam, mellis^f attici cyathos ij: ex
 quibus omnibus tunsis atq; permixtis oculum perun
 ges. Magnæ lippitudini adhibet tale remediū: Myrrhæ
 trogloditis vnciam ꝑ j. thuris masculi, croci siculi, ^hlimpi
 dis cipriæ, æris vsti ana vncias ij. ⁱteres simul, consparges
 & cernes, aquæ celestis, & falerni vini, mellis attici adj
 cies quantū sufficit,] in vase vitreo condes, & cum ne
 cesse fuerit vteris. Si casu ciliū ruperit, ^kfistulam dabis &
 manna] thuris cum ouo impones. Discutit cicatricem
 oculorū eiusmodi compositio: ^lSpicæ nardi vnciam se
 mis, salis armoniaci vncias iij. catimię vnciam semis, croci
 vnciam j. piperis semiunciam in puluerē conuertes & vte
 ris. Albi vitia deterget ista curatio: Sepiæ marine ossis ra
 rhæ, crocodili stercoris scrupulos duos. Item, albū siue
 glaucomata emendat: vini amenij veteris sextarij tres,
 gariofili sextarius, mellis vnciam tres, quibus omnib. de
 coctis vteris. Album tollit] si ex humore vel percussura
 euenerit: Sandaricę uncię ij. ossis sepiæ combusti vnciam
 iij. piperis albi semiunciam, salis armoniaci vnciam ij. cum
^mmelle permixtis. Cicatricibus oculorū medetur ieu
 na saliuā, si cū sale mandat in ore, & expuatur in ocu
 lum. Sal quoq; tritū cum osse sepiæ, & ⁿsinapis agrestis
 semine. Collyriū] nardinū: opopanacis scrupulos ij. vio
 læ

la vncias ij. spicæ nardi, cassiæ, marrubij ana semiunciã, croci siculi vnciam semis [9 viij.] olei semiunciã & scrupulos iij, piperis albi^a vncias sex, gummi scrupulos v. Itẽ alia confectio collyrij: Aeruginem æris & sale[m] optimũ^a scrupulos æquis ponderibus & aceti quantum sufficit misces. Necessaria compositio: rute scrupulos iij. thuris masculi, stercoris columbini, murium, olei, croci, mellis, catimie, olei rosati ana scrupulos iij. diligenter trita miscebis & vteris. ^bSi verò oculus ictu vulneris insanabilis redditur, & (vt Mulomedici dicunt) canchremata fecerit, ne periculum mortis incurrat, erui pollinem cum oleo roseo & ouo simul immittito. Cum purgatum vulnus fuerit, cum melle attico inungito. Sunt & alia multa collyria, quæ quia eandẽ vim, eademq; species continent, enumerare superfluum duximus.]

Hec in M. S. desiderantur.

De strumis iumentorum. Cap. XXIII.

Plerunq; strumæ, vel parotides, aut scrophulæ iumentorum guttur infestant, & faucium tumorem producant. Nam & subrecto sunt capite, & tanquã^b tumore producantur ab stranguria præfocantur. Hoc primum fomentis calidis, & cataplasmate ex polline hordeaceo & resinæ vncijs tribus mero valido coctis, curari expedit: & cum collectio fuerit maturata, scalpello secari opus est, & quicquid collectum fuerit emittere, & aceto, & sale, & oleo^d infusos lemniscos subijcere: cæteris quoq; diebus^e traumatico, & medicamentis aptis solerter curare^f si vulnus pateat, dum sanetur. Nam in his locis ex præclusionione cito solet fistula fieri: quæ si euenerit, vt suprã demonstratum est, papyro & collyrio poterit persanari.

De glandulis. Cap. XXIII.

Glandulæ quoq; animalibus, & præcipue pullis, vsq; ad periculum interdũ moleste sunt, & in morbum

² & aliquando
rectè

transcunt ² aliquando, quæ inter maxillas inferioresq; fauces nascuntur, & ad similitudinem pillularū maiores, aliæ verò minores connexæ ex carne obdurefcunt, & tumorē sine doloribus faciūt. Quæ inter initia perunetæ oleo, [&] picula perfricari solent, vehemētiusq; manibus corrumpi, & ita velut vanescendo sanari. Quòd si excreuerint amplius, deiecto animali, ita vt per mediū fecentur scalpello subtiliter cū radicibus eximuntur, ne aliqua vena tangatur. Quo facto aceto & oleo cū sale, medicamentis superius declaratis sananda sunt vulnera. Pleriq; vrenda dixerunt. Sed si parux sint prodest, ceterum maiores excandæ sunt ferro.

De pullaribus. Cap. XXV.

DVm caput pullorū calefecerit prima dentitio, inter gingiuas atq; maxillas tumor, collectioq; generatur, quæ pullaria vocantur. Cuius passionis tanta tenuitas est, vt manducare vix possint. Sed cataplasmatibus studiosissimè maturanda sunt, deinde scalpello aperienda, post sale & aceto & oleo curanda. Pleriq; etiam, cum ferro exemptæ fuerint glandulæ, propter sanguinis fluxum loca vri debere præcipiunt, post sale & oleo octo diebus vtuntur, nec non ex nitro & aqua calida diluūt. Si nitri inopia est, lotio calido aut lixiuio utuntur: deinde vinū & oleum & farinā de eruo imponunt per tridui, cōsequenter de vino ac oleo, & farina hordeacea, & melle percurāt. Addentes, quæcunq; plaga fuerit aut strumæ vel parotidis, glandulæq; tolluntur ^blicio medicamento, ^cvulnera percurari ita, vt de mali granati sicci puluis aspersus, celeriter adferat sanitatem.

^blotij
^cvel natura

*De fistula maxilla, Vel de conficiendo collyrio
fistulari. Cap. XXVI.*

SI ex aliqua huiusmodi curatione iumentū fistulam in ore fecerit, hac ratione curabitur: papyrum ini-

cies

cies in fistulam, vt pars eius in ore extet, quam lino diligenter ligabis ne possit elabi: pars verò foris exeat, quæ nihilominus constringenda est lino ne cadat, ^a tri-
 dudò permaneat, quarta] die papyrum eximes, Colly- ^a alia
 riumq; ad longitudinem & cauataram vulneris ad ^b ar- ^b radicem
 ctum fistulæ ^c subijcies, & ne fortè labatur, fasciabis lo- ^c injicies
 cum, ita vt ad manducandum possit maxillas agitare:
 tertio die solues. Si fistula ceciderit, diebus septem vn-
 guento ^d traumatico curabis. deinde collyrium ex mel- ^d tragm. intico
 le & erui polline decoctum subijcies ad plenitudinem
 foraminis diebus plurimis. Ad vltimum, ^e anaplerot- ^e Apostolicum
 ticum ipsi vulnere medicamen imponis, donec omnis
 plaga, ducta cicatrice solidetur. Fistulare autem col-
 lyrium hac ratione conficies: ^f anisi vnciam j. ferulæ ^f anisi vnc. tri-
 vnciam j. æruginis æris vnciam j. battituræ calcetis vnc-
 ciam j. cimini seminis vnciam j. teres cum aceto acerri-
 mo, & secundum qualitatem vulnerum, cum vsus ex-
 egerit, collyria formabis.]

De expositione fistulari. Cap. XXVII.

Fistulæ nascuntur, quoties neruus, aut cartilago, aut
 os negligentia vel imperitia curantis, ex plagæ ali-
 cuius tabido humore viciatur. Tunc enim ^g quæ com- ^g per quam
 meauerit ad instar cuniculi carnem indurat & incal-
 lat, & fit fistula, quæ nulla ratione sanari potest, nec ali-
 quando coire, nec solidari, nisi penitè eximatur. Hu-
 ius à diuersis authoribus tradita est diuersa curatio.
 Alij enim scalpello resecari & aperiri iubent, ^h & strin- ^h et cum ra-
 gotomio decarnari, medicamentisq; acerrimis con-
 sumi, & sic postmodum vulnus ad cicatricem coire. Quod ^h sorio
 cum laboris & discriminis habeat plurimum, minus
 tamen prodest. Alij verò cauterio omnem fistulam in-
 urendam, vicinasq; partes eius punctis feruentibus
 prærupendas esse duxerunt, quatinus per ignem cal-

^a car. sicis

lofitate submota,^a astalticis medicamētis vulnera pro-
 curentur. Sed melius est fistulam, sicut superius decla-
 ratum est, papyri iniectione curare. quia neque neruus,
 neq; vena, neque commissura vexatur. Nam scalpello
 vel cauterio sæpe fit causa deterior, & periculū creant.
 Collyrium verò omnem callositatem fistulæ de alto à
 radice eius eximit. Quòd si os fuerit vexatum, quòd o-
 portet radi patens vulnus, per medicamenti curā non
 potest impediri. Si verò in alto tabes aliqua vel neruus
 aut cartilago remanserit, ex eodem collyrio puluerem e-
 facies, & frequenter inficies. Omnia enim vulnera e-
 lympidat atque perfanat.

De tumore faucium vel capitis. Cap. XXVIII.

^b octo

^c despumet

Interdum ad similitudinē synanches animalibus fau-
 ces & caput interius intumescūt, adeo vt bibere aut
 manducare non possint. Cuius totum & os & lingua,
 aqua calida fomentatur, & taurino felle perlinitur. Po-
 tio autē datur huiusmodi ad cornu: olei veteris libras
 ij. vini sextarium j. commisces quoq; ^b nouem caricas
 cum nouem capitibus porrorum, decoques, & diligen-
 tissimè conteres, & in aqua ipsa nitrum alexandrinum
 tritum quantum sufficit misces, & ex his omnibus po-
 tionem manè & ad vesperū heminas singulas dabis, vt
 tumoris ipsius relaxetur ac mitigetur asperitas. Man-
 ducet autem herbam viridem, aut quod melius est, pa-
 scatur. Quæ si defuerint, farinam de hordeo facies, cui
 nitrum admiscebis, & sic apponis. Fœnum quoq; mol-
 lissimum eliges: quod nihilominus nitro & aqua con-
 sperges: sanguinem non detrahas, nisi fortè de palato,
^c despumet. cum coeperit conualescere, nitrum tunsum
 & cribratum, pulueres de radicibus cucumeris asinini
 ipsius iunge, vt huius potionis vi resolutio ventre pur-
 getur.

getur. ^a Alij authores tumorem capitis ac linguæ vel faucium, etiamsi obdurauerit, ita festinantes propter periculum curare nituntur: lapides molares plures igne succedunt, cum candere cœperint, caput equi cooperiunt, & vas plenum lotio sub ore & naribus supponunt, & per vices singulos candentes lapides in lotium immittunt, vt ille vapor ac fumus à calore lapidum cœcitatus, os equi & nares impleat, & fuste transfuserum, vt apertum os habeat, debet accipere. Quod cum diutissimè feceris, aquam marinam calefacito, vel certè salem in aqua dulci miscebis, fouendoq; dissoluis. addito aceto acerrimo, caput eius & os & gingiuas diutissimè confricabis. Postea fimum bubulinum cum acri aceto miscebis, & tepefacies, ex quo caput. totum frõtemq; & labia perstringes. tunc farinã hordeaceam cum aqua tepida sufficienter pro cibo dabis & potu.]

^a M. s. non habet

Si ex plethora sanguinis fauces tument. Cap. XXIX.

Quod si ex sanguine tumor ille indignationis euerit, ita intelliges, si venis tensis ^b obturabitur ^b præobturbatur, & oculi sanguinei apparebunt, cui de temporibus si non tumbent, aut certè de palato si ibi indignatio non erit, sanguinem oportet auferri. ^c cretam cimoliam duabus partibus & tertiam partem cretæ nigrae, ex vino austero temperabis, & dum calet, illinis caput.]

^b præobturbatur

^c aditus vel auditus

^d M. s. non habet

De intomatibus. de Tuberibus. Cap. XXX

^e M. s. non habet

Sciendum est autem tubera in corporibus iumentis frequenter excrescere, quæ Græci ^f intomata vocant. Horum variæ qualitates & diuersa sunt nomina. ^g Stechatoma est tuber quod in se adipem ^h vel pinguedinem continet. ⁱ Melicæris est tuber in quo caro inspissata, ^k Aneurisma est tuber

^f intomata

^g Staphiloma

^h velut pingue

ⁱ Melicæleps

^k Aneurisma

^a farcimiosa
congeries

^b circa

^c aut

^d M. s. non ha
bet.

in quo sanguis conspiratus vberis venæ similis inuenitur. Asteroma est tuber in quo ^a farinosa congeries reperitur. Ganglion est tuber, fit ex duplicatione nervi, similis tubero cum dolore immobili. Horum omnium vna est curatio. Iumentum colligatum deponitur, ^b contra locum ^c causæ sagitta aut scalpello in longum dextra ac sinistra pro mensura tumoris aperitur, ita vt media fasciola cutis, quæ supra tuberum est, intacta permaneat. ^d Post egestis vel euersis omnibus quæ tumorem mouerant, medicamentis competentibus, ea quæ suprâ declarata sunt, producitur ad cicatricem.]

De lingua incisa. Cap. XXXI.

^e M. s. non ha
bet

Si iumento lingua fuerit incisa, statim cum fibulis consueto, deinde vino lauato, post gallam tundito & puluerem cernito, ex eo imponis donec sanetur: cui dabis fœnum mollissimum concisum, & pro hordeo furfures. ^e Alij postquam fibulas acceperint linguæque vino fuerit elota, mel imponendum esse duxerunt, vt plagam purget & curet. Ad vltimum ex malo granato puluerem iniecerunt.]

De gingiuis & dentibus. Cap. XXXII.

^f loca

Si iumento ^f loculamenta dentium, id est, gingiuarum vel dētes doluerint, his agnoscitur signis: hordeum solidum glutiet, macescit, saliuarum plurimum effundit, gingiuarum intumescunt. Cretram cimoliam cum aceto acerrimo macerato, & calentem extrinsecus maxillis inducito, ne minus quinque diebus: gingiuas autem interius cum puluere corticis malignanati, & melle tertia die diutissimè confricato, donec egesta sanie conualescat. Quod euenit, cum humor acrior ex capite, in maxillarum defluerit venas.

De osse

De osse fracto. Cap. XXXIII.

QVod si animal iuxta collum vel molares, vel alio
 oris loco os fregerit, vt morsum claudere nō pos-
 sit, & apertis dentibus horreat propendentibus labris,
 continuò calida fomentabis, & labrum & quæ sunt dis-
 rupta componis, fasciola tenuissima aceto & oleo ma-
 defacta [&] diligenter vnã partem, deinde alteram
 compingis ad locum, & similiter fasciato, ne iterum
 dissipetur: Cui & * corbem constrictam oportet im-
 poni, ne deprauet dentes & labia. ^a Cùm solueris ad
 curandum, manu quæ antè composueris, contineto,
 fursurem & farinam hordei mixta in cophino ad man-
 ducandum dabis, ita vt quamdiu māducat, manus tua
 à loco quem continet, non recedat. Cùm iam man-
 ducare noluerit, offerito ei aquam vt bibat. Cùm bi-
 berit curato similiter, vt supra scriptum est. cui & suc-
 cum prisanæ [*per nares*] conuenit dari, si minus fortas-
 se manducauerit. Quem tali obseruatione per dies
 quadraginta curatum restitues sanitati.

* crumenã, vel
 curcumans
^a & cùm

De cartilagine narium si sanguis fluat.

Cap. XXXIIII.

IVmento narium cartilago si corrupta sit, & sanguis
 reprimi non possit, spongiam ^b afram & thuris ma-
 sculi pollinem commixtum impone ad locum qui læ-
 sus est, & si vulnus factum fuerit in cartilagine, hac ra-
 tione curato. Interdum animal despumatum remissus
 semel de palato sanguis non potest reprimi, propter
 quam necessitatem, sicut suprascriptum est, in loco in
 quo sagitta ^c ruptum est palatum, spongiam imponis,
 caputq; eius fursum constringe, & aqua frigida renes,
 cerebrumq;, testiculosq; perfundis. Quæ res si tar-
 dius subuenit ^d acatiam nigram & thuris pollinem & ^d aciam

^b vstam

^c tactum

^d aciam

quis ponderibus ex aceto acerrimo temperabis, totumq; caput illinies, donec sanguis ipsa constrictione claudatur.

De palato, si vena^a se non clauserit.] Cap. XXXV.

^a incisa claudi non possit

^b profluit sanguis: prohibetur autem si

Maturè periculum creat cum incisa vena claudi non potest in palato, sed continuo^b sanguinis profluuium inhibetur, si aut]cendenti cauterio fuerit meatus ille combustus, & suspensum altius caput. Cum per nares sanguis defluit, nec potest aliter retineri, coriandrum viridem sufficienter tundes, succumq; eius expressum, substricto equo, naribus infundes, frigore naturali venas protinus claudit: chartam etiam & lanam combures, ipsumq; puluerem per fistulam insufflabis naribus.

De genere & qualitate mucorum qui per nares fluunt. Cap. XXXVI.

^c nimius

^d perstrictio
^e tragmanticis
^f lenis

^g leptiperis

^h suspitiosus ostenditur

Mucorum etiam qualitates, qui per nares effluunt, conuenit nosse, ex quibus genus passionis ostenditur, & causa cognita facilius curari potest. Mucus lymphidus cotidianus est, & nisi^c minus fuerit, non debet esse suspectus. Crassus autem & cadidus à cerebro defluit, & admonet ad medelam capitis festinandam. Rubens, tenuis, frigidus, veteris^d perstrictionis prodiit iniuriam. Propter quod^e thermanticis potionibus calesceri animal oportet. Coeruleus, id est fuscus,^f lenis ab interioribus venit, qui indicat febrem. & ideo conueniens^g leptiperis, id est piretran] adhibenda curatio est. Crassus autem, spumofus & pallidus, à pulmonibus nascitur, qui^h suspitiosos ostendit:] quibus difficile, nisi festinatum fuerit, subuenitur. Fabaceus verò à glandulis serpit, quæ celeriter aut eximendæ sunt, aut ferro curandæ, ne conuertantur in morbum.

De cy-

De ^acyferino, id est cum post cursum sanguis de naribus fluit. Cap. XXXVII. ^acyferino

SAepe sine ictu vulneris animalibus per nares sanguis fluit. quod vitium ^bcyferion vocant, quod praecipue contingit, si equus ultra vires agatur ad cursum. ^bcyferion
 cOmni corpore] oleo & aceto perungendum est animal, ac loco tepido statuendum, cooperiendum etiam ^cvnde
 diligenter, dandaq; opera vt molliter cubet, nec ad deambulandum cogatur, sed cibo diligentius ^dreparetur. ^dtemperetur
 tunc ^eerucæ vnciam j. cum lacte conteres & per cornu ^eruta
 naribus infundes. Quod si ^feruca defuerit, aristologia ^fruta
^gvnciã mediã
^hvnciã vnã
ⁱinijce
^gvnciã mediã
^hvnciã vnã
ⁱinijce
 to, & ⁱdetj cito per nares. Similiter coriandri viridis succum exprimes & naribus infundes.

De polypo. Cap. XXXVIII.

SIpolypus oritur in naribus, precluso spiramine stragulabitur, stertet, humidi profluent muci, ^kpericula ^kpericulosa
 passionis plurima, hæc medicina subuenit.] Si propè ^lpassio est si
 polypus fuerit, acutissimo execabitur ferramento. ^lhæc medicina
 randum his rebus] quibus circuncisã sanantur. Si verò ^mnon subuenit
 altius fuerit, cauterium plumbeum quadratum facies, ⁿEt cura his
 ex quo calefacto polypum frequenter inures, & sic polypum sanas. ⁿdiebus

De siderato. Cap. XXXIX.

Ivumentum si fuerit sideratum, his agnoscitur signis: Labia eius & maxillæ nec non etiam nares eius deprauantur in parte, ita vt vix cibaria dentibus ^minli- ^mcolligat
 dat. Quæ etiam humoribus plena reperies, & cum voluerit bibere, os vsq; ad nares demerget in aquam: quia infirma sunt labia, quibus ⁿhaustus attrahitur: [vnde] a- ⁿangustus spi-
 ceto & sale lingua eius & labia diutissime perfricantur, ⁿritus

donec sanguis emanat. Tertia die causticum crudum in illa parte labij imponis, qua sentit iniuriam, cum cautela, vt prius alliges linguam, ne medicamento violentia noceat. Cum medicamento labia ^aperusta videris aqua lauabis, deinde aceto & oleo fouebis, sicut alia vulnera, & hac ratione curabitur. Si verò maxillam desideratam habuerit & tortam, hæc est cura: De temporibus partis ipsius sanguinem detrahis, simum bubulum acerrimo aceto permiscebis, & diutissimè decoques, & parti temporum ex qua sanguinem extraxeris, calidum inducis sæpius, vt ^bexiccerur & curet. ^chac vsus portione: Trixaginem, hyssopum syluaticum, origanum, serpillum, aristologiam, mannam croci pro æquis ponderibus contundito atque cribrato, ex quo puluere plenum cochleare cū aqua mulsa, oleo & vino per narem sinistra ad vnā heminam quotidie oportet infundi.]

^a deusta per-
unxeris.

^b exiccet

^c M. s. non habet

De obseruatione flebotomi [& ceruicæ cura-
tione] Cap. XL.

Conuenit de ceruicis curatione dicturo, obseruationem indicare flebotomi: quia circa loca frequenter operatur. Detrahturus sanguinem animal à cibo abstinebis & potu, æquali loco [*solum*] constitues: ^dtunc locum supra ceruicem alius teneat & adstringat ad normam, vt vena facilius appareat. Deinde supra laqueum de sinistra manus pollice venam deprimas, ne ludat, tum sagitta tangas. Duæ autem venæ à capite summo descendunt, & conueniunt se sub maxillis vsque ad gulam, inde à geminis venis inferius quatuor digitis, ferramentum deprimis, ne in gulam mittas, & bifurcum tangas, & iumentum occidas. Statim sagittam duobus digitis tenebis, nec plus ferri imprimas, quàm extra digitos eminebat. Nihilominus etiam mediano digito manum tuam moderando

^a Hæc in M. s. desiderantur.

rando suspende, vt sit leuior, ne vehementius imprimas quàm oportet, quia nō plus debet quàm mucro descendere. Si parum aptè profluat sanguis, iumento fœnum dabis, aut aliquid quod manducet. Agitatione maxillarum plus sanguinis vena profluat.]

De cervicibus. Cap. XLI.

SI iumentum cervicem eiecerit, aut laxauerit, aut certe vertibulas eiecerit, vel extorserit, hac ratione curabitur: Deponito iumentum [in terram] atq; constringito, & cervicē eius extendito supra fossam, donec omnia vertibula laxentur. Post oleum vetus & axungiam veterem tunsam colatamq; permisces, & cum calefacto eodem vnguento cervicem diligenter infundis, ^a in locum reponis, & fasciam tenuem & amplam ex oleo tepido & vino madefactam alligabis ad corpus. Lanam quoq; succidas ex oleo & vino infusas supra conuerstes, post regula soleaginijs non minus quatuor digitis, ita vt tantum spacij sit inter regulas alligatas & connexas, & lino constringes. Et si æstas fuerit quater in die suffundis: si hyēs, bis. Cum modum fecerit, regulas solues. hoc die quinquagesimo & primo, post vnctionibus vteris, donec ad sanitatem perducas. Si tardius confirmabit vires regulatim & solenniter vsta curabis.]

De ^bmalandria, id est, de vulneribus cervicis.

Cap. XLII.

SI [iumento malandria de cervice] auferre volueris, sita facies: Candentia prius cauteria præparabis, deinde ferramento decarnabis, sic, ne nervos tangas, & venulas quascunq; videris emittere sanguinem, aduris, vt possit cruoris fluxus inhiberi. ^cCaue autem ne cauterijs plus aduras, & indignatione nervorū periculū facias.] Post axungia veteri cervicē perfricabis, & fascia munies:

^a & superpone stupā infusam oleo tepido & vino ligādo optimè, veletā lanam succidā quæ melior est, & superpone ascellas quatuor digitis latis lino obuolutas, & liga decenter, & si æstas fuerit quater in die suffundes.

^b Malandria de iumentis cervicis
^c M. S. non habet

^aablato feruore
^bM. S. non habet

Sequenti quoq; die cataplasma imponere incipies, ^aablataq; ferunta lotio calido fouebis, deinde aceto & oleo dilues, & medicamentis aptis curabis. Si ^biam videris cicatricem pilos renouare, puluerem ex canino capite combusto, & adipem suillum recentem permisces, & inducis: ex quo medicamento & sanitas consequitur, & pilorum redit ornatu.

De distillatione ceruicis. Cap. XLIII.

^carmos sit

^din

^esubtus

^fdiarefim

^gM. S. non habet

SI ceruix distillatione patiatu, tumidior videbitu quàm oportet. foetorem habebit canceraticum cum humore nigro & liquido. Cuius foramina scrutaberis diligenter, ne vltius inter neruos aut ^carmorisimum distillatione fecerit. Quod si accidit, pauca hinc difficulter euadunt. nam his signis discrimen ostenditur: stridet ^dde pectore, & per nares humorem liquidum proiicit. hac ratione curabis. Foramina desuper marrubio, & sale pariter contuso implebis, atq; calcabis, ^esubter aut cataplasmate apposito laxabis. Et si loci coditio patietur, ^fdieresim dabis, vt foras per plagam humor emanet. tertio quoq; die calida vrina lauabis. ^gdeinde traumatico & pannis lineis lymphida & purata iam vulnera sanare incipies. Cuius compositio talis est: erui pollinis sextarium, iris illyricæ uncias ij. thuris masculi uncias ij. miscebis, & facies cephalicum medicamentum, quo vteris ad consumptionem medelæ.]

De dissolutione scapularum. Cap. XLIIII.

^haccipiunt

ⁱcollectionis egeratur

^kIn foraminibus autem traumaticum lin teolo sicco calcabis

QVOD si in mento scapula fuerint dissolutæ diligenter inspicias, ne quas inter neruos & commissuras penagines faciat: quod si inueneris, quacunq; parte plagas ^haccipere poterit, cataplasmatibus mollire, & scalpello vel cauterio aperire curabis, vt sanies illa ⁱatq; collectio defluat. ^kForaminibus autem traumaticum & lintcola

lintheola sicca dabis.] Si quod inter nervos foramen factum fuerit cautissimè curato, ne ulterius aut ferrū aut cauterium procedat, neq; ^a putorem neq; putredinem ^a tumorem lauis, sed magis siccis omnibus curare festina. ^b Nam omnis humor distillationi præstat augmentum. Quum ^b M.S. non habet incisa vel vsta duxerint cicatricem, pro confirmatione in ultimo causticū imponitur.

De armis læsis. Cap. XLV.

S ^c armus læsus erit] in medio cruce ^d vtrāq; soluetur ^c armos læserit ^d vtriusq; venæ, & pulverem thuris cum eo qui profluxit sanguine copiosissimè immisto armi lineantur. Quod si plus profluat quàm necesse sit, sterco ipsius iumentis fluentibus imponitur venis & fastijs alligatur. Postero quoq; die quasi apoferefsis fit, & ex eisdem locis sanguis detrahitur, ^e atq; similis in omnibus cura procedit. Ab ^e M.S. non habet hordeo abstinabitur, fœno sustentabitur exiguo per tri-duum. deinde [*succi*] porri tres cyathos olei heminā miscbis, & per cornu faucibus infundes. ^f Post sextū diem ^f M.S. non habet lente ingredi cogatur, & cum ambulauerit, mittatur in piscinam vel flumen aut mare vt natet, cum sparcia & pannis vincto pede, postea firmioribus cibus ad saginā pristinam reuocandus. Si leuiter dolebit, vino & oleo tepefacto perfricetur in sole: si validius dolebit, ventum in armum mittito, atq; pertundito à summa iuba infra digitos octo, ne cartilaginem tangas. Et cum inflaueris, ferula vel virga molli armum cædito, sale & oleo perfricato. ipso die postero stracta vteris: cuius hæc erit compositio: simile sextarios duos, si defuerint pollinis triticeo sextarios duos, cum aceto acri & cum tribus ouis miscebis: sed ouorum solum album mittes: adijcies etiam pulueris thuris vnciam semis. Quæ omnia manu subigis & in armos inducis, & per dies multos armū aqua calida cū flore fœni fouebis diligēter, vt mollescat,

fractam quotidie imponito, de vino puro armum laua-
to, Additurus] vnguentum : baccas lauri selibram, olei
sextarium, nitri vncias iij. sed nitrum & baccas lauri in
puluerem rediges, & cribrabis. Ex quo in sole, cum cali-
da armus fomentatus fuerit, inungatur ex tepido, & diu-
tissimè confricetur. ^aPost syncrisma ad curandos armos
inducitur, & cū melius habuerit natatū mittito. Quod
si eiecerit iuxta consuetudinem ad rotam armum repo-
nito, & suprascriptis medicamentis curato. Si non sense-
rit, vltimum est vt yratur.] Armi doloris hæc sunt signa:
pedem priorem^b tantum quasi rigidum a foris extrahit.
Sed conuenit inspicere diligenter vtrum ex percussura vel
casu coeperit^c eam. ^d& si ex iectura fuerit, prius locis suis
reponenda sunt membra, & sic reliqua facienda. Quòd
si ex humore vel sanguine armi grauabuntur, sanguinè
emittis à pectore, vel vnctionibus vteris.

^aprius quā un-
gatur, quotidie
de vino puro
armum lauato,
deinde additur
vnguentum
^btentum
^ccausa
^dQuòd
^epercussura

De genu emoto vel basi. Cap. XLVI.

^fsi basim exie-
ri, tad torcula-
re mitte, & sic

Genu^f vel basim si semouerit ad tormentū rotæ vel
Gmacine] locis suis eiecta restitues, [&] lanam succi-
dam ex oleo & aceto infusam imponis, & alligabis ex
more, tertio die solues fomentabisq; post resinam in-
duces & piculam, ad vltimum malagmate vteris aut
caustico.

De fractura articuli, cruris, vel coxa. Cap. XLVII.

^gfractum os

^hatrocola

Impulsu axium vel rotarum in circo vel in alijs locis
varietate casuum animalibus crura franguntur, aut
coxa vel articuli, in qua necessitate si extra cutem^g fra-
ctura ossis eruperit, hoc est, si exbercen fecerit, difficilè
noueris & prope insanabilem curam. Similis despera-
tio est, si coxã fregerit, aut^h acroceria aut supra gambã,
insanabilis est casus, quia non recipit ligaturam. Si verò
fractura

fractura sit sine vulnere in his locis, quæ constringi possunt, hac ratione curabis: Primò fracturam recompones, & fascies, mundis scissilibus infusis ex vino & oleo conligabis, Insuper lanarum munimenta coniunges & regulas circumduces. Iumentum autem in ^a cauterio vel in scalis, vel in suspenso loco, ^b vt fractura velut leuiter commeet, cui quotidie mane & ad vesperam suffendes, tertio die solues, & expleta curatione ligabis. Quinto quoque; vij. aut ix. die eadem facies, donec corpus inducat. Post hæc adicies muscum de vitice, aut salicis radicem, & o-
ua cruda quinq; verum non regulis, vt prius, sed circumductis ferulis alligabis. die tertio solues & fomentabis, de resina & axungia perunges: vbi cura profecerit, ^d malagma vel causticum inducis, non ante tamen permittis stare iumentum, quam dies quadraginta prætereant. hoc autem tempus est quo diuisa vel fracta solidantur.]

^acauterio
^bne fractura
flebiliter.

^curtice

^dhoc facies per
dies quadra-
ginta. & sic so-
lidatur.

De phlegmone, marmore, siue mallonibus.

Cap. XLVIII.

PLerumque in genibus, vel articulis aut phlegmon oritur, aut ^f marmora, aut ^g mallones. Quæ vitia ex malo humore generantur, & passionem cum deformitate tumoris ostendunt. Sed ista distantia est, quod phlegmon ^h tuber est ⁱ molle, ^k marmor duriciam ostendit ex nomine emallo inflatus. Tuber est sine dolore, quibus recedentibus potest facilius subueniri. Primò lanam succidam ex oleo & aceto induces, contra aquam frigidam & currentem animal constitues. Post sine ferro hac ratione curabis: Sinapis & salis alexandrini ꝑ iij. aceti cyathos ij. axungia veteris selibram, simul conteres & induces, post diem tertium soluis. Si aperturam fecerit, spongiam cum aceto & lasere imponis, vulnere stiptico curabis. Præterea locum, quæ curare volueris, inducto plibrotro decaluas. Radicem filicis & eruum & ficus aphros contundes

^eDe tumore superioris genu
& tubere &
phlegmone &
marmoreo.
^fmarmoreum
^gmallon
^humor
ⁱmollis
^kmarmor o-
stendit mallon
inflatum
^lM.S. non ha-
bet

^aTolle
^bherbam
^cM. S. non ha-
bet

^dRhododa-
phnes

^esanari

^flino
^gcombustio do-
nec ceciderit
^hlinies cum re-
moues
ⁱM. S. non ha-
bet

in pila & induces in panno, per triduum ligatum patie-
ris manere] ^aAlij radicem filicis & ^bcruum cum axungia
veteri & aceto acerrimo putant oportere misceri. ^cItem
cineris quoq; de foco vncias iij. calcis uiuæ vncias vj. vi-
no subigito ad crassitudinem oximellis, & antequã ob-
durefcent tubercula obline. Quod si assiduè in recenti
feceris, passionis molestia siccabitur: Si vetustiora sint,
punctis subtiliter inurantur, ne ui & igne vicentur.] Ta-
lis compositio spargere phlegmon asseritur. ^dRhododa-
phnes vncias iij. bituminis, nitri ana vncias iij. axungie ve-
teris colatæ vncias iij. pleriq; dixerunt cauterio cuprino
candēti duobus punctis debere præsumpi, & phlegmon
effundi, licineo quoq; intorto cum axungia, & aceto, &
oleo loca, de quibus muscus eiectus fuerit, ^esatiare: per
foramina etiam vstionis lemniscū trahi debere, vt quic-
quid humoris est, egeratur. Post hæc cataplasma ^e fœ-
nogræco & vino confectum inducis, ^g cum vsta cecide-
rint] & tumor resederit, ^h lemniscū eximis, traumatico
curabis, ad vltimum causticū inducis.] ⁱAlij sagitta per-
tuso corio phlegmon effundunt, & lanam madidã cum
aceto & lasare plagis inserunt, sic spongiam cum pusca
acri & lasare supra vulnus imponunt: tertia die solunt,
lanã eximunt, & tetrapharmaco curant quinq; diebus
vel septem. Si verò marmor ex quo validius claudicet,
& vix flectat articulos, inurendus est leuiter. Cui post fe-
runtam malagma, quæ cupressina appellatur, oportet
imponi. Ex qua curatione sanitas redditur, & deformi-
tas permanet. Si autem mallon in genibus vel articulis
exereuerit, continuo curam adhiberi oportet, ne negle-
cta passione deformitatem tumor augeat, vel obdura-
tione diurna conuertatur in marmor. Aperies in pedi-
bus siue genibus dextra ac sinistra vel ferro vel cauterio
cuprino, sicut superius declaratū est, lemniscū trañcies
cum aceto, & sale, & oleo, vt suprã, cataplasma imponis,
donec

donec feruor desinat & saniem faciat. Post purgatis vitis lemniscos eximis, & traumaticū imponis, & ternis diebus interpositis solues, & medicamentum renouabis, donec sanetur.]

^a De aquatilibus & ozænis. Cap. XLIX.

^a De aquatilio.

SI aquatilia in articulis vel in gambis fuerint, frigidissimo ferro omnino non sunt tangenda, ne abundantia humoris iumento discrimen importet. Sed utendum est scarificatione subtili, & detractione sanguinis, post^b que^b ^blanis calidissimis lauis validissimis, tam cum aceto quàm cū optimo sale tunso, & oleo, vel axungia, per dies quinque conliganda sunt loca. Si tardius hæc cura profecerit utendum est feruentissimo caustico ut faciat vstiones. ^cAlia quoque ratio ^cM. S. non habet ne sanantur, si sletam qua trictores utuntur, & salē pro dimidia parte commisceas, lanamque succidam ex aceto alliges, post diem tertium soluturus. Si aperturam fecerit farinam hordeaceam ex melle coctam cum lini semine & foenigræco inducis, ad vltimū malagma crudum impones. Præterea atramentum sutorium, gallulas minutas, & alumen æquis ponderibus tunsum cum axungia miscebis, addito puluere mali granati, nitro, & aceto: quæ in commune decocta, vitium si adiungatur emendat. ficus sicca cum sinapi contusæ mixto aceto imponuntur. Post diem tertium soluto medicamento, si tardius profecerit, eadem cura renouatur. Cum melius habere cœperit, allicem impone articulis. Alij opoponacem cum farina hordeacea coctum in modum cataplasmati imponunt. Nonnulli fabam fractam in aqua decoquunt, & mixto melle deterunt, & in panno inducentes curant. Ad vltimum malagma cupressinum imponunt. Plures calcem vini & cineres ex melle & vino commiscant, & ozænis frequenter imponunt. Ad vltimū

caustico vtuntur. Quo genera curarū & posterioribus pedibus adhibenda veterum censer auctoritas, vsus inuenit, addito sale & aceto cilicijs ozœnas defricare, donec cruor aut tumor emanet. Quæ obseruatio etiam si non persanauerit, sequentes tamen adiuuat curas.]

a &

De pedibus reumaticis^a siue ventosis.

Cap. L.

b cauterijs.

c si in totum & intensa & aduersa.

INterdum reumatici iumentorum, interdum ventosi sunt pedes: quæ vitia nunquam tangenda sunt ferro, sed exiccanda per malagmas vel causticū, & aliquando vrenda leuiter per venas. vt^b cauterij meatus, qui humorē suscipiunt angustentur, & cōstringantur, vt [meatus] pro tempore afferant medicinam. Quia [in totum, intensa & aduersa] sunt venæ, non poterit talis causa sanari.

De impetiginibus. Cap. LI.

d ragadio &

IMpetigines quoq; in articulis vel genibus inter nervos commissuralibus locis aliquando nascuntur, & fit vulnus simile^d ragadio, & non facile sanatur, nisi stalticis vel stipticis rebus, non sine alligatura, vel interdum adustione curetur. Malagmas quoq; conuenientes oportet imponi.

De vligine, id est, dulcedine. Cap. LII.

e acritudo humorum cōsuevit generare, & ideo curantur.

VLigines etiā in pedibus, cruribus, vnguibusq; vel sub armis aliquando generantur, quas quidā dulcedines vocant, habent similitudinem scabiei. Quæ cum se diffuderint, pedes exulcerant ad similitudinem lepræ, & urgente prurigine animalia sibi partes illas corrodunt, vel alternis pedibus confricando vulnerant. Quod vitium^f a crudo vel putrido humore cōsuevit generari, & idē curatur] detractiōe sanguinis, vnctionibus.

bus, & purgationibus ventris, si radix cucumeris syluatici cum nitri puluere misceatur infusa per fauces, humores pessimos purgat.

De podagra iumentorum. Cap. LIII.

Podagra verò nonnunquam solet occupare iumenta, cum hominum vitium transit in pecudes: cuius passionis hæc sunt signa: nec stare potest nec ambulare, sed si cogatur, claudicat, & sæpe se projiciet, sicut indigesta ex hordeo animalia faciunt, quæ propter dolorem non coquunt cibum, & ideo fit horridum, & corpus eius calebit, venæ etiam extabunt, natura submissa erit, in pedibus sterco hærebit propter nimium eorum calorem, sicut subtritis solet euenire: cui proderit si non sinatur accumbere, sed minutim deambulare & loco sicco: donec sudet, multorum manibus confricandum est, vt vehementius sudet, sanguinem ei detrahes à capite à superioribus venis, sed non multum. sequenti die de posterioribus locis detrahes supra talos. tertio de gambis vel de sub ipsis dolorum locis.

Memineris semper parum oportere detrahere. Aquam calidam dabis in potu, in qua adijcies puluerem nitri, & triticeam farinam, ^a pollinem quoque thuris accedat ^a M. s. non habet tabulum plenum in vino maceratum infundis, & triduo per nares singulas cotylas: betas etiam excoques, & aquam earum ad tres cyathos suffundes, & exercebis cum singulis diebus, ventrem quoque eidem expurgabis vt auferatur humor pessimus, qui descendit in venas. Hoc genus purgationis adhibebis: thimi acetabulum plenum in vino veteri dulci macerabis, & singulas cotylas per nares eidem infundis, foenum viride adponis. Quod si defuerit, siccum nitro aspersum dabis. Si nihil profecerit, castretur, & vitio carebit: nam podagra rarò vexat eunuchos.

^a articulosis^b Articulosa^c rigidis articulis, et planas^d tantum^e M. s. nō habet

O^bRthocola etiam iumenta vel stillofa dicuntur, quæ contractionem neruorum patiuntur in pedibus, & de capitibus vngularum calcant, & sunt ^c rigidi articuli, plenas vngulas in terram ponere non possunt. Quod vitium nascitur ex enormitate onerum & labore confragolarum viarū. sed hac ratione curantur: Sanguinem ei de subcirro vel de coronis detrahes, vngulas bene compones, pollinē ex hordeo & resina cum axungia decoques, & ^d ter in] die perunges: tepida quoque in qua verbena decocta fuerit, confouebis, & tota cura acopo perfricabis. Post dies quinq; cataplasma bis eum ex polline hordei & lini semine & fœnigræco æquis partibus ex vino decoctis: cataplasma imponis in omnibus cruribus antè acopo perunctis ab auriculis vsq; ad genua: quæ loca lanis succidis munes & fasciabis, & ter in die paulatim incedere facies. Si hoc non profecerit, malagmam hanc auriculis eius imponis: armeniaci, galbani, opopanacis, medullę ceruinæ lib. ij. resinæ terbinthiæ vncias ij. apocimatis librā, resinæ frixæ libram S. oleum vetus quod sufficiat, lento igne decoques & colabis, impones in alutā per dies plurimos omnibus pedibus, donec sani sunt. Sed necessaria festinatio est, quia sic solēt remanere si tardius cura præstitur. Alij verò vrendos censent paulatim in articulis, sed ratio etiam prodest ista medicina.]

De pedibus & vngulis. Cap. LV.

^f contusione

Animalium vngulę asperitate ac longitudine itinerum deteruntur & impediunt incessum. Ex ^f tortura quoq; si in aspero vel lapidoso itinere iumenta coguntur ad cursum indignationes oriuntur. Postremo etiam si nulla causa præcesserit, ociosa in stabulis ex collectione

collectione humorum incipiunt claudicare. ^aOportet autem solum vngulæ celeriter aperiri, vt per inferiores partes apostema digeratur, ne eruptione super coronas faciãt, & difficile ac tardius pcedat.] Cuius hæc sunt signa: Pedem priorẽ planum ponet, quod si suspendere videris gressum, vt diligẽtius intelligas causam, vngulã subradis, & locum quẽ videris nigriorẽ, digito pulsabis, si cesserit In dolore & maturũ fuerit, aperies, & saniem emittis, pendiginem circuncides ad viuũ, ex oleo roseo, & aceto & sale cum stercore ipsius linteola imponis, animal ^b calciabis, tertio die soluis, si caro excrescit, gramen decoques cum oleo & impones. Si videris carnem ipsam nigrescere, inspicias ne aliquam fracturam habeat, neq; clauũ aut lapidem acutũ, aut spinam, propter quod fomentis & resina vtaris, vt possit educi. Cũ purum videris vulnus, traumaticũ impone. Post quod adijcies fuliginẽ siccam. Cũ autem compleueris curam, resinam ^d remissam & sulphur imposito. ^e Quod si adhuc in alto apostema fuerit, hordeum vel fabam in aqua decoques, & exindẽ fomentabis, vt exindẽ ad maturitatem possit adduci. Subtritos pedes fomentabis aqua calida, axungiaq; veteri perunges: deinde testa candenti decoquis, oleo post & sulphure pariter contrito lana candente leuiter vres per triduum. Si verò contuderit, sanguinem de corona emittes, & calida fomentabis, axungia veteri perunges: ouinum quoque stercus cum aceto permiscebis, & imponis. Quamuis alij caprinum efficacius credant.

Si pulmunculum adaperturam fecerit.

Cap. LVI.

SI iumentum adaperturam pulmunculum fecerit, scias totũ solũ, ^f hoc est assem] hac ratione tollendũ: ^g hoc cune

ungulam subradis, deinde inter commissuram calcis & assis in circuitu incidis, subleuabis à parte priore & solum calcis retrouersus expelles, vbicunq; pulmunculus fuerit, radis ad viuum, & adijcies linimentum ex oleo & aceto, & sale, & stercore ipsius, imponas & calcias, tertia die soluis & tollis. post hoc^a fomentabis: farinam hordeaceam, resinam, & acetum decoques, per triduum impones: hoc enim medicamento etiam fracturam curabis, si frequenter apponas. post etiam^b traumaticum cum liniamento impone, & cum corpus fecerit, corium malignanati & bitumen iudaicum ex aceto decoques & impones triduo, & cum solueris iterum impone, donec obdurescat in^c cornu.

^a ferruminalis

^b traumaticum

^c corium

^d desūt in M. s.

Si exungulauerit iumentum, & si suffusionem pedum patiatur.] Cap. LVII.

SI exungulauerit iumentum cura difficilis, sed propurgatam, subtiliter carpis, intingis in oui crudi albumento, circa nudatum pedem in circuitum pones, panino & fasciolo superligabis, post diem tertium soluis, fomentabis farina frumentacea, resina, aceto & melle pariter decoctis, interdum, lomentum pro farina mittis. Si vulnus non erit purum, vino tepido lauabis, liniamenta cum melle impone: cum purgauerit traumatico vteris. Cum autem duxerit cicatricem corium^e fabæ cum pelle ceruina combures, ex melle temperabis, addito puluere bituminis iudaici & malignanati cum aceto: alternis diebus medicamentum renouabis, donec^g cornu ungulam faciat. Ad vltimum sparciam veterem contundes, ex aceto in olla noua decoques, ex quo ungulam obdurescentē obuolues, & ad plenā reuocas sanitatē. Si suffusiones pedes patiantur, ficus siccas cū sale pro æqua parte cōtonde & vngulis impone.

^e stercus

^f foue cū melle quod vino coniungis, et

^g corium

De pe-

De pedibus attritis siue mollibus. Cap. LVIII.

Animalibus exiguae vngulae crescunt, vel attritae reparantur, si alij capita vij. rutae manipulos iij. aluminis tunsi & cribrati vncias vij. axungiae veteris pondera ij. stercoris asinini plenam manum commisceas ac decoques & vtaris. Prudentius consilium est pedum tueri sanitarem, quam passionem curare. Corroborantur autem vngulae, si iumenta mundissime stercore vel humore stabulentur, & roboreis pontibus consternantur. Articuli quoque vel suffragines post iter ^a calido foueantur vino.] Naturaliter autem molles vngulae solidantur, si hederæ seminis duas partes & aluminis rotundi vnam partem pariter contundas, & calciatis pedibus per multos dies inducas. Item subtritis pedibus prodest, picis liquidæ selibram, aceti heminam, salis libram, hederæ folijs quantum sufficit pariter contundis, & laboranti quotidie pedes perunges. Mollissimæ vngulae hoc vno medicamine, quo potentius nihil est, assolent indurari. Iacertam viuam viridem in ollam nouam mittis, adijcias olei veteris libram vnam, aluminis iudaici selibram, ceræ libram, absynthij tunsi selibram, & decoques cum lacerto: Cùm fuerit resolutum, calentia vniuersa colabis, abiectisque ossibus & purgamentis, liquatum medicamen in ollam remittes, & cùm vngues indurare volueris, vngulam subradis, & factum vnguentum in cannam viridem mittes, adhibitis carbonibus, propè feruēs, per cannam instillas vngulis, prouisurus ne coronam tangas aut ^b ramulas, si ^b ramulas, quæ excrescendo renouantur

^a scrutanda.^b curare.^c lata.^d exulceret.^e vel discindēs.
fractus incur-
rit.

A Nimalium dorfa vt laboris plurimum sentiūt, ita diligentius sunt ^a curanda. Exceptis enim his, qui deputati sunt circo, reliquum mulorum, equorum, asinorumq; genus sub sellis aut sagmis solo tergo præstat officium. Vnde laudabilior industria est, quæ incolumitatem tuetur, quàm quæ cupit læsa ^b curari. Nam diligentia defendit à vitio, si centones vel saga primum sufficientia, deinde mollia imponantur, & ^c lata, atque ad tempus diligenter excussa, ne aliquid sordidū aut asperitatis inhæreat, quod sub pondere ^d inulceret pellem: tunc sagmarum vel sellarum mensura conueniens, & apta qualitas debet adhiberi. Si enim ista minora fuerint vel maiora, angustiora vel vltra modū lata, vel quæ non cōgruunt, grauiter nocent. Hinc enim collisiones, suppurations, apostemataq; nascuntur, cum nimis locis inæqualibus premitur ^e pondere vel discentes tracturam mercurius] aut spina deteritur. Ipsorum quoque pondere, etiam si in stratis nulla sit culpa, enormitas nocet. & ideo temperanda est mensura ne inferat vulnus.

De dorso curando iam læso.

Cap. LX.

¹ calurnos,² dependēt.^h lyppa.

Q Vòd si dorsum sedentis iniuria tumere iā cœperit, in recenti statim mallonē cepearum, id est. ^f calamos siccos vnde fascēs ^g dependent, in quam ferquētissimam mittis, & aliquandiu maceratum, calidum super tumorem impones, fascia constringes vel cordiscū super impones, una quoq; nocte manere patieris absq; suppuracione palpabitur tumor. Quod si caluum fecerit, farinam hordeaceam cum folijs caulium contundis pariter & tepidam impones. Cinerem quoque cum oleo miscebis, & inducis quàm diu clauus cadat: cum ceciderit ^h lyppara utere cum minutissimis pannis, vel mel.

melle cum linteolis. Cùm vlcus^a purgauerit, licio per-^a purgaucris.
curabis.

Si pulmunculus nascitur in dorso animalis.

Cap. LXI.

SI pulmunculus natus fuerit in dorso, difficile est eū
medicamentorum appositione [*curare vel*] sicca-
ri: sed si paruulus fuerit, cauterere, & præcipue cuprino a-
perendus est, ut sanies quam colligerat, egeratur: tunc
curādus est sicut moris est uista curari, sed commodius
est pulmunculum^b decussatim ferro secare & eximere,^b densatum.
ita vt pellem ad modum præcidas, ne cum cicatricem
duxerit, inueniatur^c epidarmus: oleum, acetū, & salem^c epiderideri-
continuo addis in plagam, & ne nimius sanguis erum-
pat, stercus ipsius vulneri superponis & colligabis, die
^d tertio folia caulium tunsa cū oleo & aceto imponun-^d postero.
tur per dies quinq; Cum iam ducere cicatricem cœpe-
rit, licio curabitur.

Si vulnus fecerit. Cap. LXII.

SI verò fecerit vulnus, indulgebis otium, vt diligen-
tius [*et*] curetur, & recepta sanitas cōfirmetur in-
dutijs, nec imponendus est labor qui rescindat adhuc
teneras cicatrices. Sanatur^e autem ulcus si gallas syria-^e omne.
cas combustas cū melle super imponas. Pulueres quo-
que corticum pini & flos calcis uiuæ æquo pondere
miscabis, & vulneribus inspergis. Pillulas quoque cy-
pressi tunfas & cribratas, & cortices quercus tritos &
in puluerem redactos mittis. Præterea ossa sepiarum
& testas etiam ostriarum in puluerem rediges, & ærei
quoq; vasis fuliginem pariter miscabis, quæ bene tunsa
si frequēter asperseris, siccatum vulnus ducet celerius
cicatricem.

Vt pili renascantur. Cap. LXIII.

Quod si pili tardius crescunt, viam testudinem supra sarmenta combures, & cineres eius in nouum cacabum mittes, additis vncijs iij. aluminis crudi, medullæ ceruinæ quod sufficit, & vino infuso decoques, & diebus plurimis imponis, reuocare pilos creditur. Puluis de fabis combustis, vel de lupinis crudis, vel de folijs fici combustis^a seu commixtus superponitur assidue. Quod si nulla præcedente causa decidunt pili, spica nardij, vuas passas pariter tundes, & ex aceto decoques, calidumque medicamentum glabro corpori impones.

^a si vino,*De denigrandis pilis albis. Cap. LXIII.*

^b veteris drach-
mam j. rhodo-
daphnis succi
drachmas ij.

SI album pilum nigrescere cupias, atramenti^b suto^a riciij scrupulos vij. odolaphinis succum scrupulos iiij.] sepi. caprini quod sufficit pariter temperabis & vteris.

Vt pili nigri albescant. LXV.^c drachmas:

SI ediuersò albos pilos facere volueris, cucumeris syl-
uestris radicem libram vnam, nitri^c scrupulos duo-
decim, in pulueres cogis, heminam mellis
adijcies, quibus permix-
tis vteris.

FINIS LIBRI SECVNDI.

IN TER-

IN TERTIVM ARTIS

VETERINARIAE VEGETII

librum, Prologus.

Medicina ^a me commentarios ordinante, ^a cōmentarios
 uium, atq; amicorum frequens querela, accepti ordinanti
 operis continuationem suspendit, desentim̄ agri-
 tudines, mortesq; ^b clamosissimas bouum, cum ma- ^b damnosissi-
 gnopere peterent publicandum, si quid pro salu- ^{mas bouū, pro}
 te tam commodorum animalium scriptum reperiretur in li- ^{magno opere}
 bris. Cedens itaq; familiarium honestissima voluntati, ex di- ^{supplicantium}
 uersis authoribus enucleata collegi, pedestriq; sermone in libel-
 lum contuli. Cuius erit præcipua felicitas si eum ^c nec schola- ^c scholasticus
 sticus fastidiat, & bubulcus intelligat. ^d Maximo autem inci- ^{nec}
 tamento mihi fuit ipsorum bouum utilitas & gratia, sine qui- ^d M.S. non ha-
 bus nec terra excoli, nec humanū genus sustentari vllatenus ^{bet}
 poterunt. Cuncta igitur legumina siue frumenta bobus me-
 rito aratriq; debentur: vinearum ipsarum vsus periret, nisi
 eorum adminiculis subuehendis carpenta sudarent. Quid de
 diuersorum onerum comparatione referamus, dum inter mo-
 bila & quicquid grauius est, absq; vehiculis penè reddatur
 immobile? Reliqua quoq; animalia, ipsiq; cohortales aues ex
 eorum capiunt labore substantiam. Vnde enim equis hordeū,
 vnde cibum canibus, vnde porcis pabulum dominorum soler-
 tia ministraret, ni pararentur bouum labore frumenta? Et ne
 longum faciam bobus debent alimenta quicquid ali potest.
 Apud alios genus mulorum, apud alios camelorum, apud pau-
 cos elephantorum licet exiguus vsus est, nulla potest natio esse
 sine bobus. Postremò vt ad prouidentissimorum virorum scri-
 pta redeamus, quorum firmatur auctoritas, iusticiam iumen-
 torum cade violenta relictis terris ad siderum remeasse con-
 sortiē. Quid potest laudabilius reperiri quàm vt nomen equissi-
 mum, bouum fugaretur interitu? quod dum homicidia fierent.

permanebat in terris] Duplicem igitur sollicitudinē oportet impendi, vt sanitas incorrupta maneat, & egritudo qua ex casu vel negligentia siue labore cōtracta est, competentis medicina curetur ratione.

VEGETII RENA TI ARTIS VETERINARIAE

Liber tertius.

DE OBSERVANDA BOVM sanitate. Cap. I.

M. S. hic caput primum incipit, cuius inscriptio haec est,
Vt longæui & sani sint boues.]

^a prouidere
^c calidissimum
cubile munia-
niatur

^c accommoda-
tus atq; utilis
est, vt pestifer
humor rece-
dat, & frigus
excellatur.

^d &

^e interiora cu-
rentur

^f calido

^g vt

^h Par quoq; stu-
dium

ⁱ fricentur

^k lentulenti,
priusquam in-
ducantur in o-
uile, adhibita

T longæui & sani sint boues, bubulcū conuenit^a prouidere vel dominū, quatinus frigoribus^b calidissimo cubili muniantur, & si fieri potest, semper foco vicini sint boues. Quod enim beneficio naturali eiusmodi animalibus semper ignis^c commodum est, siue quòd inutilis & pestifer humor exudat, siue conceptum ex pastu vel opere expellitur,] siue^d in flammarū halitu^e interna curantur. Præsepium oportet extructū esse diligenter, ne quid pabuli inter pedes animalium pereat. Bouile aut loco^f sicco statuendū est, assidueq; mundandū est, ita^g quòd quotidie pabulū ad edendū inutile substernatur, vt boues siccius & mollius cubent.^h Parū quotidie fastidiū est cum boues reuocantur ex opere, vt colla eorū ex vino tepido perfundantur, & diutissimeⁱ perfricentur. Cum uerò de via vel pastu redeunt^k luculentia adhibita, priusquā deducantur ad bouile,] aqua diluendi pedes, ne inhaerentes corpori sordes vlcera generent, vel vngulas faciant mollio-

molliores, vel certè molestiã manducãtibus, vel inquietudinẽ afferãt dormituris. ^aSed hyeme omni solertia frigus est prohibendũ, ^b velut æstiuus mensibus pura aurguenda. Per diẽ igitur ^c sub vmbra, per noctẽ sub diuoboues stare cõuenit. Nõ enim pauciores si æstuaauerint, quã si alserint colligũt morbos. Præterea vnũ ouũ crudum cũ hemina salis & sextariũ vini per singula capita septimo [die] diffundi percõmodum est. Iuuat etiã alliũ tunsum hircino misceas seuo, herbam quoq; verbenam additã deteras, rutam herbam, ^d etiã pollinẽ ^e iniungas, & cum vino per os digeras. Cauendũ præcipuẽ est ne aut cursu nimio, aut longo itinere fatigentur, ^f vel vllis grauioribus certè oneribus affligantur] nimiã enim lassitudinem sequitur ægritudo, & omne animal ^g est debile si rumpit. Aquã quidẽ istius generis animal nõ requirit nitidissimã, nec vsq; adeo læserit si sordidã biberit, ^h Sed tamen bubulci ⁱ diligẽtius est præcurare vt mundã semper & optimã bibant. Maximè autẽ studendũ est vt cõpetentibus ^k redundantibusq; saturi semper habeantur & pingues. Omnis enim ægritudo exordium sumit ex macie. Exhaustũ animal celerius labor frangit, æstus vexat, frigus penetrat. Non solũ enim æstiuus mensibus pascuũ sufficit, ^m vbi frondes diuersi generis addant, ⁿ & minuat varietas ipsa fastidiũ.] Hyeme [aut] nõ tantũ paleis, sed foeno quoq; & hordeo, & sæpius eruo saginandi sunt boues. Nullus autẽ vberiores ciborũ repudiabit expensas, qui considerare voluerit boum per inopiam pereuntiũ quàm cariorea sunt precia. ^o Aduersum boum morbos non minor adhibenda est diligentia quàm equorum.

De morbis boum, & primo de malleo. Cap. II.

NAm equinũ genus morbus qui appellat̃ malleus, diuerso genere passionũ ^p emigrans per plures contagiones cõsumit, boues quoq; idẽ morbus ^q interficit, sed à diuersis diuerso nomine vocatur, quẽ plerũq;

^a Sicut^b ita^c in^d erui^e teras^f vel grauior-^g ribus fat.^h incipitⁱ Est^j diligentissimẽ^k cibarijs satu-^l ratos semper^m habeantⁿ vacuũ igitur^o nisi^p M. S. non ha-^q bet^r Sequẽs caput^s ibi M. S. incipit^t Cõtra morbos^u boũ nõ minus^v adhibenda est^w diligentia, quã^x equorum.^y Emigrando^z consuevit in-^{aa} terficere

^aparua^btres^cpopuli^dpræseruare^ecapparis^fvncias sex^gieiuno boui

tepefactum

vulgus appellat [*achanū*] Hic morbus bouē si quando tentauerit, istis agnoscitur signis: erit pilo horridus & tristis, stupentibus oculis, ceruice deiecta, saliuus assidue per os fluentibus, incessus pigrior, spina rigidior, fastidiū maximum, ^a pauca ruminatio: Cui si inter initia subuenire tentaueris, discrimen euadet: si per negligentiam adhibeatur tardior cura, vetustioris morbi nō potest superari perniciēs roborata. [*Potio contra omnes morbos bouum & equorum*] Inter exordia igitur tediānti boui aduersus omnes morbos potio ista succurrerit: ^b tres semis vncias squillæ minutatim concisas, præterea radices teneræ ^c popinum effossas & diligenter lotas contondes in pila, & tria ex hīs pondera addito sextario salis in vini septem sextarios mittes, & per septem dies per os bouibus singulos sextarios digeres. Quod si toto anno aduersus omnes ægri tudines desperatas boues ^d stagnare volueris, incipiente vere, id est, ab idibus februarij quindecim diebus cōtinuis, hanc potionē dabis omnibus diebus, quæ vsq; adeo salutaris est, vt approbatū sit integro anno boues sic curatos nullius morbi cōtagione tentari. Talis etiā cōpositio & morbis resistit, & vires animalīū firmat: folij ^e caprinis, folij mirti syluestris ana vncias iij. folijs cipressi ^f ana vncias tres] diligentissimè detere infundes in congiū aquæ, & vna nocte sub diuo manduere patieris, & ^g inde vnoquoq; boui tepefacto] per tri duum singulos sextarios dabis: quæ potio ad stagnanda animalia quater in anno faciēda est vltimis temporibus veris, æstatis, autumnī, & hyemīs. Morbos ægri tudinesq; depellit: tres vncias baccarum lauri, gentianæ, aristologia longe, myrrhæ, [*enule*] betonicę diligentissimè detere, & misce cū mero, ex quo trinas heminas triduo iugiter iumēto per os dabis. Spicę quoq; allij triteę, cum vino quoq; per nares infusę purgant capita iumentorū. oua cruda cum melle iumentorū faucibus inferuntur, atq;

Expedit tamē salem pabulis misceri, Marrubium quoq;
 tritum mane cum oleo vinoq; diffundere, thuris pulve-
 rem cum mero siue per nares inieceris, siue per os dede-
 ris prodest. Nec minores medicinę bobus^a horum copia ^ahoru
 subministrantur. Nam porros, rutam, apium, & herbam
 sauinę si quis largē deterat, & misceat vino, ternasq; he-
 minas præbeat ad potandum ægrotantibus subuenit.
 Plurimiq; caulem vitis albę concisam atq; serpillum &
 squillę partem in aqua macerāt, ternasq; heminas per
 triduum digerunt, quę potio ventrē purgat, vires quoq;
 confirmat. Ad interna autē curanda præcipuē amurca
 creditur salutaris, si tantundē aquę misceas, & animal
 bibere consuescat. Sed quia licet sitiat, potum fastidiat
 ignotum, primo cibi asperguntur, deinde aqua exigua
 potio medicatur, ad vltimū pro mēsurā miscetur, & usq;
 ad saturitatem sitientibus datur. Quocunq; autem tem-
 pore, sed maximē estate, si boues cōcitantur ad cursum,
 aut alius eorum ad perniciem soluitur, aut febriculę
 commouentur. Natura enim pigrum, & labori potius
 quàm velocitati accommodum, vehementer læditur si
 ad opus cogatur insuetum. Periculosum quoq; est, si ad
 præsepia sues aut gallinę peruenerint. Nam bos cū gal-
 linę simū inter pabula sumpserit, statim nimio ventris
 dolore torquet, inflatusq; [*ipsa hora*] moritur.^b cui hac ^bsi statim hac
 ratione succurri conuenit: Apij seminis vncias iij. cimi- ^cratione nō suc
 ni^c sextarium semis, & duas lib. mellis commisceas, & tepi ^ccurris
 dum per os infundes, ac tam diu ambulare compellis, ^dsextarios
 & confricas manibus plurimorum, donec ventrem po- ^esex
 tio moueat. Gifni quoq; cum vino deterere, & per os da-
 re creditur salutare remedium: Lixiuū quoq; ex arbo-
 re vlni, vel cuiuscunq; generis ligni cinerē, dummodo
 bene^d coctū, cū oleo miscebis, & liquidū ac tepidū dif- ^dcribratum sit
 fundere per fauces, aduersus stercus^e plurimū prodest. Si ^epullinum
 aut porcinū stercus bos deuorauerit, statim pestilentia

^a illius^b pascuo^c M. S. nouumhoc loco caput
ponitDe speciebus
pestilentia boū
& ipsorum cu
ratione^d incipit &
quasi^e elephantiotēs
^f pustula circa
nares vel collū
excunt^g & infania^h plura

contagionis ^a solius mallei sustinet morbi. Qui cum se-
mel in gregem vel armentorum vel domitorū incesserit
iumentorum, statim omnia animalia quæ leuem su-
suspicionem [*languoris*] habuerunt, de ^b possessione tol-
lenda sunt, & distribuenda illis locis, vbi nullum pecus
pascitur, vt nec sibi inuicē, nec alijs noceant: nam pascen-
do herbas inficiunt, bibendo fontes, stabula & præsepia:
quāuis sani boues, odore morbidorū afflante depereūt.
Vsq; eo etiā mortua cadauera vltra fines villę proijcien-
da sunt, & altissimē obruenda sunt sub terris, ne forte i-
psorū corporū interna sanorū contingantur & pereant,
^c Vno quidē vocabulo pestilentia appellatur, sed habet
plurimas species, [*diuersas*] quas enumerare non licet
[*vel riget:*] facilius ipsa principia à diligentibus intelli-
guntur. Est itaq; humidus humor, quoties per os & na-
res humor effluit bobus, & fastidiū ægritudoq; cōsequi-
tur. Est siccus quoties nullus humor apparet, sed ani-
mal quotidie macescit & fit deterius, nec iuxta cōsuetu-
dinem appetit cibos. Est articularis quoties interdū de
prioribus, interdū posterioribus pedibus claudicant bo-
ues, cum habeant vngulas sanas. Est & subrenalī quoties
à posterioribus debilitas ^d appareat, & quia] lumbi
dolere creduntur. Est farciminosus quoties per totum
corpus bobus tubercula exeunt, aperiunt se, & quasi san-
nantur, & iterum in alijs locis exeunt. Est & subtercuta-
neus, quoties humor pessimus in diuersis partibus cor-
poris [*per coriū*] bobus erumpit & decurrit. Est ^e elephan-
tiosis, quoties velut scabies minutæ ^f cicatrices exeunt
extra coriū, &] ad similitudinē lenticulæ. Est ^g mania quæ
refectis bobus eripit sensum, vt nec audiāt more solito,
nec videant: ex qua passione celerrimē moriuntur, quā-
uis hilares pinguesq; videantur. Hi omnes morbi cōta-
gione sunt pleni, & si vnū animal apprehenderit, cele-
riter ad ^h omnia transeunt, & sic interdū aut integris ar-
mentis.

tis, aut omnibus domitis afferunt interitus. Vnde omni
 studio, quæ semel tentata fuerunt segreganda sunt ani-
 malia, & ad ea loca mittenda, vbi nullum animal pasca-
 tur, ne cōtagione sua omnibus periculū^a generet, & ne ^{a infirat}
 gligentia domini (sicut solet à stultis) diuinę imputetur
 offensæ. Euincendi tamē sunt, & exquisitis remedijs ex-
 pellendi. Quāuis acerbissimi morbi [*varijs expensis cu-*
rantur.]^b Panacē supplasarijs cōparas. Eryngion aut her ^{b M. s. nō ha-}
 ba dicitur, quæ in littore nascitur prope vndā maris, flo ^{bet}
 rem habet quasi aureum vel galbineum, folia eius sunt
 quasi folia cardui syluestris, inter arenas littorū largissi-
 mē spargitur: has effodies, & in vmbra siccatas seruabis,
 aduersus morbum tam equorū quàm boum plurimum
 profunt. Ex quibus potio cōponitur ista: Radicis pana-
 cis, itemq; radicis herbæ eryngij ternas vncias, seminis ^{c fœniculi}
 quoq; fœni vncias iij. pariter deteres diligēter, addisq;
 farinę triticæ sextarium, ita vt prius frumentū frangas
 & molas: quæ omnia de calida feruente cōspergis, & cū ^{d inde dabis sine}
 melle vel sapa nouenas offas^d singulis dieb. digeres. Præ-
 terea sanguinē marinæ testudinis colliges, & cum vino ^{gulis bobus}
 terea sanguinē marinæ testudinis colliges, & cum vino
 per os dabis. Quā quia inuenire difficile est, vulgariū te-
 studinū prodesse æstimant. Quod vtrū bene opinantur,
 vsus viderit. Nam auctores de terrestri testudine^e tracta-
 uerunt. Puluerē [*Myrrhæ*] & cassiæ fistulæ, necnon etiam ^{e tacuerunt}
 thuris pro æqua parte admisces, ex eo vnā semis vnciā
 cū sextario vini veteris in die per nares bouis infundis.
 Quod medicamentū per triduum facies. Morbi quoq;
 quos superius nominauimus amari sunt, & nō nisi ama-
 ris potionibus^f superant. Nam cōtraria cōtrarijs potio. ^{f curantur}
 nibus curatur ratione medicinæ. Ideoq; puluerē herbæ
 absynthij & crudorū lupinorū, herbæ quoq; centaureæ
 vel peucedani æquis ponderibus diligenter misces, & in
 sextario vini veteris trina coclearia singulis diebus, ad-
 ditis vncijs iij. olei, [*singulis bobus*] per os dabis. Præ-

^a experimenta
docuerunt.

^b M. s. non ha
bet

^c caput

^d ne

^e conscribamus

^f De passioni-
bus boum non
contagiosis
^g cōtractiones

^h calidè
ⁱ vt

sens quoq; remedium ^a experimentauerūt: ^b radiculam
herbæ consiliginis (quam alij pulmonariã vocant, alij
tantundem radiculam) sinistra manu ante ortum solis
collige (quia sic maiorem vim habere creditur) tunc
ad acum uel acutum cuprinum pars auriculæ quæ lata
est, quasi in circulo signatur, adprematq; vt rupta cute
leuiter sanguis exeat. Quod cum ex vtraq; parte feceris,
medium orbiculū perforas ad acum, & in eodem fora-
mine inferes : quod vbi exierit, omnis pestilentia virus
per ipsum defluit vulnus, donec ille solus locus, qui desi-
gnatus est, putrescat & decidat, atq; ita animal libere-
tur.] Vsci folia cum vino trita defunduntur in nares, [^e
sic animal liberatur] atq; ita singulis bobus, siue vniuer-
sis gregibus cū morbū incurrerint, subuenitur. Suffimē-
ta quoq; plurimū iuuāt, sulphur, bitumen, alliū, origanū,
semē coriandri, [*equaliter misce & viuīs*] carbonibus in-
sperge, & cooperta boum supra uas, in quo suffimēta in-
cenderis, diutissimè cōtinebis, vt fumus os eorū ^c capiat,
ac nares impleat, atq; ita ad cerebrū & interna salutare
remediū penetret. Sed & totū suffimētare, percōmodū
est, vt ab eodē morbo pernicies expellatur, & cætera pe-
stilentia contagio non ^d coinquinet. Generalia igitur re-
media aduersus morbos generales cōtagiososq; retuli-
mus nūc aduersus valitudines, quæ singulis animalibus
^e accidunt, nec in alia transeunt, remedia ^e subiungemus.

^f De cruditate. Cap. III.

CRuditas plurimum nocet, cuius hæc sunt signa: cre-
bri ructus, cibi fastidium, sonitus ventris, ^g inten-
siones neruorum, oculi hebetes: propter quæ nec bos
ruminat, neq; linguam detergit vt solet. Prodest ita-
que ^h vt duos congios ⁱ vbi bibi possit digerere per fau-
ces. Post quos statim brassicæ triginta caules modic-
as decoques, & ex aceto dabis, suspensumq; animal
ab alio

ab alio cibo penitus abstinebis. Alij cruditate laborantes, clausos in bouili detinent, nec cibos præbent. ^a Præterea lentisci & oleastri cacuminum pondera 4. deterrunt, & cum lib. mellis atq; congio miscent, quæ una nocte sub diuo mittunt, atque ita faucibus digerunt. Deinde interposita hora, macerata infusaq; erui 4. lib. obijciunt, ab alio quoque cibo uel potione prohibentur. Nam si neglecta fuerit cruditas, uentris inflatio intestinorumq; subsequitur, exprimit gemitus, cibosq; capere non sinit, nec in loca consistere, decumbere & volutare cogit, caudamq; frequenter commouet. De experimento medicina est caudam iuxta clunes resticula uel lino uehementer astringi, viniq; sextarium cū hemima olei tepidum dare per fauces, atq; ita per mille quingentos passus bouem currentem trahere: si dolor permãserit, ungulas eius secare, & uncta manu per anum simum extrahere, & rursus agere currentem. Si tardius proficit, tres partes lauri diu cõteruntur, & cum duplici aquæ calidæ dantur. ^b Si ista non valent, ^b si laurus non adest. mirtæ foliorum syluestris duæ lib. tunduntur in pila, & ^c dico Sexta-
^c duæ ex calida aqua miscentur, ac per uas ligneum faucibus infunduntur. Atq; ita sub cauda quatuor digitis ab ano percussa uena sanguis emittatur. Qui cum satis effluerit papyro ligata cauda restringitur. Post concitatus bos agitur usq; dum anhelet. Ante detractionem tamen sanguinis adhibentur remedia: tribus heminis vini, quatuor vnciæ contriti ^d olei permiscentur, postq; ^d allij. potionem cogetur currere: duæ quoq; vnciæ salis cum decem vncijs ceparum atteruntur: mel quoque decoctum admiscetur, ex quo facta collyria longiora non parum valida immittunt in anum, vt uentrem resoluant: atque ita bos currere cogitur. Ventris quoque & intestinorum dolor sedatur, si anseres natantes, & maximè anates animal aspexerit. Nam anas mulos, etiam

^a nulla.
^b torminum.
^c cupressi bac-
 cas, et Gaubra-
 ana xv. bene
 tritas, & tan-
 tundē vetustis-
 simi casei.

^d viride quale
 manducant.

^e binanceis.

^f M. S. Nouū ca-
 put incipit.
 De ranulis o-
 ris,

equinū genus conspectu sui celeriter sanat. Sed inter-
 dum in ^a illa medicina conuenit, sequiturq; ^b omnium
 vitium, quorum signum est, si exuentum: mutosum que
 ventrem ediderit. Singulare remedium est ^c cupressinē
 quindecim, verbenē quindecim gallæ diligētissimē tri-
 tæ quantum vtræq; ponderantur, tanti ponderis vetu-
 stissimus caseus] quibus pariter detritis admiscētur vi-
 ni austeri sextarij 4. & in potu dantur, ita vt lentisco mi-
 xtaq; oleastri cacumina præbeantur. Si venter cœperit
 fluere, ^d & videris egere corpus & vires capito plerunq;
 inutilem reddit, quia ex cibarijs ad medelam bouis nil
 peruenit, quod sic videris, per ventrē proijcit, inquam
 quod māducauerit. Quæ cum acciderint] prima die à
 cibo & potu abstinendum est, ita quod nec secunda die
 bibere permittatur, cacumina tamen oleastri & cannæ
 syluestris, itemq; baccæ lentisci & myrti dādæ sunt, nec
 post triduum etiam potestas bibendi, nisi perparū con-
 cedenda est. Sunt qui ex folijs lauri teneris libram i ab-
 rotanum hortense pari portione deterunt cum aqua
 calide 2. sextarijs, atq; ita faucibus infundunt, pabulaq;
 sæpius præbent. Aliqui vero 2. lib. ex ^e vinaceis ad focū
 torrent & conterunt, & cū sextario vini austeris ad bi-
 bendum dant, & cūmerata sæpius cacumina obijciūt.
 Quod si neq; proluuies ventris erit, neq; intestinorum
 dolor, recusat tamē cibos, & pragrauato capite crit: la-
 chrymæ quoq; oculis & pituita naribus currit vsq; ad
 ossa, frons media vratur, auresq; ferro discindantur, sed
 vsturæ igneæ factæ vt sanescāt veteri vrina bouis ipsius
 confricādæ sunt. Aures verò scissæ picula oleoq; curan-
 tur. ^f Periculosum fastidium bobus ranulæ faciunt, que
 aperiendæ sunt, & allio cum sale pariter trito ipsa vul-
 nera confricanda, vt omnis humor exeat prouocatus.
 Melius creditur si ad acutam cannam execes ranulam,
 pōst vino os lauatur. Interposito vnus horæ spatio vi-
 rides

rides herbæ vel frondes dantur. Tam diu autem susten-
tatur mollibus cibis, donec facta vulnera cicatrices du-
cant. Si neq; ranula fuerit, & non appetent cibum, aliū
tritum cum oleo naribus infundes.

De Febre. Cap. IIII.

BOs si febrile coeperit (quod ex venarum inquietu-
dine, & calore totius corporis vel oris intelliges) v-
na die à cibo est penitus abstinendus, ita vt postero ie-
iuno eidem sub cauda exiguum sanguinem detrahas,
atq; interposita hora trigesima^a paruos aculeos deco-
ques, & ex oleo ac liquamine per] os digeres, eamque
escam per dies quinque ieiuno dabis. Præterea cacumi
na^b lentis, vel oliuarum, vel tenerrimum quenq; fron-
dem, ac pampinos, si eodem tempore sunt, præbebis in
cibo. Labra quoque eius deterges^c ad spongiam & a-
quam frigidā ter in die offeres ad bibendum, ita ut^d in-
fra tectum bos febriens teneatur, nec antequam sana-
tus est dimittatur in pastum. Febrientis autem ista sunt
signa: lachrymæ profluunt, grauatur caput, oculi semi-
clausi sunt, labra saliuus madida, longior & cum quodā
impedimento tractus spiritus, frequenter & gemitus.
Tussis boum non minus diligenter sananda est quàm
equorum: [quæ] si recens fuerit, sextarius farinæ hor-
deaceæ cum vno ouo crudo & hemina pasci per os da-
tur ieiuno: gramen quoque concisum tunsūque ad-
mixta farina fabæ frixæ & pollinis lentis^e sextario aque
calidæ miscetur, agitataque diligenter per os diffundi-
tur. Veterē tussim sanant duæ libræ hyssopi macerate
ex aque sextarijs tribus, quod infusum teritur, & cū dua-
bus partib.^f farine miscetur, & per os datur, super quod
aqua hyssopi, in^h aqua decoctū infusum decoctūq;^g e-
tiā propinatur ad cornu. Porri etiā succus expressus cūⁱ

^a frignū ex o.
^{ac} liq. coquas,
^{per}
^b lentisci.
^c spongia.
^d intra.
^e sine cortice
^f sextarijs duo-
bus aquæ.
^g Nouū caput.
Aducterē tuf-
sim. Nouū ca-
put M.S.
^h lentis.
ⁱ qua
^{est}

oleo & ipsi feбри cum hordeacea farina remedium præstant. Radices quoq; eius diligenter lotæ, & cum farre triticeo contusæ, ieiunoque datæ, discutiunt vetustissimam tussim. Idem præstat eruum si in pabulis cum pti sana hordei mollitum, & cum aqua tepida vel mulsâ in fauces saluanti ore dimissum. ^a Suppuratio, quâ apostema dicunt, melius ferro aperitur [quàm medicamentis] post cum expressum pus aut sanies fuerit, sinus ipse, qui eam continebat, vrina bubulina calida lauatur, ac linamentis ac stuppis siue linteolis pice liquida & oleo infusis curatur. Quòd si colligari ea pars, ubi est ulcus, non potest, lana candente sepum caprinum aut bubulinum stillatur. ^b Aliquantis, cum vitiosam partem inunxerint, tunc vrina veteri humana lauat, atq; ita æquis ponderibus pice liquida cum veteri axungia incoquit & liniunt. ^c Sanguis cum ex aliqua necessitate ad pedes venerit bouum, claudicationem affert. Quod cum accidit, inspicito unguam, inuenies eam vltra solitum calore, & vitiatam partem premi vehementer, bos non patitur. Sed si sanguis adhuc super ungulas in cruribus est, ad triduum triti salis perfricatione discutitur. Quòd si tantum in ungues descenderit, cultello leniter inter duas ungues aperies, & mudabis deintus, & postea stuppam sale atq; aceto infusam applicabis ad solum, sparta opere calceatur, maximè quæ datur operantibus. & in aquam non mittat pedem, sed vbi siccum est ambulat. Qui sanguis nisi emissus fuerit ^d sanies creabit. Quo suppuratio ^e etiam curabitur. Nam primo ferro circumcisus expurgatur ad viuum: deinde pannis aceto & oleo & sale madefactis impletur, mox axungia veteri & sepo hircino pari pondere ferro candenti stillantibus curatur, & perducitur ad sanitatem. Si sanguis in interiori parte unguæ est, nec aperturam facit, & tantum claudicat animal, extrema ipsius unguæ ad viuum rescantur,

^a Nouum cap.
De apostemate.

^b Quidã uero.

^c Nouũ caput.
De sanguine
qui pedes lædit.

^d ramicem.

^e tardè.

secantur, & ita remittitur, ac stuppa vel linteolis cum sale & oleo & aceto infusis pes inuolutus sparta munitur. Mediam verò vngulam ab inferiori parte non expedit aperiri, nisi eo loco in quo suppuratio facta est.

^a Si claudicat ex dolore neruorū, oleo & sale genua poplitesq; & crura confricanda sunt calido aceto, & lini semē aut milium detritum infusumq; aqua mulsa imponendum est, & spongia quoq; feruenti aqua infusa & expressa, conspersaq; postmodum melle, genibus circumdatur ac fasciis alligatur. Quòd si humor est cū tumore, fermentū vel farina hordeacea ex passo aut aqua mulsa incocta imponitur, & cum maturauerit suppuratio, scinditur ferro, emissaq; sanie (ut suprā docuimus) percuratur. Potest etiam radix lilij vel squilla cū sale, vel herba sanguinalis (quam palaganon Græci appellant) vel marrubium ferro aperta sanare. Omnis autē corporis dolor, si sine vulnere est, recens fomentis ^b mellinis discutitur, vetus autē vritur. Et suprā vulnus ^b melius.

vel butyrū, vel caprina instillatur axūgia. ^c Scabies ^d anatis] trita oleo defricata. Eodemq; remedio rabiosi canis sanatur morb. vel lupini vulnus illatū. Vetus quoq; ^c Nouū caput. Ad scabiē bonum.

salamentū vtranq; perhibetur plagam curare. Ad scabiem quoque præsentior medicina ista est: si cumulam ^d scabiosa trita cum.

bubulam sulphurq; conteritur, admixtaq; myrrha cū oleo atque aceto decoquitur, & cum tepescere cœperit, alumē scissum tritum inspergitur: [quo vngatur ad solem forrifer] quod medicamentum candentis olei il linitum prodest. Vlceribus gallarum tritarum puluis inspergitur. Succus quoq; marrubij impositus cum fuligine sanat. ^e Infesta pestis est bubulum pecori (quam ^e Nouū caput. De peste ad hærente. Pessima pestis.

Maginium rustici vocant) cum pellis ita dorso hæret, vt apprehensa manibus deduci non possit à costis: quæ res non aliter accidit quàm si bos ex languore aliquo ^f opere.

ad maciem deductus est, aut sudans in corpore faciēte ^f opere.

^a quoniam.

refriguit, aut si lapsus sub onere vehementer est intusus in pluuiam: quæ^a quandoq; pernicioſa ſunt, cuſtodire debemus, vt cum ab opere redierint boues adhuc eſtuan- tes anhelantesq; vino aſpergatur, & offula panis vino infuſa faucibus eorum inferatur. Quòd ſi prædictum vitium inhæſerit, expedit decoquere lanrum, & cū cali- da & oleo & vino ſpinam dorſumq; animalis confrica- re contra pilum, ac per omnes partes apprehendere pel- lem, & velut à coſtis ſeparare. Quod aut in loco calidiſ- ſimo faciendum eſt, aut ſub diuo ſole feruente.^b Ali- quanti feces vini & axungia commiſcent, eoq; medi- camento tepido poſt fomentum prædictum vtuntur.]

^c M.S. non ha- bet.

^e Nouū caput. De phtiſi. Eſt etiā grauis pern.

^c Et cum grauis pernicies, vt cum pulmones exulceran- tur, vnde tuſis & macies, ad vltimum verò phtiſis in- uadit, quæ mortē afferant. [Cui^d radix conſiliginis, ſuc- cus porri, omnium hemina per meſuram olei miſce- tur, & bibendi ſunt cū vini ſextario per dies plurimos.

^d Aliud caput. de Inflatione palati.

^d Nonnunquam & tumor palati ciborum faſtidium fa- cit, crebrumq; ſuſpirium. Prodeſt palatum ferro aperire vt profluat ſanguis, cui cruum ſine corio maceratū ad manducandum dabis, viridemq; frondē vel quodli- bet aliud molle pabulum dum ſanetur. ^e Si in operibus contuderit collum, præſtantiſſimum remediū eſt, ſan- guis ab aure emiſſus. At ſi id totū in tempore quæ vo- catur] amati amaticum ſale tantum & impoſito.] Si

^f Nouū caput. Ad deiectionē c. rui. is. & ſarmento.

^f ceruix mota & deiecta eſt, cōſiderabimus in quam de- clinet, & ex diuerſa parte ſanguinem detrahimus, ex ea vena quæ in aure videtur ampliſſima, quæ^g ſarcocata prius verberanda eſt, & cum intumuerit, ferro aperia- tur, effuſoq; ſanguine poſtero die ex eo loco emittitur cruor, & biduo vacatio operis datur. Tertio verò die le- nis iniungitur labor, & paulatim ad operis conſuetudi- nem reuocatur. Quòd ſi ceruix in neutram partem de- iecta eſt, mediaq; intumuit, ex vtraq; auricula ſanguis

emittitur

emittitur. Qui si inter triduum quòd bos vitium cœpe-
 rit emissus non est, intumescit collum, neruiq; tendun-
 tur, & ita nata duricies iugum non patitur. Tali vitio
 comperimus aptum esse medicamentum, ex pice liqui-
 da & bubula medulla, hircino sepo, & axúgia veteri, o-
 leo quoq; veteri æquis ponderibus ^a impositum con-
 coquitur, quo vtendum est cum bos ab opere disungi
 tur. & in piscina ^b in quolibet tumore ceruix lauatur, cõ-
 fricaturq; diligenter prædicto medicamēto, deterfaq;
 diluitur. Si ex toto propter tumorem ceruicis iugū re-
 cusat, paucis diebus requies ab opere danda est, & cer-
 uix cum aqua frigida lauanda, & spuma argenti linien-
 da est. Celsus quidem ^c iumentis ceruici herbã quæ vo-
 catur ^d ama (vt suprà dixi) contundi & imponi iubet.
^e Quæ ceruicem infestant minor est cura. Nam facile sa-
 nantur per ardentem lucernam oleo instillato. Melius
 tamen est custodire ne nascãtur venæ. Etiam colla cal-
 uescunt, quæ non aliter glabra fiunt nisi cum sudore,
 aut pluuia ceruix madefacta est in opere. Quod si acci-
 derit, puluere lateritio trito priusquam deiungatur, bo-
 uis colla conspergi oportet. Et cum exiccati fuerint, ex
 inde oleo iterum infundi.] Si ^f talum vel vngulam vo-
 mer læserit, picem duram & axungiam cum sulphure.
 & lana succida inuoluito, & candente ferro supra vul-
 nus imponito, & ^g vngito, quod remediũ optimũ facit,
 si clauũ calcauerit, aut acuta testa vel lapide vngula per-
 tũditur: quæ tamẽ si altius vulnerata est, latius ferro cir-
 cũciditur, ita inuritur, vt suprà præcepi. Deinde ex par-
 te calceata per triduiũ aceto suffuso curatur. Quod si vo-
 mer ^h intrauerit, lactuca marina, quàm Græci ⁱ Cyniolã
 vocant, admixto sale imponitur. ^k Subtriti etiã pedes e-
 luuntur calefacta bubulina vrina. Deinde fauilla farmẽ
 torũ feruente calcare compellitur, & pice liquida cum
 oleo vel axungia ^l cornua eius vnguntur.] Minus tamẽ

^a compositum.^b quæ bibit.^c tumentis.^d aucna.^e M. S. non ha-
bet.^f Nouũ caput.De lesione talũ
aut vngulæ.^g vng. vre.^h crus vulnera
ueritⁱ tithimallum.^k Nouũ caput.De subtritis pe-
dibus.^l superbone.

^a M. S. nouum
habet.

claudicant si ab opere disiunctis frigida pedes lauētur,
& suffragines coronæq; ac scissura ipsius vngulæ, veteri
axungia defricentur. ^a Frequenter etiam vel ab asperi-
tate itineris, vel in proscindendo duritiam soli, aut ob-
uīs radicibus obuolutatus conuellit armos: Quod cū
acciderit, ex prioribus cruribus sanguis emittitur, si de-
xtram ex sinistro. Et si vehementius utranq; vitiauerit,
etiam in anterioribus cruribus venæ soluuntur. Perfra-
ctis verò cornibus, linteola, sale, atq; aceto & oleo im-
buta ponuntur, superligatisq; per triduum eadem in-
funduntur. Quarta die tantum axungia cum pice ari-
da & cortice pini pari pondere imponitur, & ad vltimū
cum iam cicatricem producant, subito infricatur. So-
lent autem neglecta vlcera vermes creare, quæ si mane-
re ex aqua frigida perfundantur, rigore eius contracti, deci-
dunt. Vel si hæc ratio nihil profecerit, marrubium aut
porrum conteritur, admixto sale imponitur, vel calcis
uiuę puluis inspergitur, aut cucurbitæ viridis succus cū
aceto mittitur. Ideoq; vniuersis vlceribus picem liqui-
dam, oleum vetus & axungiam oportet adhiberi, & ex-
tra vulnere etiam eodem medicamento circumliniri,
ne infestentur à muscis, vel vermes creent cum vulne-
ribus inciderint. Serpentis quoq; ictus mortiferus est

cum fistula oculo influas. Quæ radix tunfa & cum oleo lentisci mixta vitiū expurgat. Si genæ humorē profundunt, lachrymisq; visus confunditur (quam epiphorā vocant) polenta ex hordeo mulsæ aquæ cōspersa super genas superciliaq; imposita reprimat humorē. Pastinaca quoq; agrestis, quā armoneacē vocāt, cū melle trita oculorū sedat dolorē. Memineris verò quoties mel aliōsue succos remedio adhibes, vt prius pice liquida cum oleo circūlinias oculos, ne à muscis apibusue vel vespis infestentur, quas dulcedo mellis inuitat. Plurimūq; hirus, id est, sanguisuga, cum foris iuxta fauces hæret, sanguinē trahit, eam à iumēto digitis oportet auferri: sed si interius sit, vt manu detrahi nō possit, cannā vel fistulā perforatā inserito faucibus, ac per eam calidū oleū infundes. Nam eo cōtactu bestiolæ importunitas recedit: Odor quoq; cimini super carbones impositi vbi sanguisugam afflauerit, euellet à vulnere. Quòd si stomachum vel intestinū tenuerit, calido aceto per cornu infuso necat. Machina quoq; describēda est fabrica, qua cōcludenda cuiusuis generis iumēta bouesq; curantur, vt & tutus ad pecudē medendū accessus sit, nec luctando quadrupes aut membra conuxet, ac sic remedia despuet. Roboreas asses cōstringis, solū, quod in longitudine nouē pedes debet habere in altitudinē pars posterior duos simi pedes: Pars verò quæ ad priora animalū prinet, quatuor pedes: texunt ita vt velū in caudā ductum nō possit exire. Sed à parte posteriori paululū latiorē, à priore strictiorē machinā compingi oportet. Cui trāsuersum trigillum ad modum iugi cōfirmandum est, ad quod equorum capita vel bouum cornua religantur. Nam reliquū corpus ad temones socios vel funibus alligetur, vt iuuamentū præstetur ad medētis arbitriū. Quæ machina ad omniū maiorū animalū medelā solet esse cōmunis.]

Ad rabiem.

Quæ

[Rabiosis equis & canibus da bibere rasuram de iliernia & sanantur.]

Que ab initio huius tertij libri vsq; ad hunc locū habentur, non reperiuntur in vetustiore codice, adeoq; pro vno sumuntur capite, itaq; subsequens reputabitur caput secundum.

Si vermes animal fecerit. Cap. II.

SI vulnus in dorso, aut quacunq; parte corporis cœperit habere vermes, & timetur ne putredo vulneris transeat in cancrum, nepitam & cedrinā siue ciminum vel cicutā conteres ex aceto & imponis. Calcē quoq; viuatam ex aceto acerrimo temperatā necare vermes experimenta docuerunt. Si ^a vermiculus dorso putredinē fecerit, vtilissimum est cauterizare subtiliter, postea viscū cum melle & vino cōterere & imponere. Pannos quoq; minutos cum oleo & aceto vulnera purgare manifestū est. Quo facto si necessitas fuerit, vltio rursus adhibetur. Ad vltimū cornu caprinū cōbustū & contritū valet, vltio ceribus superinspergit, vt recuperetur & sanitas ei detur.

^amercurius

De cura lumborum. Cap. III.

Lumborū quoq; cura vicina est. Nam animalia aut cum nimio pondere, aut cum transcendere fossam conantur, si posteriores resederint pedes aut nimio frigoris dolore renum contrahuntur. Ideoq; aqua calida cum flore foeni diutissimè cōfouendi sunt lumbi: Inunctionibus etiā calidissimis perfricandi, & ad vltimū afro nitro diluti, inducto caustico corroborandi. Quod si dolor vehementior fuerit, de ignibus soluendæ sunt venæ, & oleum cum axungia sanguini qui profluit immixta, renibus inlinuntur. Et si necessitas fuerit, cataplasmas utendū est. Potio quoq; renibus subuenit, si pillulas cypressi incidis duodecim supra carbones, nitri quoq; vncias tres ^a assis, & vtraq; in puluerē redigas, cū vncijs tribus mellis, ^d & vini veteris sextarijs tribus, & olei boni tribus vncijs, quod per quadriduū equa parte faucibus digeras. Vitio lumborū medet̄ hemina seminis brassicæ cū sextario polentæ attusa ex aqua frigida subacta atq;

^b frigore dolorem renes contrahunt

^c assis ij, quæ ^d M. S. non habet

^a composita in-
funde naribus

^b duas

^c aut simile, &
est necessitati
aptius, quam
decori, sicut
moris est, vte-
ris

^d foetulentus
insurgit

imposita dolentibus locis.] Sifembriū quoq; cum polentæ sextario & aqua subactū medetur. Efficacius tamen est si cypressi folia ad modum heminæ diligentissimè contundas, & polentæ sextarium admisceas, acriq; aceto subactis dolenti imponas. Præterea resinæ duræ vncias ^b sex decoquas vt lique scat, cui feruenti superaspersis hordeaceam farinā quam diu inspissetur ad similitudinem pulmenti, & diu subactis, & calidum ita vt manus pati possit, superillis renibus. Quod si frequenter renouaueris, & dolori subuenit & tumori. Si verò tanta indignatio fuerit, vt eiusmodi non sentiat curas, aut cauterio cuprino locis oportunis vrendo deprimes puncta ne deformetur animal, ^c aut si vilius est, aut necessitati aptum, quo decori gratia lares, sicut moris, est vteris.]

Quibus signis renum dolor indicetur. Cap. IIII.

Renum autem dolor his agnoscitur signis: Posterior res vngulas trahit, lumbi vacillabunt, cauda deiecta erit, & ^d foetulenter mingit, ilia dura atq; contracta. Interdum tales sunt renes, vt sanguinem mingant, & si nimium effuderit incurabilis est passio. Si parum cruoris abundauerit, scito posse curari. Cui post detractum sanguinem vel de matrice, vel de femoribus, hanc potionem dabis, videlicet porri sectiui succum ex aqua.

De internis musculis. Cap. V.

Saepe musculi, qui in renibus sunt, vexantur ex casu, & exteriores facilius curantur, si iustæ medelæ affectum tarditatem. Optimum est quoties ceciderit iumen loco non moueri, & aqua frigida perfundi, & postmodum vnguentis vti. Quæ passio ista consuevit ferre indicia: renes obdure scūt, contrahuntur testes, coxamq; trahit & colligere se non poterit. Quæ valetudo nascitur

tur ex itineris longi fatigatione, aut ab² infractu clinosa² infractu
rum viarum. Incitatio quoq; cursus & saltus extensio
hanc adferunt causam. Sanguinem igitur ex visceribus
oportet emitti, pro vt qualitas corporis patietur. Vten-
dum est potionibus etiam ad valetudinem necessarijs,
molli dormitione animal collocandum.

Si talus exeat animali. Cap. VI.

EX perfrictione nonnunquam animalibus exit foras
talus qui hac ratione curatur: Scalpello sacrificabis,
præcipuè loca quæ videntur eminentiora, similiaq; ve-
ficulis: scarificatio digitis exprimitur & decarnatur, pul-
uere salis perfricatur, donec cum sanguine adus hu-
mor exiccetur. Post calida & sale fouebis, & deprimen-
do intus remittis, & continuò reuertetur ad locum vn-
de exierat. Altera intus digitis missis inlita lypparia vel
meliloto, donec sanetur. Quòd vitium si ferro tangere
dubitas, hoc medicamento curabis quotidie: Castorei
vncias tres, salis triti pondera duo, salis armeniæ lib. v-
nciam, sinapis pontici vncias vj. omnia tunsa & cribrata
pariter decoques, impones talo, & alligabis quotidie,
aut lixiuio calido fouebis, & medela continua vsq; ad sa-
nitatem. Potionibus autem^b termaticis calescet ægro-^b tragmaticis
tum. Alij in hac passione cum axungia ad manus talos
fulciri & reponi oportere dixerunt, postea spongia ap-
poni caudam supra alligando. Si tamen diebus aliquot
fuerit cura neglecta, prius foueri ad sex ex lixiuio, vel sa-
le & vrina calenti, & sic reliqua curationis impleri.

De dolore renum. Cap. VII.

Dolor renum animalibus sæpe contingit, his prodi-
tur signis: nec incedere poterit, nec cubare, ilia eius
inflantur & obdurescunt. quorum ista curatio est. San-
guis de vtrisq; femoribus emittitur, postea lotium ve-

tus & putridum in vase supponitur, & lapides molares feruentes mittuntur, animal sagis diligentissimè vsq; ad vngulas operiatur, vapore lotij venæ testium sudent: pòst aqua calida cõfouentur, nitrum & alumen scissum pariter conteres diligenter, & admixto oleo testes perunges fricando. Si molares huiusmodi rei proditur* mortario teres, cipressi folia ꝑ iij. mollissimè pariter trita commiscis, tantundem etiã suillæ adipis adiunges, vinumq; vetus desuper sparges, inlinitum testibus apponas, donec sanitas procuretur. Si tardius dabitur sanitas, testes

^asuperfscintilla
tis.

^asubterstillatis cauterijs vrito, vel leuiter scarificato.

De tumore testium. Cap. VIII.

Hordeum comburito, pulueresq; ex eo trito suillæ adipi misceto, ex quo medicamento mane & vespere testes illinito. Physicum autem creditur, testes animalium ablutos canino felle sanari. Alij auctores aqua calida testes cum dolent fouendos esse duxerunt, suffumigandos etiã viridibus folijs, cypressiq; arboris specialiter mederi testibus creditur. Sed si defuerit testes ardentes nihilominus in aqua calida mitti, & inde suffumigari, pòst cretas cimolias cum stercore bubulino ex aceto acerrimo calentes induci, & quotidie reuocari, quousq; sanitas subsequatur.

Si natura reuocari non possit. Cap. IX.

Si natura iumento excedit, & reuocari non possit, in aqua frigidissima constituendũ est, & ibi fouendum, & sublitam manum in anum eius inijcies, & contra vesicam fricabis, pòst diligenter cooperies ne perfrigescat. Portiones dabis, stercus suillum quotidie ex vino, aut in aqua dulci, donec liberetur.

Si

Si iumentum sanguinem minxerit. Cap. X.

SI iumentum sanguinē minxerit, vel adsellatum fuerit, hac ratione curabitur: De superiori vena sanguis auferatur, aphodilli quoq; herbæ radix teritur, & cum vini albi dulcis duabus cotylis per os infunditur, quæ glutinosa videatur. Prodest etiam farinā triticeam cum adipe suilla & puluere corticis mali decoquere, & non crassas portiones, sed liquidas per os fundere, & non solum à cursibus, sed etiam ab ambulatione abstinendum est, vt glutinetur vena quæ interrupta est. Con-tingit enim cursu vel saltu, vt intrinsecæ venæ rumpantur, quapropter rebus stipticis, & his quæ consolidatio-nem faciunt curentur. Super renes hoc anacollima oportet imponi: bulbos tascedeas viuas contusas, allia quinq;, anagallici libram, quæ omnia pariter bene trita commiscis, & renibus eius imponis. Quod prodest etiã illis, quibus euulsi vel emoti sunt renes. His autem quibus per nares effluit sanguis, pusca frigidissima caput eius fouebis, modicum salis adijcias, post anacollima in capite & in temporibus oblinis, & in medicamēto con-strictis venis fluxum sanguinis reprimis.

De dysenteria. Cap. XI.

SI dysenteria iumentum apprehenderit, reuersatur Scius extalis, quæ vt curetur circumsecanda est cau-tissimè, ne intestinum, quod præpositum est extali, fran-gatur. Procidit intestinum à^a contactu, vitæ periculum ^{a. bex ile, et} facit si tangatur: quod semel nō redit, & sic remanebit, & paululum erit extalis suprà.

Si otiosum animal sanguinem mingat. Cap. XII.

ANimalibus otiosis & ^b pigris contingit expletura ^b pinguibus sanguinem mingere, cum hoc quod abundat, e-rumpendi per yrinam inuenit viam: attenuati &

^a Sed ille, qui.

^b metropoli.
drach. i.
^c drach. iij.

^d vino,

exhausti animalis interdū est in terra sanguinea. Quod accidit, aut ex nimio ascensu, aut labore ponderis, aut inietate cursus ^a sodalis. Qui ex delitijs aut abundantia contraxerit passiones, de matrice auferunt sanguinem: attenuatis venas laxare, contrarium. Vtriusq; tamen salutaris est potio, si lac caprinū cum à matricibus obolis, & vitiolaris herbæ succo pastillos facias; ex quibus vnū per os frequenter infundas. Certissima quoq; ad ipsorum salutē potio prædicatur, si draganti vnciam semis, ^b mespili ꝓ. steracis ꝓ iij; nucleos pini, hos purgatos ducentos decem infundis in vino optimo, ac diutissimè, post ad magnitudinē nucis auellanæ cum apibus attritos & vini sextario resolutos dabis ad cornu, & faucibus digeres per dies continuos septem, quod etiam omnibus prodest cū fabæ magnitudine cum ^c ouo dedisse.

Si animal sanguinem vomat. Cap. XIII.

SI verò sanguinem vomat, oportet genestæ succum cum vino atq; porri succo, lixiuio oleoq; permixto faucibus infundere. Aliquando animalia sanguinē vomunt, quibus hac potione succurritur: absynthium ponticum & spicam nardi æquis ponderibus in caeabo nouo cum aqua decoques, & dabis in potu.

Si percussa vena claudi non possit. Cap. XIII.

SI sanguis interdum nimis per venam cum percussa fuerit, vt claudi non possit, erumpat, remedium est, stercus animalis superponere fluentibus venis: Aut si perseverauerit, vrere cauterio subtiliter, ne nerui lædantur, floecum etiā competentī oleo tinctum venæ ad moueto; etiā assem lineum in vena qua sanguis profluit, ponis, & ligas, præsens est remedium.

De indignatione vesicæ. Cap. XV.

VESICÆ indignatio generatur ex plurimis causis. Quæ propter vrinæ difficultatem, immo præsens discrimen

men inportat. De qua valitudine diligenter tractari cōuenit, vt passioni competēs medela succurrat: quæ his agnoscitur signis: mingere non poterit, omnia crura flectentur, dimittitur venter ad terrā. Et si difficulter mingit dysuria appellatur. Sed quando guttas per veretrū mittit cum labore, stranguria dicitur. Quum in totum non potest mingere dysuria appellatur, & vicinus est morti. Propter quod extensiones & tubercula nascuntur in dorso, & præfocatio circa fauces ex dolore vētris. Cui hac ratione succurris: de pectore venas pungis. & sanguinem quātum videbitur detrahis, & sic accipitur lauamentum. Præterea manum tepidam cum oleo in anum mittis, & si qua stercora inueneris intus, quia impedimentum præstant, attrahis. Post cum libra olei, salis triti plenum acetabulum misces, & calefactum injicies in anum, iumēto in locis pronis posito, vt facilius ad interiora descendat, dulcedo enim sequitur ac solutio ventris, & dolor mitigatur. Quæ remedia, si tarde subuenerint, manus & brachia perungito, & cum magno sensu atq; cautela manus injicito, & in partem dextram & in partem sinistram, & sic manum plenā leuiter præmito, vt incipias in hac procedere, & sic liberabitur. Valde^a spinæ est cōtrarium. Ex his causis passio ita^a premere. descendit, si iumentum in opere aut cursu magna parte duci cogatur, & vrinæ facili spacium denegatur, & à vesicæ meatu usq; ad veretrum nascitur tumor, & cum dolore egestionis foramē angustatur. E diuerso, si iumētum exerceri solitum, diebus plurimis steterit, indigestione nascuntur spurcitiæ, & humores efferuntur vsq; ad vesicam, compunctiones etiam & morsus vrnali fistulæ præstant, ex quo stranguria plerunq; cōtingit. Ex perfrictione & indignatione dysuria solet venire, cū nimio rigore meatus intumuerit. Et ideo calefactionibus diuersis à frigore soluenda est iniuria celeriter. In-

^a bulprestræ.^b luto.^c quedam.^d Trifolium.

terdum & indigestione hordei, & cum aquam frigidā
 auidissimè biberint, dolores ventris animalia patiūtur,
 & propter vicinitatem commota vesica stranguriam
 sustinent. Aliquando & stercus pullinum, & alia noxia
 in cibo sumpta, cum inflationem fecerint, impediunt
 minctionem. Bestiolæ etiam quæ appellantur ^a vulpe-
 stres, araniæ similes, cum deuorata fuerint animal præ-
 focant. Aqua quoque cœno vel ^b limo turbida si biba-
 tur, meatus impedit minctionis. Vermes quoque vel
 lumbricis in intestinis cum ex vlcere venerunt, vesicas
 lædunt, & dupliciter animalibus discrimen important.
 Quòd his deprehenditur signis: animal quod tardius
 mingit latera sibi scalpit vel terram mordet, scias cum
 vermib. vel lumbricis extorqueri. Cui hac ratione suc-
 curris: brassicæ folia subtilissimè contundis & commi-
 scis boni cotylas quatuor, & per sinistrā narem infun-
 dis: lafer quoq; syriacum & nitri puluerem cum vino
 decoquis, & per os digeris. Inambulationib. & leni cur-
 su exercebis in loco molli vel herbido, vel ad aquam le-
 uiter ad vrinam inuitabis. Si vbi aliquod aliud animal
 minxerit, teneatur facilius prouocatur.] Quæ ^c præ-
 mittuntur vt veniatur ad curas: aqua enim calidadi-
 utissimè lumbi fouebuntur & renes, tunc hauenam
 agrestem ex vino dulcissimo duabus cotylis decoquis,
 & per sinistram narē infundis colatos humores: ficus
 præterea optimas decoques in aquæ cotylis quatuor,
 mixtoq; nitri puluere similiter diffundes. ^d Alliu quo-
 que cum vino decoctum, & per sinistram narem infu-
 sum producit vrinas. Memineris statim cum in passio-
 nem ceciderit, hordeum eis subtrahendum penitus &
 potus, herbas virides vel farragines ad sustentandum
 dandas. Sarmatarum autem æquitatus veteres pluri-
 mum valuerunt, usus inuenit, ut animalia à collo vsq;
 ad

ad pedes inuoluantur de sagis, suppositisq; carbonib.
 uiuis, addito castoreo, suffumigentur, vt totum ventrē
 testiculosq; eorum castorei fumus euaporet, & confe-
 ssim detractis carbonib. cooperti deambulant, & min-
 gunt. Allumē^a falsum, & sale fricato admixtoque oleo. ^a scissum.
 & melle collyrium longum & tenue facito, & in vere-
 tri ipsius foramine inserito, continuò prouocabitur.

^b In eno panacis quantum digiti minoris extremitas ^b In aheno op-
 est, dabis.] Alij cepas acerrimas [*purgant*] & leuiter cō-
 tufas tres, aut quinq; ponunt in anum, & sic deambula-
 re faciunt. Ad vrinas inuentus est qui affirmat, & vn-
 gulam equi ipsius radi & teri cum vini sextario, & per-
 nares infundi ad celerem mixonem, ^c Si non tali ra-
 tione prodesset:] betas & maluas decoques, & aquam
 earum calentem cum melle ad vnum sextarium nari-
 bus infundes. Si tempus virides denegat cibos, foenum
 mellicrato aspersum præbebis: vel succum p̄tisanae hor-
 deaceæ cū mellicrato similiter dabis. ^d Aliquāti rosma-
 rinos decoquunt, & ex ea calida [*testes*] fouent. Alij ci-
 mices, ^e tritos in nares animalis mittūt, & aliā super na-
 turā qua mingūt cōfricant. certissimū dicitur. Porros
 decoques, & succum eorū exprimes ad sextarium j. &
 cum vini veteris hemina olei acetabulum permisces,
 & per narem dextram dabis, deambulando ducis. Vul-
 gare & verum est remedium, lutum de viā ex lotio cu-
 iuscunq; equi factum, vinoque permixtum & cola-
 tum naribus infundas. Apij radices [*cum vino*] aut
 mellicrato decoctas præbebis, pulueremque thuris o-
 numq; crudū cū vino dulci permixta [*Per os conuenit*
dari oleo cū vino permixto] & calefacto supra renes ilia
 inūgēs cōfouebis. Ex melle quoq; decocto & sale colly-
 ria lōga & tenuia foramini immittūtur, quo emanat v-
 rina. Musca viua & loco ipsi immittitur, vel mica thuris ^e micha.

^b In aheno op-
 popanacis quā
 ti digiti mino-
 ris extremitas
 est, cū vino de-
 coqui & per
 nares dextras
 dabis.

^c physicali ra-
 tione prodesse.

^d Alij.

^e ternos viuos:
 in aures.

^a collirium. apponitur, & de bitumine ^a collo inferitur, vt prouocetur vrina.

^b possit astringi.

^c principale re medium est, Fausta seminis. ^d vel aceto per os diffundit, or deum quoq; cōbustum ex vino austero dabis.

^e castæ.

^f minores.

^g ueteri.

^h denarios tres.

ⁱ spongiam.

^k heminā, seu

caprini vnciā

vnā, lactis he

minas tres pa

riter cōmiscet

& da.

^l M. S. non ha

bet.

^m vnciam vnā,

cum aceti he

mina media da

bis.

ⁿ In folliculo

vel in ane, a-

lijsq;

^o filo.

De fluxu ventris. Cap. XVI.

Q Vibus modis strictus venter solui debet sepe prædictum est. Nunc exponendum est quemadmodū, si solutus, ^b postea restringitur. Etenim hoc animalibus periculosum nimis est, nisi velox medicina subuenit, cuius necessitas de experimento ^c principali tenendum est. Clistere] vnciam ex viuo austero ^d dabis, caryotas tundis & gallas syriacas, & exinde datur potio salutaris.] Talis quoq; subuenit compositio: cene vncias 2. sordes laedi librā vnā, piperis vnciā semis, picule semiunciam diligentissimè tundes, ^e castæ vnciam semis trita pariter consperges, offas facies, solito ^f more intinges in cera cum remissa est. Sic quoq; digeres stercoris ouis ^g librā, & in aceti & mulsæ sextario per cornu dabis, herba rubea [trita] restringes, si dederis in vino ^h spongiam. ⁱ Offam intinges in pice liquida, post comibures, farinamq; eius cum vino austero defundes, farina triticæ ^k heminas quatuor pariter cōmiscet & digeret.] Nitrum quoq; ^l si potest fieri,] virgineum diligentissim tritumè & in puluerem redactum, ^m cum aceti semiuncia dabis heminam. Puluis ex pumice datus cum vino in potu, mox medetur.]

De verrucis. Cap. XVII.

A ⁿ Lijis quoq; partibus corporis nascuntur aliquando verrucæ, & vitium difformitatis importāt, hac ratione curandæ: ^o lino subtili constringentur ipse verrucæ, in causticum crudum imponitur & sponte decidunt. ferro etiā precipiduntur, & de cauterio leuiter adusta sanantur.

De vijs coxarum.

Cap. XVIII.

[Nterdum iumentis] misera fit coxa, cui de venis femo-
 ris sanguis emittitur, & in vase diligenter excipitur,
 admiscetur etiam puluis sulphuris, nitri, baccarū lauri,
 a simul tritis, & contra pilos diutissimè perfricatur, &
 & per triduum sic permanere permittitur. Aqua etiam, ^a & ^{scopia}
 in qua verbenæ coctæ sunt, tepida^b datur in die fomen-
 tabis: ^c Pedes quos sanos habent glante ferreo, vel si de-
 fuerit, sparteæ calceabis, cui lemniscos subiicis, & addita
 fasciola diligentissimè colligabis, & supposititiã facies
 parti illi quæ misera est, vt planas vngulas possit ponere,
 in crisma etiam perunges in sole non minus quàm ho-
 ra, contra incisuras quatuor foraminibus caute per fo-
 ramine, & pannos vel lemniscos ex aceto sub cute per fo-
 ramina traice per triduum, post traumatico illinitos pan-
 nos diebus nouè per eadem foramina traicis, vel ca-
 lida verbenatiã vtaris, & sic lemniscos subiicias. Vnde-
 cim quoq; lemniscos inducis & incretas locum vt cu-
 tis ad pulpas adhæreat. Cū cicatrices se clauerint, cau-
 sticum imponunt. Hac ratione emota vel læsa coxa sa-
 nabitur. Vel si coxa se læserit, vel à Mulomedicis dicitur
 filius læsisse, certior & facilior curatio inuenta docetur,
 & probata. Nam dudum claudū animal in sole ponunt,
 vino & oleo calefacto calefaciunt ipsum, hoc est, iunctu-
 ras coxæ diutissimè confricant, donec sudent. Tunc ani-
 mal capistro trahunt, & sensim currunt, alius lorum vel
 funes tenet, lassus sequitur, & subito dum animal currit,
 recta ad se coxas ipse cū impetu trahit, si sonuerit, scias
 loco suo redisse, paululumq; cessabis, post sensim deam-
 bulando tentabis. Si ad locum suum redierit, retractos
 pedes ponit, & minus claudicat. Vterius animal non
 conuexabis, sed per triduum fomentabis calida verbenatiã,
 post causticum induces. Quòd si prima die iunctura
 componi non potest, secunda die simili ratione coxas

^a & scopia
^b tepida
^c s. non ha-
 bet, sed subiicit
 per dies septē,
 pedem quē sa-
 num habet cal-
 ceabis

sapius trahis, donec reuertatur ad locum.] Quicquid autem vexatum vel remotum fuerit vel ictu rotæ aut quocunq; alio casu, in prioribus vel posterioribus partibus, vel articulis, uel genibus, hoc anacollima confringit, & consolidat. Bulbos rufos triginta ^a cochleas triginta, anagallici libram j. plantaginis viridis manum plenam diligentissimè contundis & misces, additis tribus ouis, cum stappa imponis, & colligas. luxata cōstringet, & ^b tumefacta sedabit.

^a cochlearia vini

^b humecta sicabit

De laccis gambarum. Cap. XIX.

Si iumento laccæ enatæ fuerint in gambis, his agnoscitur signis: Dextra ac sinistra ad similitudinem vesicæ inflabitur cutis. Curandum est autem hac ratione qua flegma in genibus diximus oportere curari. Est & alia medicina. Lentes quæ supra aquã natant colligis atq; contundis, additaq; veteri axungia colligabis. Vitiũ exiccare ^c prohibetur. Si gamba vel armus ^d aliquo loco ex ictu aliquo tumere cœperit, cretam cimoliam & ^e lubricam ex aceto acerrimo ^f miscebis & oblinis.

^c prohibetur aut aliquis locus

^e rubricã cum ^f macerabis

De gamboso. Cap. XX.

Si gambosum factum fuerit animal, & recens passio est, de tibia sanguinem emittito, [^g] lanam succidam circumligato. Caue ne fomentis aut cauterio tangas, utrunq; enim in tali curatione contrarium est. Malagma cruda vteris, tertio die semper soluis & curas. Cum videris animal profecisse causticum inducis. ^h Si quod iumentum coxam fregerit, aut supra gambam, scias non posse curari, quia partes istæ ligaturas tenere non possunt.]

^h M. s. non habet

De his que leduntur à rotis. Cap. XXI.

Si iumentum aut rotæ, aut axis ictu fuerit elisum, in recenti lanam succidam ex aceto & oleo colligabis per triduum, post ficus ⁱ duplices & nitrum pariter tritura

ⁱ cum nitro pariter tritas

tum imposito, die tertio soluito ac renouato. Si nihil profecerit, malagma tetrpharmaci imposito per triduum. Si & ipsa tardauerit, imposito malagma quæ dicitur Meliacinus, vsq; dum sanetur.

De Syrmatico, id est, quod coxã subito trahit. Cap. XXII.

Syrmaticum iumentum his agnoscitur signis: Prodiens de equili, vel de loco vbi steterit, coxam trahit, & transuersum vngulã inflexis coronis terræ superimponens ostendit, & syrmaticum^a & ragidorũ paleis^a quæ trahuntur] dicitur. Sed quamuis alienata horũ, vel emota coxa videatur, si^b super (tẽperaueris pedes celsis)^b compellantur, continuo emendabitur gressus, & sine claudicatione rectus incedet. Et hac autem ratione contingit, si commissurã vertibuli ex corruptione corporis, vel perfriktione natus humor intrauerit, tunc se defundit ad neruos, & eos reddit immobiles, & velut alienatos, quæ hac ratione curantur: Sanguis ei de sub gamba detrahitur copiosus, in quo admisces sal, sulphur marinas cochleas, mannam thuris, ^c feclam, nitrum, baccas lauri, æquis ponderibus, contusa omnia atq; cribrata: vno quoq; veteri & oleo miscebis cũ sanguine ipsius: quæ vnctione præparata, post inflationem illius^d coxas, calida in qua verbenę decoctę sunt, ^e interposito triduo diuissimè cõfouebis, post vnctionem renouabis. Si ex hac re plenam nõ receperit sanitatem, vulnus yris cauterio in ipso vertibulo. Similiter scyaticis fieri cõsuevit. Quęcunq; autẽ de ozœnis, cæterisq; vitijs articulorum, vel de vngulis priorum pedum nunc dicta sunt, scias etiam in posterioribus debere seruari.]

^a tragæodorũ pileis dicitur.

^b si super ipsum celsis.

^c betam

^d aqua
^e coxam fouebis triduo

De morbo alienato, ex quo infecta animalia moriuntur. Cap. XXIII.

^f arefacta

Alienatum morbum authores vocauerunt, quocumque hæc signa procedunt: Patentis oculos animal

habet, nec sentit hominis aduentum, quibus & labra, & ipsa orificia intumescunt^a quasi ab aliqua bestiola contacta.] Quem morbum alij authores^b orabum nuncupauerunt. ^cEst autem nequissima passio. Primo quòd pestifero transitu contagionem spargit in plurimos. Deinde quòd impitos decipit specie sanitatis. Nam^d resecta & bene curata animalia ex hac passione subito inflata moriuntur. Alienatus autem vocatur quòd animalibus eripit sensus, Malleus, quòd pestilentia^e internocium contagium facit. Plærunq; autem viscera interius vermibus consumit. Quorù morsu pertuso aqualiculo animalia suffocata subito moriunt. Sed si velocior medicina succurrat, hac ratione saluantur: de ceruice sanguinè detrahitur, potionè componis huiusmodi: ^fGallici lib. vnã, hyfopi lib. j. ^gabrotani librã semis, aristologia rotundæ lib. semis, mannæ succari vncias iij. trixaginis vncias iij.] Quæ omnia cõrundito & cernito, ex aqua malsa copiosè decoques, & animal diebus plurimis potionibus ægrotum. ^hSed quia plerunq; huius ægri tudinis pestilentia transit in proximos, totù gregem si inciderit, vt aut singulas heminas singulis digeras, potionare te cõuenit frequentissimis etiam suffumigationibus, stagnare pariter & curare, sicut in malleo superius constat expositù. Quibus vsque ad eò mutanda sunt pascua, vt si fieri potest in alias transmittenda sint regiones. Nam qua transeunt in ⁱlanis & in ipso anhelitu inficiunt vniuersa. Velocius aut curabuntur, si separata fuerint atq; translata.

De ^kroborosis. Cap. XXIIII.

Roborosa passio dicitur, quæ animal rigidum facit ad similitudinem ligni, cuius hæc sunt signa: Totum corpus astrictum, extensæ sunt nares & aures: ^lfrigida, immobilis ceruix, os constrictum, ^mcaput extensum, colligati armi vel crura, pedes etiam constricti vt nulla commissura flectatur.] Cuius caput si erigere

^aM. s. non habet^bar dum^cM. s. non habet^dreferta^einternæ causa cibi^fAnagallici^gCroci vncias

iij. Absinthij et

strignij vncias

iiij.]

^hM. s. non habetⁱlabore^kroborosis^lrigida^mM. s. non habet

erigere^a volueris, non poteris] oculi præcluduntur, spi^a voluerit, ter
na^b prærigida,^c & ideo difficile erigit caudam,^d vt eam in girum.
flectere & mouere non possit, dura ilia, astricti sunt re- ^b rigida.
nes,] cubare penitus non potest. ^c distendit ex
Contingit autē hæc ^d M. s. non ha-
passio ex nimia perfrictione vel spasmo neruorum, vel bet.
tremore, vnde contetani dicti sunt. Plerunq; in hanc ^e M. s. non ha-
valetudinem incidūt, qui cum ab igne castrati fuerint
negliguntur, & inambulantes frigore læduntur. Quo-
rum nerui recenti dolore & frigore cōpelluntur, & spaf-
mum patiūtur, & obdurescunt in robur. Ediuerso etiā
mum patiūtur, & obdurescunt in robur. Ediuerso etiā
altius quàm expedit in pedibus vsta iumenta, vel quo-
cunq; alio loco contactis neruis patiuntur spasmū, &
robur incurrunt. Ex nimia quoq; pruina, vel si in nimio
frigore sudabunt, vel è calidis stabulis producantur in
frigus, fieri adsolent roborosi. Sed si à posteriore parte
fuerint cōprehensi, vt morbus desinat in lumbos, opi-
stotoni fiunt,] calefactionibus tamen, vnguentisq; cu-
rantur. Si quod verò robur à priori parte cōprehende-
rit, ita vt os aperire non possit, desperanda sunt. ^f quia ^f M. s. non ha-
cōstrictis dentibus, fame perire coguntur. Quæ autem bet.
ex toto corpore equaliter periclitantur, ita vt ex aliqua
parte os valeant aperire,] tam diu vnctionibus calidif-
simis perfricanda sunt, donec sudent, coopertaq; sagis
copiosissimè, loco calido statuūtur, ignisq; iuxta ea fie-
ri consuevit sine fumo vt amplius sudent. ^g Surculos ^g M. s. non ha-
quoq; laureos validiores in os eorū inter malas mitti- bet.
to, vt rodēdo eos exagitent maxillas & calefiant. Fabas
quoq; solidas cum baccis lauri mixtas ieiuno dabis. A-
quam quoq; calidam offeres ad potandum. Ventrem
ipsis cum mulsā calida, admixto castoreo, clystere pur-
gabis:] oleum quoq; optimum cum succo ptisanemix-
tum per narem sinistra defundis: hordeum emolitura
cum furfuribus admixtum dabis ad substantiam, donec ^h M. s. non ha-
sanetur. ^h Aliquantidixerunt oportere eos are candēti,

in arena fluuiali vel maritima colligatos obrui, ita vt caput eorum extet & nares, & tã diu detineri donec su dent. Sed ex suprascripta cura sæpe plures constat esse sanatos. Quòd si ex hac re nõ profecerint, vres eius ceruicem dextera sinistraq; decussatim, saccellationem ex furfuribus supra totum tergum calidum imponis per triduum, &] hac vnctione quotidie vteris in sole si caluerit, vel in calidissimo loco: Ceræ libram, afronitri libram, resinæ terbentinae selibram, ^a galbani libram, castorei selibram, oppopanacis libram,] piperis vnciam, medullæ ceruinæ vncias duas, olei veteris ^b vncias duas & semis,] vini veteris optimi quantũ opus fuerit admisceas & vteris. ^c Præsens tamen experimento remedium est, si picem liquidam cũ oleo & vino veteri decoquis, calentiq; medicamine iumentum perungis. Ex qua vnctione & auriculas cum oleo tepéfacto oportet infundi, ut sanitas matura proueniat. Sed vt venæ corũ calefiant intrinsecus, & conceptũ frigus exudet, necessaria potio est, quæ roborosos tetanicos, & epistotos nos salubriter curat, ^d clabi seminis vncias ij. cimini alexandrini vncias duas, agallici, castorei, abrotani vncias singulas, trixaginis vncias duas, mannæ croci vnciam vnã, succari vnciam, hyssopi vnciam vnã, piperis albi semiunciam, quæ omnia diligenter tunsa atq; cribrata redigantur in puluerẽ, ex quo bina cochlearia lassis & periculose se habentibus cum succo ptisanæ tepide propinantur: fortioribus verò cum vini veteris calida hemina defunduntur in os, nunquam tamen sine oleo propter leniendam potionis austeritatem, & cannalem faucium mitigandum.] Alij auctores eiusmodi passionẽ hac dicunt ratione curandã: De temporibus sanguinẽ detrahes, excipiesq; diligenter iniecto nitri puluere, sale, atq; castoreo, animalia perfricari, & loco calido statui oportere, atq; hanc offerri potionem: lac caprinũ, ruram

^a M. s. non habet.

^b quod sufficit.

^c M. s. non habet.

^d dauci.

rutā. baccas lauri, pipet albū, oleū, & fabas solutas: hor-
deumq; etiā datur vt agitet edendo maxillas, die tertio
de cauda sanguinem tollunt, & renes calidis vnctioni-
bus fouent.^a Interdū etiā in balnea intromittunt ani^a *M. s. non ha-*
malia, vt diligētius cōualeſcant. Dant etiā quotidie po-
tiones, fustes quoq; vel de ſalice, vel de robore in os mit-
tunt, ne maxillarū vſus indormiat. Si melius habere cœ-
perit, poſt duodecim dies coopertum exercebis vt ſu-
det. Si iſta nō valuerint, vteriſ ſuperius declaratis. Ple-
riq; aſſeuerāt, ficulneas frōdes roborofis oportere præ-
beri, quæ naturaliter calent. Potionē quoq; per os dan-
dā: opopanacis vncias ij. ſtoracis vncias ij. gentianę vn-
cias iij. manna ſuccari vncias iij. myrrha ſcrupulum j.
piperis longi ſcrupulos ij. cum vino veteri tepido, atq;
ad cornu digerere.] Hac etiā vnctione ad curandum
robur vel expellendum frigus vtuntur: Cera libram,
reſina terbentina vncias viij. opopanacis vncias duas,
medulla ceruina vncias duas, ſtoracis vncias quatuor,
baccarum lauri ſelibram, olei^b pini prout opus fuerit:^b *hirini.*
quæ omnia in vnum adiecta in aqua decoquūt, & per-
fricantes inungunt.

De hydropicis.

Cap. XXXV.

Hydrops non leuius animalia quā homines fre-
quenter infeſtat.^c In talibus namq; ^d vitijs cum di^c *vitalibus.*
geſtio ciborū plena non prouenit, humor noxius perni^d *vitiatis.*
ciem corporis, tumoremq; conſuevit inferre. Quā vali-
tudinem hæc ſigna demonſtrant: Turget venter & cru-
ra, ^e teſticuli, ſcapula, latera, & tergus inflantur vſq; eo, ^e *ſcapula cum*
vt nec in capite eius appareāt venę. Cui cum ſub lingua ^e *pedibus, lum-*
tetigeris ſubruffiet. Hunc ambulationibus breuibus
opertum grauioribus ſagis donec ſudet exercebis in
ſole, & ^f aduerſum pilos per totum corpus poſtmodū ^f *M. s. non ha-*
confricabis. Cibū daturus radices cū folijs ſuis, quia & ^e *bet.*

purgationem faciunt & vitio medentur: fœnumq; cõ
 ſperſum aqua nitroq; præbebis, die ac nocte maceratos
 lupinos in aqua, ruruſumq; ſiccatos præbebis in cibo. Ra
 dicem quoq; cucumeris ſyluatici, vel folia, quæ ventrẽ
 moueant, eidem dabis vt purges. Quæ curatio ſi tarda
 fuerit ſanitatẽ, euocãdus eſt humor. Quatuor itaque
 digitis ab vmbilico ad veretrum verſus ſagitta pungis,
 & periconium ipſum pungis, ſed caue ne inteſtina tan
 gas, & animalia perimas,] ſubijcis fiſtulam cẽtemalem,
 & patieris humorem currere quãtum æſtimaueris ne
 ceſſarium, quem in vaſe excipies. Cum fiſtulam abſtu
 leris, duo vel tria grana ſalis in plagam inferis, ne clau
 datur. Inſuper & ^a paſtillos imponis. Alia vel tertia die
 humorem eſcicies, donec ^c partes totas exiccet: tunc
 vulnus curandum ſolemniter. potionesq; catharticas
 per os dabis frequenter. Interdiu uſq; dum ſudet exer
 cebis. Quanto fortius eſſe cœpit, tanto diligentius eſt
 curandum, & ſemper abſtinendum à potu, ut tepidum
 & modicum ^d ad ſuſtentationem bibat tantum.]

^a emplaftrum.

^b apophere
 ſim.

^c per partes to
 tum exiccetur.

^d ſubſtantiam
 bibat.

De ſarcoſtis.

Cap. XXVI.

^e ſarcoſtis.

^Sarcoſtis quoq; talis eſt paſſio: Iumẽtum cum bibe
 rit inflatur & ſufflat. hac cum ratione curabis: cine
 rias vel lixiuũ ſextarium vnum, ſeminis plantaginis vn
 cias v. conteres & cum vino dabis & oleo celeriter, uſq;
 quo reſideat inflatio. Alj auctores aſſerunt ab umbili
 co duobus digitis contra pectus plagam fieri debere,
 & fiſtulam poni, & educi humorem vel aquam noxiam
 uſque ad ſextarios tres, vel amplius, ſi maior eſt tumor.
^f Sed cautius eſt per partes ſæpe tollere, ne repentina
 exiccatio periculum faciat. Potionibus vtẽdum eſſe di
 dum eſſe vt ſudet, pro fœno gramen accipiet, & pro
 hordeo

^g M. s. non ha
 bet.

hordeo ciceres infundi. Prodesse etiam dicunt si inter pigmentarios frequentissimè deambulat animal: quia diuersi odores latenter pulmonibus profunt.] Potionem etiam huiusmodi dant: Petrosilinum & mala grana nata contundunt, & cum vino veteri per os digerunt. Apium quoque quantum^a appetere voluerit, offeres ad edendum. Asparagi syluestris radicis vncias ij. cū vini veteris sextario^b decoquis, ut ad tertiam redeant, ^c & ad heminam per os digeres.

^a apponere volueris.

^b decoques.

^c ad heminam

& per.

De Tympaniticis. Cap. XXVII.

T^dympaniticus quoque ^ehydropico similis est, sed alijs agnoscitur signis: venter quidem eius crescit vt hydropici, & ceruix fit rigidior, sed nec testiculi, nec crura intumescunt. Conuenit itaque Tympanitico calidum cinerem cum liquamine optimo in panno, vel linteolo, vmbilico vel ventri subponere, & fascijs colligare, sed à ^f pluribus animal tenendum est, ne luctando moueat ligaturas. Radicem panacis [&] sil. gallicum pariter conteres, & cum oleo vinoque tepefacto per cornu faucibus digeres ^g Præterea tymum syluestrē & etargium in vino decoques, & singulas heminas per triduum dabis. Tympaniticum hæc signa demonstrant: ciborum bibendique fastidium, exiguus somnus aut nullus, si per nares mucos cœperint emittere, desperandum est, si mundas nares habuerint, hac ratione curabis: cremorem ptisanæ & defruti binos cyathos per triduum dabis tepidos. Præterea hyssopi vncias 4. alei viridis manum plenam, palmas numero viginti, sceni-greci cyathos sex, aquam cisterninam & vinum odoratum vetus pariter misces, diligentissimè decoques, & in potionem per triduum dabis.]

^d Tympanitis.

^e hydropi.

^f plurimis.

^g M. s. non habet.

^a deijciuntur.^b M. s. non habet^c cum eo.^d M. s. non habet.^e olei cyprini.

Lienosi, vt manifestum est periculum, ita manifesta sunt signa. Nam oculi ^a inuertuntur & suffusi sunt sanguine, tardius ambulant, collum habent extensum & fit deterius & rigidius. Quæ passio principium indicat roborosi ^b quorū latera intumescunt, siue cervicis media spina ad similitudinem alvei fit concaua, astringuntur aliquando maxillæ, quod vitium consuevit inferri ex nimia perfrictione, cum animalis dorsum aut frigore, aut pluuia, aut grandine cæditur, aut nubibus. Cuius ista curatio est: De cauda parū sanguinis demis. Nā si amplius tuleris infrigescet, & rigori additur rigor, admisce ^c in eum merū, & oleum, & calefacies, & statim hac dorsum & cervicem perunges. ^d facellum quoq; ex furfure calidum impones, ut totam spinam tenere possit & lumbos, altera die exerge bis diligenter & vinctio ne eadem perfricabis, supra quam similiter cum furfur calentem facellum imponis, hoc vsurus vnguento: medullæ ceruinæ libram vnā, mannę thuris vncias quatuor, depli vncias tres, castorei vncias tres, opopanacis vncias tres, resinæ frixæ vncias iij. apoximæ vncias iij. resinæ terebentinæ vncias ij. ceræ libram semis, olei laurini vncias viij. ^e sæpi caprini libram, olei glaucini sextariū j. ex his sicca quæ fuerint tundis & cribras, cætera super carbones soluis, quibus cretam admisce, & leuiter decoquis in vase nouo, vincturus cum necessitas postulauerit, reponis ac seruas. Hac quoq; potione intrinsecus curabis: absyntij vnciam j. aristologiæ vncias iij. betonice vncias ij. petrosilini vnciam j. & semis, trixaginis vnciam j. thuris masculi vncias iij. castorei vncias ij. mannæ succari vncias ij. cõtundis pariter, & ex aqua mulsa & oleo diffunde per fauces, absque dubitatione curabis. Alij auctores asserunt sanguinem de brachio-

lis

lis auferendum, & animal abstinendum ab hordeo, oleum, nitrum, marrubium, sanguinem de brachiolis æquis ponderibus tritum cū absynthio pontico & vino austero per os dandum, & cum biberit deambulet, & spongijs calidis foueatur, & pressa manu diutius perfri-
cetur. Si ventris permāserit tumor, pectus cauterijs in-
urendū est. Post quinq; dies ternos digitos subijcis hac
atq; illac inurendum est iterum: obseruabis autem ne
venas fortè comburas.

De implecticis. Cap. XXIX.

Implecticus autem quia similem sustinet passionem,
perfriandus est vnctione superius memorata, & si
necessitas postulauerit, inurendus.

De^a Phragmatico. Cap. XXX.

^a emphragma
tico.

Si phragmaticum erit iumentum, his agnoscitur si
gnis: febricitabit, oculos introrsum reducet, aures
tensas habebit & rigidas, terram pedibus tundet, quod
hac ratione curabis: Sanguinem detrahas de matrice,
adiunctoq; oleo & vino tepefacies, totumq; iumentū
contra pilos diligentissimè confricabis, loco tepido sta-
tues, & curasti.

De eo qui aquam timet. Cap. XXXI.

Aliquando iumenta aquas timent, quæ dicuntur,
^b hydrophoba. Signa huius hæc sunt: venas om-
nes habebit extensas, sudabit suffusis oculis, tremo-
rem ^c frendoremque patietur, illidet se parietibus: ex
qua passione conuerti consuevit in rabiem. Cui hac
ratione succurris: Sanguinem ei de ^d femoribus de-
trahes, à cibarijs abstinebis, in loco sic clauso ut lu-
men videre non possit, constitues, magno silentio

^b hydrophobi
ca.

^c frigoremq;

^d inferioribus.

^a fistula.^b audiat.^c libram semis.

aquam in ^a fistula vel aluceo ita apponis vt ^b non audiat sonitum, manipulum rutæ deterito, & baccas lauri xv. olei rosati ^c libram, aceti vnciam i. cōmisceto, caput & nares diligentissimè perunges, & sanabitur.

De Spasmoso. Cap. XXXII.^a maxime.

Spasmmum certum est animalia sustinere. quæ necessitas his declaratur indicijis: Subitò concident, & articuli eorum extensi sunt, & toto corpore palpitant, aliquando etiam de ore spumam emittunt. Quibus escā dabis pusca nitroq; conspersam, cucumeris quoq; syluatici puluerem, & nitrum tritum per septem dies in potione dabis vt purget. Sanguinis quoq; ^a marinæ testudinis dimidiam cotylam, aceti tātundem, [vini tantundem] laferis aliquantulum pariter misces, & suffundis in nares. Vtile dicitur terga eorum oleo & aceto & nitro frequentissimè confricari.

De Epilepsia. Cap. XXXIII.^a repente.^b periculo pro
pinquius est.^c M. s. non habet.

Quadam ratione lunari animalia sicut homines frequēter corruunt, & intermoriuntur. Quorum ista sunt signa: lacentia cōtremiscunt, saliuæ per os defluunt, desperata pro morituris ^c frequenter consurgunt, & pabula appetūt. Cartilaginem naribus eorum digito tentabis, quanto frigidiorē inueneris, tanto ^c plus casurū scias.] ^e Si minus frigida fuerit, rarius cadet. Cuius ista curatio est: De ceruice eius copiosum sanguinem tolles, post quintum diem de temporibus, loco calido tenebrosoq; constitues, totū corpus thermanticis confricabis vnguentis, cerebrum quoq; eius & auriculas pice liquida cum oleo laurino admixto lauro & cerebellari cōmunies,] potione autē catharticā dabis eiusmodi: Rad. sileris vncias ij. panacis radicis vnciam i. diagridij vnciam i. cum cucumeris syluestris vncia. quæ.

quæ omnia bene contrita commisces, cum mellis sextario j. decoques, ex quo cochleare plenum in aquæ calidæ sextarium, & olei^a drachmas iij. mittis] & per os defundis. Caput quoq; eius sæpius curabis. Radicem dianamiam, id est herbæ artemisiæ, in pulverem rediges, & per fistulam naribus insufflabis. Radicem quoq; laseris tunsam si naribus defuderis, eadem ratione proderit. Si autem passio perdurauerit, caput eius vres, vt apio so fieri consuevit.

^a vnciam vnâ.
misc

De eo qui aqua remouit. Cap. XXXIII.

Animalia sæpe aquam reuoment quam biberant. Quæ passio è nimia^b perfrictione descendit, cum stomachus paralyfim ex frigore sustinuit. Sed hac ratione curantur. Sanguis de ceruice detrahitur, potiones^c thermantice propinantur, vñctionibus calidissimis^c armi pectusq; confricantur, purgatur per nares caput, & si necessitas postulauerit, etiam sinapizantur.

^b præfocione

^c tragmenticæ

De Sideratitio. Cap. XXXV.

Sideratitia iumenta dicuntur, cum venas vacuas percusserit frigus, aut æstus, aut impleuerit cruditas, aut ieiuna^d bulimum fecerint. Redditur enim stupidum animal, & titubans^e ambulat. Quod mollibus cibarijs, lenibusq; potionibus curari oportebit, ita, laseris vnciam j. & heminam mulsæ, succumq; ptisanæ [heminam] miscebis. Et si ex frigore causa est, cum vino & oleo tepido dabis.^f Si ex æstu, cum rosato præbebis. Si ex cruditate, abstinebis à cibo. Si de bulimo, ciceres offeres largiores.

^d ab alimentis
fiunt
^e cum ambulauerit

^f M. s. non habet

De percusso à sole. Cap. XXXVI.

Sol quoq; canicularis ardentior, animalia percutit in Scerebro, quibus de temporibus sanguis emittitur, & simili ratione curantur. His autem ostenditur signis, quia deiectum caput portare coguntur.

De cruditate. Cap. XXXVII.

Cruditas iumentis generat ægritudinem, quæ hac ratione dignoscitur: modo in vnam partem, modo in^a aliam ambulantes inclinant, Quorum ista est medicina: Sanguis eis de ceruice detrahitur, à potu & cibarijs abstinentur. Si æstas est, refrigeratorias accipiant potiones, non parum natura^b compellitur.

^a alteram^b compellente

De Bulimo. Cap. XXXVIII.

Bulimum animalia sustinent frequenter ex fame, frequenter ex lassitudine. Cuius ista sunt signa: Anteriorius fugiunt, incertus^d effusus, tremebit. Quæ hac ratione curanda sunt. In primo omnium defricetur ex vino oleoq; tepefacto, cum mundis mollem partem vino infundis & cum eodem confricabis. Si ilion fecerit, per cornu digerere & reparabitur. Quod si permanferit bulimus^f simile heminam cum sextario vini infundes & per cornu digerere. Quod iter egerit incidere bulimus, vbi necessaria defunt, terram faucibus infundes, aut offas facies, & per os digerere.

^c oculi interius
^d est visus, corpus tremit.^e et micã panis puluerisa tum vino infundis, & sic liquidũ faucibus infundis, & curabitur^f fileris^g M. s. non habet

De Anhelitu. Cap. XXXIX.

Quod si ex anhelitu inflationes contigerint, cuius causæ rationes reddi nõ possunt, puscã calidam cum spongia cerebro eius apponis & pectori, in aures eius oleum laurinum mittes, frigidissimo loco cum constitues, nares quoq; titillabis vt frequentius sternutet. quo facto, statim^h exhilaratur.

^h curabitur

De æstu. Cap. XL.

Si æstauerit animal & defectionẽ patietur, brassicæ folia cū apio contundes, & cū vini sextario permiscebis, & per narẽ sinistra infundis. Si verò fortius æstauerit, petrosilini, daucij, [sementa]ⁱ fillis gallici, abrotanini, spi-

ⁱ fileris

ni, spice nardi, sinoantis,] æquis ponderibus tunduntur, & cum aqua mulsa data, æstum releuant. Quòd si his ita membra defecerint vt cõcidant, quibusdam placet abstinere eos à potu, & sitientes in aqua frigida vna hora stare, & continuò reparari. Alij dixerunt hordeaceam farinam cum vino per cornu faucibus infundi. Plurimiq; experti sunt triticeã farinam cum aqua frigida datã continuò profuisse. Vel certè tria oua cruda cū pulegio & pufca, oleoq; permixto, faucibus infundunt.

De Paralytico. Cap. LXI.

Paralyfim ad similitudinem hominum iumenta patiuntur, quæ his ostenditur signis: Ambulabit^a pro-^aprauus, vel nus in latere ad similitudinem cancri, ceruicem incuruum curuabit vt solent habere quibus fracte sunt, rectos pedes [mittere] non ponent^b sic ægri parietibus se illidunt, ^bSi coegeris cibum & potum non recusant. Hordeum autem ipsius ^cydum semper apparet. Hac ratione curabitur: Sanguis ^csolidum ei de temporibus parte contraria non quã ^dcontractus ^dpatitur est tollitur, vnctionibus^e thermanticis perfricatur, ceruicesq; eius constringuntur vsq; eo, vt cratellis ex ^flignis ^etragmenticis impositis constricta ceruice prauitas dirigatur,] Loco ^fligno appostis cõtracta ceruicis prauitas autẽ calido stabulatur sicut roborosus. cui ^gipsæ potio- ^gcorrigatur. nes dantur. Si^h parum in totum ista medelarũ adiuuenta profecerint, ceruices eorum vruntur, nõ quã contractus est, sed ex parte cõtraria de cauterio accipit palmas ^headem ab armo vsq; ad ceruicẽ, auriculæ & in tempore vruntur ^hM. s. non habet ad mensuram semissis. In alia autẽ parte temporis quasi stellam paruam cauterio facies, & in parte renum vsq; ad mediam spinam virgulas dabis solenniter, & curasti.]

De intrinsecus rupto. Cap. XLII.

Iumenta nimio saltu, vel cursu aut ruina, cum aliquid ⁱpatiuntur & ruperint, ⁱvulsant, quorum ista sunt signa: Strangu- ⁱtusiunt

riam patientur, excreabunt etiam purulentum, & quoties volutata fuerint non reuoluuntur, nec se excutiunt. [E] si recens ruptura fuerit, sanguinem magis excreabit quàm pus. Quæ curantur glutinosi & lenibus cibis. Talem etiam accipiunt frequentissimè potionem: Thuris masculi vnciam j. ^a opij vnciam j. heliotropij vnciam, quod intybum agrestem uocamus, rutæ vnciam j. quæ omnia diligenter trita cum vino austero quatuor mensuras ^b adijcies, & per dies singulos dabis ad cornu, donec quæ intus rupta sunt glutinentur.

^a M. s. non habet

^b Anticas

De insania Cap. XLIII.

Ed animal nonnunquam inuadit insania, vt præsepium frangat, seseq; morfu laceret, impetus etiam in homines faciat, [ut fera] auribus micat, oculis ^[erit] attentis & splendidis, & ex ore egerit spumam, quæ cautè ne medentem lædat, diligenterq; constringito. Sanguinè ei de ceruice & de cruribus trahito, rursumq; in tenebris contineto, donec appetat cibum. Cum coeperit ad patientiam reuocari, succum cicutæ vno acetabulo, & aquæ vnam heminam admisce, & per os defundis. Post rutam conterito, & supra cerebrum ponito, ^c caputq; lanata pelle cõstringito & curato, & cum profecerit, candidè stabuletur. Talis quoq; potio equis subuenit rabiosis: baccas lauri nouem, & alei purgati grana viginti & vnum, diligenter conteres, & cum vino veteri candido per narem sinistram inijcies.

^c M. s. non habet

De Pletura ex hordeo. Cap. XLIIII.

Si animalia dum sudant hordeum comederint, vel ipsum hordeum nouum fuerit, quia vehementius calet, vel copiosius quàm oportet ociosa pascuntur, absq; dubio indigestio & pletura comitabitur. Quæ passio his agnoscitur signis: Sudabit, ^d ligati erunt armi, ambulabit incertum

^d in loco ubi sunt

certum: Sanguinē ei de ceruice detrahes, aceto oleoq;
permixtis, totum corpus diligentissimē confricabis, ^a le ^a M. s. non ha-
uibus ambulationibus exercendum est, & ab hordeo pe ^{bet}
nitus abstinendū.] Cui eiusmodi subuenit potio, brassi-
cæ folia contundis, succumq; exprimis, & myrrhæ pul-
uerem, & parum liquaminis, & vinum vetus optimum
misces, quod per triduū per os defundes, ita digestio &
sanitas consequetur. ^b Aliquanti præcantatione tentāt ^b M. s. non ha-
afferre remedia, quæ vanitas ab aniculis solis diligen- ^{bet}
da est: cum animalia sicut homines non inanibus ver-
bis, sed certa medendi arte curentur.]

De passione pulmonis. Cap. XLV.

Plmonē ut integri præstant^c substantiam vitæ, ita vi ^c suffragia
tiati periculum afferunt mortis, quorum dolor ma-
nifestis declaratur indicijs: stertet, tussiet grauitē, & ex-
creabit purulentum. Si ægritudo longior fuerit, de ^d prio ^d posterioribus
ribus claudicat pedibus, grauem fœtorem naribus ex-
pellit, difficile se collocat, ^e sed febriens præsepio incum- ^e M. s. non ha-
bit, corruptum assellabit. Aliquando in corpore ipsius ^{bet.}
similia furunculis tubercula nascuntur.] ^f Quorum ægri ^f Que ægritu-
tudo difficilis est, sed hac potione curanda] thuris ma- ^{do difficilis}
sculi vncias ^g tres, hyssopi vncias ij. folij ^h vnciam j. manne ^{hac & curator}
croci vnciam j. myrræ vncias ij. [*hyssopum*] diligenter tun- ^{duas}
dis & cribras, ex quo puluere vnū cochlear cum tribus ^h trifolij ma-
ouis & aqua temperabis & diffundis per os. Si cibum ^{gni, croci ana}
non appetit, ⁱ pro aqua lac caprinum miscebis, & addi- ^{vnciam vnam}
to mellis cochleario propinabis. Succum quoq; ptisa- ⁱ M. s. non ha-
næ cum oleo rosaceo, & puluerem superius compre- ^{bet}
hensum cum ouis per os dabis ad cornu. Offas quoq;
ex duobus sextarijs farinæ triticæ, & vno sextario crui
pollinis facies, quibus admiscebis ex superscripto pul-
uere quinque cochlearia. Sed septenas offulas diebus sin-
gulis digeras, quas quotidie ad substantiam dabis, do-

nec cibos tentet appetere. Cui omnem escam propter fastidium viridem oportet offerri, & contrario, lenticulam cum tritico vel hordeo torrefacto, cum palea dabis, vt quicquid ex diuersitate ciborum voluerit eligat. Lac tamen recens cotidie ei conuenit dare. Deambulet plurimum, vbi cœperit conualescere ad exercitium reuocandum est. lac si defuerit, aquã in qua eruum prius lotum die ac nocte permanserit dabis in potu. In causa pulmonum de ceruice vel de palato his sanguis auferitur, quibus (nec) fastidium euenit, sed fortiora sunt corpora. Cineres quoq; vltimi loti & infusi aqua cum vino veteri optimo odorato heminas singulas misces & dabis. Quòd si vehementius vexatum ægritudine, transiit in morbum; Radicis lentisci drachmam, thuris vncias ij. murræ drachmam, succari semiunciam, contere diligenter, & cum vino suffunde. Sunt & ista remedia: Vua alba in os equi frequenter exprimat, semen radicis datur in vino, amygdalę frixæ cum aqua offeruntur. Sed est alia efficacior potio.] Cardamomi [costi, iringj ra dicis, casta ana] vncias ij. cassiæ vnciam, storacis vnciam j. quæ omnia^b si ualidior & sine febre erit cum vino, si febricis cum succo ptisanæ per os dabis.

^a Cinamomi

^b tunsa, si frequenter suspirat

De orthopnoico, id est, plagio rigido. Cap. XLVI.

O Orthopnoicum iumentum his agnoscitur signis: etiam si trahatur ambulare detrectat, anhelat grauius, frequenter suspirat, runchos ducit, ilia suspendit, dum manducat tussit. Ex quo vitio difficile liberabitur, licet in longum protrahat vitam. Pulmo enim contrahendo se comburit, vnde & macies cum morte insequi consuevit.] In recenti tamen hanc curã festinanter adhibebis: Sanguinem de pectore detrahes, & mero oleoq; permixtum atq; calefactum perunges. Lixiuum quoq; cineris diligentissimè cretum, cum oleo optimo tempore

^a M. s. non habet

temperabis, & per nares diebus quinq; cōtinuis^a eidem ^aimmittes
 digeres. Potionem quoq; dabis postmodum: Sinapis ale
 xandrini frixi, & sulphuris viui, & murre, cardamomi spe
 cies, æquis ponderibus contundis & cernis, & cum mel-
 le^b optimo decoquis. Ex quo medicamento ad magni- ^battico
 tudinem nucis cum vino nigro calido dilues, & quoti-
 die per os potionabis. ^c Alij verò myrrhæ vncias ij. sul- ^cM. s. non ha-
 phuris vnciam j. nitri semiunciam, picis liquidæ pusil- ^dbet
 lum deterunt, additoq; melle & vino vetere odorato,
 candido, per nares sæpius infundunt. Curabis autem ne
 algeat, temperabis exercitationibus vt fuder: & non so-
 lum in potione, sed etiã in fœno nitrum cum mellicra-
 to aspersum semper accipiat.]

De^d Epistotomo. Cap. XLVII.

E Pistotoni quoq; similis passio declaratur. Orthoto-
 nicus qui totus est rigidus, Epistotonus cui in po-
 sterioribus partibus morbus infederit. Cuius ista sunt
 signa: Aures (^erigidas) habebit, collum extensum, ocu- ^efrigidas
 los minores, tensa pellis in facie, labia graua, vt oscitare
 & [os] aperire vix possit, cibum potumq; fastidiet, cauda
 rigida, gressus incertus, membra distensa, ^fdifficile pro- ^fM. s. non ha-
 greditur, & frequenter in posteriorem partem cōcidit, ^dbet
 vnde Epistotonus nominat. Quod genus passionis hye-
 me curare difficile est, æstate autem si diligentior fueris
 obrinebis. Quæ passio per æstatem his nascitur causis, si
 iumentū ardentissimo fuerit sole percussum, vel si in iti-
 nere priore claudicans pede, coactum fuerit ambula-
 re vel currere, & vehementius sudauerit, & ex sudore
 vel armum læserit, vel supra ipsum iacuerit vt armus in
 dormiat. Hyeme autem cum de itinere vel de exercita-
 tione venerit, & cū sudore steterit sub diuo in frigore,
 aut in loco (recēti) vel humecto, aut marmorato, aut
 tessellato, vel si frigore maxillæ obdormierint, tunc ista
 ægritudo contrahitur. Cui hac ratione tentabis succūr

rere: Adipis porcinae veteris lib. ij. resinæ terbeninae se-
 libra, piperis triti drachmam, ceræ libram, olei veteris
 sextarios ij. pariter decoques, & calidissimè totum ani-
 mal perunges. Multi eruum decoquunt, calentemq; a-
 quam capiti ipsius languentis imponunt. Alij in sterco-
 re ipsorum calido obruunt ægrotantes, vt languor exu-
 det. Pleriq; colligatis iumentis commodum credunt
 renes sole feruèti bene cooperiri. [*Quibus*] Hæc quoq;
 potio traditur salutaris: Piperis triti grana^a xx. cedri pon-
 dus denarij, nitri^b vnciam j. mixturæ laseris^c tyrrhenici
 globulum ad magnitudinem fabæ, trita atq; permixta,
 addita^d liquaminis floris hemina, & vini veteris^e summi j
 sextario bis in die per os digeres. Expertum dicitur, san-
 guinem bubulinum calidum & fumantem, sed modera-
 tè per cornu faucibus infundis. ^fQuod si forrè defuerit,
 thuris cribrati & salis triti ternas vncias cum vino opti-
 mo prodesse dixerūt. Calidis medicamentis animal ex-
 pedit dum sanetur perungi. Adipis quoq; porcinae re-
 centis coctæ quantum existimaueris cum oleo optimo
 & vino summo & melle commisces, & ad carbones sem-
 per decoques, ac per nares infundes. Malagma quoq;
 de calidis speciebus in carbonibus cum oleo cyprino
 vel communi, sed veteri, abluitur, & perungitur. Post cu-
 ram operitur sagis, & in sole calido exercetur à sessore,
 & repedens dum sudet. Post fabanis validioribus abster-
 getur, & denuò vnctum operitur, pice quoq; liquida ad-
 mixto oleo perungendum, non tamen nimia pix sit, ne
 corium lædat. Nonnulli iam ^gvalidioribus de ceruice
 sanguinem detrahunt. Pleriq; in balneum ducunt, cali-
 dissimis potionibus curant, id est, lasare & cymino, ani-
 so, oleo, baccis lauri, ex quibus quotidie aliquid cum vi-
 no ministrant. Vnctionibus quoq; istis vtuntur: Ceræ
 lib. resinæ vncias iij.^h opopanax uncias ij. medullæ cer-
 uinae vnc. iij. olei storacini vncias ij.] olei laurini vnc. iij.
 quæ

^adecem^bcotulã vnam^ccyrenaici^dolei^eM. s. non ha-
bet^fM. s. non ha-
bet^gdicunt sic cu-
rari^hM. s. non ha-
bet

quæ omnia decoquunt, & in sole aut in loco calido perungunt. Alia quoque unguenti compositio talis est: Baccarum lauri sextarium j. cymini sextarios ij. sulphuris viui vnc. iij. resinæ vnc. j. galbani vnc. iij. olei sextarios ij. quæ omnia decoques & vteris.

De Lethargico. Cap. XLVIII.

Lethargici quoque iumentis ista sunt signa: Iacebit semper & dormiet, neque cibum appetit neque potum, cum excitatum fuerit continuo aggrauatur, & se proiecit, & ^a macescit, & quancunq; ei dederis potionem tanquam dormiens vix suscipit: quod hac ratione curabis: Substernito in stabulo ubi ^b stat, ut bibat ibi, cui caput ^b stratum cubet. fomentabis ex calida ^{cum} pulegio decocta, postmodum perunges oleo cum adarce trito, ita ut caput eius & aures infundas, ^c ea versus potione: camomillam illyricam, (idem nos trace) & herbam artemisiam in aqua decoquis, ex qua quotidie ei binas cotylas propinabis. Cui & pedes priores frequenter fomentabis calida. Solet enim hæc passio adstrictius ad rectum pedem contingere. Est quidem periculosa passio atque curatio: cuius ista sunt signa: Oculi eius lachrymabunt quasi lippiant, in præsepio dormitans incumbit, à posterioribus ambulans nutat, & totum grauatur. Cui sanguinem detrahes de pede priori dextro, & de femore sinistro, ex quo eum perunges. Herbam artemisiam contundes, & cribratam dabis cum lxxij sextario, & olei cyathis duobus per triduum, quarta die intermites. Quod si cibaria non appetit, (^d bolum ^d eruum mellitum. ex melle) & aqua tepida comedat, & aquam bibat. Si minus profecerit, lini semen cum aqua in olla decoques, & heminas singulas per dies singulos dabis ad cornu, addito melle quantum sufficiat. Quæ potio etiam febricitantibus prodest. Lethargicum animal frequenti exercitatione prohibendum constat à somno. Assidua

quoque iniungenda est deambulatio si anteriores pedes eius miseris in fomentum. Nam surfures sale & aceto permisces, & calentes vngulis imponis, farinā quoque triticeam cum tritis salibus & puscae sextario vno, faucibus infundes, herbam artemisiā tunfam cum oleo & modico lixiuio dabis ad cornu, abstinebis ab hordeo, fabe solidę sextariū porrigis vt vigilet, donec duriores edomet cibos.] De ceruice sanguinem ei detrahes.

^a Repletum.

^b Triti pontici vncias quatuor, calami syriaci vncias iij.

^a Depletum hac ratione curabis: ^b Afronitri vncias tres, gallae syriacae vncias duas, spicenardi vncias duas, radicis capparis vncias duas, tunfa & cribrata permisces, & terna cochlearia in sextario aquae tepidae dabis in potu. Nunquam frigidam nec nimium calidam sed tepidam [*& puram*] ad bibendum semper accipiat. Assidue flagello excitandum aut voce, vt vitium timore deponat.

De Morbo Regio.

Cap. XLIX.

SI quod iumentum morbum regium habuerit, his agnoscutur signis: vtrique oculi virides sunt, & ceruicem inclinatam habebit, [*in*] dextra parte & pede (dextro etiā) sinistro videbitur claudicare. Cuius curatio est ista: loco tenebroso, vbi lumen videre nō possit, clauditur, & operitur sagis ita, ne oculi eius aperiantur in die, oleo & vino tepido vngetur atque fricabitur, ^d lapides molares non minus pondera quinque in ignem imponuntur, animalis caput copulatur ad pedes, cum bene canduerint, sub eius naribus apponuntur, perfusi oleo suffumigatur os, nares & oculi, vt morbi virus exudet. Quod per septem dies continuē est faciendū.] Tali etiā ratione succurrimus: sanguine caprino & lacte ouillo, ana ^d gallico costo, oleoque pariter admixto potio conficitur, quae per dies duodecim datur.

^c M. s. non habet.

^d M. s. non habet.

De bili, id est, coleribus.

Cap. L.

colera.

Ed interdum ^b biles, quæ coleræ appellatur vulgo, ^b de bili, quæ solent iumenta vexare. Quæ passio his declaratur *colera appellatur.* indicijs: commouetur ac volutatur ut ^c strophofus. Sanguinem de ceruice emittis: Daturus eiusmodi contra ^c stropho. Cui. ^d vncias sex. ^e vnciam vnâ. nuò potionem: herbarum trixaginis nigræ ^d vnciam semis, mannæ succari vnciam vnâ, nitri ^e vncias duas, altei vncias ij. vini optimi sextarium vnâ, cõteres, [*miscibus &*] ex aqua mulsa heminam vnâ per sinistram narrem infundes.

De bili arida.

Cap. LI.

Quod si aridam bilem habuerit, myrtum agrestem cum vino contritam per narrem dextram defundis, pro hordeo far triticeum dabis. Potionem ipsam tẽperabis ex aqua.

De coli passione.

Cap. LII.

Coli passio grauissimos cruciatus iumentis consue- *cadens.* quit inferre, ita vt cardiaci aut strophosi esse credantur, sed his agnoscitur signis: Cũ stat, repẽte concidit vt arreptũ putes, si ^f satis suspẽsum fuerit dolor subsequitur, & iacet nonnunquam, cum frigidam aquam acciperit tremit, sudat, anhelat. Cui hac ratione succurritur. Anisi pontici vnciam j. petrosilini vnciam j. fœniculi seminis vnciam, piperis nigri vncias ij. marrubij vnciam j. abrotani vnciam j. anethi ^g vncias ij. libistici ꝑ. iij. centaureæ minoris & maioris vncias ij. ^h scametris semivnciâ. ⁱ eupatoris ꝑ. iij. gingiberis vnciâ semis, pulegij ^k semivnciam ^l rutæ vnciâ, apij vnciâ semis pariter contundes & cernes: tũc mellis optimi põdera duo cocta & despumata cũ omnib. misces, ex quo medicamento ad magnitudinem nucis auellanæ cum aquæ tepidæ sextario dilues, & per os infundes, certissima medicina est. *g vncia semis, leuidici vnciâ vnâ, centaureæ. h camedrij. i filuij vncias quatuor. k caprimi vnciâ l rutæ, apij seminis anâ vnc. vnâ.*

Quòd si dolor perseverauerit, foeniculi seminis cochlearia v. bene trita cū vino syncero sed cibario, sextariū dabis. Præterea^a panis aliquantulum & pelliculam de ventre pulli siccata in furno & trita cum vino dabis.

^a piperis.

De Vomica.

Cap. LIII.

Vomicae plerunq; animalibus nascuntur intrinsecus. Cuius passionis signa sunt ista: cum accubuerit difficile surgit, os ei grauiter olebit, incumbet in eo loco à quo vexabitur, tussiet, & purulentum excreabit interdū. [Cui haec da] thuris vncias ij. aristologiae^b vncias ij. in vno cum vino tepefacto per nares digeres. Item sulphuris viui vncias ji. aristologiae vnciam semis similiter dabis, cibo autem maximè sustentandum est, vt habeat corporis nutrimentum,] & cum ruperit vomicam cauterijs circa pectus aduris, vt facilius prouocatus humor emanet.

^b vnciam semis. puluerisa, cibo maximè sustentata, vt nutriatur.

^c cardiaca.

De Coriagine.

Cap. LIIII.

^d cardiacam.

Passio quam graeci^d ecedermiam vocant, latini coriaginem appellant. Cuius ista sunt signa: maccescit, & sine febre non erit, corium illius adhærebit costis, spina fit durior, in dorso eius nonnunquam furunculi exire consueuerunt, magis etiam quam adsueuerat appetit cibos. Cuius ista curatio est: thymum & sales cum vino rubro conteris, & tubera, si qua in eo sunt, confricas. Parabis etiam aliam vnctionem: picem, ceram, resinam^e cardiacam, & thuris pollinem ex oleo veteri temperabis ac decoques, totum animal confricando diutissimè perunges. Sed parum est vnctione corio mederi, nisi positionibus & intrinseca curètur: piperis albi triginta grana, myrrhae^f semiunciam, vini odorati veteris cotylam, olei viridis cyathum vnum admiscebis & per os digeres. ^g Item fasciculos rutae viridis atq; purgatae, opoponacis & cotylam vini & olei viridis cyathum admiscebis & dabis

^e iuculam,

^f vncias sex.

^g M. s. non habet.

& dabis in potu. Quod vitium ex perfrictionis iniuria, aut ex coactione alicuius necessitatis descēdit. Aliquantis suis non vetula sed nouella sanguinē vino permixto ad cornu faucibus digerunt, ignorantes si plus sanguinis fuerit: continuo animal interire. Cautius est hac magis potione curare: cepas germanas & semen rutæ pariter admisces, & deteris, ex quo vncias tres, cum vini cotyla per dies singulos dabis, vsurus curationibus quæ conueniunt roborosis.]

De² Stomachico.

Cap. LV.

^asinthesi

S^bYntraxin animalia patiuntur & homines: quæ^c validudo his declaratur indicijs: cotidie tenuant, & macie ossa eminent, multum manducantia esuriunt semper, quicquid inuenerint tentāt fame cogente corrodere, durum stercus emittunt, trahunt longam ac miserabilem vitam, vt nec surgere valeant. Sed iacentia fatigata, multumq; manducantia fame moriuntur. Omnis enim esca quam sumpserint ad stercus, & omnis potus conuertitur in vrinam, ^dnullus ex his succus, nullum ^dM. s. non habet alimentum peruenit ad medullas. Propterea quod stomachus eorū nimio rigore perstrictus, nec coquere poterit, nec epati aliquid propinare, in quo tota virtus ad nutriendum corpus per dispensationem ciborum sanguis præparatur. Tabescit semper iecurq; eius minuitur ad similitudinem arboris, quæ radicibus ex maiori parte præcisus, cum à paruulis aliquandiu sustentata porterit frondes, celeriter exarescit.] Quorum manifesto periculo hac ratione tentatur occurri. Inter principia facies vnctionem, ceræ libras duas, resinæ terbeninæ ^epopulei lib. j. libram, medullæ ceruinæ libram, axungia veteris sine ^fsem. malue lib. le libram, ^gpropulegij felibram, iris illyricæ libram, sam. ^hsem. sansuci libram jemis suci libram,] olei laurini quantū satis fuerit, decoques ⁱpræcolabis carbonibus lentis & ad ceroti molliciē^f perlocabis, cui

adhuc tepenti misces puluerem iris illyricæ & cretæ ci-
molex, donec in frigescat agitabis. Ex quo medicamen-
to totum iumentum perunges, & multorum manibus
confricabis, donec calefiat & sudet. Quod interposito
triduo conuenit fieri, ita vt coopertum animal sit & co-
tidie paulatim exerceatur, vt digerat. Cui hæc præpara-
bitur potio: abrotani vncias iij. ^aantonici vncias iij. ^btri-
xaginis vncias iij. camepitos vncias iij. gentianæ vn-
cias duas, murrhæ vncias j. opopanax vncias ij. eiusdem
radicis, succari] semiunciam, rutæ ^c aliquantulū, omnia
bene tundis & cribras, ex quibus duo coclearia in vino
veteri decocta cum succo ptisanæ in qua ^d atro decoctū
est, admiscebis, adiunges etiam erui pollinis cochlearia
duo, quæ cum per nouem dies cōtinuos dederis, inter-
mittis aliquandiu vt vires colligat, & resumat, & per sin-
gulos ^e periodos alternis curabis, nec cessabis donec sa-
nitas redeat. Diebus autem vacuis offas ex farina triti-
cea in lacte conspersa ad substantiam digeris, fursures
quoq; triticeos & paleas dabis, hordeum non dederis
nisi fortassis infusum, denegabis etiam herbam viridem
donec ^f reparare cœperit corpus.

^a anethi
^b anethi vncias
quatuor, gen-
tianam vnciam
vnam, opopa-
nax radicis
vncias duas,
croci
^c vnciam semis
^d acyo
^e hebdomadas

^f saturari

^g buginosa

De ^g icterico. Cap. LVI.

^h dura vt co-
rium

ⁱ radich

^k diem vnciam
vnam
^l ambulat

Icterici ista sunt signa: Oculi virides, de quibus pro-
fluet lippitudo, ad similitudinem fabæ ^h indurefcit co-
rium, sit horridū pilis, insequitur fatigatio, ambulās ge-
nibus claudicabit. His sanabit medelis: Panacis ⁱ syriatici
& apij feminis singulas libras cōtundito atq; cribrato,
& cū mellis attici libra misceto, tūc aquæ, in qua lupini
crudi fuerint decocti, sextario, ex medicamēto superius
descripto, quatuor cochlearia miscebis & in potione da-
bis per ^k dies v. Si tardius ^l adiuuat, vini sextarios iij. in pul-
tario nouo, canini stercoreis albi vncias tres admisceto,
& ponito sub diuo, ex qua potione quinq; diebus per os
digeres.

digeres. Præterea aquam in qua ciceres decocti fuerint, & sterCUS caninum simili ratione præbebis.

De Stropho, [id est, Tortionibus] Cap. LVII.

STropi diuersæ causæ, & diuersæ sunt curæ. cuius ista sunt signa: Voluratur, patitur torsiones, ilia sibi respicit, sterCUS durum afellat, terram pedibus tundit dolore cogente, intermissis horis refrigerationem sentit & requiem. Hac potione curandum est: acori, anisi, opopana cis singulas libras pariter cõtundis & cernis, ex quo puluere duo cochlearia in vini veteris sextario & olei pondosemis admisceas, & tepidũ per os dabis triduo. Si strophus fuerit & non facit ventrẽ, caudam inter coxas suas mittet, & ad ventrem suum cõuersus attendet. cui puluerem de semine rutæ syluaticæ cum vino per os dabis. Præterea cepas decem^a veteres, ficus sicca^b ̄ viij. nitri^a tere scrupulos v. sterCORIS columbini scrupulos iij. ex quibus^b vncias quatuor addita^c vrina collyria facies, & bina & terna^d in anũ immittes. Si verò fortius venter induruit, conuenit adhibere clysterium, sed prius ventrem aqua calida perfouebis. Tunc^e succum (cantabricum) in quo fuerint betæ maluæq; decoctæ, cum nitro & hemina olei, & columbini sterCORIS quatuor scrupulis, pronum constitues, & per anum inijcies iumento, ita vt post clysterẽ inambulet aliquantulum. Alij simum leporis cum nouem cochlearibus mellis, & quindecim granis piperis addito caulium succo per os salubriter defundunt.

De dolore iecoris. Cap. LVIII.

Iecoris dolor solet infestare iumenta, cuius ista deprehenduntur indicia: Cibi fastidiũ, potus appetentia, ventris inflatio, macies. Cui primo cremoris prisanæ sextarium j. cũ olei rosati tribus cyathis per os digeres. Si passio permanet, alia potione curabitur. Apij feminis vn-

a. 113

b. tres

c. tres

d. 3

e. scrupulum j.

f. trui

g. satis

cias iij. hyssopi vncias tres, abrotani vnciam j. ^a olei viridis quantū sufficit, vel succi paulominus. Si viridem abnegat tempus, ex vino optimo ad tertias decoques, per aliquot dies potionē dabis. Similis quoq; huius passionis est ratio. Sine febre enim animal non erit, nec facile cibum cōficiet, testiculus dexter tumebit & indurescet, cui ista subuenit medicina: foenigræci cyathos ^b quatuor mittis in aquæ fontana: sextarios ^c quatuor, id est, grana triginta] & decoques ad tertiā partem ^d hemina per os data potionē curabis. Nonnulli turis ^e drachmas ij. tritas, cum vino quantū sufficit miscent, & inde totū corpus multorū perfricat manibus, ^f faccis cooperiūt vt sudet.

De inflatione ventris. Cap. LIX.

h. subinde in alteram partem:

i. huic.

j. curam.

Inflatio ventris interdum iumenta [non] sine dolore conturbat. Cuius passionis ista sunt signa: testes eorū sudabunt, alternis pedibus terram tundunt, ^g subito inde altera parte] se conuertūt, caput ad ilia sua ponunt tanquam qui locum doloris ostendant, gemitus interdum & tremor totius corporis insequitur. Hunc paulatim deambulare facies, manum ^h vnctam in anum mittes, & sterCUS extrahes. deinde sale & melle mistis in anū infundes, vt assellandi augeat voluntatem. Si hyems fuerit, oleo & pice liquida lumbos & auriculas illius faturas ipsius, piper & cyminum, petrosilini & foeniculi semen, ⁱ semen agrij & nitri, quæ] pariter admixta, tunsa & cribrata cum vino, & oleo tepido, & calidæ aquæ parua portione potionabis, & deambulare compellis moderatè, donec dolor cesset.

De intestini vexatione. Cap. LX.

In testini quoq; vexatio, quod colon vocatur, & inflationes & dolores consuevit inferre. Quæ his agnoscitur.

tur signis. Cum ambulare cœperit, prioribus pedibus transuariat & dolores subglutit, ^a & crebras deambulationes & calores stabuli] si diligēter etiam operiatur ^a diligere consuevit. Cui per nares suffundes lafer ^c & cyriacum in vino tepido solutum.

^a crebris deambulationib. ex calore in stabulo.
^b digerere.
^c siriacum.

De tussi.

Cap. LXI.

Frequenter omni genere deforme vitium, & quòd maximè animalium parti accidit, tussis est, quæ interdum sponte desinit, interdum medicamentorum ratione curatur, interdum insanabilis penitus inuenitur. Difficultas autem curationis emergit, quæ causæ ex quibus tussis euenerit, à medentibus nec discernuntur, nec intelliguntur interdum. Quam passionē vniuersis authoribus euolutis, quanto crebrius accidit, tãto studiosius credimus exponendam.

De tussi quæ venit si quid faucibus hæserit. Cap. LXII.

Exasperatio, aut iniuria faucium grauissimam commouet tussim, quoties aut puluis, aut arista, aut os, aut furculus, aut lapillus, aut aliquid inhæserit gutturi. Quæ res adeo periculosa est, vt nisi celeriter subueniatur, animalibus per impatientiam doloris insaniam generet. In sole igitur diligenter inspicito, si quid hæserit euellito. Ex tepida etiã, addito nitri puluere, infusa spōgia tergito, deinde oleo rosatio tepido cum lana obturato locum qui indignationem sustinet. Post diem tertium lanã eijcies, eadem ex aqua calida fouebis, & tale medicamentum imponis: ^d succari ʒ. iiii. aluminis colati ʒ. j.] ex tepido vino infundis, & sic exasperata sanabis.

^d croci drac. i.

De Tussi ex perfrictione.

Cap. LXIII.

Ex ^e perfrictione quoque nascitur tussis. Cuius ista ^e præfosatio sunt signa: cum tussierit, caput deorsum mittit vsq; ne.

ad terram, & cum biberit, aqua ei per nares currit. Quā hac ratione curabis: Machinam ori inferes, manum planam injicies, comperies in parte superiore quasi vesiculam, quam vnguibus rumpis. Deinde tres pillulas bene contusa axungia mollissimas facies, quos in subtilissimo lomento, hoc est, farina fabacea, conuolues, & per os digeres. Deinde per triduum^a venaculo,] & sale perfricabis, & pastillos cum speciebus calidis & vino in portionibus dabis.

^a de vernaculo. Aut vna a-
uina vel brutil-
lo.

^b spiritualib.

^c vitalibus.

^d folles.

De Tussi à^b colibus.

Cap. LXIIII.

TVSSIS à^c colibus si fuerit, his signis agnoscitur: ^d continuò ruminant. Ouum in aceto acerrimo mittis, resolutaq; testa, ita ut integra mēbrana permaneat, pice liquida perunges, & faucibus digeres. Post alumen, axungia, salem in vino conteres, offas facies & ex melle deijcies, ita vt aqua calida [fomentetur] & si facultas suppedit, cum ^e euisco decocta assiduè fomentare nō desinas. Hanc quoq; potionem adijcies: myrrhæ vncias ^f ij, piperis albi ^g semiunciam, nuclei pini purgati sextarium semis, vuz passæ sextarium semis] mellis vncias tres, pastinacæ ^h vnciam vnam, cariotte viridis] selibram, decoques pariter ex aqua, & addito vino tepido ⁱ quinq; vel sex diebus potionare non desinas.

^e eius decocto.

^f tres.

^g vnam.

^h vncias tres,
caricarum.

ⁱ s. non habet.

De Tussi ab interioribus.

Cap. LXV.

AB interiorib. grauior & penè insanabilis tussis est, quæ hac ratione dinoscitur: nares iumentum ^k præcludit, vt spiritum reddere non possit, tunc ilia ei inspicias, quæ si spissis pulsibus duxerit, scito esse tussim ex causa iecinoris, pulmonis, vel præcordiorum, ^l vel recentē. Si lentis pulsibus ilia duxerit ^m & ventrem, indicat] tussim

^k præcludet.

^l sed.

^m vet. rem in-
dicat.

de

de interioribus, hoc est, de his locis, in quibus intestina iumentorum ligantur, quorū tensione & iniuria cōpel-
luntur tussire. Nā si cursu nimio vel latiore saltu cōuexa-
ta illa fuerint, hæc nascitur causa. Ex nimio quoq; æstu,
vel intolerabili frigore interiora vitiantur, & faciunt tus-
sicos, vnde vulsi appellatur. Siue igitur ex suprascriptis,
siue ex alijs causis interioribus^a nata fuerint vulnera^a vitati fu-
etiam si post sanitatem] duxerint cicatrices, strictius ta-
men contrahendo se & asperitatem faciunt, & assidua^a rini, vulnera
titillatione perpetuam excitant tussim. Quæ causę lenis^a etiam cū sum-
simis medicamentis adiuuari vel suspendi aliquatenus^a pta sanitate.
possunt, perfanari omnino non possunt. Hinc est quod
in herba viridi vel pascuis vulforum vitia celantur. Sed
omni tempore hæc compositio est salutaris: foenigræci
heminam, feminis lini heminā, traganti vnciam j. thu-
ris^b masculi vnciam j. myrrhæ vnciā j. ^c succari, erui pol-
linis ana vnciam j. tusa & cribrata in calida infusa per-
maneant, altera die ex aqua tepida singulas cotylas da-
bis ad cornu, cyatho olei rosati permixto, per plurimos^b mastichis a-
dies. Ex qua cōpositione recens causa sanabitur, vetus^c na.
sentiet leuamentum. Ad quæ vitia nunquā dederis^c croci vnciana
steriorem potionem, ne exasperet & decidat: sed le-
uem & simplicem, & refrigeratorem. Cauendum e-
tiam est ne in tali passione vnquam sanguinem detra-
has. Plerunque tracanton ex oleo debere dari per bi-
dium, tertio die decoctos raphanos atque contusos^d semis.
propinare cum vino, refrigeratorium pastillum adden-
tes in æstate. ^d Ad tussim diuersę sunt potiones, quas pro
priè omnes inserere necessariū duximus, ut pro quali-
tate passionum, medentis arbitrio remedia cōmoden-
tur: Farinę fabæ frixæ sextarios ij. infundis in passi sexta-
rijs ij. & in mortario diutissimè conteres, piperis triti
grana triginta, sepi hircini libras ij. pariter admisces &
omnia tusa & cribrata per os ad cornu per triduū dabis.

Nonnulli verò duobus sextarijs, conditi fabæ frixæ heminam ante triduum fundunt, post deterunt diligenter, & æquatis partibus per triduum digerunt. Alijs placet farinæ fabacæ sextarium vnum, tribus sextarijs, vini veteris infundere, additaq; olei optimi libra pariter deterere, ac dare per cornu. Si tussis ex ruptura uel uulsiōe prouenerit, ^a anagallīcū primo tundes, post herbā parietariam pro duabus partibus tenerā admisces, adiunctaq; axungia veteri conteres diligenter, & pastillos facies, quos ^b impari numero & imparibus diebus cum resolutō butyro ac melle diffundes. Ad leuem tussim ^c viatoria sunt expeditaq; remedia, porros decoquere, & cū herba parietaria bene tōsa miscere, factisq; pastillis in ouo resolutō & oleo roseo, necnon & passo & melle conuoluere per triduum deſicere, succū ipsius iuris in quo decocti sunt porri, insuper dare per cornu. Item laſer, id est opium syrenicum ad magnitudinem fabæ, cum vino veteri deteres & per cornu dabis. Tussi & grauedini capitis medebitur oleum roseum, vel certè simplex & viride cum aqua calida per narem dextrum per triduum diffusum.

^a Simphitum.

^b in pari et paribus.

^c iuuatoria sūt expertaq;.

De Vulsis.

Cap. LXVI.

Vulsis glutinare creditur, si draganti vncias ij. primam die infundas in calida, foeni quoque græci heminam, lini seminis heminam, separatim infundas, die postero in cacabo decoquas & pariter teras, post medullæ ceruinæ vncias duas, sepi hircini libram, ^d radicis tracontia vnciam j. gentianæ vnciam j. centaureæ vnciam j. sepi taurini vnciam j. contundes, & illis quæ prius parata sunt addas: quæ omnia in mortarium mittes, & diutissimè conteres. Ad vltimum passi sextarios tres & aquam in qua foenigrecum vel semen lini fuerat infusum adijcies & decoques, ac per triduum ad cornu dabis.

^d triscentæ.

dabis. ^a Grauiter tussientes & vulsi hac potione recreā- ^a M. s. non ha
 tur: De masculo pinguis porcinus acro decoquitur, do ^{bet.}
 nec omnis caro soluatur, abiectisq; ossib. vniuersis cū iu
 re quo deferbuerant, & tribus sextarijs ^b passi succidi: ^b ptisane.
 Deinde rursus in cacabū mittis glutis taurini semiun-
 ciā, aceti acerrimi hemina dimidiā cōiungitur & feruet
 vt quilon fiat, tragāti vncias iij. lini seminis & foenigrēci
 vnciā singulę decoquuntur extrinsecūs & terūtur: adiun-
 ges etiā medullę ceruinę & sepi hircini vncias iij. quę ad
 vltimū cum omnia pariter calefacta fuerint & colata, fa-
 cies potionē, ex qua cornu dabis animalibus diebus se-
 ptē, aut nouē curaturus, aut tepefactā digeras vt inspif-
 sentur, adiecto passo & aquę illius copia in qua cocta
 sunt semina. Præterea aliquanti caput agninū tam diu
 decoquunt, donec omnis compago soluatur, abiectisq;
 ossibus terunt, adiectoq; ad ius ipsius melle, diebus se-
 ptem ad cornu digerunt. Quod si tussis ex faucibus ve-
 niat, myrrhę vncias iij. cardamomi vnciā j. nuclei sextar-
 ium, uux passę sextarium, deteres diligenter, additoq;
 melle agitando lentis carbonibus decoques, cum inte-
 puerit, pastillos ad nucis magnitudinē facies, quos ter-
 nos cum butyro diebus quinq; vel septem digeres. Itē
 si ex faucibus causa est, occisum pullum palpitantē ape-
 ries, & tollis eius ventriculum, quem cum suo stercore
 calentem & integrum in melle conuolues, & per can-
 nalem digeres. certissimum ac ^c uerum remedium est. ^c vile.
 Si exasperatio gutturis mouerit tussim, murrhę vncias
 duas, ^d piperis vncias duas, seminis lini frixi & confusi ^d M. s. non ha-
 sextarium, cardamomi ^e semiunciam, uux passę sexta- ^{bet}
 rium, nuclei sextarium, mellis pondo duo, diligenter ^e vnciam.
 trita commisces ac decoquis, pastillos ad nu-
 cis magnitudinem facies, ter-
 nos in die digeres.

De Tussi quæ generatur ex humoris acerbitate.

Cap. LXVII.

TVssi quæ ex acerbitate humorum prouenit, tali ratione succurritur. In primis purgandum est corpus tussientis. Cucumerem itaq; syluaticū vel radices eius cum nitro Alexandrino conteres, adiunctoq; vino uetere per os dabis ad cornu. Quæ potio cum laxauerit uentrem, post diem tertium squilla validioris^a ꝑ. quatuor contundes, & optimi laseris quantum fabæ patitur magnitudo cōmisces, viniq; odorati sextarium, & olei ueteris libram addis, & cum diligenter omnia cribraueris, triduo per os defundes ad cornu.^b Item alia. Istis quoque suffimentis non minus quàm potionib. adiuuabis: Sandarici vncias iij. asphalti vncias iij. allij & ceparū vncias iij. quæ cū pariter triueris, in tres partes æqualiter diuides, & per triduum cooperto ori vel capiti subiectis carbonibus suffumiges, ut odor impleat nares. cuius tamen oculos prius ligabis, ne medicamenti acerbitate ledantur. Herba quoque marrubij fasciculum quàm magnum volueris deteres, & cum ouo & uino succido admisces, addita adipe ceruina, vel si defuerit, verbena ceam cum cera resoluis, & cū tepida ad cornu digeris. Grauiissima subuenit tussi si pillulas cypressi decoquas, & purges diligēter, addita axūgia, & anagallico, & folijs tenerioribus herbae parietariae, contundas in pila, & pastillos ad nucis magnitudinem facias, quos quotidie impares cum melle & oleo & uino passo, ouis intinctos deijcies. Si placet pro pillulis etiam folia cypressi contusa miscere cum omnibus supra scriptis, poteris picis liquidæ facere potionem, & dare per cornu. Ad omnes tusses talem dedere plerique potionem: draganti, myrrhae, spicæ nardi ana vnciam vnā, detriuere solerter, & cum duobus sextarij passi per triduum diffudere.]

^a vncias.^b M. s. non habet

Ad

^a Ad tussim siccam, vel suspirium. Cap. LXVIII. ^a potio.

AD arteriam exasperatam, & ad spasmū: hyssopi ^b li-
 bram, foenigraci selibrā, seminis lini, tracanti, ana-
 gallici, rutæ viridis singulas selibras, salis heminam di-
 midiam conteres, & vsq; ad tertiam decoques cum pas-
 so, tussienti per triduū, vulso per nouem dies dabis. Alij
 petroselini macedonici vnciam j. semis, dauci vnciam
 vnam, myrrhæ, spicæ nardi, costii, tracanti, singulas vncias,
 prius in mulsâ tepida diffusas, acori, piperis, ^c sacca-
 ri ana vnciam vnam, guttæ armeniæ vncias duas, castiæ ^c croci, castiæ.
 vnciam vnam, pariter deterunt, pastillos ex mulsâ
 faciunt, post cum passo deiciunt tedianti. Ad tussim
 veterem, & ad suspirium, vel anhelitum, & ad synan-
 chen. Si mox dederis storacis rubeæ vncias iij. myrrhæ
 trogloditis vncias duas, opopanacis vncias duas, irisil-
 lyricæ vncias duas, galbani vncias duas, resinæ terben-
 tinæ vnc. iij. herbæ simponiæ vnciam j. pariter cōmi-
 sces & deteris, pastillos facies cum melle. Præterea axun-
 giæ ^d libram semis, caricæ quindecim, pineam combu-
 stam, & in puluerē redactam, liquaminis optimi hemi-
 nā, mellis ^e libram cum cauliculis excoctis, offas faciunt
 & cum passo digerunt. ^f Aliquāti hederæ folia, item po-
 puli albi folia æquo pondere deterunt, & cum vino al-
 bo per nares defundunt. Alij, rutæ folia cum melle de-
 terunt, & cū vino optimo per nares defundunt. Alia. Cu-
 cumeris syluatici folia foeno miscent, radicemq; ipsius
 contundunt, & cum lini semine & hordeo cōmixta of-
 ferunt. Experimento probatum est tussim suspiriumq;
 sanare. Alia. Sulphur viuum & rosmarinum cum melle
 & vino veteri per sinistram narem digeris. Aliquanti pa-
 nacis radicem detritam cum vini optimi hemina, & tri-
 bus cyathis olei, per cauernas naris sinistræ infun-
 dunt. Præterea rosmarini scrup. iij. myrrhæ scrupulos ij.

cum vini veteris sextario, olei hemina, per nares triduo defundunt, ita vt in die detur hemina. Aneti acetabulū, iri silyricæ acetabulum, rutæ scrupulum j. olei heminā dimidiam per os digerūt. Suspirium quoq; ac tussim re-
leuat, si radicis mori ʒ j. herbæ heliotropij vncias ij. diligenter conteras, & cū hemina vini candidi per os defundas. Recens quoq; tussis experimēto curationis sedatur. Lentis sextarium semis emolis, farinamq; mollif-
simam facies, ex qua singulas heminas cum singulis heminis aquæ per os per triduum. digeres. Vetus autem tussis aboleri creditur, si cyathos tres ex succo porri cū hemina olei pluribus diebus per fauces defundis. Tussientes ac vulsi hac potione curātur: panacis radicis vncias ij. sulphuris vini vnciam j. thuris masculi vncias ij. myrrhæ trigloditis vnciā j. cōmixta in puluerē rediges, ex quo duo cochlearia cū duobus ouis, addita vini veteris hemina, diebus quinq; vel septē per os dabis. Experimentū dicitur, vlni cinerē lētissimū, id est, fauillā aqua tepē-
tisq; trib. ouis, diebus quot volueris dare per fauces. j.

^a Ad ^b vomitam & tussim. Cap. LXIX.

^a Potio.

^b vomitum.

^c lib. i.

^d vnum.

^e dauci, castiæ.

fistulæ ana.

VAlidissima cōtra tussim & vomicas compositio est: succi marrubij expressi ^c heminā, caricæ siccas xxv. mellis attici vel cymini sextarium ^d semis, in olla noua ad medium decoques, pōst myrrhæ ^e trogloditis vncias ij. dauci vnciā j. castiæ fistulæ vnciam semis, cinamomi semunc. thuris masculi vnciā, aristologiæ vncias ij. popanacis vnciam, iri silyricæ vnciam semis, radicis panacis vnciam, vniuersa conterito atque cribrato, & supra medicamento in quo mel & ficus coxeris mitto, & studiose agitans feruere facito paulatim carbonibus lentis, pōst in pixidem plumbeā vel ligneam condito, ex qua bina cochlearia cum hemina vini per os quotidie:

quotidie digeres. Vulsis vel tussientibus prodest singulos sextarios lentis, fœnigræci, & lini seminis^a frigere se-^aterere paratim & puluerem facere, & de singulis speciebus singula cochlearia cum succo^b anagallici, & succo planta-^b Symphiti ginis quantum volueris addito vino per os dare.

Diuersæ potiones vulsorum & tussientium.

Cap. LXX.

VT diuersæ causæ sunt, ita & difficiles curæ. Quapropter studiosè quæ experimentis nostris vel aliorū probata cognouimus intimamus. Ad^c vnum itaq; ^c vnumquodq; animal talis potio præparatur: fabæ frixæ sextarium sine sale cum aqua decoquis quemadmodū hominibus consuevit apponi. præterea fœnigræci sextarium separatim mittis in cacabum, & cum feruere cœperit primam aquā fundes, post addis aquæ sextar. v. caricas xx. liquiritiæ vnc. ij. tantum ferueat donec iij. sextarij remaneant, tunc fabam istam coctam, & fœnigræcum, cum caricis vel liquiritia in mortario diligenter deteris, addis insuper butyri, sepi hircini ana vnc. ij. ad calorem diligenter resolutas, quæ cum omnia miscueris, addito iure [*tepido*] in quo fœnigræci decoxeris tepesacta per cornu plus quàm singulas heminas diebus singulis faucibus digeres: ^dquod si spissiozem videris potionē, tantum ^dM. s. non habet passi addis vt possit per cornu exire. Barbarorū vsus adinuenit salutare remedium. Radicem herbæ, cui nomen est enula, quam campanam plæriq; appellant, colliges, in vmbra siccabis, postea deteres, in puluerem rediges, ex quo terna maiora cochlearia in singulos sextarios vni veteris pridie infundis, & cum bene agitaueris claudes, ne odor herbæ salutaris exhalet, per os triduo, vel quot volueris diebus digeres. Item alia. Lentis alexandrinæ, fœnigræci, lini seminis heminas singulas decoquis, addisq; ei traganti vnciam semis, pridie in tepida.

infundis, & anagallici vncias iij. diligētissimè resolutas, quæ cum omnia in mortario triueris, in cacabo nouo cum tribus aquæ sextarijs decoquis, exinde tertiam partem cum sextario passi tepidū per os dabis triduo. continuo sanare creditur vulfos. Si iumentum ex vulneribus faucium tussis vrgebit, iris illyricæ vnciam j. piperis nigri semiunciam, succari ʒ. j. myrrhæ trogloditis semiunciam, thuris pollinis semiunciam, traganti prius infusi & triti vnciam j. oua quinq; cum passi sextario commisces, & triduo per fauces digeris ad cornu. Post mel, butyrum, axungiam, salem & piculam commisces, offas facies, & in passo intinctas digeres. Si ab internis tussierit, succi ptisanæ heminam, defruti cyathum misces, & per triduum dabis. Si grauius tussierit animal, fabæ frige & coctæ sextarium, seui hircini vncias iij. allij capita tria pariter decoquis, & in mortario deterris, & cum passo dabis. Curat autem vulfos & ruptos, foenigræci sextarium j. cum xx. caricis. fasciculo apij, & fasciculo rutæ in aqua ad medium decoquis, ita vt postmodum traganti resoluti vncias tres, & anagallici contusi vncias iij. allij tres addantur, & omnia conterantur, offulisq; ad nucis magnitudinem factis, ternæ, quinæ, septenæ per triduum digeruntur.)

De Scabie. Cap. LXXI.

^acum
^bsicut puluis

SCabies iumentis deformem passionem, & interdum spericulum generat. Contagiosa nanq; est, & transit in plures. Cui nascenti medicamentis non oportet occurrere, ne præclusa cute in visceribus residens conuertatur in morbum. Sed^a ut eruperit foras, primo purgatio ventris adhibetur, ^b si puluerem ex radice cucumeris syluatici cum vino faucibus animalis infundis, vel certè si radicē cōcisam copiosè cū hord. o subministras. Quòd cum

cum ex ratione processerit, interposito triduo, aliquan-
 tulum sanguinis, si caput & collū scabies infestat, de cer-
 uice detrahes. Si verò scapuli vel armi aut pectus in cau-
 sa est, de brachiolis sanguis emittitur.^a Cum spinam, vel ^aEt post
 lumbos, aut coxas pabulis æstuans contagio peruaserit,
 de femorū venis sanguis emittitur. Asphaltū, sulphur
 viuum, picem liquidam in butyrum æquis ponderibus
 pariter deteris, & in sole diutissimè cōfricans totum iu-
 menti corpus perungis. [item] aceti acris sextarium, pi-
 culæ vncias iiii. cedrinæ vnc. iiii. pariter decoquis, scabio-
 sum animal ex lotio humano & calida permixta diligen-
 tissimè perfricaturus,^b tunc penicillo in fuste ligato me- ^bM. s. non ha-
 dicamentum inducis in sole, asphaltum & sulfur æqua- ^{bet}
 liter cōteris addita adipe porcina, & olei veteris tantun-
 dem, quæ cum decoxeris, perunges in sole. Adipis li-
 bram, sulphuris viui vncias ij. bituminis vnciam j. olei
 selibrā, picis liquidæ cyathos ij. omnia conteris & de-
 coquis, & perungis sicut suprā scriptum est. Lotij vete-
 ris humani fecis ꝓ. iiii. stercoris ouilli selibrā, olei he-
 minam, sulphuris viui vncias ij. picis liquidæ cyathos
 ij. omnia contere & decoque, & in sole calido animal
 semel in die perunge. Bituminis pondo duo, sulphuris
 viui selibrā, ceræ librā, manne thuris selibrā cōmises
 in oleo in quo prius fasciculus aricusæ decoctus est, &
 perungis in sole. Alia. si minus habeat integras vires, Ra-
 nas in aqua decoquis, vnc. tãq; earum colligis, & cū polli-
 ne lenticulæ, adipe & oleo permises, repesfacto perun-
 gis. Item alia. Cucumeris syluatici radices lauas & tun-
 dis, in cacabo nouo cum oleo quantum sufficit deco-
 quis, & vteris. Sulphur quoq; cum vino decoctum si-
 militer iuuat. Si vetustate scabies occalluit, prius abra-
 denda ferro vel testis, ad viuum est, in super humano lo-
 tio cum aqua marina vel salsa mixto confricandum est,
 post sulphuris, bituminis, picis liquidæ, axungie vete-

ris, sepi caprini, ceræ, aluminis spissi singulas libras contundis, misces, & decoquis, & sic animal perungis in sole. Folia de rodedafnes cum oleo vetere decoques, addita pice liquida, & aceto, & cera, certū est de experimento remedium. Memineris tamen in omni vnctione, contra pilum iumentum in sole diutissimè cōfricandum.]

Si animal fœno malo ledatur. Cap. LXXII.

^amucidum

Viciatum aliquoties vel ^amodicum fœnum ad similitudinem veneni animalibus nocet, quorum ista sunt signa: Oculos habebūt vagos & semper micantes, ipse gradus eorū erit incertus. His de matrice auferendus est sanguis, de brachiolis flebotomandi sunt, & positionandi ita, Caricis in vino odorato decoctis, rursus detritis, abstinendi ab hordeo & fœno, dandæ etiā ^bdiureticiæ potiones.

^bdiuretice

Si hordeo malo ledatur. Cap. XXXIII.

Simili obseruatione curantur, quæ nimio hordeo aut malo læduntur. Sed hæc etiam in aqua frigida aduersus torrentem diutissimè detinentur. Vtriq; remedium est, pelliculam de ventre pulli siccatam fumo deterrere, ^cadditisq; octo scrupulis piperis, & quatuor cochlearibus mellis, & vncia pollinis ex thure, cum sextario vini veteris tepefacto per os dare.

^cadditaq; vncia vna

^dDe fascinato animali

Ad Fascinum. Cap. LXXIII.

Fascinatum animal triste est, grauatur incessu, macescit, & nisi subueneris incidet in morbum. Bituminis igitur & sulphuris parum cum granis lauri ex aqua defundis per nares. Præterea coriandrum vel semen ipsius cum sulphure & teda carbonibus circumferes, ex aqua feruenti animal cōsparges, suffumigabis. Vniuersis quadrupe-

drupedibus remedium præstat ista fufumigatio, curat, atq; morbis resistit.

Remedium contra omnes morbos. Cap. LXXV.

ADuersus vniuersas infirmitates & morbos equorum vel bouum, vbi primū cœperint ægrotare potio ista succurrit: Radix^a scyllæ, radices populi, quæ ^arhamni, radi-
græcè appellatur rhamnos (nam est fuscior & nubellu- ^{ces squille}
la) & sales communes quantum sufficit mittes in aquã, ^bcamq; animalibus vsque ad sanitatem dabis in potu.]
^bQuòd si desperatas valetudines præoccupare volueris, ne vnquam accidant animalibus tuis, incipiente vere hanc illis præparabis potionem, & per xiiij. dies continuos dabis in potu.

^bM. s. non habet

Si animal ladatur cum accipit potionem. Cap. LXXVI.

Ostendendum autem est potiones ipsas oportere curatione defundi. Siquidem frequenter euenit, vt dum animalia potionantur, tussiant, ^csudēt grauiter ^csalent
& tremorem musculorum omnium patiantur, ^dfollientes, & submisso capite se sustinere vix possunt. Quod accidit] si quando per imperitiã artis dantis, potio in arterias & spirituales partes pulmonis resilierit. vnde fit & periculum præsens. Quare obseruandum est ne tussienti iumento & pendentì adijcias potionē, sed statim eum soluas, paululumq; deambulet, & magis ei alia potione subuenias: aque tepidę oleum rosatum cōmifces & agitas, & per os sæpius dabis. Pusca quoq; puleiata nares eius fouebis, & emendabitur culpa. Obseruandum quoque est, vt subtracto hordeo, & negato potu digerit animal potiones.

^dM. s. non habet

Si animal mordeatur à venenatis bestiis.

Cap. LXXVII.

PLærunq; à nociuis animalibus, id est, à colubris, scorpijs, sphalangijs, & muribus ^ccæcis animalia feriunt ^ccæterisq;

tur, & in periculum veniunt. Cuius ista sunt signa: fastidium ciborum, pedes trahuntur, & cum producuntur, succumbunt ad singulos gressus, per nares defluet sanies, grauedo nascitur capitis, ita vt desiciatur ad terram, ad surgendum uel incedendum deficiunt corporis vires. Generaliter curatio ista succurrit: Locus qui percussus est ante omnia fumigandus est succensis testis ouorum gallinae, quae prius infundes in aceto, addito etiam cornu ceruino vel galbano Post fomentum loca ipsa scarificabis, & sanguinem ex his emittis: vel certe candenti ferro comburis loca venenata quae pestis attigit. Obseruare autem debes, ne aut supra articulos aut nervosis in locis in quacumque passione vnquam cauterium imponas. Adultis enim nervis vel articulis, perpetua debilitas consequetur. Sed diligenter considera, vt aut superius aut inferius pusillum quam nervi aut articuli sunt, cum necessitas fuerit, apponas cauteria. Animal autem quod venenata bestiola tetigerit expedit vt sudet, & calidis coopertorijs inuolutum deambulet, & farinam hordeaceam in cibo sumat additis frondibus fraxincis & vitibus albis. In plaga autem mel articum vel cyminum in vino veteri mixtum calefactum oportet imponi. Nonnulli stercus suillum recens & mel articum cum vino miscet, & calefactum quasi cataplasma inducunt, addentes urinam humanam.

^amelanthium

^bbustrepem

Si bustrepem animal comederit in foeno.

Cap. LXXVIII.

Equus si bustrepem comederit in foeno vel in pabulo, haec signa statim sequuntur: Venter ei inflatur, a cibis resilit, & stercora minutatim & frequenter reddit: qui statim sternendus est, & cogendus ad cursum. Post ei vena tangenda est de palato leuiter, vt sanguinem suum defluentem translutiat, assidue deambulet, triticum cum passo infusum & porros adferes ad cibandum.

Vinum.

Vinum autem tepesactū cum vua passa diligenter contritum ad cornu dabis eidem in potu.

Si animal vipera percusserit. Cap. LXXIX.

Vipera si momorderit iumentum, ex morsu eius pus confuevit exire. Nam si prægnaus crit, totum rumpitur corpus. Ad morsum tamen viperæ, vel sphalangij, aut muris aranei, commune remedium est, terram formicarum cum vino miscere, & dare per fauces: Vel certe de ipsa terra frequentissimè ^{vulnera} vuluam confricare. Ad quas causas etiam terra talparū creditur posse prodesse. Quod si in itinere aut in locis vbi desit copia fumentorum necessitas ipsa contingit, piperis grana xxx, cum sextario vini veteris tepesactō faucibus digeres, & herbā thymum tritam cum vino si dederis, prodesse creditur. Morsus viperæ vel cuiuscūq; serpentis ostenditur, si humor putidus de plaga incipit currere. Præsens remediū est, si hedum vel gallum vel agnū in recenti occideris, & calentes pulmones eius cum sanguine, vel corde, vel icore vulneri apposueris, diligenterq; constrinxeris vt omne virus educat, daturus continuō potionem: acori pontici semiunciam tritā cum vini veteris sextario, salis triti heminam pariter misces, & tepesactū faucibus digeres. Si perseuerat tumor, vitem albam syluestrem copiose comburito, & ex cineribus eius lixiuum facito, & in potionem triduo ad vnum sextarium dato. Cinerem quoq; ipsum cum aceto in modum cataplasmatismis vulneri imposito. Si nihil profecerit, cauterijs vrito, vsta solenniter curato. Farinam quoq; hordeaceam cum vino & sale, oleoq; decoctam in cicatricem oportet imponi. [vsq; dum sanus sit.]

Si arenam comederit. Cap. LXXX.

Iumentum si in pabulo araneū comederit, hæc erunt signa: Totum corpus tumebit, sed circa aurículas, &

oculos, & nares inflatio cum indignatione maior apparet, cui hac ratione subuenis: De palato sanguinem tollas, eumq; exceptum cum sextario aceti & hemina salis miscebis, & circa plagam vel loca tumentia perunges, diligenterq; operies vt sudet. hac ratione sanabitur.

^aphalangius

Si ^aphalangius percusserit. Cap. LXXXI.

^bphalangius.

S^bphalangius iumentum percusserit, his apparebit indicijs: Stat ei veretrum præ dolore, & videbis velle mingere, cui ista ratione subuenies: piperis vnciam j. piretri vnciam, yuæ syluaticæ vnciam, terito, & cum vino veteri per fauces dato.

De morsu muris aranei. Cap. LXXXII.

Mus areneus pestis venenata, & tam equis quam bobus noxia, atq; ideo cum captus fuerit merfus, necabitur in oleo, ibiq; in putredinem vertitur, ex quo medicamento cum animal mordetur, plaga linatur, & curatur animal. Vel si inuentus non fuerit, cuminum tritum cum pice liquida axungiaq; miscetur, ad spissitudinem malagmatis coquitur, impositumq; à periculo liberat & sanat. Quòd si in suppurationem fuerit plaga conuersa, lamina ferrea candenti aperienda est, & quicquid vitiosum est inurendum, atq; ita pice liquida vel oleo curandum. Ne autē mus araneus animal mordeat, ipsum animal viuum de creta circundabitur, quæ cum indurauerit, suspenditur in collum, & non contingetur à morsu certissimum est. Aduersus morsum comprobatur, allium tritum cum nitro, & si nitrum defuerit, cum sale & cymino permiscere, atq; ex eo puluere loca, quæ morsu contacta sunt, confricare. Quòd si eruperint vulnera venenata, hordeum combustum in puluerem rediges, & diluto aceto vulneri inspergis, & hac ratione sola curabis, daturus potionem, pol-
linem.

linem tritici, hordeum, cedriam, & vini sextarii unum per fauces digeres. Quòd si prægnaus mus araneus fuerit qui percusserit, his agnoscutur signis: Pustulæ per totum corpus exeunt, sed simili, vt supra scriptum est, ratione curabitur.

Ad ictum scorpionis. Cap. LXXXIII.

SCorpius si iumentum percusserit, his agnoscutur signis: Genua contrahuntur, claudicat, non manducat, de naribus fluent pituitæ virides, vt accumbit vix resurget. Simili ratione curatur sicut serpentis ac viperæ morsus: stercus tamen asinum velocius in plagam oportet imponi.

De morsu canis rabidi. Cap. LXXXIII.

CAnis rabiosi morsus & iumentis, & hominibus exitium inferre consuevit, vsq; eo vt ipsi qui contacti fuerint hydrophobos faciat, & cõuertat in rabiem: qui hac ratione curatur. Locus qui morsus est, ferreis, vel quod vtilius est, cuprinis cauterijs vrito, in loco tenebroso eum constituito. Sic etiam eum adligabis in tenebris ne quicquam videat. Quòd si canem ipsum occidere poteris, iecur eius decoctum dabis ad manducandum, vel detritum faucibus digeres. Fœni quoq; flores combures, & cum axungia veteri deteres, & ad morsum appones, salutare remediũ est. Sed specialiter prodest, si radicem cynorhodon, id est, herbæ quæ appellatur rosa canina effoderis, & lotam prius atq; contusam diligenter, siue homini siue animali, quod rabiosus canis morderit, in plaga apposueris, contritamq; cum vino veteri propinaueris quotidie ad bibendum. Hac enim sola ratione nec hydrophobus fiet, & imminens crimẽ euadet. Canis rabidi morsibus subuenit, si tres scrupuli iudaici, bituminis scrupulum unum tritum cum he-

^a hydrophobicos.

^b et sic ipsa pota vt aqua non videat.

tamen.

mina vini veteris tepentis triduo per os digeras. Samsū
ci quoq; grana vel succū de folijs aut de cortice exprimes, & cum vino veteri dabis in potu. Sed^a tunc efficac
est hæc potio, si de eo samsūco dederis, quæ non in tēra,
sed in alia arbore fuerit innata.

Si stercus gallinæ animal comederit. Cap. LXXXV.

^bstrophisudor
quoque.

^clibrā semis,
nitri vnciam
vnam.

^dcribratum.

SI fimum gallinarum animal in hordeo comederit,
vel fœno sumpserit, quasi à venenatis bestijs percus-
sum cruciatur continuò, internorum dolor & inflatio
subsequitur, ad similitudinem^b quoq; strophis & volu-
tatio ac tussis asperrima. Aduersus quam necessitatem,
apij seminis deteris vncias ij. & cum vini veteris sexta-
rio, & hemina mellis temperas, & per os defundis, & tã
diu deambulare compelles, donec potio ventrem mo-
ueat. Quòd si nimius dolor etiam obrobatio fuerit
subsecuta, baccarum lauri^c librā, nitri selibrā, aceti
sextarios duos, olei sextarium, diligēter trita permiscēs,
& ad focū calefacies, & in loco calido per triduum vn-
ges, & contra pilum diligenter fricabis, certissimū da-
turus ex sudore remedium. Aduersus huiusmodi casum
physicum remedium experimenta docuerunt: Pullum
si occideris vel gallinam, vëtremlq; eius crudum & ad-
huc calentem cum stercore suo equo vel mulo inuolu-
tum melle digerere per fauces, optimum creditur. Tres
pillulas gipsi cum vino veteri deterere, & tepidum per
os dare, eadē optimè sanare firmatur. Lixium quoq;
de arbore vlni, vel cuiuscunq; generis ligni cinerem,
dummodo bene^d cretum, cum oleo miscere, ac liqui-
dum & tepidum defundere per fauces, physicum & sa-
lutare laudatur.

FINIS LIBRI TERTII.

VEGE.

VEGETII RENA

TI ARTIS VETERINARIAE

Liber quartus.

DE NUMERO ET POSITIONE

offium. Cap. I.

Vmentum igitur habet in capite ossa duo, à fronte usq; ad nares alia duo, maxillaria inferiora duo, dentes quadraginta, id est, molares xxiiij. caninos iij. rapaces xij. In ceruice autē sunt sponduli^a vij. spatulae renum sunt octo, à renibus usq; ad anum septem, muscarium habet commissuras duodecim. In armis prioribus sunt^b regulae duae. Ab armis usq; ad brachiola duo. A brachiolis usque ad genua duo. In genibus parastaticae duae: à tibia usq; ad articulos duo, bases quae appellantur numero duae,^c usq; ad pumices unguis ossa minuta sedecim, in pectore^d vnum. Costae tamen in interioribus triginta sex. Item^e à posterioribus à^f cumulari usque ad molaria duo, à molaribus usque ad vertebrae duo, costales duo. Ab acrocolesio usque ad gambam duo, à gamba usq; ad cirros tibiales duo, minuta usque ad unguis sedecim. Et sunt ossa omnia centum septuaginta.

^a sex, spatulae & renum sunt octo. A renibus ad dimidium sex musculos habet: commissuras vero.
^b regula.
^c pumice duae.
^d duae.
^e in.
^f columellari.

De numero & qualitate membrorum. Cap. II.

De mensuris & numero.

Nunc mensuras numerumque membrorum oportet exponi. In palato gradus sunt xij. longitudo linguae habet pedem semis, labrum superius habet uncias sex, inferius uncias quinque, maxillae singulae uncias denas, à^h cirro frontis ad nares habet pedem, auriculae singulae continent uncias senas. In oculis autem singulis

^h M.s. non habet.

^a musculum. vnciæ quaternæ,] à cirro vbi definit ceruix vsq; ad^a mer-
^b subtus arte- curium continentur ^b calculi octo. Spina continet sub-
 riæ duæ. ter spatulas triginta duas à commissuras renum (quod
^c musculum. cumulare dicitur) vsque ad imum ^c muscarium com-
^d Ragiolæ lon- missuræ sunt xij. ^d Sagulæ longicia vncias ^e xij. ab armis
 gitudò. vsq; ad brachiolum vncias vj. à brachiolis vsque ad ge-
^e M. s. non ha- nua longitudo continet pedem. Ab articulis vsque ad
 bet. vngulas vncias] iij. In longitudinem vel prolixitatem
^f geometria. pedes sex. Hæc ^f cumetria equi conuenit staturæ hone-
^g Cæterū enim stæ ac mediæ. ^g Cæterum non dubitatur in buricis mi-
 non dubitatur nora ista, & in primæ formæ equis esse maiora
 alicui esse mi-
 nora, et alicui
 maiora.

De numero & qualitate neruorum. Cap. III.

^h ancarum. **N**eruorum quoque numerus, qualitas, ac mensu-
ⁱ A' ceruice us- ra pandenda est. A' medijs naribus per caput, cer-
 que in armos nuicem, ac mediam spinam, vsque ad imum ^h muscarium
 vadit aliud descendit filum duplex, quod continet pedes duode-
 quod est pedes cim. ⁱ Duo nerui in ceruice palmarij continent pedes
 iij. quatuor.] Ab armis vsque ad ^k geniculum nerui duo: à
^k genua. geniculo vsque ad basim nerui quatuor. In prioribus
 sunt nerui decem, in posterioribus decem. A' renibus
 vsque ad testes nerui quatuor. fiunt in se omnes nerui
 trigintaquatuor.

De [numero &] qualitate venarum Cap. IIII.

^l in narib. duæ. **C**onsequenter venarum quoque indicandus est nu-
^m in ceruice merus. In palato venæ sunt duæ [temporales duæ.]
 duæ. suboculares duæ, ⁿ in pectore duæ, ^m de brachiolis duæ,
ⁿ sub cruris. de ⁿ subcirris quatuor, ^o de talis duæ, ^p de coronis qua-
^o in. tuor, ^q de feminibus quatuor, de fœmorib. verò duæ, de
^p in. subgambis duæ, de [in cristario] muscario vna,
^q in femoribus ^r venæ matricis in ceruicibus duæ fiunt
 duæ. pariter venæ xxix.
^r & sunt om-
 nes xxxij.

De indicijs & ^aetate equorum. Cap. V.^a etatis.

Aetatem iumentorū ex dentibus alijsq; signis oportet agnosci, ^b ne velamentis imperitiæ subeamus ^b vel ementes per imperitiā. incōmodum, vel curantes ægrotantis ignoremus ætatem. Quia sicut hominibus, ita & equis aliud conuenit cum ^c iumenta sunt feruida, aliud cum senectute iā ^d frigida. Manifestum est autem notas corporis cum ætate mutari. Pullis enim bimis & sex mensium medijs dentes superiores cadunt, quos lactantes vocant. Cum autem quartum annum agere cœperint, decidentibus his qui canini appellantur, alios supponent. Deinde intra sextū annum molares cadunt. Sexto anno quos primo mutauit ex æquat. Septimo omnes explentur æqualiter, & ex eo cauatos habere incipiunt dentes, ^e nec postea quot ^e postea verò. annorum sint scire ad fidem nullus potest, nisi signis alijs, quæ vsus edocuit. Decimo nanq; anno tempora cauari incipiūt, & supercilia nonnunquā canescere. Duodecimo anno nigredo in medietate dentium apparet. Pleriq; adserunt, domitis & freno assuetis animalibus rugas, quæ in labris sunt superioribus computandas, ita vt ab angulo vbi cœperit morsus incipientes, vsque ad extremum labrum perueniamus, quia annorum numerum rugarum [numerus] ostendit. Postremò rugarum multitudine, tristitia frontis, deiectione ceruicis, pigritia totius corporis, stupor oculorum, palpebrarumque ^f caluicie senectus ipsa se prodit. ^f canicie.

^g De signis quibus cognoscitur patria. Cap. VI.^g De permutandis & distrahendis equis, & signis patriæ.

IN permutandis equis vel distrahendis, maximā fraudis patriæ solet afferre mendacium. Volentes enim carius vendere, generosissimos fingunt. Quæ res compulit nos, qui per [occasionem] tam diuersas & longinquas peregrinationes [adiuimus] equorum genera vniuersa ^h cognoscimus, & in nostris stabulis sæpe nutriui- ^h cognouimus.

mus, vniuscuiusq; nationis explicare signa vel merita-
^a eques tribus. Nam vt viliora ministeria taceamus, ^a equestribus usi-
^b Volscorum. bus vel maximè necessarios constat, prælijs circeis, vel
^c Burgundios. ad bellum ^b Hunnuscōrū longe primo docetur vtilitas
^d Zelemcros. patientiæ, laboris, frigoris, famis. Toringos deinde &
^c Burgundiones iniuriæ tolerantes. Tertio loco Frigi-
^d Zelemcros. scos, non minus velocitate quàm cōtinuatione cursus
 inuictos. Postea Epirotas, ^d Samaricos, ac Dalmatas, licet
 contumaces ad frena ac viles, armis [*tamen habiles sunt*
cruribus cap.] ac bellis asseuerant cruribus. Capadocū
 gloriosa nobilitas, Hispanorū par vel proxima in circo
 creditur palma. Nec inferiores propè Sicilia exhibet cit-
 co, quamuis Aphrica hispani sanguinis velocissimos
^e ad vsū sella præstare consuevit ad ^e vsū sella. Persis prouincijs om-
 Persici prou. nibus præstat equos, patrimoniorum censibus æstima-
 om. meliores. tos, tam ad vehendum molles & pios incessibus, nobili-
 Præstat equos tate pretiosos sequuntur Armeni atq; Saphareni in qua
 cens. æstim. ta- nec Epirotas Siculosq; despexeris, si mores ac pulchri-
 men ad vehen- tudo nō deferat. ^f Hutruscis grande & aduncum caput,
 dum molles, et extantes oculi, angustæ nares, latæ maxillæ, robusta, cer-
 incessus ipsius uix & rigida, iubæ vltra genua pendent, maiores costæ,
 nobil. præ. cō incurua spina, cauda ^g syluosa, validissimæ tibiæ, parue ba-
 sequuntur Arm. ses, plene ac diffusæ vngulæ, ilia cauata, totumq; corpus
 atq; Suffume- angulosum, nulla in elunibus aruina, nulli in musculis
 ni. thori, in longitudine magis quàm in altitudine statura,
^f Euruscis. propensior venter exhaustus, ossa grandia, macies gra-
^g spinosa, vali- dis, coxæ, tibiæ præta, & quibus pulchritudinē præstet ipsa deformitas, ani-
 dis, coxæ, tibiæ mus moderatus & prudens, & vulnerū patiens. ^h Persis
 parue, bases plena. & statura, & positione à cæteris equorū generibus non
^h Persus. plurimū differt, ⁱ sed solius ambulaturæ quadam gratia
ⁱ sola ambula- discernuntur à cæteris, gradus est minutus & creber, &
 tione. qui sedentē delectet & erigat, nec arte doceatur, sed na-
^k his sicut pro- turæ veluti iure præstetur. ^k Inter colatorios enim, &
 batū est, in bre eos quos toronarios vulgus appellat, ambulatura eorū
 ni, &c. media.

media est, & cum neutri sint similes, habere aliquid creduntur ab utrisq; commune sicut probatum est. In breui amplius gratiæ, in prolixo itinere ^a sæuior patientia, ^a minor animus superbus, & nisi labore subiugatus, assiduè aduersum equitem contumax mens, ^b tumens, prudens, ^b tamen & quod mirum est, in tanto feruore cautissimè decoris est ^c obseruantior, in] curuata in arcum ceruix, vt [men ^c M. s. non habet. tum] recumbere videatur in pectore.

De temporibus vite.

Cap. VII.

A Etas longæua Persis, Hunnicis, Epirotis, ac Siculis: breuior Hispanis ac Numidis. Frequens opinio est Barbaricis nulla adhibenda medicamina, quod vsque adeo naturæ beneficio ægroti conualescant, ut eis nocitura sit cura. Sed falsa erat ista persuasio. Nam quanto fortiora membra sunt, tanto diutius viuunt, si ex ^d aere ^d ex arte vehemens. venientibus medela nõ desit. Spadonibus tamen inter ^e auctores ^e constitit, sanguinem de matrice nunquam, nisi fortè ex nimia & extrema necessitate, tollendum: propterea quòd caloris maximam partem cū testibus amiserunt. De palato tamen si non impediatur negligentia, omnib. propè mensibus tam spadonibus, quàm testiculatis, minuendus est sanguis. ^f Admissarij verò si co ^f Emissarij. hibeantur à venere, ^g vbi dematricati fuerint, cæcari ^g nisi de matrice fuerint minuti. sæpe dicuntur: quamuis eo anno quo admissum faciunt, non sit eis vena laxanda, ne generationi intentum corpus ^h cura geminæ necessitatis exhauriat. Studiosis eorum, quæ cura stabuli, qui alimentorum cultus, ^h ex minutione quæ obseruationis sollicitudo præstanda sit, primus ac ⁱ deficiat. secundus indicat liber. Nunc decursis omnibus his, quæ huius artis doctrina possidet, ad compositiones necessariorum potionum medicamentorumq; descendimus, ⁱ in quibus & explorata congesimus, & ea quæ ⁱ M. s. non habet. non tam ad vtilitatem curandi, quàm ob caritatem e-

mendi Mulomedicorum cupiditas inflauerat, submo-
uimus. Constat nanque non tã multis neque pretiosis
speciebus, sed paucis, & ad causam de qua agitur ac-
cōmodis posse sanari.] Primum igitur vt pinguia sint
deinde vt sana permaneant, pōst vt ægrotā curentur,
confectiones (vt dictum est) medicaminum profere-
mus electas ex authoribus multis, de experimentis ma-
nifestissimis approbatas.

^a cursibus.

^b iactibus.

Potio [Chironis] ad reficienda animalia: Cap. VIII.

TRaditur Chiron ad reficienda iumenta vel curan-
da, hanc ædidisse potionē, qua internos extergeat
morbos, qua tussim reprimat, vulsos ac tussicos curet:
Ptisanæ ^c sextarium, lini seminis heminam, croci vnciā
unam, intestinū porcinum recens, quod longanonem
vocant, prius diligenter lotum, vel acronem: quæ si in
præsentia forrè non suppetunt, hedinum caput cum pe-
dibus & intestinis ac ventre, & diligēter quasi ad homi-
num vsus curatum, in cacabum mittis, addes superiori-
bus hyssopi fascies duos, cochleas germanas purgatas
quindecim, bulbos quindecim, ficus duplices viginti, ru-
tæ fasciculum vnum, baccarum lauri sextarium vnum
tritum, dactylos viginti, allij purgati capita tria, sepi ca-
prini vncias sex, pulegij sicci fasciculum. Quæ omnia tri-
ta decoquis in aqua cisternina vel cœlesti, donec lique-
facta carne defluant ossa: sed aquam sæpius adijcies, ne
medicamentum vstura constringat. ^d Sed cum spissum
videris, colabis, abiectis quæ excrementis & ossibus,
tracanti vncias tres pridie calidā infusas vt inturgescat
& solui possit, adijcies, passi sextarios tres, oua cru-
da sex, olei rosati, oua plena sex, butyri resoluti vncias
tres, ^e anagallici vncias tres, amili vncias tres, pulue-
^f ris quadrigarij vncias tres, ^g lomenti fabæ, id est farinæ
sextarium:

^c sextarios
duos.

^d cum.

^e symphiti tri-
ti.

^f pollinis fabæ.

sextarium: hæc omnia ita temperabis, vt per cornu de-
 fluant & sextarios singulos ieiunis animalibus per tri-
 dium dabis. Et si volueris septem diebus interpositis re-
 petis, & das à capite potionem. Iumenta à morbis vindi-
 dicat & custodit: Gentianæ, aristologiæ rotundæ, myr-
 rhæ trogloditis, rasuræ eboris, & baccarum lauri æquis
 ponderibus puluis immixtus, ex quo grande cochleare
 plenum sumis. Adde hyssopi triti scrupulos quatuor,
 mellis vel passi vncias tres, vini sextarium, ^a gisni resoluti ^a fac pastillos
 pastillum vnum,] post cursum siue post laborem condi ^b pensatos quæ-
 ti bene ^b piperati heminam adijcies, æstate ^c roris vel ab- ^b libet unc. j. ex
 synthij tantundem, & per os dabis ad cornu. Si æstu ani ^c quibus vnum
 mal fatigatur, puscā cum pulegio trito misces, naresq; ^b preparati
 & faciē confouebis, oua quoq; trita cum hemina vi- ^c olei rosati
 ni veteris optimi faucibus infundis, vt per oui refrigeriū
 vini virtus acrescat. Maciem languoremq; depellit, si se-
 miunciam sulphuris cum myrrhæ scrupulis iij. in pul-
 uerem resolutis ouum crudum & vini veteris sextarius
 addatur, frequenterq; per fauces detur. Diapenton ^d est ^d quod
 (vt supra retulimus) necessariū pluribus causis ac mor-
 bis, & semper diligenti confectioe seruandū: Gentia-
 næ, aristologiæ rotundæ, myrrhæ, rasuræ eboris, & bacca-
 rum lauri, de recentibus speciebus in vnū redactis minu-
 tissimus puluis, ex hoc febrientibus plenum cochleare
 cum tribus vncijs mellis, & aquę tepidæ sextario, in qua
 radices iunci, & apium sufficiens decoctum fuerit, per
 os dabis, ita vt triduo similiter cura procedat. Idem pul-
 uis si vltra cochlearium cum sextario vini veteris, & olei
 viridis hemina detur, animal à quibuslibet venenis, vel ^e mustellarum
 serpentum, aut ^e bestiolarum morsibus liberat. Cui si pi-
 peris atq; pulegij, necnon etiam cymini pulueris aliud
 cochleare addideris, & cum vini veteris sexta-
 rio dederis, omne frigus
 expellit.

Tussim quoq; insanabilem cura cum hemina passi, & tribus vncijs olei & ouo crudo, si per triduum defundis faucibus, addito fabę polline, & fœnogræco binis cochlearibus. Præterea valde tussientibus prodest fabæ frixæ sextarius sine sale coctus, sepi caprini vnciæ iij. [*butyri vncia ij.*] allij purgati capita 3. decocta cum succo ptisanæ, data per triduum. Quo medicamento validius creditur: ficus siccæ pondera 2. fœnigræci sextarium, tracanti vnciam, pridie in calida infusa, ^aanagallici vnciam, rutę viridis fasciculum, apij fasciculos tres pariter in aqua diutissimè decoques, & faucibus per triduum defundes. Curare etiam vulsos creditur, si ^bseptem vncias cineris mundissimi [*ex vlmis*] colligas, addasq; olei vncias tres, bulbos tritos vij. anagallici vnciam, butyri vnciam, sepi caprini vnciam, mellis vncias 3. plantaginis viridis tritæ vncias 3. passi heminam, ptisanæ vel lini feminis heminam: quæ ita temperata vt per cornu defluant, per triduum, vel ut necessitas cogit per plures dies, ieiunis singulos sextarios dabis. Desperatam tussim sæpe curauit potio vilis ac facilis: pulueris ex faba vncias sex, pulueris ex fœnigræco vncias sex, enulætunse pulueris vncias 6. pulueris anagallici tunsi vncias 3. butyri vncias 6. quæ omnia cum tribus boni vini sextarijs additoq; passi sextario ^cvno semis, pariter agitas, & vni equo ieiuno ante lucem bina cornua per os dabis, donec omnem ebibat. ^dPotionem. Curam quoq; non parum profuisse experimenta docuerunt, hac ratione compositam: fabę frixę sextarium sine sale decoques, addesq; sepi hircini resoluti vncias 3. butyri vncias v. in mortario deteres vniuersa. Præterea fœnigræci sextarium bene purgatum feruere facies, primamq; aquã inter initia feruores effundes, addesq; aque sextarios v. pinguißimas caricæ xx. & liquiritię vncias ^ex. pariter decoquas

^asymphiti^bsex^cvno^dpotionē hanc^etres

coques, donec aqua ad ^atres sextarios redigatur: in mor-
 tario deteris fœnigræcum, liquiritiã & caricas, mifcesq;
 cum faba, superfundis etiam calidam in qua caricę cum
 cæteris coctę sunt: cõparatisq; omnibus si liquor spif-
 fior fuerit, tantum passi addis, vt per cornu facile possit
 exire. diebus plurimis ex eo per os fingulos sextarios
 tuffientibus dabis.

Ad cossos, vermes, vel tineas. Cap. X.

Cossos, vermes, vel tineas, cęteraq; animalia ventris
 extinguit, si heminam cineris ex oliuę ligno arido
 collecti, cum hemina olei viridis per triduum dabis ad
 cornu. Alia quoq; confectio, ^b sed aque sepe mortife-
 ram liberat passionem: pulueris fantonici, itemq; ab-
 syntij pontici, necnon lupini crudi, & herbę centaureę,
 & erui pollinis, & seminis raphani binas vncias mittis,
 addisq; cornu ceruini vnciam, [*apij seminis vnc. i*] sino-
 pidis pontici pastillos tres, opopanacis semiunciam, vi-
 ni tenetani vel alterius austeri sextarios 2. olei viridis se-
 xtarium, quę tepefacta ita animali defundis, vt per os
 cornu accipiat, in ^ccliuo constitutum, quatenus succus ^edeclini
 facilius ad interiora perueniat. Postero die idem animal
 constituatur in cliuo, & per clysterem [*intestino*] illius
 tepidę potionis sextarius ingeratur, quatenus alternis
 diebus ex vtraq; parte iniecta potio, ^d coagulare quod ^dlongaonem
 appellatur, possit infundere, in quo illæ noxiæ bestiole
^ecoguntur, & pertuso ventriculo excruciatæ doloribus ^ecõgregantur
 animalia ^fpereunt. Est & tertia confectio non minus va-
 lida: Radicis capparidis siculi, vel baccas cum folijs ad v-
 nam librã deteris, pariterq; cõmifces, addisq; [*sextariũ
 vini, capparidis heminã & seminis erucæ: tere simul, misce ad-
 dens aceti H.S.*] aceti sextarios 2. Quod medicamentum
 interdũ per os (sicut superius dictũ est) interdũ per inte-
 stinum inijcis animali, vt internos hostes potionis auste-
 ritate consumas.

Aduersum omnia genera morborum. Cap. XI.

ADuersum omnia genera morborum salutaris con-
fectio præparanda est, vt inter ipsa initia ex condi-
tis possit occurri. ^aCausa enim medicinæ quærenda est] Myrrhæ libram, thuris masculi libram, mali punici corij
^a Cassa est e-
nim medicina,
quæ sera est
tunsi lib. piperis vncias iij. croci vncias iij. acatiæ rufæ se-
libram, ^bcathimiæ butrotis selibram, ^cresinæ vstæ seli-
bram, ^dabsynthij pontici selibram, ^epulueris serpilli seli-
bram, ^fbetoniæ selibram, ^gcentauræ selibram, ^hsagapini
selibram, ⁱsaxifragæ selibram ^kpeucedani selibram, quæ o-
^c M. s. non ha-
bet
^d M. s. non ha-
bet
mnia bene tunsa & cribrata in mellis optimi iij. sextarijs
^e diebus singu-
lis
miscet, & ad carbones leuiter paululum coquis, post in
vase stagnæo vel vitreo condita seruas, ex qua confectio
ne morbidis [etiam] si febricit^e ad diem singula cochlea
ria maiora cummulata cum hemina aquæ tepidæ & olei
floris tribus vncijs dabis. Quod si absq; febre sunt mor-
bidi, vel conualescere etiam cœperint, cum vino & oleo
plurimis diebus dabis, donec animal liberetur. quàm
validissimam & approbatam noueris potionem.

Confectio suffimentorum salutaris. Cap. XII.

Suffimentorum compositio fascinum pellit, lustrat
animal, fugat dæmones, submouet morbos. Odor
nanq; fumi ac spiritus per os ac nares ingrediens, pene-
trat ad ^fulcerū omnes recessus, ac curat sæpius loca, quæ
^fviscerum
^g nec tangere.
sicut etiam in
hom. suff. vapo-
re præcipue
sanatur
potiones non potuerunt curare. ^g Etiam in hominibus
suffimentorū vapor præcipue sequitur. Deniq; despe-
ratos & periculosissimos morbos, aut sicut Mulomedi-
ci adserunt, non ex pabulo aut aquarum vitio, sed aëris
corruptione descendentes. Et ideo facilius languorem
quem pestilens morbus ingessit, suffimenti salubris hu-
ius curat adflatus. Ac talis compositio suffimentorum:
^h M. s. non ha-
bet
Sulphuris viui libram, ^hbituminis iudaici libram, ⁱopo-
panacis vnciam, ^kgalbani selibram, ^lcastorei selibram,
ciceris

^aciceris crudi selibram, albitis] selibram, salis armoniaci vnc. iij. rasuræ cornu ceruini vnc. iij. ^bsinopidis vnc. iij. gatis foeminae vnc. iij. lapidis gagatis vnc. iij. lapidis ematitidis vnc. j. lapidis sideritis vnc. j. lapidis argeritis vnc. j. calliones marinos 7. ^cstellas marinas iij. pallas marinas vij. caudas marinas vij. vngues marinos vij. vnae marinae vnc. iij. ^dmedullæ tedæ pineæ pondera iij. cedriæ] pond. iij. picis liquidæ pondera. ^eiii. ossa sepia vij. hæc siccata pariter deteruntur atq; miscentur, ex quibus vnū cochleare, cū opus fuerit, viuis carbonibus aspergis, & cooperito capite, vt fumū per os naresq; suscipiat animal suffis. Quod suffimentū præter curam iumentorum, sanat incurrentes hominū passiones, grandinēq; depellit, demones abigit & laruas.

^a aris crudi selibram, sulphuris vnam, therbinthina
^b lapidis gagatis foeminae & maris ana vnc. tres
^c stineos, caballos marinos ana vnc. vij.
^d pineæ, cedriæ ana
^e duo

Compositio pulueris quadrigarij. Cap. XIII.

Quadrigarium puluerem vocant, qui ex diuerso pigmentorum genere mixtus & per se adiuuat animalia, & alijs potionibus pro modo vel curatione misceatur. Huius Chiron talem compositionem saluberrimam ^fcredit: Tracanti pondera iij. aloë vnc. ^gvj. myrrhæ vnc. vj. & ^h3. costi vnc. j. & ⁱ3. j. ^jarmoniaci vnc. j. & ^k3. j. ^lcastiæ vnc. j. ^m& ⁿ3. gentianæ lib. j. aristologiæ lib. centaureæ lib. betonicæ lib. saxifragæ libram, samfuci lib. opij lib. abrotani lib. eupatorii vnc. vj. cardamomi vnc. vj. folij vnc. iij. spicæ nardi vnc. iij. spicæ celticæ vnc. vi. asari lib. dauci vnc. iij. castoreij vnc. vi. opopanacis vnc. vi. galbani vnc. vi. strutij vnc. vi. panacis radicis vnc. liquiritiæ vnc. vi. absynthij fasces iii. succi herbæ peristerei sicca & cribratæ vnc. v. hæc] omnia pariter conteres, & diligentissi-

^f dedit
^g septem
^h Amomi, myrrhæ, costi, castiæ, ana vnc. vij.
ⁱ castiæ
^k gentianæ aristolochiæ, meliloti, cetauræ, betonicæ, saxifragiæ, cynarilos, synapis succi, hyssopi, abrotani ana lib. j.
 Eupatorii Cardamomi ana

A

vnc. v. j. folij, spicenardæ ana vnc. iij. spicæ celticæ vnc. v. j. Asari lib. j. Dauci vnc. iij. Castorei, oppopanacis, Galbani, stricij, radicis panacis ana vnc. v. j. Liquiritiæ, aristolochiæ longæ ana vnc. iij. absynthij fasciculos iij. Succiperystereon cyathos duos, radicū peristerion vel foliorū pulueris vnc. v. j. hæc & c.

^aM. s. non ha-
bet

mè in vase vitreo vel stagneo seruabis. ^aPelagonius verò quadrigarij pulueris eiusmodi composuit confectiōē: Cinnamomi, spicæ syriacæ, spicæ indicæ, croci siculi, myrrhæ trogloditis, scieni, piperis nigri, piperis longi, manne croci, betonicæ, catiæ nigra, trixaginis, folij, nardi lentici, id est, cepe indici, nardi, storacis, acori pontici, thuris masculi, iris illyricæ, thymi cretici, piperis albi, calami aromatici, asari pontici, petroselini, mannæ croci, mali terreni, gentianæ, rosæ aridæ, cassiæ fistulæ, enulæ: omnia æquis ponderibus pro modo animalium misces, conteris, cribras, in pixide vel vitreo dolio condis, & cū opus fuerit, singula cochlearia, vel amplius, si vires patiuntur iumentis singulis dabis, addito vino & oleo. Interdum alijs potionibus misces si ratio artis vel cura mandaue- rit. Absirtus quadrigarium puluerem hac ratione com- posuit: Folium, spica nardi, crocus, piper album, piper longum, piper nigrum, opopanax radix, cassia nidafan- tis, cassia marmalitis, cassia nardina, iris illyrica, apij se- men, malum terræ, peucedanum, sauina, gentiana, herba rosina, thymum, myrrha, trixago, costum, thus mascu- lum gessemantium, malum punicum, calamum aroma- ticum, rosa sicca, ruta agrestis, petroselinum, aristologia longa amomum, calamum syriacum, herba artemisia: hæc omnia pro numero animalium præparas æquis pon- deribus intermisces & tundis, cribrasq; & seruabis, ad- uersus passiones vsurus.]

Compositio Caustici. Cap. LXXVIII.

CAUSTICUM humectata siccatur, laxata constringit, lu- xata parat, laesa cōfirmat. Huius Chiron talem com- positionē demonstrat: Bituminis iudaici pondera duo, bituminis apollonij pondera duo. ^b manne thuris vn- cias sex, bdellij arabici vncias duas, medullæ ceruinæ pon- dera duo, propulci vncias duas, galbani vncias duas, gut-
ta sto-

^b Smyrna &
thuris ana vnc.
v j. Bdellij vnc.
ij. Cerae propo-
leos vnc. ij. Op-
ponacis vnc. ij.
Castorei, Gal-
bani, stiracis a-
na vnc. ij. Me-
dullæ ceruinæ
pondo ij. Axun-
giæ pond. ij. Re-
sinæ pond. ij.
Therebenti-
næ lib. j. Resi-
næ abietis lib.
j. Visci vnc. iij.

tæ storacis vncias duas, cerę cōmunis pondera duo, resinę cabialis libram vnā, visci italici vncias iij. apoximę vnc. duas, succi hyssopi vnc. 2. guttę armoniacę vnc. 2. picis^a brittię libram.^b Pelagonius causticum, quod suffusiones vesicasq; siccaret in genibus vel articulis, hac ratione cōposuit: Cerę punicę libram, resinę pondera duo & semis, galbani vnc. iij. asphalti iudaici pondera 2. myrrhę secundarię pondera 2. bituminis librā, armonici vncias 6. costi vncias 6. Verū cætera decoquis in cacabo fistilli nouo, qui cum refrixerit, addis asphaltum & armoniacū & costum pro mensura, qua scriptū est, tritum ad modum farina, & agitabis, & iterum coques vt sit vna substantia, quo vteris aduersum venas & vesicas & suffusiones, quæ nascuntur in genibus, aut in tibijs, aut inter nodos, aut in articulis, vsq; eo vt ossulaginē curare credantur. Malagma quoq; causticum hac voluit ratione cōponi: Picis pondera duo, cerę pondera ij. galbani vncias iij. resinę librā, adipis taurinę pondera ij. bdellij vncias vij. thuris pollinis vncias iij. resinę terebinthinę vncias sex, visci pondera ij. glutis vncias iij. Absirtus huiusmodi causticum hac ratione composuit, glandularis resinę frixę vncias iij. picis durę vncias iij. bituminis iudaici vncias iij. euisci vncias iij. galbani vncias iij. bituminis græci vncias iij. hæc omnia in vino decoquis. Bitumen verò contundis & superimmittis.

^abrutię
^bliquefacienda
liquefac, puluerem aliorū addens agita & coque, vt sit vna substantia, quo vteris aduersus vesicas & suffusiones quæ nascuntur in genibus & tibijs & nodis & articulis, & glandulas & ossulaginem curare creditur.

Compositio malagmæ. Cap. XV.

Compositio malagmę ad tumores^c duros & veteres: Galbani vncias duas, resinę libram, armoniaci selibrā, picis^d britię selibrā, cerę libram semis, olei quod tēperare possit. Item malagma ad tumores duros & veteres Galbani libras ij. armoniaci selibrā, resinę terbinthinę selibrā, opopanacis librā, storacis librā, cerę rufę libram bdellij lib. piperis albi^e vnc. j. baccæ

^cneruorum
^dbrutię

^e& longi vnciam vnā. baccæ lauri lib.

^abrutia:

lauri lib. piperis longi vnc. i. picis^a britiç selib. olei irini quantum sufficit.

Compositio Collyrij fistularis. Cap. XVI.

^bM. s. non habet:^clactis:

Collyrium fistulare, quod conficitur vt mittatur in fistulas vulnerum, quæ ab initio curata fuerint negligenter. Formatur autem ad mensuram ipsius fistulæ, vt cum immissum fuerit eadem possit implere, vt celerius iam consumpta duricia, caro viua ducat solidam cicatricem: ^bMisi libram, feculæ lib. eruginis lib. calcitis libram, cymini vncias sex: teres cum aceto, & collyria facies. Item aliter componitur collyrium fistulare: Misi, [terebinthina] eruginis, calcitis lib.] singulas, mellis vnc. sex ^czungitis pondera duo coquas ex vino veteri, pastillosq; inde facies fistulis inferendos.

Compositio malagma cruda. Cap. XVII.

Calcis viuæ libras duas, sinopidis alexandrini librâ, ficus siccæ vncias vi. axungia quantum sufficit, immisce, coutundis, & vteris.

Compositio syncrisma. Cap. XVIII.

^dM. s. non habet:^eolei cyprini lib. 5. eruginis lib. 1. axungia vet. lib. vnam.^fTragmanti:^gconsumpta:

Cera rufæ pondera duo, resinæ friçæ pondera duo, olei lauri libram, sepi taurini libram, ^daxungia libram, medullæ ceruinæ lib. ^eolei cyprini, eruginis, hyssopi, axungia veteris libras singulas:] hæc omnia pariter ad carbones decoquis, & vteris.

Compositio Traumatici. Cap. XIX.

Traumaticum medicamentū curationi vulnerum valde conuenit. Nam^gabsumpta putredine, viua carnem ad sanitatē reducit. Huius talis est compositio: Misi libram, calcitis pondera 2. eruginis libram, pariter colabis, & supra tegulam in ignempones, & coques vt rubeum.

rubeum fiat. Pōst in mortario teres, & ad similitudinē
 farine puluerem facies. Deinde duos sextarios mellis in
 olla noua coquis cum vino, & cū feruere cœperit, pul-
 uerem suprascriptum agitabis, & pariter decoques, re-
 frigeratoq; ad cancrumas plagas, ad famicem & cica-
 trices reducendas vteris. ^a Traumaticum quoq; hac ra- ^a M. s. non ha-
 tione componitur: Misi, cathimiæ, aloes (acori) libras ^{bet.}
 singulas, eruginis libras ij. calcitis libram, mellis lib. ij.
 in olla noua decoques, refrigeratoq; vteris.]

Compositio malagma Basilica. Cap. XX.

MAlagmæ quoq; istiusmodi compositio approbata
 est: Mellis libram, galbani, ^b storacis, bdelli, pipe- ^b propoleos.
 ris albi singulas libras, armoniaci pondera duo, medul-
 læ ceruinæ, baccarum lauri ana libram, thuris pollinis
 vncias ij. sepi caprini vncias v.

^c *Compositio alia malagma.* Cap. XXI.

MAlagmæ quoq; medicamentum hac ratione com-
 ponitur: Armoniaci vncias tres, ceræ libram, nitri ^c M. s. non ha-
 floris vncias 2. resinæ terbenitiæ pondera duo, storacis ^{bet, sequentia}
 vnc. 3. baccarum lauri vnc. 6. olei cyprini vnc. 3. olei lau- ^{tria cap.}
 rini vnc. 3. medullæ ceruinæ vnc. 6. olei rosati vnc. 3. adi-
 pis anserinæ vnc. 6. hyssopi vnc. 4. adipis ceruinæ vnc. 6.
 opopanax vnc. 6. piperis albi vnc. 2. galbani vnc. 3. axun-
 giæ veteris libram, aceti acerrimi heminam, thuris ma-
 sculi vncias quatuor.

Compositio prima anacollimatis. Cap. XXII.

A Bfirtus compositionem anacollimatis eiusmodi
 composuit & prodidit: Floris nitri sextarium, opo-
 panacis vncias tres, croci siculi vnc. 2. piperis albi vnc. 2.
 pollinis thuris vnc. 3. cochleas cōtusas x. bulbos xx. aucl-
 laas xx. quæ omnia contusa & permixta, si aceto tem-

peratis, diuulsa coniungis. Efficacius tamen est, si locis dolorosis emissum sanguinem ipsius animalis addideris. Compositio syncrismæ. Storacis vncias 4. armoniaci vncias tres, medullæ ceruinæ vncias 2. olei glaucini vnc. 6. olei cyprini vnc. iij. seui taurini vnc. 3. resinæ terbetinæ vnc. 4. adipis vrsinæ vnc. iij. adipis leoninæ vnc. 4. propulei vnc. iij. olei veteris vncias 6. axungia veteris libram, olei saurensis lib. opopanacis, galbani vnc. iij. hæc ad carbones lentis vaporibus decoquantur, & vinctio- nem saluberrimam præstant.

Compositio malagmæ crudæ. Cap. XXIII.

Compositio malagmæ crudæ talis est: ceræ punicæ selibram, armoniaci selibrâ, bdellij vncias tres, storacis vncias 2. sagapini vnc. 4. thuris pollinis vnc. 6. olei veteris vnc. 4. populei vncias 2. medullæ ceruinæ vnc. 6. sepi taurini vncias 2. resinæ frixæ vnc. 2. adipis vrsinæ vnc. 2. adipis leonis vncias 2. opopanacis, baccarum lauriana vnc. 2. olei cyprini vnc. 4. gentianæ vncias tres, resinæ colophoninæ vnc. 6. galbani vncias 6. Item alia compositio malagmæ: Ceræ, armoniaci ana lib. storacis vncias 6. sagapini vnc. tres, thuris pollinis vncias tres, medullæ ceruinæ vnc. 4. opij hispani vnc. 2. populei vncias 4. sepi caprini vncias 6. galbani vnc. 6. picis^a britiæ vnc. 4. resinæ terbetinæ vnc. tres, resinæ frixæ vncias 4. acetii acerrimi vncias 4. olei lentiscini vncias 6. olei irini vncias quatuor.]

Compositio malagmæ ad vligines. Cap. XXIII.

Compositio malagmæ ad vligines. Salis afri lib. 1. bulbi libram [nitrum] sulphuris libram vnâ, misce libras duas, olei libr. his coctis diligenter vteris.

Compositio

Compositio malagma ad nervos. Cap. XXV.

Sulphuris viui, [nitri] aluminis, resinæ, picis^a britiæ^a brutiæ.
Sana lib. i. ceræ pond. 2. medullæ ceruinæ lib. i. hæc omnia pariter diu agitas aut verberas.

Compositio^b Traumatici. Cap. XXVI.^b Tragmanti-
ci.

Compositio^c traumatici. Gallæ vnc. 4. æris vsti vnc.
^d iij. corticis mali punici vnc. iij. misi vnc. 4. vini
vnc. i. aceti vnc. iij.] in olla noua excoquis & vteris.

^c Tragmanti-
ci.
^d corticis mali
pun. misi ana
drachmastres,
vini, aceti ana
vnc. tres.*Compositio Collyrium. Cap. XXVII.*^e M. s. princi-
piū huius cap.
non habet.

Compositiōnes collyriorū Absirti, Pelagonij, Chi-
ronisq; subieciimus. Ad album enim de oculis tol-
lendum & abstergendum Absirtus tradidit: nuces auel-
lanas combustas donec redigantur in cineres, in morta-
rio deteres, addesq; mannæ thuris idem pondus, quæ
diutissimè trita, & melle optimo adiecto comprehen-
dantur, & sic inungatur animal. Idem Absirtus eiusmo-
di collyrium laudat. Piperis albi grana 8. mellis attici
vnc. 2. croci vnc. 2. sepiaæ marinæ (diligenter statissim) &
rutæ vncias 2. balsami vnc. 1. Pelagonius tale collyrium
monstrat. (propter) Oleum, sal, resinam, cerusam, opo-
balsamum, addito melle, deteris atque componis, alter-
nis diebus inducis usque ad sanitatem. Nardinum quo-
que collyrium hac ratione composuit. Viola vnc. i. spi-
cæ nardi vncia semis, cassiæ, myrrhæ vnc. tres, croci vnc.
tres, olei cyprini vnc. 6. piperis albi vncias duas, cymini
vncias tres. Item alia collyria composuit: opobalsami,
croci, myrrhæ, salis hispani, lepidis, ossis sepiaæ singu-
las vncias, cathimiæ vncias duas, afronitri vnciam vnā,
mellis attici libram. Chiron etiam vetera glaucoma-
ta hac collyrij indicat confectiōe purgari. Cornu bu-
bulini extremum, vbi solidū est, combures, [& terebis]
ac thuris masculi puluerem, stercoris quoque humani

^a myrrha.^b M. s. non habet.^c In huius libri fine monemus.

combusti & salis armoniaci ² pari mensura puluerem facies,] piper longum, ossa sepia, flos eruginis. ^b vetus vinum] crocus, ruta, [ana] pariter detrita cōmifces, addito optimo melle quod sufficit, & inungis. Aliud quoque collyriū simile composuit. Ossa sepia marinae, crocus, myrrha trogloditis: itē sal ac stercus crocodili, hęc omnia pariter ac diutissimè deterūtur, & bene trita cernuntur, additoque optimo melle vnctionis vtilitatem animalibus præstat. ^c Licet parua & propè nulla de his, quæ diuersi authores retulerunt (præterissent) doceamus, tamen quæcunq; videbantur probata conscripsimus. Verum ne longior liber confusionē magis legentibus, quàm instructionem videretur afferre, modū pleuum credimus faciendum.] Aliud. iterum verumque commonentes, vt diligenti cura passionum occurratur exordijs. Nam etiā incurabiles ægitudines, si præsentēs fuerint vi, medentis arte vincuntur. Inueteratas causas etiā faciles, curari sæpe non posse legi.

Alia quadam medicamentorum genera.

Cephalicum, quod facit ad omnia vulnera difficilia claudēda & supplenda: Herbæ panacis radices, thus matricum, myrrham, pollinem erui, rosæ folia arida bene trita & cribrata: hic puluis confectus difficilia vulnera claudit ac curat. Nunc etiā si melle decocto, & huic medicamento mixto collyrium facias, & altis sub vulneribus fistulæ subiicias, citius supplere & sanare cogit.

Medicamentum consuetum, in vsu quotidiano necessarium, propter compendium & moras ita facies: Eruginem, chalcitem, æris florem, æs vstum: hęc bene trita & cribrata equo pondere catastaticū faciunt, quod carnem supercrescentem comedendo effouet. Hoc idem cum aceto & melle decoctum ad mellis crassitudinē, facies medicamentum, quod facit ad omnia vulnera & caneros

cancros elympidanda, & ossa scabrosa,

Chlora medicamentum quod facit ad omnia vulnera completè elympidanda, vel sine difficultate claudenda, ceram punicam, resinā terbentinā, medullam ceruinam, eruginem, oleum, ita conficies quantum sufficit.

Tetrapharmacum, quod facit ad omnia vulnera elympidanda, & velocius curanda (* valde per hoc medicamentum cataloticum) adipem taurinam, ceram, picem, oleum. Igitur medicamentum, quod supra dixi cataloticum est.

Glicium, quod facit ad omnia vulnera sordida & cācrofa: amurcam, salem, acetum: his mixtis quantum volueris ad crassitudinem mellis vteris.

Ossoclare medicamentum, quod facit ad omnia ossicula, & (* darscus quo loco factum si deijciendum volueris) picem liquidam, axungiam veterem, eruginem bene tritam & admixtam. colas bene coctum, post decoctionem suprascripta. purgat vulnera diligenter.

Stypticum, quod facit ad omnia vulnera humecta, & fongos exiccandos: Alumen scissum, gallas minores, cortices mali granati, subcorticē de ipsa arbore. hęc omnia trita, puluis ipsius vulnerib. exiccādis valde prodest.

Medicamentū quod facit ad omnia vulnera claudēda: Absynthiū, sinopidē lepidā hęc tria bene cōmixta faciūt medicamētū siccū, quod ad omnia vulnera pdest.

Implectoricum medicamentum, quod facit ad omnia caua supplenda: Pollinem thuris, pollinem herbi, lepidam. hęc bene trita medicamentū faciunt ad supplenda vel elympidanda vulnera.

Ad oculorum rupturas, & tuniculas seruandas prodest, si fel caprinū lacti caprino misceatur, & sic penna nigra oculi inungantur. Ad oculorum album siue glaucomata sic facies: vini sextarios 4. gariofloris sextarium vnum, mellis vncias 4. pariter decoquis & vteris. Ad (vecentem) ocularem percussam: Croci, myrrhæ, thu-

ris masculi, gummi, medullæ veruccinæ, anagalli succi, mellis, cardami, binas vncias.

Syncrisma: Ceræ rufæ pondera 2. axungię pondera 4. opopanacis vncias 2. olei veteris pond. 2. galbani vnc. 3. myrrhæ pond. 4. armoniæ pond. 3. olei cyprini pond. 4. medullæ ceruinæ pond. 2. hyssopi pond. 2. storacis pōdus 4. olei lentiscini pond. 4. *Ad alia genera*: Galbani pond. 2. opopanacis pond. 1. ceræ pond. 4. medullæ ceruinæ pond. 3. thuris masculi pond. 2. piperis albi pond. 1. resinæ terbentinæ pond. 3. storacis pond. 1. adipis anserinæ pond. semis, euforbij vnc. 6. adipis leoninæ, mellis, castorei libras singulas, olei myrrhæ lib. 2. olei lentiscini pond. 2. olei syriaci lib. 2. olei veteris lib. 2. olei mellini pōdera 2. olei storacis pond. 2. opij pond. 3.

Lipparia sic facies: Spumæ argenti pondus 1. cerusę vncias 2. vini sextarios 3. olei pond. 3. & semis, omnia cōficiēs, & sic vteris. *Alio genere sic facies*: Spumā argenti, cerusam, thus masculum, acetum album, oleum. hæc omnia in vnum conteres, & cum vino mellierato admisces, & sic vteris.

Traumaticum sic facies: Chalcitidis pond. 1. misi pond. 1. semis, eruginis vnciam 1. stercoris columbini pond. 1. adarcis vnc. 3. & scrupulos 3. decoquis vnā, & sic vteris. *Item alio genere ad flegmonas tollendas*: Sina- pis alexandrini vnc. 6. fici afrę vnc. 3. axungię veteris vncias 6. aceti scrup. 3. *Item alio genere ad verucas tollendas*: Floris chalcitis vnc. 2. nitri. vnc. 2. lasari vnc. 3. aceti heminam. *Item alio genere ad suffraginosos*: Eruginis, aluminis ana pond. 5. herbę tyderitis, ferrariæ pond. 1. aceti acri sextarium vnum. *Ad flegmonas discutien- das*: Radicis, erui, axungię, aceti acris, linis in linteo, & sic vteris. *Cauticum ad neruos crassos, vel quecunque in notitia sunt*: Galbani, opopanacis, medullæ ceruinę, resinæ terbentinę, armoniaci, propulei, violæ, thuris pol- linis bina pōdera, resinæ frixæ pond. 5. bituminis pond. 3. picis

I N D E X .

<i>Ad tussim siccā, vel ad suspiriū, & arteriam exasperatā.</i>	163
<i>Ad vomitam & tussim.</i>	164
<i>De diuersis potionibus vulsorum & tuſſientium.</i>	165
<i>De scabie.</i>	166
<i>Si animal fæno malo ledatur.</i>	168
<i>Si hordeo malo ledatur.</i>	168
<i>Ad fascinum.</i>	168
<i>Remedium contra omnes morbos.</i>	169
<i>Si animal ledatur dum accipit potum.</i>	169
<i>Si animal à venenatis bestiolis mordeatur.</i>	169
<i>De buprestem comederit animal in fæno.</i>	170
<i>Si viper a percusserit animal.</i>	171
<i>Si araneum comederit.</i>	171
<i>Si sphalangius percusserit animal.</i>	172
<i>De mure araneo.</i>	172
<i>Ad ictum scorpionis.</i>	173
<i>De canis rabidi morſu.</i>	173
<i>Si animal comederit stercus gallinarum.</i>	174

CAPITA LIBRI QVARTI.

<i>De numero & pſitione oſſium.</i>	175
<i>De numero & qualitate membrorum.</i>	175
<i>De numero & qualitate neruorum.</i>	176
<i>De qualitate venarum.</i>	176
<i>De indicijs & etate equorum.</i>	177
<i>De ſignis quibus agnoſcitur patria.</i>	177
<i>De temporibus vite.</i>	179
<i>Potio ad reficiendum iumenta, ex diapente.</i>	180
<i>Ad tussim & vulſos.</i>	182
<i>Ad coſſos, vermes, vel tineas.</i>	183
<i>Aduerſum omnia genera morborum.</i>	184
<i>Confectio ſuffimentorum ſalutaris.</i>	184
<i>Confectio pulueris quadrigarij.</i>	185
<i>Compositio caustici.</i>	186
<i>Compositio malagme.</i>	187
<i>Compositio collyrij ſiſtularis.</i>	188

I N D E X.

<i>Compositio malagma cruda.</i>	188
<i>Compositio syncrisma.</i>	188
<i>Compositio traumatici.</i>	188
<i>Compositio malagma basilica.</i>	189
<i>Alia compositio malagma.</i>	189
<i>Compositio prima anacollimatis.</i>	189
<i>Compositio alia malagma cruda.</i>	190
<i>Compositio malagma ad vligines.</i>	190
<i>Compositio malagma ad nervos.</i>	191
<i>Compositio traumatici.</i>	191
<i>Compositio collyriorum.</i>	191
 <i>Sequuntur medicamentorum genera quadam, ad finem quarti libri adiecta.</i>	192
 <i>Cephalicum emplastrum ad claudenda vulnera</i>	192
<i>Medicamentum consuetum.</i>	192
<i>Chlora medicamentum ad vulnera lympidanda.</i>	193
<i>De tetrapharmaco, ad vulnera claudenda.</i>	ibid.
<i>Glicium, ad vulnera sordida & cancrofa.</i>	ibid.
<i>De offoclari, ad omnia oficula.</i>	ibid.
<i>De styptico, ad vulnera humecta.</i>	ibid.
<i>Medicamentum ad omnia vulnera claudenda.</i>	ibid.
<i>Implectoricum, ad caua supplenda.</i>	ibid.
<i>Ad oculorum rupturas, & glaucomata.</i>	ibid.
<i>De syncrisma, aliud.</i>	194
<i>De lipparijs.</i>	ibid.
<i>Traumatici compositiones varia, ad varia.</i>	ibid.
<i>Causti compositiones alie ad diuerfa.</i>	195
<i>De malagmatis quibusdam.</i>	ibid.
<i>Emplastrum quoddam.</i>	196
<i>De ceroto.</i>	ibid.
<i>Fomentum ad tumores, vel quamlibet duriciam.</i>	ibid.
<i>Potio hyemalis.</i>	ibid.
<i>Potio aestiuales.</i>	197

I N D E X.

<i>De morbis boum, & primo de maleo. 2. cap. Rub.</i>	fol. 103
<i>De cruditate.</i>	108
<i>De febre.</i>	111
<i>Si vermes animal fecerit.</i>	119
<i>De cura lumborum.</i>	119
<i>Quibus signis dolor renum indicetur.</i>	120
<i>De internis musculis renum.</i>	120
<i>Si talus exeat animali.</i>	121
<i>De dolore renum.</i>	121
<i>De tumore testium.</i>	122
<i>Si natura reuocari non possit.</i>	122
<i>Si iumentum sanguinem minxerit.</i>	123
<i>De dysenteria.</i>	123
<i>Si ociosum animal sanguinem mingat.</i>	123
<i>Si animal sanguinem euomat.</i>	124
<i>Si percussa vena claudi non possit.</i>	124
<i>De indignatione vesicae.</i>	124
<i>De fluxu ventris.</i>	128
<i>De verrucis.</i>	128
<i>De vitijs coxarum.</i>	129
<i>De laccis gambarum.</i>	130
<i>De gambofo.</i>	130
<i>De his que laduntur à rotis.</i>	130
<i>De syrmatico, id est, quod coxam subito trahit.</i>	131
<i>De morbo alienato.</i>	131
<i>De roborosis.</i>	132
<i>De hydropicis.</i>	135
<i>De sarcoftis.</i>	136
<i>De tympaniticis.</i>	137
<i>De lienosis.</i>	138
<i>De implectico.</i>	139
<i>De phragmatico.</i>	139
<i>De eo qui aquam timet.</i>	139
<i>De spafmo.</i>	140
<i>De epulepsia.</i>	140

I N D E X.

De eo qui aquam venomis.	141
De sideratio.	141
De percusso à sole.	141
De cruditate.	142
De bulimo.	142
De anhelitu.	142
De estu,	142
De paralytico.	143
De intrinsecus rupto.	143
De insania.	144
De pletura ex hordeo.	144
De passione pulmonis.	145
De orthoponico, id est plagio.	146
De opisthotonico, & empisthotono.	147
De lethargico.	149
De morbo regio.	150
De bili, id est colericibus.	151
De bili arida.	151
De coli passione.	151
De vomica.	152
De coriagine.	152
De stomachico.	153
De icterico.	154
De dolore iecoris.	155
De inflatione ventris.	156
De intestini vexatione.	156
De tussi.	157
De tussi qua venit si quid faucibus haerit.	157
De tussi & perfrictione.	157
De tussi à colibus.	158
De tussi ab interioribus.	158
De vulsis.	160
De stomachico	153
De icterico	554
De tussi qua ex humorum acerbitate generatur.	162
	Ad

picis duræ pond. 5. resinæ pituinæ pond. 5. ceræ pond. 5. olei cerini pond. 3. incomij pond. 2. storacis pond. 2. visci pond. 2. *Ad neruorum dolores*, Galbani, storacis, violæ, propulei, resinæ singula pond. colophonix vnc. 6. resinæ terbentinæ pond. 6. opopanacis pond. 1. thuris pollinis, hyssopi, armoniaci, baccæ lauri singula pond. picis britiæ pond. 1. & semis, vini (inci) pond. 1. semis, resinæ bituminis pond. 1. hæc omnia in vno cacabo coques, in linteolo induces calida.

Malagmam cœcticam sic facies: Ceræ albæ, galbani vncias singulas, resinæ terbentinæ pond. 2. adipis taurinæ pond. 3. hyssopi pond. 2. bdellij pond. 1. semis, iris illyrice pond. 2. adipis anserinæ pond. 1. hæc omnia decoquis & vteris. *Ad neruorum dolorem*, Ceræ vnc. 6. adipis ceruinæ vnc. 3. galbani, piperis, armoniaci, resinæ terbentinæ vncias ternas, tracanti vnc. 5. singula cõtundis, permisces, & vteris. *Ad neruos vexatos*, Mentæ, galbani, rubricæ, storacis, violæ ana pond. 6. similaginis pond. 4. Hæc omnia cum similagine & vino decoques in cacabo, & liquida facies, deinde similaginem & vinũ in vnum permiscebis, inlinis in linteolo, & alligabis feruentia. *Ad tumores* sic facies: Ceræ vncias 6. adipis ceruinæ vnc. iij. galbani vnc. iij. violæ, piperis albi vncias ternas, armoniaci vnciam, resinæ terbentinæ vnc. iij. storacis vnc. iij. gentianæ vnc. 1. singula cõtundis, postea permisces in vino, & sic vteris. *Emplastrum*, Ceræ viridis pond. 1. & semis, olei cyprini vnc. ix. olei myrtini vnc. ij. adipis anserinæ vnc. ij. thuris pollinis vnc. ij. hæc omnia in cacabum mittis, coquis, & linteolis inlinis. *Cerotum ad vlcera* (strumenta) pond. ij. ceræ rufa pond. x. olei myrtini pond. vj. olei veteris pondera viij. aluminis pond. ix. olei cyprini pond. x. calcis pond. 5. *Fomentum ad tumores siue ad duriciam quamlibet* sic facies: euiscum ex vino decoctum conteris cum axungia, & sic vteris. Si minus, herbam sauinam conteris, &

ex rosacio concoquis, & sic vteris ad sanitatem.

Compositio ad colices. Asari pontici, petroselini, foeniculi vncias singulas, piperis nigri vnc. ij. marrubij. masc. vnc. j. abrotani vnciam semis, mellis optimi pond. ij. coques & despumabis, & hæc omnia contundes & cernes, & sic in melle commiscebis, inde figuram facies nucis auellanæ, & ex aqua dabis, & aquæ congiū i. in potum. Item diebus quibus eo morbo tenetur, foeniculi seminis cū vino cochlearia tria aut quatuor fricabis in mortario, adijcies vini cibarij sextarium j. mittes in ampullam aut cornu, & dabis vt bibat, & cū sagis bene munies.

Malagma ad nervos claudos. Sepi hircini libram, mollicidenæ telibram, refinæ libram, eruginis selibram.

Compositio ad genua. Aceti hemina, salis pusillum, æris vsti selibram, sinopidis quod satis est.

Potio hyemalis. Croci, costi, petroselini macedonici, murrhæ, thuris masculi, tracanti, cymini alexandrini, crocomagmæ, piperis vncias singulas, vini & olei quod sufficit (ova). hæc omnia permisces, & dabis cum succo ptisanæ, cui immittis palmas xxv. bulbos. xxv. hyssopi fascem (caprinos adipēs, catulum breuem viuū mittis) quem cum madefactum videris, tunc omnia exiccabis, & adijcies olei quod sufficit, tunc illa omnia permisces & portionabis.

Potio æstivalis. Traganti, croci, abrotani, cardamomi, glaucij, petroselini macedonici binas vncias, gingiberis vnc. j. hæc temperas, & cum dare cœperis, mittis quottidie heminas singulas singulis iumentis. Adde porri sectiui, porcla, sil gallici, thus, apium, olei afri heminam, temperabis quod sufficit & vteris. Sed hæc vide lib. i. cap. 57.

F I N I S.